

Sbírka soudních rozhodnutí a stanovisek

NEJVYŠŠÍ SOUD
ČESKÉ REPUBLIKY

4/2016

Sbírka soudních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu

Sbírka soudních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu je jediným pramenem, který obsahuje výlučně judikaturu vycházející z kolektivní procedury upravené zákonem, jejím vydavatelem je Nejvyšší soud. Výběr rozhodnutí provádějí a o zařazování rozhodují kolegia Nejvyššího soudu.

Před projednáním jednotlivých vybraných rozhodnutí jsou tyto judikáty zasílány na připomínková místa uvedená v tiráži. Rozhodnutí publikovaná ve Sbírce nepředstavují názor jednotlivce ani nevycházejí z volného uvážení nakladatelství, nýbrž jsou výsledkem kolektivního projednání a kolektivního názoru o vhodnosti zveřejnění řešení nového nebo dosud neřešeného problému.

Redakční rada:

Předseda: prof. JUDr. Pavel Šámal, Ph.D.
Místopředseda: JUDr. Roman Fiala
Členové: JUDr. Antonín Draštík, JUDr. Václav Duda, JUDr. Věra Kůrková,
JUDr. Zdeněk Krčmář
Adresa redakce: Nejvyšší soud, Burešova 20, 657 37 Brno
tel.: +420 541 593 111, fax: +420 541 213 493
e-mail: podatelna@nsoud.cz

Ročník LXVIII, Index 47 301
Číslo 4/2016 vychází 24. 6. 2016
ISSN 0036-522X, EMK 1 200

Připomínková místa:

Nejvyšší správní soud, Vrchní soud v Praze, Vrchní soud v Olomouci, Ministerstvo spravedlnosti, Ministerstvo vnitra, Česká advokátní komora, Právnická fakulta Univerzity Karlovy, Právnická fakulta Masarykovy univerzity, Právnická fakulta Palackého univerzity, Právnická fakulta Západočeské univerzity, Ústav státu a práva Akademie věd ČR, Krajský soud v Ústí nad Labem, Krajský soud v Hradci Králové, Krajský soud v Plzni, Krajský soud v Brně, Krajský soud v Ostravě, Krajský soud v Českých Budějovicích, Krajský soud v Praze, Městský soud v Praze, Institut pro kriminologii a sociální prevenci, Nejvyšší státní zastupitelství.

Vzor citace rozhodnutí uveřejněných ve Sbírce:

- rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 11. 2012, sp. zn. 29 Cdo 300/2010 (uveřejněný pod č. 32/2013 Sb. rozh. obč.);
- nebo
- rozsudek Nejvyššího soudu uveřejněný pod č. 99/1995 Sb. rozh. tr.

Vzor citace rozhodnutí neuveřejněných ve Sbírce:

- usnesení Nejvyššího soudu ze dne 11. 4. 2012, sp. zn. 3 Tdo 225/2012

Rozhodnutí uveřejněná ve Sbírce jsou redakčně zpracovávána.

OBSAH

Rozhodnutí ve věcech trestních

Cizí majetek	č. 19
Jednání za právnickou osobu	č. 23
Podvod	č. 19
Pokus	č. 19
Poškození věřitele	č. 21
Právnická osoba	č. 23
Přičitatelnost činu právnické osobě	č. 23
Přítomnost při soudních jednáních	č. 23
Rozsudek	č. 20
Trestní odpovědnost	č. 23
Zabrání věci	č. 20
Zavinění	č. 23
Zneužití pravomoci úřední osoby	č. 22

OBSAH

Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Cena	č. 46
Družstvo	č. 43
Incidenční spory	č. 37
Insolvence	č. 48, 49
Insolvenční správce	č. 37, 47, 48
Konkurs	č. 45
Náhrada škody	č. 37
Náklady řízení	č. 44
Neplatnost právního úkonu	č. 38
Obchodní rejstřík	č. 43
Oddlužení	č. 49
Odpovědnost státu za škodu	č. 44, 45
Podjatost	č. 47
Podnikatel	č. 39
Prokura	č. 42
Příslušnost soudu místní	č. 39, 41
Příslušnost soudu věcná	č. 37
Rozhodčí řízení	č. 41
Stát	č. 40
Statutární orgán	č. 42
Vedlejší účastník	č. 40
Zástavní právo (o. z.)	č. 43
Žaloba	č. 38

ROZHODNUTÍ
VE VĚCECH TRESTNÍCH

Č. 19

Cizí majetek, Podvod, Pokus
§ 209, § 21 odst. 1 tr. zákoníku

Č. 19

Znak dokonaneho trestneho činu podvodu podle § 209 odst. 1 tr. zákoníku „způsobení škody na cizím majetku“ nemůže jeden z manželů naplnit podvodným zkrácením společného jmění manželů, neboť pod pojmem „cizí majetek“ u trestného činu podvodu je třeba rozumět majetek, který nenáleží pachateli nebo nenáleží výlučně jen jemu, přičemž vzhledem k povaze institutu společného jmění manželů je každý z manželů úplným vlastníkem celého takového majetku.

Není však vyloučeno, aby podvodné jednání jednoho z manželů vůči tomuto majetku spočívající v tom, že druhému z manželů zamlčel skutečnost, že vytvořil společně s další osobou fiktivní a ničím nepodložený závazek, aby tak záměrně snížil hodnotu majetku ve společném jmění manželů, které bylo provedeno v souvislosti s očekávaným rozvodovým řízením a s vypořádáním společného jmění manželů a směřovalo ke způsobení následku, který měl nastat až rozvodem manželství a vypořádáním majetku ze společného jmění manželů, bylo posouzeno jako pokus trestného činu podvodu podle § 21 odst. 1 a § 209 tr. zákoníku. Odčerpání majetku ze společného jmění manželů tímto způsobem bylo jen mezistupněm vyplývajícím z právního stavu v době podvodného jednání, když konečným cílem pachatele bylo, aby pro případ vypořádání společného jmění manželů získal pro sebe větší podíl ze společného jmění manželů, než by nabyl bez takového podvodného jednání.

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 12. 3. 2014, sp. zn. 11 Tdo 1406/2013, ECLI:CZ:NS:2014:11.TDO.1406.2013.1)

Nejvyšší soud odmítl dovolání podané obviněným Bc. P. Š., proti usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 30. 4. 2013, sp. zn. 4 To 149/2013, jako soudou odvolacího v trestní věci vedené u Městského soudu v Brně pod sp. zn. 91 T 82/2012.

I. Dosavadní průběh řízení

č. 19

1. Rozsudkem Městského soudu v Brně dne 21. 1. 2013, sp. zn. 91 T 82/2012, byl obviněný Bc. P. Š. uznán vinným pokusem zločinu podvodu podle § 21 odst. 1 tr. zákoníku k § 209 odst. 1, 4 písm. d) tr. zákoníku, ve formě pomoci podle § 24 odst. 1 písm. c) tr. zákoníku, za který byl odsouzen k trestu odnětí svobody v trvání dvaceti pěti měsíců, jehož výkon byl podle § 81 odst. 1 a § 82 odst. 1 tr. zákoníku podmíněně odložen na zkušební dobu v trvání tři let. Dále bylo rozhodnuto o vině a trestu spoluobviněného Ing. K. B.

2. Podle skutkových zjištění se obviněný dopustil shora uvedené trestné činnosti tím, že se spoluobviněným B. s cílem vytvořit fiktivní a ničím nepodložený závazek, kdy obviněný B. má jako údajný dlužník dlužit svému věřiteli obviněnému Š. částku ve výši 3 000 000 Kč, po předchozí domluvě o tomto fiktivním dluhu nechali dne 16. 11. 2010 v B. na ulici K. sepsat exekutorský zápis se svolením k vykonatelnosti u soudního exekutora Exekutorského úřadu Z., Mgr. V. J., který byl vyhotoven pod sp. zn. 133 EZ 196/10 a týkal se dohody o uznání dluhu ve výši 3 000 000 Kč, ve kterém se obviněný B. jako dlužník a osoba povinná tento dluh zavázal obviněnému Š. jako věřiteli a osobě oprávněné splácet v měsíčních splátkách ve výši 100 000 Kč počínaje dnem 19. 11. 2010 pod ztrátou výhody splátek v případě nedodržení splátkového kalendáře, přičemž výše splátek byla úmyslně stanovena tak vysoká, že je obviněný B. vzhledem ke svým příjmům nemohl a nebyl schopen hradit, a to vše bez vědomí manželky obviněného B., poškozené H. B., se skrytým úmyslem odčerpání majetku ze společného jmění manželů B. Popsaným jednáním obviněný B. uvedl svoji manželku, poškozenou H. B., v omyl předstíráním neexistujícího závazku a k její újmě se tak pokusil způsobit škodu ve výši nejméně 1 500 000 Kč snížením hodnoty majetku ve společném jmění manželů B.

3. Proti citovanému rozsudku podali obvinění odvolání, které Krajský soud v Brně usnesením dne 30. 4. 2013, sp. zn. 4 To 149/2013, podle § 256 tr. ř. zamítl.

II. Dovolání a vyjádření k němu

4. Proti rozhodnutí odvolacího soudu podal obviněný dovolání prostřednictvím svého obhájce Mgr. V. K., kterým je napadl v celém rozsahu. Ohledně dovolacího důvodu odkázal na § 265b odst. 1 písm. l) ve spojení s ustanovením § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. s tím, že v řízení předcházejícím rozhodnutí o zamítnutí jeho odvolání došlo k vydání rozhodnutí spočívajícího na nesprávném právním posouzení skutku a také jiném nesprávném hmotněprávním posouzení.

5. Nejprve obviněný ve svém obsáhlém podání poněkud sarkasticky konstatuje, že se zřejmě v průběhu celého trestního řízení mýlil, když se domníval, že jednání, pro které je stíhán, souvisí s následným rozvodem a vypořádáním společného jmění manželů B. Poukazuje při tom na znění obžaloby, kde bylo v závěru uvedeno: „a to s ohledem na blížící se rozvod a majetkové vypořádání“. Podle krajského soudu je však trestným činem podvodu chráněn cizí majetek jako celek, cizím majetkem se přitom rozumí majetek, který nenáleží pachateli nebo nenáleží výlučně pachateli. Z toho se dá podle obviněného dovodit, že trestná činnost neměla souviset s následným rozvodem obviněného B. a vypořádáním jeho společného jmění manželů. Odvolací soud podle obviněného pominul, že skutková věta výroku o vině rozsudku soudu prvního stupně nehovoří o žádném obohacení třetí osoby a tedy i z toho důvodu nenaplnuje skutkovou podstatu žádného trestného činu. Soudy podle obviněného vůbec nepochopily právní podstatu společného jmění manželů. Jejich právní posouzení stojí na předpokladu, že se lze dopustit majetkového trestného činu vůči druhému manželovi na majetku, který tvoří společné jmění manželů. Tento předpoklad by podle obviněného znamenal, že pokud jeden z manželů způsobí škodu na majetku ve společném jmění manželů, byl by povinen ji druhému manželovi nahradit. Podle obviněného by pak bylo namísto trestně stíhat velkou část osob žijících v manželství, jejichž jednáním došlo ke škodě na majetku spadajícím do společného jmění manželů, neboť ten je třeba pro účely trestního zákoníku považovat za majetek cizí. To je však podle obviněného v přímém rozporu s právní úpravou společného jmění manželů v občanském zákoníku. K tomu obviněný uvádí několik příkladů, které by podle něj byly důsledkem prezentovaného právního názoru. Pokud by např. jeden z manželů úmyslně rozbil cennou vázu ve společném jmění, dopustil by se trestného činu poškození cizí věci podle § 228 tr. zákoníku. Pokud manželé vyberou z účtu peníze, které tvoří součást společného jmění, na koupi automobilu, ale jeden z nich je pak prohraje na automatech, jednalo by se o trestný čin podvodu nebo zpronevěry. Pokud jeden z manželů podniká jako fyzická osoba, přičemž svou živnost nevykonává s řádnou péčí a úmyslně platí závazky z podnikání se zpožděním, v důsledku čehož bude povinen zaplatit smluvní pokutu z prostředků ve společném jmění manželů, dopustí se trestného činu porušení povinnosti při správě cizího majetku. Obdobná situace by mohla nastat i ve společnosti s ručením omezeným, v níž je jeden z manželů jediným společníkem, přičemž obchodní podíl je součástí společného jmění manželů. Pokud pak manžel – jednatel nebude vykonávat svou funkci s péčí řádného hospodáře a společnost skončí v úpadku, způsobí tím druhému manželovi škodu ve vztahu k majetku tvořícímu společné jmění. Neudržitelnost právního názoru zastávaného soudy pak podle obviněného vyplývá i z opačné situace, kdy by jeden z manželů svým podnikáním vytvořil nemalý zisk, který by spadl do společného jmění manželů. Ve vztahu ke

druhému manželovi by se pak podle obviněného muselo jednat o bezdůvodné obohacení.

č. 19

6. Podle obviněného není možný závěr, že v případě dokonání trestného činu by obviněný B. odčerpал majetek ze společného jmění manželů ve svůj prospěch a způsobil by tím škodu ve výši nejméně 1 500 000 Kč, neboť odčerpáný majetek by zůstal ve společném jmění. Nelze si také dost dobře představit, z čeho by měl jeden z manželů jako údajný pachatel nahradit škodu, pokud by neměl žádný výlučný majetek a veškeré jeho příjmy se stávají součástí společného jmění. Právní názor soudů by podle obviněného znamenal nepřipustnou ingerenci norem trestního práva do vztahů mezi manžely, aniž by byla respektována zásada *ultima ratio*. Veškerá jednání jednoho z manželů, ke kterým nedal druhý manžel souhlas nebo o nich ani nevěděl, by pak bylo třeba posuzovat jako jeden z majetkových trestných činů. Podle obviněného však z povahy manželství a s ním souvisejícího majetkového společenství vyplývá, že uvedené riziko na sebe manželé berou uzavřením manželství. Pokud je chtějí vyloučit, musejí využít některý z institutů upravených v ustanovení § 143a občanského zákoníku (pozn.: zákona č. 40/1964 Sb.). Doveden *ad absurdum* by podle obviněného soudy zastávaný právní názor znamenal, že by bylo třeba každého v manželství žijícího pachatele majetkové trestné činnosti stíhat ještě pro další majetkový trestný čin, kterého se dopustil na majetku ve společném jmění manželů, neboť případný nárok na náhradu škody třetí osoby bude uspokojen z majetku ve společném jmění manželů, což musí pachatel velmi dobře vědět.

7. Pokud by bylo jednání obviněného B. učiněno v souvislosti s rozvodem manželství a vypořádáním společného jmění, bylo by jej podle obviněného možno posoudit jako trestný čin poškození věřitele podle § 222 odst. 1 písm. d) tr. zákoníku. Ovšem i za této situace by skutek nemohl být trestným činem, protože celková hodnota majetku spadajícího do společného jmění manželů B. je minimálně šest milionů korun. V souladu s ustálenou judikaturou by pak závazek obviněného B. při vypořádání společného jmění šel pouze k jeho tíži, neboť jej výlučně zavinil. Pokud jde o obviněného Š., nemohl se dopustit trestného činu poškození věřitele ani ve stadiu pokusu proto, že u něj není dána subjektivní stránka, neboť věděl, že hodnota majetku manželů B. převyšuje šest milionů Kč, navíc by nesměl mít vůči obviněnému B. pohledávku na náhradu škody. Obviněný je přitom toho názoru, že existence předmětné pohledávky v řízení prokázána byla, což následně podrobně rozebírá vzhledem k jednotlivým obchodním případům, u nichž mu měl spoluobviněný podle jeho názoru způsobit škodu. V závěru pak obviněný vysvětluje, proč se spoluobviněným B. stále spolupracuje, ačkoli mu měl způsobit takovou škodu. Poukazuje na fakt, že jde o jeho dlouholetého kamaráda, který mu kromě svých pochybení pomohl s řadou zakázek, chtěl mu dát šanci, aby své chyby napravil a dluh umožil ze

zisku na dalších zakázkách, jde o spolupracovníka, kterému může lidsky věřit, že ho nebude okrádat.

8. Závěrem svého dovolání obviněný navrhl, aby Nejvyšší soud zrušil napadené usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 30. 4. 2013, sp. zn. 4 To 149/2013, a rozsudek Městského soudu v Brně ze dne 21. 1. 2013, sp. zn. 91 T 82/2012, a aby věc vrátil Městskému soudu v Brně k novému projednání a rozhodnutí, případně aby jej podle § 265m odst. 1 a § 226 písm. b) tr. ř. zprostil obžaloby.

9. K dovolání obviněného se vyjádřil nejvyšší státní zástupce prostřednictvím státní zástupkyně činné u Nejvyššího státního zastupitelství. Ta po shrnutí předchozího průběhu řízení a obsahu obviněným podaného dovolání nejprve uvedla, že z hlediska vytýkané nesprávnosti právního posouzení skutku je třeba především uvést, že při jejím odůvodnění použité (a jinak obecně akceptovatelné) odkazy na občanskoprávní úpravu institutu společného jmění manželů, jakož i na související judikaturu k otázce vyloučení trestní odpovědnosti jednoho z manželů za majetkový trestný čin, spáchaný na majetku v jejich společném jmění, se týkají problematiky cizího majetku, resp. znaku věci cizí (srov. např. judikát Nejvyššího soudu pod sp. zn. 7 Tz 120/2001 u trestného činu loupeže, dále Nejvyššího soudu pod sp. zn. 3 Tdo 853/2009 u trestného činu krádeže), a tedy je nelze vztáhnout na daný případ s přisouzenou právní kvalifikací trestného činu podvodu.

10. Vyloučení trestní odpovědnosti za škodu způsobenou podvodným jednáním jednoho manžela ke škodě druhého z nich na majetkových hodnotách v právním režimu společného jmění manželů nelze podle státní zástupkyně dovodit ani na podkladě stěžejní dovolací námitky, že soudy nepochopily právní podstatu společného jmění manželů a nesprávně aplikovaly trestní zákoník na jednání popsané ve skutkové větě výroku o vině. Dovolatel podle státní zástupkyně přehlédl, že rozhodné skutkové okolnosti vytýkaného podvodného jednání směřují do doby po ukončení manželského svazku B. a vyznačují se v době skutku již reálně očekávaným rozvodem jejich manželství, spojeným se zánikem společného jmění manželů a jeho následným vypořádáním za podmínek § 149 občanského zákoníku. Při klamavém způsobu ovlivnění celkové výše vypořádaných majetkových nároků z majetkového společenství B. k době jeho očekávaného zániku tak podle státní zástupkyně není sporu o tom, že se takový (právně oddělený) majetek jednoho z bývalých manželů může stát předmětem majetkového trestného činu ze strany druhého z nich, jak je tomu i v daném případě, kdy v postavení (potenciální) poškozené, zcela správně figuruje H. B. Rovněž není pochyb o tom, že při stanovení rozsahu hrozícího úbytku na jejím výlučném majetku je třeba vycházet z pravidel uvedených v § 149 odst. 2 poslední věta občanského zákoníku. Tam zakotvená rovná odpovědnost za závazek vzniklý za trvání manželství, v daném případě za údajný závazek Ing. K. B. ve výši 3 000 000 Kč vůči dovolateli, pak odpovídá hrozící škodě ve výši

1 500 000 Kč, jak bylo podle státní zástupkyně správně přisouzeno. Nelze tedy v uvedeném směru přisvědčit dovolatelově vlastní matematické úvaze, prostě nezbytného respektu k zákonným pravidlům pro vypořádání společného jmění manželů.

č. 19

11. Podle státní zástupkyně není možno se s obviněným ztotožnit ani v názoru, že popis skutkové věty výroku o vině nehovoří o nějakém obohacení třetí osoby, a že tedy skutková věta i z tohoto důvodu nenaplnuje znaky trestného činu podvodu. V první řadě je podle ní třeba takovou námitku odmítnout s poukazem na přisouzenou právní kvalifikaci podvodného jednání, které bylo ukončeno ve stadiu pokusu za podmínek § 21 odst. 1 tr. zákoníku.

12. V již uvedeném společném záměru poškodit v té době nic netušící H. B. na jejím majetkovém podílu ze společného jmění s obv. B., jakož i v záměru vlastního obohacení, jednal podle státní zástupkyně obviněný tím rozhodným způsobem, kdy v postavení věřitele povinného K. B. participoval v uzavření dohodě o uznání jeho neexistujícího závazku s povědomím, že uvedený právní úkon byl sepsán ve formě exekutorského zápisu se svolením k vykonatelnosti za takových platebních podmínek, za kterých muselo zákonitě dojít ke splnění jeho pohledávky cestou výkonu rozhodnutí z tehdy ještě společného jmění manželů B. Přitom další skutková zjištění, plynoucí z části odůvodnění odsuzujícího rozsudku, vypovídají o tom, že v důsledku podniknuté právní obrany H. B., uskutečněné po opožděném doručení předmětného exekutorského zápisu, k zamýšlenému škodlivému následku nakonec nedošlo. Za takto poukázaných skutkových okolností dovolatelova jednání, jakož i v návaznosti na shora uvedenou argumentaci k povaze posuzovaného skutku, pak nelze přisvědčit jeho námitce, že podmínky jeho trestní odpovědnosti ve smyslu přisouzeného výroku o jeho vině nebyly splněny.

13. Co se týká dále komentované otázky skutečného či pouze fiktivního závazkového podkladu procesního postupu, který měl vést k jeho splnění, pak podle státní zástupkyně s poukazem na omezený přezkumný záběr dovolacího řízení nelze takovou problematiku učinit předmětem dovolacího přezkumu; judikované podmínky jeho výjimečného rozsahu přitom nebyly z dovolatelovy strany splněny. Proto je možno pouze nad rámec předmětného dovolacího řízení vyslovit souhlasné stanovisko ke způsobu, jakým soud nalézací na č. l. 14 uprostřed vyhotovení svého rozsudku vyhodnotil jako zcela účelovou povahu vedených civilních sporů, kterými se dovolatel snažil věcně doložit opodstatněnost svých majetkových nároků vůči Ing. K. B. Tam dovozenému skutkovému závěru o chybějícím reálném podkladu takto deklarovaného a pro účely vykonávacího řízení „právně ošetřeného“ závazkového vztahu pak z hlediska hodnotícího závěru podle státní zástupkyně plně odpovídá související pasáž, týkající se dovolatelovy motivace, která mu při takové míře nespolehlivosti podnikatelské spolupráce se spoluobviněným Ing. K. B. nezabránila učinit příslušné

právní kroky k vymožení svého tvrzeného nároku v porovnání se způsobem, jak srovnatelné právní problémy řešil s ostatními osobami odpovědnými za vznik škody a nacházejícími se v obdobném pracovním postavení jako Ing. K. B. Nelze se ztotožnit s jeho názorem, že pokud by naopak jednal účelově, jak tvrdí soud I. stupně, pak by Ing. B. zažaloval u obecného soudu a měl by v ruce jeho pravomocné rozhodnutí, že mu dluží 3 000 000 Kč. Konstatovaný přehled proběhlých, příp. v době skutku teprve probíhajících, soudních sporů totiž reálnou perspektivu přisouzení takto vyčísleného nároku na náhradu škody podle státní zástupkyně spíše neskýtal, a proto lze za takového stavu věci považovat za zcela logický *modus operandi*, na kterém se oba obvinění dohodli v podvodném záměru na poškození H. B.

14. K namítané otázce chybějícího respektu k zásadě *ultima ratio* je podle státní zástupkyně třeba uvést, že soukromoprávní základ posuzované věci nelze ani při zdůraznění principu subsidiarity trestní represe zohlednit, jestliže bylo dovolateli přisouzené jednání uskutečněno při splnění všech zákonných podmínek jeho trestní odpovědnosti za pokus trestného činu podvodu podle § 21 odst. 1, § 209 odst. 1, 4 písm. d) tr. zákoníku, spáchaný ve formě pomoci podle § 24 odst. 1 písm. c) tr. zákoníku.

15. Konečně podle státní zástupkyně nelze obviněnému přisvědčit ani v námitce, uplatněné sice v rozporu s ustanovením § 265d odst. 1 písm. b) tr. ř. ve prospěch spoluobviněného Ing. K. B., avšak s logickým dopadem na možný způsob posouzení také jeho jednání, a to jako trestného činu poškozování věřitele podle § 222 odst. 1 písm. d) tr. zákoníku. V uvedeném směru sice správně uvádí, že podle tohoto ustanovení je odpovědný ten, kdo předstírá nebo uzná neexistující závazek. Přehlíží však návěští deklarované skutkové podstaty trestného činu poškozování věřitele, ze kterého je zřejmé, že takovým způsobem lze poškodit pouze pachatele a věřitele. Předepsaná podmínka závazkového vztahu mezi pachatelem a poškozeným pak v daném případě znamená, že vyvození takové trestní odpovědnosti vůči Ing. K. B. a odvození i vůči dovolateli v jeho účastenské roli by bylo možné pouze za právního stavu, kdyby obv. Ing. B. již byl své bývalé manželce H. B. v rámci vypořádání jejich zaniklého společného jmění manželů zavázán vyplatit peněžité plnění. V době spáchání posuzovaného skutku však k takovému právnímu stavu ještě nedošlo, a tedy se obv. Ing. K. B. nemohl stát pachatelem trestného činu poškozování věřitele a dovolatel tak nemohl vystupovat v postavení účastníka na něm. Takový právní závěr je ostatně patrný z tomu odpovídající pasáže usnesení odvolacího soudu na jeho č. 1. 5 shora.

16. Závěrem svého vyjádření státní zástupkyně navrhla, aby Nejvyšší soud podané dovolání podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. odmítl jako zjevně neopodstatněné.

III.

Přípustnost dovolání

č. 19

17. Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 265c tr. ř.) nejprve shledal, že dovolání obviněného je přípustné [§ 265a odst. 1, 2 písm. a), h) tr. ř.], že bylo podáno oprávněnou osobou [§ 265d odst. 1 písm. b), odst. 2 tr. ř.] v zákonné lhůtě, jakož i na místě, kde je lze učinit.

18. Vzhledem k tomu, že lze dovolání podat jen z důvodů uvedených v ustanovení § 265b tr. ř., musel Nejvyšší soud dále posoudit otázku, zda lze dovolatelem uplatněné dovolací důvody považovat za důvody uvedené v citovaném ustanovení zákona, jejichž existence je zároveň podmínkou provedení přezkumu napadeného rozhodnutí dovolacím soudem. V úvahu přitom přicházelo posouzení pouze ve vztahu k ustanovení odstavce prvního § 265b tr. ř.

19. Podle ustanovení § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. lze dovolání podat, jestliže rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo jiném nesprávném hmotněprávním posouzení. Z toho plyne, že v rámci rozhodování o dovolání vychází Nejvyšší soud zásadně ze skutkových zjištění provedených soudy v předchozím řízení a pouze hodnotí, zda tato skutková zjištění byla z hlediska hmotného práva správně posouzena. Není tedy možné namítat nic proti samotným skutkovým zjištěním soudu, proti tomu, jak soud hodnotil důkazy, v jakém rozsahu provedl dokazování, jak postupoval při provádění důkazů, apod. V tomto směru totiž nejde o aplikaci hmotného práva, ale procesních předpisů, zejména ustanovení § 2 odst. 5, 6 tr. ř. o postupu orgánů činných v trestním řízení při zjišťování skutkového stavu a při hodnocení důkazů. Hmotněprávní posouzení se pak týká především trestního práva hmotného, ale může se týkat i jiných právních odvětví (k tomu srov. č. 36/2004 Sb. rozh. tr., s. 299). Nesprávnost může spočívat v tom, že soud nesprávně aplikuje normu hmotného práva tím, že buď použije jiný právní předpis či jiné ustanovení, nebo použije správný právní předpis a jeho správné ustanovení, ale nesprávně je vyloží. Nesprávnost může rovněž spočívat v chybně posouzené předběžné otázce. Je třeba dodat, že v žádném z dalších ustanovení § 265b odst. 1 trestní řád nepřipouští jako důvod dovolání, že by rozhodnutí bylo založeno na nesprávném nebo neúplném skutkovém zjištění. Z jiného důvodu, než je uveden v § 265b tr. ř., je dovolání podáno i v případech, kdy je v něm sice citováno některé z ustanovení § 265b tr. ř., ale ve skutečnosti jsou vytykány vady, které zákon jako důvod dovolání nepřipouští.

IV. Důvodnost dovolání

20. Z tohoto výkladu je patrné, že značná část námitek uplatněných obviněným uvedenému dovolacímu důvodu neodpovídá, neboť jimi obviněný napadá právě skutková zjištění. Jde v tomto případě o námitky k jednotlivým obchodním případům, v rámci kterých měl spoluobviněný Ing. K. B. způsobit obviněnému Bc. P. Š. škodu, která se postupně navýšila až na 3 miliony Kč. Obviněný zde zhusta polemizuje s odůvodněním rozsudku soudu prvního stupně. Ačkoli je možné, že se soud při velkém množství takových situací, kterými obviněný argumentoval, dopustil v odůvodnění svého rozhodnutí nepřesností, obviněný přehlíží zásadní zjištění soudů, které logicky neuvěřily tvrzení o podílu spoluobviněného Ing. K. B. na prezentovaných škodách (v některých případech navíc samotný popsaný způsob zavinění by byl z právního hlediska dost sporný). Zavinění spoluobviněného Ing. K. B. ve vztahu ke škodám totiž nevyplývá z žádného důkazu a zakládá se pouze na shodném tvrzení obou obviněných, které bylo soudy logicky vyhodnoceno jako účelové. Soudy odůvodněně neuvěřily tomu, že by v průběhu několika let nereagoval obviněný Bc. P. Š. na opakovaná pochybení spoluobviněného žádným způsobem a dál s ním spolupracoval, aniž by přistoupil byť alespoň k písemnému stvrzení takové škody. Argumentace obviněného o spolehlivosti Ing. K. B., který jej alespoň záměrně neokrádá, oproti výši celkové škody, jež mu měla podle jeho tvrzení vzniknout, vyznívá přinejmenším nepravděpodobně. Na tomto hodnocení by nemohlo nic změnit, pokud by obviněný podal na spoluobviněného Ing. K. B. žalobu a měl pak „v ruce“ rozsudek, který by mu náhradu škody ze strany spoluobviněného přiznával, jak podotýká. Při jejich shodném postoji lze totiž očekávat, že by před soudem spoluobviněný Ing. K. B. svůj závazek uznal, resp. by neuplatnil žádnou procesní obranu. V trestním řízení by takový civilní rozsudek bylo nutné hodnotit jako každý jiný důkaz, neboť existence takového závazku má přímý vliv na posouzení viny obou obviněných.

21. Za stěžejní námitku, kterou lze uplatněnému dovolacímu důvodu podřadit, pak Nejvyšší soud považuje argumentaci vztahující se k povaze společného jmění manželů a pojmu „cizí majetek“ jakožto znaku trestného činu podvodu. Předně je nutno říci, že podle skutkových zjištění popsaných zejména v odůvodnění obou napadených rozhodnutí se obvinění skutečně popsaného jednání dopustili v souvislosti s očekávaným rozvodem manželství a vypořádáním společného jmění manželů B. Z odůvodnění soudu prvního stupně je rovněž patrné, že vycházel, byť to výslovně v odůvodnění svého rozsudku neuvedl, z právního názoru, že znak trestného činu podvodu podle § 209 odst. 1 tr. zákoníku „způsobení škody na cizím majetku“ může jeden z manželů naplnit podvodným zkrácením společného jmění manželů. Tento názor, který převzal i dovolací

soud ve svém rozhodnutí, je však podle Nejvyššího soudu nesprávný. Přestože je v odborné literatuře vykládající znaky trestného činu podvodu podle § 250 tr. zák. (zák. č. 140/1961 Sb.), resp. podle § 209 tr. zákoníku, nutno pod pojmem „cizí majetek“ rozumět majetek, který nenáleží pachateli nebo nenáleží výlučně jen jemu (srov. MATYS, K. a kol. Trestní zákon. Komentář. II. Část zvláštní, 2. přepracované a doplněné vydání. Praha: 1980, NOVOTNÝ, F. a kol. Trestní zákoník. Praha: 2010), tedy i majetek, který je ve spoluvlastnictví, nelze tak činit v případě, kdy jde o majetek ve společném jmění manželů. V tomto směru lze odkázat na judikaturu ke znaku „cizí věc“ (srov. např. rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 13. 6. 2001, sp. zn. 7 Tz 120/2001, u trestného činu loupeže, dále rozhodnutí Nejvyššího soudu pod sp. zn. 3 Tdo 853/2009, jakož i č. 32/1969, u trestného činu krádeže), která vychází z názoru, že u společného jmění manželů je každý z manželů úplným vlastníkem celé věci, takže ve vztahu k jednomu z nich nemůže jít o cizí věc, která by byla způsobitelným předmětem krádeže, či loupeže. Tento výklad pojmu „cizí věc“ převládá i v odborné literatuře (srov. ŠÁMAL, P. a kol. Trestní zákoník, § 140 až 421. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, 1980 s.). Je zřejmé, že uvedený právní závěr musí dopadat i na pojem „cizí majetek“ u trestného činu podvodu, neboť i v tomto případě je vzhledem k povaze institutu společného jmění manželů každý z manželů úplným vlastníkem celého takového majetku.

22. Shora uvedený výklad znaků trestného činu podvodu podle § 209 tr. zákoníku však neznamená, že by žalovaný skutek obviněných nebyl trestným činem. Zde lze obecně souhlasit s názorem státní zástupkyně, že podstatné z hlediska trestní odpovědnosti obviněných v tomto případě je, že podvodné jednání bylo provedeno v souvislosti s očekávaným rozvodovým řízením a s vypořádáním společného jmění manželů B. Podle skutkových zjištění soudů podrobně rozvedených v odůvodnění jejich rozhodnutí (srov. zejména č. I. 15 rozsudku soudu prvního stupně) podvodné jednání obviněného směřovalo ke způsobení následku, který měl nastat až rozvodem manželství a vypořádáním majetku ze společného jmění manželů. Odčerpání majetku ze společného jmění manželů bylo jen jakýmsi mezistupněm vyplývajícím z právního stavu v době podvodného jednání. Konečným cílem obviněného Ing. K. B. bylo zachovat majetek ve společném jmění manželů pouze pro sebe, aby manželka – poškozená H. B., nabyla menší podíl ze společného jmění, než by nabyla bez podvodného jednání obviněných. Zjištěné jednání pachatele Ing. K. B. pak naplňuje znaky trestného činu podvodu ve stadiu pokusu podle § 21 odst. 1 tr. zákoníku, byť vznik následku relevantního z hlediska trestního práva byl časově vzdálen. Pachatel totiž již vykonal jednání popsané ve skutkové podstatě trestného činu podvodu podle § 209 odst. 1 tr. zákoníku – zamlčel poškozené podstatné skutečnosti, a to že vytvořil společně s obviněným Bc. P. Š. fiktivní a ničím nepodložený závazek a snížil tak hodnotu majetku ve společném jmění manželů (srov. k výkladu

pojmu bezprostřednosti jednání k dokonání trestného činu v rozhodnutí publikovaném pod č. 33/1965 Sb. rozh. tr.). Zjištěné jednání obviněného Bc. P. Š. pak naplňuje znaky účastenství na uvedeném trestném činu pachatele spáchané formou pomoci ve smyslu ustanovení § 24 odst. 1 písm. c) tr. zákoníku.

23. Z uvedených právních závěrů Nejvyššího soudu však vyplývá, že popis skutku ve výroku rozsudku soudu prvního stupně v důsledku shora vytknutého nesprávného právního názoru nevystihuje zcela přesně všechny podstatné skutečnosti, byť, jak bylo shora vysvětleno, skutková zjištění soudu, která byla uvedena v odůvodnění rozhodnutí, právní kvalifikaci použitou soudem jednoznačně zakládají. Nejde však v tomto konkrétním případě o rozpor mezi tzv. skutkovou větou uvedenou ve výroku rozsudku a právním posouzením. Soudy, i když to nevyjádřily přímo ve skutkové větě, ve skutečnosti situaci v rodině manželů B. směřující k rozvodu, jakož i mimomanželský vztah svědkyně H. B., pokládaly z hlediska trestné činnosti obou obviněných za významnou. Ostatně soud prvního stupně při změně skutkové věty oproti obžalobě sice vypustil text odkazující na rozvod, na druhé straně však uvedl, že popsáním jednáním se pokusil k újmě poškozené způsobit škodu nejméně ve výši 1 500 000 Kč (obžaloba uváděla celou výši fiktivního závazku 3 000 000 Kč.). Taková škoda tvořící v podstatě polovinu fiktivního závazku mohla vzhledem k právní povaze institutu společného jmění manželů vzniknout právě až po rozvodu v rámci vypořádání společného majetku. I ve skutkové větě výroku rozsudku soudu prvního stupně lze tedy najít oporu pro správně použitou právní kvalifikaci jednání obviněných, zejména pak ve světle okolností podrobně vysvětlených v odůvodnění rozhodnutí obou soudů.

24. Přesto, že se Nejvyšší soud s některými právními námitkami dovolatele uplatněnými v rámci dovolacího důvodu uvedeného v ustanovení § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. ztotožnil, neshledal po celkovém zvážení všech právních aspektů věci, že by napadená rozhodnutí byla nesprávná.

25. Pro úplnost Nejvyšší soud k právním otázkám řešeným ve věci zpochybňovaným obviněným v dovolání dodává:

26. Pokud jde o argumentaci obviněného, že skutek by měl být kvalifikován jako trestný čin poškození věřitele podle § 222 tr. zákoníku, zde státní zástupkyně správně poukazuje na skutečnost, že v době spáchání skutku neexistovala žádná pohledávka, jejíž uspokojení by obviněný svým jednáním zmařil.

27. Prokazování přesného rozsahu společného jmění manželů B. by nepochybně přesahovalo rámec trestního řízení, ovšem i kdyby se skutečně jednalo o celkovou sumu šesti milionů korun, nelze se ztotožnit s názorem, že při jeho porozvodovém vypořádání by celý předstíraný závazek ve výši tři miliony korun šel k tíži spoluobviněného B., neboť jej výlučně zavinil. Obviněný zde povšechně odkazuje na „ustálenou judikaturu“, ovšem ve skutečnosti soud v civilním řízení jak podle občanského zákoníku platného do 31. 12. 2013, tak

i podle stávající právní úpravy zvažuje při vypořádání společného jmění manželů řadu různých kritérií (§ 149 odst. 2, 3 zák. č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, § 742 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník). Zásadně jsou manželé závazky vzniklé za trvání manželství povinni splnit rovným dílem. Podle tvrzení obviněných přítom závazek neměl vzniknout až sepsáním exekutorského zápisu, ale postupně údajnými pochybeními obviněného Ing. K. B. v rámci jeho podnikatelské činnosti, která byla současně i zdrojem příjmů spadajících do společného jmění, tedy se zjevně nemělo jednat o závazek, který by jeden z manželů na sebe „lehkomyšlně převzal“ (srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 5. 12. 2001, sp. zn. 30 Cdo 1881/2001, ve kterém se k obdobné problematice uvádí: „Dovolací soud se ztotožnil i s rozhodnutím odvolacího soudu v otázce náhrady škod způsobených haváriemi žalobce automobilem, který měl v nájmu od leasingové společnosti. ... Odvolací soud posoudil tyto škody jako určité riziko, nevybočující z běžných mezí při provozu vozidla, které nesloužilo jen potřebám žalobce, ale celé rodině, jež proto nebylo namístě vypořádávat jen k tíži žalobce.“). Dále je třeba poukázat na časové hledisko, tedy že v době spáchání skutku obviněný nemohl tušit, jaké další právní skutečnosti dotýkající se společného jmění manželů B. do doby jeho zániku ještě nastanou. Tyto úvahy jsou však jen hypotetického charakteru, faktem je, že obvinění sotva mohli počítat s takovou situací, kdy poškozené bude vše finančně vykompenzováno v rámci vypořádání společného jmění manželů, neboť to neodpovídá skutkovým zjištěním.

28. K namítané otázce chybějícího respektu k zásadě *ultima ratio* je opět možno souhlasit s názorem státní zástupkyně. Soukromoprávní základ posuzované věci nelze ani při zdůraznění principu subsidiarity trestní represe zohlednit, jestliže bylo jednání, jímž byl obviněný Bc. P. Š. uznán vinným, uskutečněno při splnění všech zákonných podmínek jeho trestní odpovědnosti za pokus trestného činu podvodu podle § 21 odst. 1, § 209 odst. 1, 4 písm. d) tr. zákoníku, spáchaný ve formě pomoci podle § 24 odst. 1 písm. c) tr. zákoníku (srov. k tomu i stanovisko Nejvyššího soudu uveřejněné pod č. 26/2013 Sb. rozh. tr.).

29. Dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř. v sobě zahrnuje dvě alternativy. Podle první z nich je dán, jestliže bylo rozhodnuto o zamítnutí nebo odmítnutí řádného opravného prostředku proti rozsudku nebo usnesení uvedenému v § 265a odst. 2 písm. a) až g) tr. ř., aniž byly splněny procesní podmínky stanovené zákonem pro takové rozhodnutí. Jde tedy o případy, kdy bylo zamítnuto nebo odmítnuto obviněným podané odvolání proti rozsudku nalézacího soudu z formálních důvodů uvedených v § 253 tr. ř. bez věcného přezkoumání podle § 254 tr. ř., aniž by byly současně splněny procesní podmínky stanovené trestním řádem pro takový postup. Podle druhé z nich je uvedený dovolací důvod dán tehdy, když v řízení, které předcházelo vydání rozhodnutí o zamítnutí řádného opravného prostředku proti rozsudku nebo usnesení uvedenému

v § 265a odst. 2 písm. a) až g) tr. ř., byl dán některý z důvodů dovolání uvedený v § 265b odst. 1 písm. a) až k) tr. ř. Jde tedy o případy, kdy bylo zamítnuto obviněným podané odvolání proti rozsudku nalézacího soudu postupem podle § 256 tr. ř., tj. po věcném přezkoumání odvolacím soudem podle § 254 tr. ř., s tím, že jej odvolací soud neshledal důvodným.

30. Obviněný uplatnil uvedený dovolací důvod v jeho druhé alternativě. Vzhledem k tomu, že však k porušení zákona ve smyslu dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. nedošlo, nelze považovat za naplněný ani dovolací důvod podle písmene l) téhož ustanovení.

31. Vzhledem k výše uvedenému dospěl Nejvyšší soud k závěru, že napadeným rozhodnutím a jemu předcházejícím postupem k porušení zákona ve smyslu uplatněných dovolacích důvodů podle § 265b odst. 1 písm. g), l) tr. ř. nedošlo. Dovolání obviněného Bc. P. Š. proto pro jeho zjevnou neopodstatněnost podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. odmítl.

Č. 19

Č. 20

č. 20

Zabrání věci, Rozsudek

§ 101 tr. zákoníku, § 121, § 230 odst. 2, 3 tr. ř.

Jestliže v hlavním líčení soud prvního stupně postupem podle § 230 odst. 2 nebo 3 tr. ř. nevyhradí rozhodnutí o ochranném opatření (např. o návrhu státního zástupce na uložení zabránění věci) veřejnému zasedání, není součástí jeho rozhodnutí (rozsudku) negativní výrok, tj. že se ochranné opatření neukládá, eventuálně že se zamítá návrh státního zástupce na jeho uložení. V odůvodnění rozhodnutí však stručně vysvětlí úvahy, které jej vedly k nevyhovění návrhu na uložení ochranného opatření.

Jiná situace nastane v případě, kdy soud v hlavním líčení podle § 230 odst. 2 nebo 3 tr. ř. vyhradí rozhodnutí o ochranném opatření veřejnému zasedání, pak po skončení dokazování ve veřejném zasedání je povinen učinit i případný negativní výrok, tj. že se ochranné opatření neukládá, nebo že se návrh státního zástupce na jeho uložení zamítá, nejsou-li splněny podmínky pro jeho uložení.

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 6. 2015, sp. zn. 5 Tdo 523/2015, ECLI: CZ:NS:2015:5.TDO.523.2015.1)

Nejvyšší soud zamítl dovolání nejvyššího státního zástupce podané v neprospěch i ve prospěch obviněného proti rozsudku Vrchního soudu v Olomouci ze dne 6. 5. 2014, sp. zn. 2 To 134/2013, jako soudu odvolacího v trestní věci vedené u Krajského soudu v Brně – pobočka Zlín pod sp. zn. 61 T 8/2013.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Rozsudkem Krajského soudu v Brně – pobočky ve Zlíně ze dne 23. 10. 2013, sp. zn. 61 T 8/2013, byl obviněný C. K. uznán vinným zvláště závazným zločinem podvodu podle § 209 odst. 1, odst. 5 písm. a) zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, účinný od 1. 1. 2010, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „tr. zákoník“), a to v bodě I. výroku o vině. Dále byl pod bodem II. téhož výroku uznán vinným trestným činem porušování povinnosti při správě cizího majetku podle § 255 odst. 1, 3 zákona č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozděj-

ších předpisů, účinného do 31. 12. 2009, a v bodě III. výroku o vině pak zvlášť závazným zločinem zpronevěry podle § 206 odst. 1, 5 písm. a) tr. zákoníku. Za to byl odsouzen podle § 209 odst. 5 a § 43 odst. 1 tr. zákoníku k úhrnnému trestu odnětí svobody v trvání šesti let a čtyř měsíců, pro jehož výkon byl podle § 56 odst. 2 písm. c) tr. zákoníku zařazen do věznice s ostrahou. Současně soud obviněnému C. K. uložil podle § 73 odst. 1, 3 tr. zákoníku trest zákazu činnosti spočívající v zákazu výkonu funkce ve statutárních orgánech, obchodních společnostech a družstvech, včetně funkce prokuristy, na dobu sedmi let. Podle § 228 odst. 1 tr. ř. byla obviněnému uložena povinnost nahradit škodu vyjmenovaným poškozeným, přičemž poškozený D. K. byl se zbytkem svého nároku odkázán na řízení ve věcech občanskoprávních podle § 229 odst. 2 tr. ř.

2. Stejným rozsudkem byl obviněný C. K. podle § 226 písm. a) tr. ř. zproštěn obžaloby státního zástupce Krajského státního zastupitelství v Brně – pobočka ve Zlíně ze dne 24. 5. 2013, sp. zn. 6 KZV 1/2012, pro skutek kvalifikovaný jako zvlášť závažný zločin zpronevěry podle § 206 odst. 1, 5 písm. a) tr. zákoníku a zločin zkreslování údajů o stavu hospodaření a jmění podle § 254 odst. 1 alinea druhá, odst. 4 tr. zákoníku. Dále soud rozhodl o zproštění obžaloby spoluobviněných Ing. P. K. a Ing. M. D.

3. Proti tomuto rozsudku podali odvolání obviněný C. K. a státní zástupkyně Krajského státního zastupitelství v Brně – pobočka ve Zlíně v neprospěch všech obviněných. Vrchní soud v Olomouci o nich rozhodl rozsudkem ze dne 6. 5. 2014, sp. zn. 2 To 134/2013, tak, že z podnětu odvolání obviněného C. K. a státní zástupkyně napadený rozsudek podle § 258 odst. 1 písm. b), d), odst. 2 tr. ř. ohledně obviněného C. K. částečně zrušil, a to ve výroku o trestu zákazu činnosti. Podle § 259 odst. 3 tr. ř. odvolací soud nově rozhodl tak, že obviněnému podle § 73 odst. 1, 3 tr. zákoníku uložil trest zákazu činnosti spočívající v zákazu výkonu funkce statutárního orgánu, člena statutárního orgánu a prokuristy v obchodních společnostech a družstvech na dobu sedmi let. V ostatních výrociích zůstal napadený rozsudek nezměněn. Odvolání státní zástupkyně podané v neprospěch spoluobviněných Ing. M. D. a Ing. P. K. vrchní soud zamítl podle § 256 tr. ř. jako nedůvodné.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

4. Rozsudek Vrchního soudu v Olomouci napadl nejvyšší státní zástupce dovoláním „v části, pokud bylo podle § 256 tr. ř. zamítnuto odvolání státního zástupce Krajského státního zastupitelství v Brně – pobočka ve Zlíně proti rozsudku Krajského soudu v Brně – pobočka ve Zlíně ze dne 23. 10. 2013, č. j. 61 T 8/2013-3198“. Dovolací důvod spatřuje nejvyšší státní zástupce v ustanovení § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř., neboť bylo rozhodnuto o zamítnutí řádně-

ho opravného prostředku proti rozsudku uvedenému v § 265a odst. 2 písm. a) tr. ř., přestože v řízení jemu předcházejícím byl dán důvod dovolání uvedený v § 265b odst. 1 písm. k) tr. ř.

č. 20

5. Nejvyšší státní zástupce úvodem dovolání zrekapituloval dosavadní průběh trestního řízení. Připomněl, že výnosy z majetkové trestné činnosti, za niž byl odsouzen, použil obviněný C. K. dílem na rekonstrukci tří bytových jednotek ve Z. a k výstavbě nemovitosti v B., přičemž tyto nemovitosti náležely do vlastnictví syna obviněného – L. K. a v přípravném řízení byly zajištěny podle § 79d tr. ř. Státní zástupkyně Krajského státního zastupitelství v Brně – pobočka ve Zlíně proto již pod bodem 6) obžaloby ze dne 24. 5. 2013, sp. zn. 6 KZV 1/2012, navrhla Krajskému soudu v Brně – pobočce ve Zlíně, aby o zajištěných nemovitostech bylo rozhodnuto. Následně v hlavním líčení konaném dne 15. 10. 2013 přednesla přítomná státní zástupkyně výslovný návrh, aby soud podle § 101 odst. 2 písm. a) tr. zákoníku uložil zabrání zajištěných nemovitostí. Soud prvního stupně následně rozhodl o vině a trestu obviněného C. K., přičemž jej mj. odsoudil za zločin zpronevěry podle § 206 odst. 1, odst. 5 písm. a) tr. zákoníku, jehož se dopustil tím, že jako jednatel obchodní společnosti S. financoval z prostředků náležejících této společnosti výstavbu tehdy svého domu v B. a domu svého syna L. K. nacházejícího se ve Z.

6. O návrzích státní zástupkyně Krajského státního zastupitelství v Brně – pobočka ve Zlíně na zabrání zajištěných nemovitostí však soud prvního stupně žádné rozhodnutí neučinil, pouze v odůvodnění svého rozsudku ze dne 23. 10. 2013, sp. zn. 61 T 8/2013, vysvětlil důvody, pro které neshledal zákonné podmínky k uložení ochranného opatření. Toto pochybení však nenapravil ani soud druhého stupně, přestože v odvolání, které proti citovanému rozsudku podala státní zástupkyně Krajského státního zastupitelství v Brně – pobočka ve Zlíně, mj. namítala chybějící rozhodnutí o návrhu na zabrání věci. Rovněž pouze v odůvodnění svého rozsudku Vrchní soud v Olomouci vyložil důvody, pro něž neshledal uložení zabrání zajištěných nemovitostí relevantním. Nesprávným procesním postupem soudu prvního stupně se však podle dovolatele soud druhého stupně vůbec nezabýval.

7. Na podporu své argumentace odkázal nejvyšší státní zástupce na výklad ustanovení § 230 odst. 3 tr. ř. v aktuálním znění komentáře k trestnímu řádu, podle kterého by v případě negativního rozhodnutí o návrhu na uložení ochranného opatření měl soud vyslovit, že se návrh státního zástupce zamítá. Tuto procesní situaci přirovnal dovolatel k rozhodování soudů o náhradě škody v souladu s názory autorů citovaného komentáře, kdy „výrokem o náhradě škody se rozumí nejen výrok pozitivní ale i negativní“. V těchto případech musí být ve výroku rozsudku vysloveno rozhodnutí podle § 229 tr. ř., tj. že se poškozený odkazuje zcela nebo zčásti s uplatněným nárokem na náhradu škody na řízení ve věcech občanskoprávních nebo před jiným příslušným orgánem. Nejvyšší

státní zástupce přitom zdůraznil, že uvedená otázka je po právní stránce zásadního významu ve smyslu § 265i odst. 1 písm. f) tr. ř., neboť to, že by obsahem rozsudku měly být i negativní výroky o uložení ochranného opatření, dosud nebylo judikováno. Nejvyšší soud by proto měl zaujmout právní názor, že v případě, kdy státní zástupce podá návrh na uložení ochranného opatření, soud o něm musí vždy rozhodnout. Může tak učinit ve výroku rozsudku, nebo ve smyslu § 230 odst. 2 tr. ř. si rozhodnutí o ochranném opatření vyhradí veřejnému zasedání a v jeho rámci pak o návrhu státního zástupce rozhodne usnesením.

č. 20

8. Nejvyšší státní zástupce dále citoval z judikatury Nejvyššího soudu, proč není možné výše uvedenou námitku podřadit pod důvody dovolání podle § 265b odst. 1 písm. g) a j) tr. ř. Ve zbytku své dovolací argumentace předložil právní úvahy ohledně řešení věci samotné, tedy zda v projednávaném případě byly splněny podmínky pro uložení zabránění věci podle § 101 odst. 2 tr. zákoníku.

9. Závěrem svého dovolání nejvyšší státní zástupce shrnul, že Krajský soud v Brně – pobočka ve Zlíně jako soud prvního stupně měl ve svém rozsudku učinit i rozhodnutí o návrhu státní zástupkyně Krajského státního zastupitelství v Brně – pobočka ve Zlíně na uložení ochranného opatření. Vzhledem k tomu, že žádný výrok ohledně zabránění zajištěných věcí soud neučinil, pak tento výrok v jeho rozsudku chybí a je tím naplněn dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. k) tr. ř. Pokud následně Vrchní soud v Olomouci jako soud odvolací rozhodl o zamítnutí odvolání státní zástupkyně, přestože v předcházejícím řízení byl dán uvedený důvod dovolání, došlo k naplnění dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř. Ohledně dalšího procesního postupu nebude podle nejvyššího státního zástupce nezbytné zrušit rozsudek soudu prvního stupně, neboť k nápravě postačí, když tento soud rozhodne o chybějícím výroku samostatným usnesením. Soudy obou stupňů totiž v odůvodnění svých rozhodnutí v podstatě zaujaly shodný názor, že dosavadní skutková zjištění neumožňují rozhodnout o zabránění nemovitých věcí a bylo by tak nutné provádět další dokazování. Dovolatel proto předpokládá, že odvolací soud dá „příkaz“ soudu prvního stupně, aby si rozhodnutí o ochranném opatření vyhradil veřejnému zasedání podle § 230 odst. 2 tr. ř.

10. Nejvyšší státní zástupce navrhl, aby Nejvyšší soud zrušil rozsudek Vrchního soudu v Olomouci ze dne 6. 5. 2014, sp. zn. 2 To 134/2013, v části, pokud bylo podle § 256 tr. ř. zamítnuto odvolání státní zástupkyně Krajského státního zastupitelství v Brně – pobočka ve Zlíně, a zrušil i všechna další rozhodnutí na zrušené rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu, a aby přikázal Vrchnímu soudu v Olomouci věc v potřebném rozsahu znovu projednat a rozhodnout.

11. K dovolání nejvyššího státního zástupce se vyjádřil obviněný C. K. prostřednictvím svého obhájce JUDr. P. V. Obviněný projevil nesouhlas s obsahem podaného dovolání, protože chybějící negativní výrok o zabránění věci podle něj

nezpůsobuje neúplnost nebo vadnost výroku jako takového. Zdůraznil, že na základě gramatického a systematického výkladu lze dovodit, že pokud soud ve výroku rozsudku zabránil věci neuložil, rozhodl o takovém návrhu negativně. Navíc upozornil na to, že již bylo vydáno usnesení o zrušení zajištění nemovitostí pro jeho nadbytečnost. Na dovolání je nutné podle obviněného pohlízet jako na účelové, neboť nejvyšší státní zástupce předložil argumentaci, kterou v předchozí fázi trestního řízení opomněl příslušný státní zástupce zahrnout do svého odvolání. Obviněný má dále za to, že podaným dovoláním byly extenzivně překročeny meze dovolacích důvodů a uplatněnému dovolacímu důvodu by mělo korespondovat rozhodnutí dovolacího soudu podle § 265l odst. 2 tr. ř. Pouze z opatrnosti obviněný v další části svého podání rozvedl argumentaci, proč by bylo podle jeho názoru případné vyslovení výroku o uložení ochranného opatření neoprávněné a nedůvodné. Závěrem svého vyjádření navrhl, aby Nejvyšší soud dovolání nejvyššího státního zástupce zamítl jako nedůvodné, případně aby podle § 256l tr. ř. přikázal soudu druhého stupně, aby o chybějícím výroku rozhodl nebo neúplný výrok doplnil.

III.

Přípustnost dovolání

12. Nejvyšší soud jako soud dovolací zjistil, že k projednání dovolání nejvyššího státního zástupce byly splněny všechny formální podmínky i z hlediska jeho obsahu ve smyslu zákonem požadovaných náležitostí. Poté Nejvyšší soud zkoumal, zda jsou naplněny zákonné podmínky pro jeho odmítnutí, a shledal, že tomu tak není. Na jeho podkladě mohl Nejvyšší soud přezkoumat v souladu s ustanovením § 265i odst. 3, 5 tr. ř. napadený rozsudek i jemu předcházející řízení v rozsahu a z důvodů, uvedených v dovolání. Přitom dospěl k závěru, že rozsudek soudu prvního stupně není zatížen vadou chybějícího výroku o zabránění věci odpovídající důvodu dovolání podle § 265b odst. 1 písm. k) tr. ř., proto nemohl být rozsudek odvolacího soudu úspěšně napaden dovoláním ani z důvodu uvedeného v § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř.

13. Dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. k) tr. ř. je naplněn tehdy, jestliže v rozhodnutí některý výrok chybí nebo je neúplný, to znamená, že slouží k nápravě dvou alternativních vad rozhodnutí. Podle první z nich je tento dovolací důvod dán, pokud nebyl učiněn určitý výrok jako celek, přestože podle zákona ho měl soud pojmout do výrokové části. Chybějícím je tedy každý výrok, který byl soud povinen učinit podle náležitostí, jak jsou vyjmenovány v § 120 až 124 tr. ř. Není přitom rozhodující, zda měl soud takový výrok učinit sám nebo k návrhu jedné z procesních stran.

14. Druhá alternativa tohoto dovolacího důvodu dopadá na případy, když konkrétní výrok sice byl učiněn, ale není úplný, protože neobsahuje některou

z podstatných zákonných náležitostí [viz např. ustanovení § 120 odst. 3 a § 134 odst. 1 písm. c) tr. ř.].

IV.

Důvodnost dovolání

č. 20

15. V projednávané věci dovolatel uplatnil první variantu důvodu dovolání podle § 265b odst. 1 písm. k) tr. ř., neboť pochybení Krajského soudu v Brně – pobočka ve Zlíně spatřoval v tom, že nebylo vůbec rozhodnuto o návrhu státní zástupkyně Krajského státního zastupitelství v Brně – pobočka ve Zlíně na zabrání předmětných nemovitostí. Jak vyplývá z obsahu trestního spisu, tento návrh byl zahrnut již v obžalobě státní zástupkyně Krajského státního zastupitelství v Brně – pobočka ve Zlíně ze dne 24. 5. 2013, sp. zn. 6 KZV 1/2012, podané dne 28. 5. 2013 ke Krajskému soudu v Brně – pobočka ve Zlíně (srov. bod 6 této obžaloby na č. 1. 3046 trestního spisu). Vzhledem k tomu, že z této obžaloby i z obsahu trestního spisu bylo zřejmé, že vlastníkem dotčených (v té době zajištěných) nemovitých věcí nebyl obviněný, bylo povinností soudu prvního stupně již při nařizování hlavního líčení v této věci vyrozumět o jeho konání také jejich vlastníka – L. K. Podle § 42 odst. 1 tr. ř. totiž jmenovaný získal procesní postavení zúčastněné osoby, neboť ve věci byl podán návrh na zabránění věci, které měl v rozhodné době ve svém vlastnictví. Citované ustanovení trestního řádu poskytuje zúčastněné osobě právo vyjádřit se k návrhu na zabránění věci, účastnit se hlavního líčení, případně veřejného zasedání, v nichž má být zabránění věci uloženo. Může činit návrhy, nahlížet do spisů a podávat opravné prostředky v zákonem stanovených případech. Ustanovení § 42 odst. 2 tr. ř. zároveň ukládá orgánům činným v trestním řízení povinnost poučit zúčastněnou osobu o jejích právech a poskytnout jí možnost k jejich uplatnění.

16. Uvedený procesní postup však soud prvního stupně nerespektoval, jak vyplývá z obsahu trestního spisu, i přes návrh na zabránění věci, který státní zástupkyně Krajského státního zastupitelství v Brně – pobočka ve Zlíně zcela správně učinila povinnou součástí svého žalobního návrhu (srov. § 178 odst. 1 tr. ř.), krajský soud nezaslal L. K. opis obžaloby, následně jej nevyrozuměl o termínu hlavního líčení v této věci, a tím mu fakticky neumožnil uplatnit další vyjmenovaná procesní práva, která mu jako zúčastněné osobě náležela. Tato zjištěná vada procesního postupu soudu prvního stupně však nemohla v dovolacím řízení vyvolat potřebu kasace rozsudku, neboť nespadá pod žádný z taxativně vyjmenovaných důvodů dovolání. Přestože v předmětné trestní věci nepochybně došlo ke zkrácení práv L. K., jež mu jako zúčastněné osobě trestní řád poskytuje, nelze samotné soudní řízení označit za rozporné s pravidly spravedlivého procesu zejména s ohledem na to, že soud prvního stupně (následně

těž odvolací soud) neuložil ochranné opatření spočívající v zabrání nemovitých věcí, jejichž vlastníkem byl v rozhodné době L. K.

č. 20

17. V rámci hlavního líčení konaného dne 15. 10. 2013 (viz protokol o hlavním líčení na č. l. 3136 trestního spisu) intervenující státní zástupkyně v závěrečném návrhu znovu požadovala uložení zabrání předmětných nemovitostí a to podle § 101 odst. 2 písm. a) tr. zákoníku, tj. alternativa, kdy věc byla získána trestným činem nebo jako odměna za něj a nenáleží pachateli. Soud prvního stupně však jejímu návrhu nevyhověl a po vyslovení odsuzujícího výroku o vině a trestu obviněného C. K. v hlavním líčení dne 23. 10. 2013 nevyhlásil žádné rozhodnutí ohledně navrhovaného ochranného opatření. V odůvodnění svého rozsudku pak soud vysvětlil, že předmětné nemovitosti nejsou ve vlastnictví obviněného, proto by přicházel v úvahu postup podle § 101 odst. 2 tr. zákoníku, avšak pouze tehdy, pokud by zajištěné věci byly „výnosem trestného činu“. Z dokazování však vyplynulo, že nemovitý majetek byl pořízen z finančních prostředků, jež neměly původ v trestné činnosti obviněného C. K., maximálně část nákladů na rekonstrukci zajištěných nemovitostí z nich mohla být financována. Soud prvního stupně sice na jedné straně připustil, že nikoli pořízení nemovitého majetku L. K. ale jeho opravy mohly být pořízeny za finanční prostředky pocházející z trestné činnosti obviněného, ovšem pouze zčásti, proto nebylo možné vyhovět požadavku státní zástupkyně na zabrání věci podle § 101 odst. 2 písm. a) tr. zákoníku. Dá se říci, že Krajský soud v Brně – pobočka ve Zlíně si otázku zabrání nemovitých věcí vyhodnotil (byť ne zcela zřetelně a přesvědčivě) tak, že pro uložení tohoto ochranného opatření nebyly splněny zákonné podmínky. Tento závěr soud vedl k tomu, že ve svém rozsudku nerozhodl o návrhu státní zástupkyně zamítavým výrokem a své úvahy vyjádřil pouze v odůvodnění.

18. Jde o situaci srovnatelnou např. s případy, kdy státní zástupce (již) v obžalobě navrhuje uložení ochranného léčení obviněnému, na tomto svém návrhu setrvává i po provedeném hlavním líčení a požaduje, aby soud po vyslovení viny a trestu uložil obviněnému ochranné léčení v ambulantní či v ústavní formě. Soud však dospěje k závěru, že není nutné (eventuálně vhodné či účelné) působit na obviněného prostřednictvím lékařského dozoru a péče, a ochranné léčení mu tudíž neuloží. Pak není nutné, aby činil v odsuzujícím rozsudku výrok o zamítnutí návrhu státního zástupce na uložení tohoto druhu ochranného opatření. Uvedenou soudní praxi v tomto smyslu až dosud respektovalo i státní zastupitelství, resp. Nejvyššímu soudu není znám případ, kdyby se příslušný státní zástupce domáhal, např. v odvolání, vyslovení zamítavého výroku ohledně jím navrhovaného ochranného léčení. Nejvyšší soud neshledává žádný důvod rozlišovat jednotlivé druhy ochranných opatření z toho hlediska, zda o některém z nich je třeba činit i tzv. negativní výrok a o jiném nikoli. V tomto smyslu skutečně není nezbytné vyslovit v hlavním líčení samostatný výrok, jenž by tvořil součást odsuzujícího rozsudku, že se zamítá návrh státního zástupce na uložení

ochranného léčení (§ 99 tr. zákoníku), na uložení zabezpečování detence (§ 100 tr. zákoníku), na zabránění věci nebo jiné majetkové hodnoty (§ 101 až 104 tr. zákoníku), a v řízení vedeném soudem pro mládež podle zákona č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže), ve znění pozdějších předpisů, též návrh na uložení ochranné výchovy.

č. 20

19. V této souvislosti považuje Nejvyšší soud za vhodné upozornit na to, že soud ani není vázán podaným návrhem na uložení ochranného opatření, to znamená, že mu nemusí vyhovět (zcela nebo zčásti), může dokonce uložit i jiné než navrhované ochranné opatření, a to i bez takového návrhu, tj. platí zde zásada oficiality. Stejně může soud „nevyhovět“ závěrečným návrhům státního zástupce u hlavního líčení, pokud se např. domáhá uložení několika druhů trestů, případně dalších omezení (např. přiměřená omezení a povinnost podle § 82 odst. 2 tr. zákoníku). Ani v těchto případech soud nerozhoduje samostatným výrokem o zamítnutí návrhu intervenujícího státního zástupce např. na uložení peněžitého trestu, pokud neshledá důvody a zákonné podmínky pro tento druh trestu v konkrétní věci. Nelze pominout, že, jak vyplývá z ustanovení § 36 tr. zákoníku, představují ochranná opatření samostatný druh trestních sankcí ukládaných pachateli trestného činu nebo činu jinak trestného, přičemž soud je při výběru konkrétního druhu trestu i ochranného opatření vázán jen zákonnými podmínkami pro jejich ukládání, nikoli návrhy přednesenými v obžalobě, resp. v závěrečném návrhu státního zástupce v rámci hlavního líčení.

20. Stejně tak považuje Nejvyšší soud za nepřijatelné srovnání nejvyššího státního zástupce s požadavkem na vyslovení tzv. negativního výroku o ochranném opatření s výrokem o náhradě škody ve smyslu § 121 tr. ř. Citované ustanovení zakládá povinnost soudu (prvního či druhého stupně) při rozhodování o vině obviněného rozhodnout rozsudkem též o náhradě škody nebo nemajetkové újmy v penězích nebo o vydání bezdůvodného obohacení [§ 121 písm. a) tr. ř.], dále též o ochranném opatření [§ 121 písm. b) tr. ř.], pokud o něm bylo rozhodnuto. Samozřejmě však tímto způsobem může soud postupovat jen při existenci zákonných podmínek pro vyslovení těchto výroků. O náhradě škody rozhoduje soud v tzv. adhezním řízení, které je určeno k realizaci práv poškozeného jako strany v trestním řízení (srov. § 43 až 51a tr. ř.), a v řízení před soudem počíná adhezní řízení zásadně úkony soudu po zahájení hlavního líčení ve smyslu § 206 odst. 2 tr. ř.

21. Pro poškozeného, který má hmotněprávní nárok na náhradu škody, nebo nemajetkové újmy v penězích, nebo vydání bezdůvodného obohacení je řádné uplatnění jeho nároku v trestním řízení (srov. § 43 odst. 3 tr. ř.) podmínkou vyslovení výroku o něm, ať je mu nárok přiznán zcela nebo zčásti ve smyslu § 228 a § 229 odst. 2 tr. ř., nebo jej soud po vyslovení viny, popř. trestu, odkáže na řízení ve věcech občanskoprávních, eventuálně na řízení před jiným pří-

slušným orgánem s celým jeho nárokem podle § 229 odst. 1 tr. ř. Jestliže soud obviněného zproští obžaloby, pak vždy poškozeného odkáže s jeho nárokem podle § 229 odst. 3 tr. ř. na řízení ve věcech občanskoprávních nebo na řízení před jiným příslušným orgánem. Rozsudek, jímž soud rozhodl alespoň o části nároku poškozeného na náhradu škody nebo nemajetkové újmy, či na vydání bezdůvodného obohacení, totiž představuje pro poškozeného tzv. exekuční titul pro případ, že povinná osoba nebude plnit dobrovolně (srov. § 251 až 271 zákona č. 99/1993 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů). Z tohoto důvodu jsou kladeny přesné (formální) požadavky na výrok o povinnosti obviněného k náhradě škody nebo nemajetkové újmy způsobené trestným činem, resp. o vydání bezdůvodného obohacení získaného trestným činem (srov. § 228 odst. 2 tr. ř.). Tento výrok musí soud také pečlivě odůvodnit jak z hledisek skutkových zjištění, jež se stala jeho podkladem, tak i právního posouzení všech okolností významných pro přiznání nároku poškozeného, ale též pro „nepřiznání“, tj. při postupu podle § 229 odst. 1, 2 nebo 3 tr. ř.

22. Potřeba vyslovení tzv. „negativního“ výroku o náhradě škody, tj. typicky odkázání poškozeného na řízení ve věcech občanskoprávních, je v adhezním řízení nezbytná zejména z toho důvodu, že okamžikem, kdy se poškozený připojí řádně s nárokem na náhradu škody, nemajetkové újmy či na vydání bezdůvodného obohacení k trestnímu řízení, přestává běžet promlčecí lhůta stanovená k uplatnění jeho nároku v těch zákonných předpisech hmotného práva, jež upravují podmínky pro vznik a výši tohoto nároku (srov. § 112 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, účinný do 31. 12. 2013, § 648 zákona č. 89/2012, občanský zákoník, účinný od 1. 1. 2014, § 329 odst. 2 zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce, všechny ve znění pozdějších předpisů). Po právní moci rozsudku, jímž je poškozený zcela nebo zčásti odkázán se svým nárokem na náhradu škody, nemajetkové újmy či vydání bezdůvodného obohacení, může svůj nárok či jeho zbytek uplatňovat právě již mimo trestní řízení, tj. v občanskoprávním řízení či v řízení před jiným příslušným orgánem, kterým může být např. služební orgán ve věcech vojáků z povolání podle zákona č. 221/1999 Sb., o náhradě škody vojáka na majetku státu, ve znění pozdějších předpisů. (Podrobněji srov. ŠÁMAL, P. a kol. Trestní řád II. § 157 až 314s. Komentář. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 2886 a 2887.) V tomto smyslu nelze výroky o odkázání poškozeného podle § 229 tr. ř. považovat za výroky „negativní“, neboť soudy jimi nedeklarují „neopodstatněnost“ uplatněného nároku či jeho „nezákonnost“ ve smyslu odpovídajících ustanovení příslušných hmotněprávních norem, z nichž poškozený svůj nárok dovodil. V rámci adhezního řízení jako součásti trestního řízení soudy většinou zaměřují dokazování ohledně vzniklé újmy poškozených osob na ty okolnosti, jež jsou významné z hlediska vyvození trestní odpovědnosti obviněného podle konkrétní skutkové podstaty trestného činu. V případech, kdy je škoda, nemajetková újma způsobená trestným činem nebo

bezdůvodné obohacení získané trestným činem jedním ze znaků jeho skutkové podstaty, musí soudy mít podklad pro vyslovení viny také ohledně výše škody nebo nemajetkové újmy nebo bezdůvodného obohacení tak, aby mohly skutek správně právně kvalifikovat podle příslušné trestní sazby takového trestného činu. V těch případech, kdy soud provedeným dokazováním zjistí, že nárok poškozenému nevznikl nebo že není prokázán, nemůže, a to ani zčásti, zamítnout návrh poškozeného (srov. rozhodnutí publikované pod č. II/1962, s. 41 nebo č. III/1967, s. 48 Sbírky rozhodnutí a sdělení soudů ČSSR).

č. 20

23. Z tohoto pohledu proto Nejvyšší soud nemohl přisvědčit argumentu dovozatele o přípustnosti srovnání výroků o náhradě škody, nemajetkové újmy v penězích nebo o vydání bezdůvodného obohacení a o ochranném opatření, jak jsou zmíněny v § 121 tr. ř., upravujícím povinné náležitosti výroku rozsudku a případného výroku o zamítnutí návrhu státního zástupce na uložení ochranného opatření. Navíc z formulace části ustanovení § 121 písm. b) tr. ř., týkající se právě ochranného opatření, je možné dovodit požadavek na vyslovení výroku o něm jen v situaci, kdy soud uloží obviněnému některé z ochranných opatření (srov. „jestliže o něm bylo... rozhodnuto“). To znamená, že jen za podmínky, kdy soud „rozhodne“ v hlavním líčení nebo ve veřejném zasedání konaném o odvolání, musí učinit tento výrok součástí rozsudku.

24. Jiná situace nastane v případě, kdy soud v hlavním líčení vyhradí rozhodnutí o ochranném opatření do veřejného zasedání. Je nerozhodné, zda jeho uložení navrhl státní zástupce, nebo zda soud v průběhu hlavního líčení sám dospěje k názoru, že jsou splněny podmínky pro uložení některého druhu (nebo i více) ochranných opatření. Trestní řád umožňuje tuto výhradu v ustanovení § 230 odst. 2 tr. ř. Děje se tak zejména v případech, kdy soud potřebuje k rozhodnutí o ochranném opatření provést ještě další dokazování, ačkoli o vině a trestu má již shromážděny dostatečné podklady a další odročování hlavního líčení nepovažuje za účelné. Pouze v těchto případech je však možné vést další řízení jen o ochranném opatření, ačkoli bylo již rozhodnuto o vině a trestu obviněného, a to dokonce i po nabytí právní moci rozsudku o vině a trestu. V praxi je však běžné, že např. splnění podmínek pro uložení ochranného léčení, které může mít zásadní vliv i na druh a výměru ukládaného trestu, soudy řeší ještě v průběhu hlavního líčení, vedou dokazování zaměřené i na otázku nejen zákonných podmínek pro nařízení ochranné léčby, ale shromažďují podklady týkající se samotné osoby obviněného a jeho schopnosti a ochoty podrobit se případnému léčení i ve vztahu k formě ochranného léčení (ambulantní či ústavní). Ve věcech, v nichž přichází v úvahu rozhodnutí o zabrání věci, náhradní hodnoty či spisů a zařízení podle § 101 až 103 tr. zákoníku však taková spojitosť s výroky o vině a trestu nemusí nastat. Z hlediska požadavku na rychlost řízení může být naopak účelné využít možnosti výhrady, doplnit dokazování a rozhodnout o tomto druhu ochranného opatření ve veřejném zasedání. Podmínkou dodatečného uložení

ochranného opatření je však vyhrazení rozhodnutí o něm veřejnému zasedání, protože jinak by již nebylo možné takové rozhodnutí učinit. Pravomocným rozhodnutím o vině a trestu totiž skončí trestní stíhání obviněného a pozdějšímu uložení ochranného opatření by bránila překážka věci rozhodnuté ve smyslu § 11 odst. 1 písm. f) tr. ř. (srov. rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 21. 6. 1991, sp. zn. 7 Tz 25/1991, publikovaný pod č. 46/1992 Sbirky soudních rozhodnutí a stanovisek).

25. Z tohoto důvodu ani v projednávané trestní věci obviněného C. K. fakticky nepřichází v úvahu, aby o zabrání předmětných nemovitých věcí bylo v současném stadiu trestního řízení rozhodováno, neboť soud prvního stupně nevyužil výhrady podle § 230 odst. 2 tr. ř. V případě, kdyby tento soud v průběhu hlavního líčení vyhradil veřejnému zasedání rozhodnutí o návrhu státní zástupkyně Krajského státního zastupitelství v Brně – pobočka ve Zlíně, mohlo by se konat. V tomto následném řízení by soud po skončení dokazování byl povinen učinit výrok, jímž by vyslovil zabrání označených nemovitostí, nebo by musel návrh státní zástupkyně na jeho uložení zamítnout. Takové rozhodnutí má formu usnesení, proti němuž je přípustná stížnost. Výlučně za této procesní situace tak může (musí) soud učinit pozitivní nebo negativní výrok. Řízení (dodatečné) je totiž vedeno pouze o ochranném opatření a musí být skončeno vyhlášením rozhodnutí soudu. Jestliže má být rozhodováno o zabrání věci nebo jiné majetkové hodnoty, resp. náhradní hodnoty, která nenáleží obviněnému (což je i předmětný případ), je podle § 230 odst. 3 tr. ř. nezbytné, aby takový návrh na zabrání věci učinil státní zástupce. Jak správně uvedl dovolatel, v případě negativního rozhodnutí o uložení ochranného opatření by měl soud učinit výslovný výrok o tom, že zamítá návrh státního zástupce, a nikoli jen rozhodnout o tom, že věc nebo jiná majetková hodnota, o níž se rozhodovalo, se vrátí (vydá) zúčastněné osobě (viz ŠÁMAL, P. a kol. Trestní řád II. § 157 až 314s. Komentář. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 2901). Nejvyšší státní zástupce na podporu svého požadavku na doplnění chybějícího výroku odkázal právě na tu část komentovaného znění trestního řádu, která se vztahuje k rozhodování soudu prvního stupně ve veřejném zasedání konaném buď po rozhodnutí o výhradě ve smyslu § 230 odst. 2 tr. ř., eventuálně poté, co odvolací soud zruší rozsudek ve výroku o uložení ochranného opatření, a věc tomuto soudu vrátí k novému projednání a rozhodnutí jen v tomto rozsahu.

26. Jestliže soud prvního stupně v hlavním líčení nevyhradí rozhodnutí o ochranném opatření veřejnému zasedání, neplatí shora uvedené procesní postupy, včetně povinnosti učinit i tzv. negativní výrok. Jak již bylo zdůrazněno výše, má ochranné opatření povahu trestní sankce, již lze postihnout pachatele trestného činu (nebo činu jinak trestného u osoby, která není pro nepřičetnost trestně odpovědná – § 26 tr. zákoníku). Pokud nejde o případy obligatorního uložení některého z ochranných opatření (např. § 99 odst. 1, § 101 odst. 3 tr. zá-

koníku), záleží výlučně na úvaze soudu, zda využije zákonnou možnost a uloží obviněnému ochranné opatření, buď samostatně, místo trestu nebo i vedle trestu. Jestliže však soud v hlavním líčení neshledá důvody pro vyslovení této trestní sankce (pokud nejde o obligatorní uložení), nebo tehdy, pokud výsledky provedeného dokazování nesvědčí o naplnění zákonných podmínek pro její uložení, nemusí rozhodovat negativně, tj. že se ochranné opatření neukládá, eventuálně že se zamítá podaný návrh státního zástupce na jeho uložení.

27. V projednávané trestní věci však soud prvního stupně neshledal zákonné podmínky pro uložení zabránění v té době zajištěných nemovitých věcí, tudíž nezahrnul do svého odsuzujícího rozsudku výrok, jímž by zamítl podaný návrh státního zástupce. V odůvodnění svého rozsudku pak stručně vysvětlil své úvahy, které jej vedly k nevyhovění návrhu státního zástupce. V podstatě stejně vyřešil otázku důvodnosti uložení tohoto druhu ochranného opatření také odvolací soud, byť se nad rámec svého negativního postoje vyjádřil tak, že i kdyby uložení zabránění věci přicházelo v úvahu, muselo by být doplněno dokazování ke zkoumání hodnoty a podílu zhodnocení nemovitostí z výnosu trestné činnosti obviněného na jejich celkové ceně. Za této procesní situace, tj. v současném stadiu trestního stíhání obviněného C. K., již není možné dodatečně rozhodovat o zabránění věci, jak bylo vysvětleno výše.

28. Z uvedených důvodů Nejvyšší soud neshledal v napadeném rozhodnutí odvolacího soudu ani v jemu předcházejícím rozsudku soudu prvního stupně vadu chybějícího výroku ve smyslu dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. k) tr. ř., a proto zamítl dovolání nejvyššího státního zástupce podle § 265j tr. ř. Vzhledem ke splnění procesních podmínek předpokládaných v ustanovení § 265r odst. 1 písm. c) tr. ř. Nejvyšší soud rozhodl v neveřejném zasedání.

Č. 21

č. 21

Poškození věřitele

§ 222 odst. 1 písm. c) tr. zákoníku

Majetková dispozice spočívající v „zatížení věci, která je předmětem závazku“, jako jeden z alternativních způsobů nedovoleného nakládání dlužníka se svým majetkem podle § 222 odst. 1 písm. c) tr. zákoníku, brání nebo alespoň ztěžuje dlužníkovi povinnost splnit pohledávku věřitele. Předmětem (objektem) zatížení tedy vždy musí být takový majetek dlužníka, který je způsobilý k uspokojení pohledávky věřitele. Zároveň se vyžaduje, aby dlužník, který využije takového zajišťovacího prostředku, neměl jiný (další) majetek způsobilý k reálnému splnění dluhu poškozeného věřitele (srov. rozhodnutí č. 56/2003 Sb. rozh. tr.).

Znak „zatíží věc, která je předmětem závazku“ tedy předpokládá jednání dlužníka, který svůj jediný majetek způsobilý k uspokojení pohledávky poškozeného věřitele zatíží ve prospěch třetí osoby. Vyvolá tím situaci, kdy poškozený věřitel nemůže uspokojit svou pohledávku vůči takovému dlužníku, neboť např. zástavní věřitel, v jehož prospěch dlužník využil zajišťovacího práva, má přednostní právo na poskytnutí plnění ze zástavy, resp. z jejího zpeněžení. Při nedostatku dalšího majetku dlužníka se pak poškozenému věřiteli nedostane plnění, které je předmětem závazku mezi dlužníkem a tímto věřitelem.

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 9. 12. 2015, sp. zn. 5 Tdo 1300/2015, ECLI: CZ:NS:2015:5.TDO.1300.2015.1)

Nejvyšší soud odmítl dovolání obviněných RSDr. A. K. a V. K. proti usnesení Krajského soudu v Ostravě – pobočka v Olomouci ze dne 19. 3. 2015, sp. zn. 2 To 50/2015, jako soudu odvolacího v trestní věci vedené u Okresního soudu v Šumperku pod sp. zn. 3 T 232/2014.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Rozsudkem Okresního soudu v Šumperku ze dne 27. 1. 2015, sp. zn. 3 T 232/2014, byli obvinění RSDr. A. K. a V. K. uznáni vinnými přečinem poško-

zení věřitele podle § 222 odst. 1 písm. c), odst. 3 písm. a) tr. zákoníku, jehož se dopustili ve spolupachatelství podle § 23 tr. zákoníku. Oběma byl podle § 222 odst. 3 tr. zákoníku uložen trest odnětí svobody v trvání dvanácti měsíců, jehož výkon soud podmíněně odložil podle § 81 odst. 1 a § 82 odst. 1 tr. zákoníku na zkušební dobu v trvání dvou let.

2. Výše uvedeného trestného činu se obvinění dopustili tím, že dne 1. 10. 2010 smlouvou uzavřenou u notářky JUDr. J. V. v Š. záměrně zúžili společné jmění manželů, a to zejména ohledně nemovitého majetku, který nabyli kupní smlouvou ze dne 9. 9. 2002, a tento majetek se stal výlučným vlastnictvím obviněné V. K., která dne 7. 3. 2011 záměrně zaregistrovala u notářky JUDr. I. C. v B. smlouvu o zřízení zástavního práva k těmto nemovitostem pro pohledávku ve výši 3 000 000 Kč ve prospěch rodinného příbuzného M. D., a tuto zástavní smlouvu následně zaevidovala u Katastrálního úřadu pro Olomoucký kraj, přestože si oba obvinění museli být vědomi z průběhu probíhajícího civilního řízení žalobce (poškozeného) M. K. a žalovaného RSDr. A. K. u Krajského soudu v Ostravě a následně u Vrchního soudu v Olomouci, který dne 22. 2. 2011 vynesl rozsudek, jímž byl potvrzen rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 11. 10. 2010 a kterým byla uznána pohledávka poškozeného M. K. ve výši 1 700 000 Kč, že proti rozsudku není žádný opravný prostředek přípustný a že tedy obviněný RSDr. A. K. bude povinen M. K. tuto částku uhradit, když v souladu s § 262a a násl. o. s. ř. mohly být předmětné nemovitosti předmětem výkonu rozhodnutí i přes provedené zúžení společného jmění manželů, a museli si být vědomi i toho, že zřízení zástavního práva bude mít nepříznivý důsledek pro uspokojení pohledávky poškozeného, neboť ve smyslu § 165 obč. zák., ve znění účinném k 24. 5. 2011 (ve výroku o vině rozhodnutí soudu prvního stupně bylo nesprávně uvedeno ustanovení § 151c obč. zák.), se přednostně uspokojí pohledávka zástavního věřitele, přičemž jiný adekvátní majetek obvinění nevlastnili, a způsobili tak poškozenému M. K. škodu ve výši nejméně 1 700 000 Kč.

3. Proti tomuto rozsudku podali oba obvinění odvolání, která Krajský soud v Ostravě – pobočka v Olomouci zamítl usnesením ze dne 19. 3. 2015, sp. zn. 2 To 50/2015, podle § 256 tr. ř. jako nedůvodná.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

4. Citované rozhodnutí soudu druhého stupně napadli oba obvinění dovoláním vypracovaným ve shodném znění prostřednictvím společného obhájce Mgr. P. H. Tento mimořádný opravný prostředek založili na dovolacích důvodech uvedených v ustanovení § 265b odst. 1 písm. g) a l) tr. ř.

5. Podle názoru obviněných nelze skutek popsany ve výroku o vině rozsudku soudu prvního stupně podřadit ustanovení § 222 odst. 1 písm. c) tr. zákoníku.

č. 21

Podle této právní kvalifikace se trestného činu poškození věřitele dopustí ten, kdo, byť i jen částečně, zmaří uspokojení svého věřitele tím, že zatíží věc, která je předmětem závazku, nebo ji pronajme. Avšak předmětné nemovitosti nebyly předmětem závazku mezi obviněným a poškozeným M. K. Soudy obou stupňů tak nesprávně aplikovaly právní normu, přičemž analogie v neprospěch obviněného je v trestním právu obecně nepřípustná.

6. Obvinění dále namítli, že soudy obou stupňů nerespektovaly usnesení Nejvyššího soudu ze dne 4. 12. 2013, sp. zn. 5 Tdo 1011/2013. Existence pohledávky věřitele M. K. měla být posouzena jako předběžná otázka podle § 9 odst. 1 tr. ř., bez ohledu na existenci pravomocného rozhodnutí civilního soudu. Soudy obou stupňů však pouze mechanicky převzaly deklaratorní rozhodnutí vydané v občanskoprávním řízení, aniž by se zabývaly skutečností, zda závazek vůči poškozenému M. K. nadále trvá. Obvinění jsou přesvědčeni, že pohledávka poškozeného M. K. již zanikla, což podle jejich názoru dokazuje kvittance a dohoda mezi obviněným a poškozeným ze dne 4. 9. 2000.

7. Rovněž byla podle dovolatelů porušena zásada subsidiarity trestní represe, neboť poškozený M. K. podal u Okresního soudu v Šumperku civilní žalobu, kterou se domáhá určení neexistence zástavního práva svědčícího ve prospěch M. D. a samotné pohledávky mezi obviněnými a M. D. Toto civilní řízení je zcela dostačující k ochraně práv poškozeného; na podporu svých tvrzení odkázali na náleze Ústavního soudu ze dne 20. 2. 2014, sp. zn. III. ÚS 934/13, publikovaný pod č. 21 ve svazku 72, s. 253 Sbirky náleží a usnesení Ústavního soudu. Oba dovolatelé vyjádřili přesvědčení, že jednali v souladu s civilním právem, neboť obviněný RSDr. A. K. se ve smlouvě o půjčce uzavřené s M. D. zavázal zajistit tento závazek zřízením zástavního práva k nemovitostem. S odkazem na zásadu *pacta sunt servanda* tak nelze hovořit o škodlivosti právně aprobovaného jednání.

8. V závěru svých dovolání obvinění shrnuli, že soudy obou stupňů nesprávně právně posoudily skutek popsany ve výroku rozsudku soudu prvního stupně, nerespektovaly zásadu *nulla poena sine lege* a rovněž tak zásadu presumpce neviny. Dále nebyl prokázán úmysl obviněné V. K., neboť oba soudy pouze předpokládaly, že věděla o stavu probíhajícího civilního řízení. Soudy obou stupňů opomenuly zásadu subsidiarity trestní represe a předjímaly rozhodnutí soudu civilního, který se otázkou existence zástavního práva aktuálně zabývá. Na základě shora uvedených skutečností obvinění RSDr. A. K. a V. K. navrhli, aby Nejvyšší soud zrušil rozhodnutí odvolacího soudu a zároveň tomuto soudu přikázal, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

9. K dovolání bylo jako příloha připojeno vyjádření sepsané přímo obviněným RSDr. A. K., v němž podrobně popsal vývoj obchodních vztahů mezi ním a poškozeným M. K. Opakovaně zdůraznil tu skutečnost, že pohledávka M. K. již zanikla, o čemž svědčí soudům předložená kvittance.

10. Nejvyšší státní zástupce se k dovolání obviněných vyjádřil prostřednictvím státní zástupkyně činné u Nejvyššího státního zastupitelství JUDr. I. Z. N. (dále jen „státní zástupkyně“). Argumentace uplatněná dovolateli je podle jejího názoru podřaditelná zvoleným dovolacím důvodům, navíc jejich první námitku o nesprávně použité kvalifikaci popsaného skutku označila za důvodnou. Správně mělo být jednání obviněných právně kvalifikováno jako trestný čin poškození věřitele podle § 222 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku, neboť došlo ke zcizení části majetku, čímž bylo zmařeno uspokojení poškozeného M. K. Při vypořádání společného jmění manželů, z nichž jeden je dlužníkem třetí osoby, musí být zachována rovnováha mezi zájmy druhého manžela a právy věřitelů, která podle § 150 odst. 2 obč. zák. nesmí být dohodou manželů dotčena. Pokud je tato rovnováha podstatným způsobem narušena dohodou o vypořádání společného jmění manželů, která neodůvodňuje znevýhodnění toho z manželů, který je dlužníkem třetí osoby, jsou tím naplněny znaky trestného činu poškození věřitele podle § 222 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku. Takovéto uzavření dohody o zřízení společného jmění manželů tak lze považovat za zcizení části majetku dlužníka, přičemž tato dohoda se dotkla věcí, které byly způsobilé k reálnému uspokojení věřitele. Následně zřízení zástavního práva k nemovitostem již pouze dokumentovalo záměr obviněných zabránit uspokojení pohledávky poškozeného M. K.

11. Státní zástupkyně souhlasila s obviněnými v tom, že otázku existence a obsahu závazkového vztahu mezi dlužníkem a věřitelem musí soud v trestním řízení posuzovat vždy samostatně jako předběžnou otázku podle § 9 odst. 1 tr. ř., neboť jde o posouzení viny obviněného. To platí i v případě, že existence takového vztahu byla deklarována pravomocným rozhodnutím soudu v občanskoprávním řízení, které nemá konstitutivní povahu. Státní zástupkyně upozornila na to, že takovým rozhodnutím není soud v trestním řízení vázán, nemůže je však pominout. V posuzované trestní věci oba soudy v souladu s ustanovením § 2 odst. 6 tr. ř. vysvětlily, proč vzaly v úvahu civilní rozhodnutí, přičemž v průběhu dokazování nevyšly najevo žádné skutečnosti způsobilé zpochybnit vznik a trvání závazku obviněného RSDr. A. K. vůči M. K.

12. Na závěr státní zástupkyně uvedla, že námitka dovolatelů týkající se porušení zásady subsidiarity trestní represe je nedůvodná. Obvinění se posuzovaného trestného činu dopustili jednáním, které z hlediska své povahy, závažnosti a způsobu provedení překročilo rámec civilněprávních vztahů a nabylo jasných rysů kriminálního činu. Proto je vyloučeno akceptovat jejich úvahu, že věc měla být řešena výhradně prostředky civilního práva. Z časových souvislostí je zřejmé, že obvinění jednali cíleně a systematicky. Do práv poškozeného bylo zasaženo zcela zásadním způsobem, kdy jednáním obviněných mu bylo znemožněno domoci se svého nároku, který mu byl přiznán v občanskoprávním řízení. V důsledku zřízení zástavního práva se stal dluh obviněného prak-

ticky nedobytným, neboť hodnota majetku nepřesahuje výši údajného dluhu vůči M. D.

č. 21

13. I přes tu skutečnost, že právní kvalifikace trestného jednání obviněných neodpovídá zcela zákonu, státní zástupkyně Nejvyššího státního zastupitelství navrhla, aby Nejvyšší soud odmítl dovolání obviněných podle § 265i odst. 1 písm. f) tr. ř., a to proto, že projednání dovolání by nemohlo zásadně ovlivnit jejich postavení, a otázka, která by měla být z podnětu dovolání řešena, není pro právní strance zásadního významu.

III.

Přípustnost dovolání

14. Nejvyšší soud jako soud dovolací nejprve zjistil, že byly splněny všechny formální a obsahové podmínky k podání dovolání.

15. Obviněnými uplatněný dovolací důvod uvedený v § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. předpokládá vadu v právním posouzení skutku a může být naplněn zejména tehdy, pokud skutek, jímž byli obvinění uznáni vinnými, naplňuje znaky jiného trestného činu, než jaký v něm spatřovaly soudy nižších stupňů, eventuálně nenaplňuje znaky žádného trestného činu. Jiné nesprávné hmotněprávní posouzení lze pak dovést tehdy, jestliže určitá skutková okolnost byla soudy posouzena podle jiného ustanovení hmotného práva, než jaké na ni dopadalo. V úvodu je možné říci, že námítky uplatněné obviněnými v rámci dovolání sice bezpochyby spadají pod deklarovaný dovolací důvod, jsou to však výhrady zjevně neopodstatněné. Naproti tomu vyjádření obviněného RSDr. A. K., které bylo k dovolání připojeno jako příloha, směřuje svým obsahem výlučně do oblasti skutkových zjištění. Proto ani, pokud by se formálně jednalo o součást mimořádného opravného prostředku podaného prostřednictvím obhájce, jak vyžaduje ustanovení § 265d odst. 2 tr. ř., nemohly obviněným uplatněné výhrady vést k přezkumu napadeného rozhodnutí.

IV.

Důvodnost dovolání

16. Je nutno upozornit na skutečnost, že oba obvinění v mimořádném opravném prostředku pouze zopakovali argumenty, které uplatnili již v rámci své dosavadní obhajoby a které tvořily součást jejich odvolání. Soudy obou stupňů se těmito výhradami důsledně zabývaly, odvolací soud v odůvodnění napadeného usnesení přílehlavě poukázal na ty skutkové okolnosti, které vplynuly z výsledků provedeného dokazování a které se tak důvodně staly podkladem správného zjištění soudu prvního stupně. Stejně tak dostatečně srozumitelným způsobem doplnil odvolací soud argumentaci použitím zákonných ustanovení

soudem prvního stupně a ztotožnil se (správně) s právním posouzením skutku jako přečinu podle § 222 odst. 1 písm. c), odst. 3 písm. a) tr. zákoníku (srov. zejména strana 8 napadeného usnesení). V dovolání pak obvinění nepředložili žádná nová tvrzení či jiné verze obhajoby, než jaké byly předmětem řízení o jejich řádném opravném prostředku, a s nimiž se soud druhého stupně náležitě vypořádal. Takové dovolání Nejvyšší soud zpravidla odmítne jako zjevně neopodstatněné (viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 5. 2002, sp. zn. 5 Tdo 86/2002, uveřejněné pod č. T 408 v Souboru trestních rozhodnutí Nejvyššího soudu, svazek 17, který vydávalo Nakladatelství C. H. Beck, Praha).

č. 21

17. Podstatou trestného činu poškození věřitele podle § 222 tr. zákoníku je poškozovací jednání směřující sice vůči majetku dlužníka, ale v konečném důsledku poškozující majetek věřitelů, jimž se nedostane odpovídajícího plnění z majetku dlužníka. Objektivní stránka tohoto činu zahrnuje dvě formy jednání, které jsou spolu s dalšími znaky samostatnými skutkovými podstatami: poškození vlastního věřitele (§ 222 odst. 1 tr. zákoníku) a poškození cizího věřitele (§ 222 odst. 2 tr. zákoníku). Pachatel (dlužník) zcela zmaří uspokojení svého věřitele tím, že jednáním vůči svému majetku některou z forem podle § 222 odst. 1 způsobí stav, v jehož důsledku věřitel nemůže ani částečně dosáhnout uspokojení své pohledávky. Uspokojení je částečně zmařeno, jestliže dlužník takovým jednáním jen omezí tuto možnost a věřitel v důsledku toho nedosáhne úplného uspokojení své pohledávky, kterého by jinak dosáhl, kdyby zde nebylo mařícího jednání pachatele. Trestný čin poškození věřitele podle § 222 odst. 1 tr. zákoníku je dokonán, tedy uspokojení pohledávky věřitele je alespoň částečně zmařeno, jestliže pachatel (dlužník) v důsledku majetkových dispozic či jiných jednání uvedených v § 222 odst. 1 tr. zákoníku již není schopen poskytnout věřiteli plnění v celém rozsahu v souladu s obsahem závazkového právního vztahu a dlužník již nemá vliv ani na to, aby byl jeho závazek vůči věřiteli splněn jinak než z dlužníkovy majetku (ŠÁMAL, P. a kol. Trestní zákoník II. § 140 až 421. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010, s. 1994 až 1997).

18. V tomto případě se Nejvyšší soud nad rámec dovolacího přezkumu, který neshledal odůvodněným, v souladu s ustanovením § 265i odst. 2 tr. ř. stručně vyjádří ke dvěma hlavním výhradám, o něž obvinění opřeli svá dovolání. První z nich: která z popsaných jednání obviněných je relevantní ve vztahu ke spáchání trestného činu poškození věřitele podle § 222 odst. 1 tr. zákoníku. Jinak řečeno, která majetková dispozice s předmětnou nemovitostí byla skutečně způsobilá zmařit, byť i jen částečně, uspokojení pohledávky věřitele M. K. Nabízí se dvě možnosti, a to že k poškození tohoto věřitele došlo již samotným zúžením společného jmění manželů (viz argumentace státní zástupkyně uvedená výše), anebo že s ohledem na ustanovení § 262a o. s. ř. obvinění zmařili uspokojení pohledávky věřitele M. K. až zřízením zástavního práva k pohledávce M. D. (k tomuto druhému výkladu se přiklonily soudy obou stupňů). Druhou otáz-

kou, jež přímo souvisí s vyřešením otázky první, je určení, pod které konkrétní zákonné ustanovení je možno jednání obviněných podřadit [taxativní výčet jednotlivých způsobů poškozování vlastního věřitele je uveden v ustanovení § 222 odst. 1 pod písm. a) až g) tr. zákoníku].

č. 21

19. V ustanovení § 262a odst. 1 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, ve znění účinném k 30. 3. 2011, bylo stanoveno, že výkon rozhodnutí na majetek patřící do společného jmění manželů lze nařídít také tehdy, jde-li o vydobytí závazku, který vznikl za trvání manželství jen jednomu z manželů. Za majetek patřící do společného jmění povinného a jeho manžela se pro účely nařízení výkonu rozhodnutí považoval také majetek, který netvořil součást společného jmění manželů jen proto, že byl smlouvou zúžen zákonem stanovený rozsah společného jmění manželů nebo že byl smlouvou vyhrazen vznik společného jmění ke dni zániku manželství. Podle odst. 2 citovaného ustanovení se při výkonu rozhodnutí nepřihlíželo ke smlouvě, kterou byl zúžen zákonem stanovený rozsah společného jmění manželů o majetek, který patřil do společného jmění v době vzniku vymáhané pohledávky. Věřitel vymahatelné pohledávky, jež vznikla před uzavřením dohody o vypořádání společného jmění dlužníka a jeho manžela, měl právo ji vymoci i z majetku patřícího (původně) do společného jmění a vypořádaného dohodou tak, že jeho výlučným vlastníkem se stal manžel dlužníka (srov. též např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 9. 2007, sp. zn. 20 Cdo 2085/2006).

20. S ohledem na znění právní úpravy účinné v době, kdy oba obvinění činili majetkové dispozice s předmětnou nemovitostí, nebylo samotné jednání spočívající v zúžení společného jmění manželů K. a převzetí rodinného domu a pozemků označených ve výroku o vině způsobilé zmařit, byť i jen částečně, uspokojení pohledávky věřitele, jak správně uvedl soud prvního stupně v tzv. skutkové větě svého rozsudku. Přestože se sporné nemovitosti staly výlučným vlastnictvím obviněné V. K., mohly být i přesto postižitelné výkonem rozhodnutí, neboť v době vzniku závazku vůči poškozenému M. K. patřily do společného jmění manželů K. Zpeněžením tohoto nemovitého majetku proto nebylo vyloučeno uspokojení pohledávky poškozeného. Při splnění dalších zákonných podmínek by z hlediska trestní odpovědnosti obviněných za tuto část jednání mohlo přicházet v úvahu jeho posouzení jako pokusu trestného činu poškozování věřitele, neboť ke vzniku škodlivého následku spočívajícího v zabránění uspokojení pohledávky poškozeného by s ohledem na jeho možnost domáhat se svého nároku ve vykonávacím řízení (lze očekávat, že podle tehdy platné právní úpravy úspěšně) nemuselo dojít. O takovou situaci však v posuzovaném případě nejde, neboť uzavřením smlouvy o zúžení společného jmění, jak je popsána ve výroku o vině odsuzujícího rozsudku, neskončily dispozice s předmětnými nemovitostmi.

21. Pouze pro upřesnění považuje Nejvyšší soud za vhodné zmínit novelu zákona č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád)

a o změně dalších zákonů, provedenou zákonem č. 139/2015 Sb. s účinností od 1. 7. 2015. Podle § 42 odst.1 tohoto zákona je exekutor povinen zjistit, zda je v Seznamu listin o manželském majetkovém režimu vedeném podle notářského řádu evidována smlouva o manželském majetkovém režimu nebo rozhodnutí soudu o zrušení společného jmění manželů, jeho obnovení nebo zúžení jeho stávajícího rozsahu, anebo dohoda nebo rozhodnutí soudu o změně smlouveného režimu nebo režimu založeného rozhodnutím soudu. Jde-li o vydobytí dluhu ze závazku vzniklého po jejím zápisu do Seznamu listin, nebo vzniklého před jejím zápisem za souhlasu oprávněného, je exekutor povinen vycházet z obsahu takové listiny. Tato nová právní úprava exekuce vedené na majetek patřící do společného jmění manželů se tak odvrací od poměrně širokého vymezení možností věřitele uspokojit svou pohledávku, která mu vznikla i jen vůči jednomu z manželů, a to dokonce před uzavřením manželství, z majetku, který je součástí společného jmění manželů. Je možné pouze podotknout, že s ohledem na dobu, kdy závazek obviněného vůči poškozenému v daném případě vznikl, neměla by ani citovaná změna exekučního řízení na možnost uspokojení pohledávky M. K. zpeněžením předmětných nemovitostí vliv.

22. Teprve až zřízení zástavního práva na nemovitostech ve prospěch pohledávky M. D. zapříčinilo stav, kdy obvinění nebyli schopni uspokojit pohledávku poškozeného M. K., a to z následujících důvodů. Podle ustanovení § 165 odst. 2 zákona č. 40/1963 Sb., občanského zákoníku, ve znění účinném do 24. 5. 2011 (soud prvního stupně ve výroku o vině nesprávně označil ustanovení § 151c tohoto zákona, které však bylo účinné pouze do 31. 12. 2000, tedy v době spáchání trestného činu bylo již zrušeno), vznikne-li na zástavě více zástavních práv, uspokojují se zajištěné pohledávky postupně v pořadí určeném podle doby vzniku zástavních práv. Tedy věřitel té pohledávky, v jejíž prospěch bylo zástavní právo zřízeno, měl přednostní právo na uspokojení z výtěžku zpeněžení zástavy. V tomto případě to byl právě M. D. a jeho pohledávka ve výši 3 000 000 Kč, k jejímuž zajištění byla zástava zřízena dne 7. 3. 2011. Hodnota nemovitostí tvořících předmět zástavy činila podle znaleckého posudku opatřeného v trestním řízení 2 401 700 Kč. Vzhledem k tomu, že obvinění nevlastnili žádný jiný majetek způsobilý k uspokojení pohledávky poškozeného M. K., která byla vyšší než tento majetek, zbavili jej možnosti alespoň částečného uspokojení, jehož by dosáhl M. D. jako zástavní věřitel. Proto nikoli zúžením společného jmění manželů, kdy by poškozený M. K. vzhledem k ustanovení § 262a o. s. ř. mohl stále dosáhnout uspokojení své pohledávky z majetku obviněných, ale až zřízením zástavního práva na nemovitostech v nižší hodnotě (2 401 700 Kč), než jaká byla výše pohledávky zajištěné tímto zástavním právem (3 000 000 Kč), došlo k dokonání trestného činu poškození věřitele podle § 222 odst. 1 písm. c), odst. 3 písm. a) tr. zákoníku.

23. Naprosto správné stanovisko zaujaly soudy obou stupňů též k právnímu posouzení předmětného jednání ve vztahu k alternativám způsobů poškození věřitele, jak jsou obsaženy v odstavci prvním ustanovení § 222 tr. zákoníku. Jak již bylo naznačeno, obvinění vyslovili nesouhlas s podřazením zjištěného skutku pod možnost uvedenou pod písmenem c). Jedná se o takové nakládání s majetkem dlužníka použitelným k uspokojení pohledávky věřitele, jímž dlužník (pachatel) zatíží věc, která je předmětem závazku, nebo ji pronajme, v konkrétní věci se jedná o zatížení nemovitostí zástavním právem. Dovolatelé shodně jako v odvolání namítali, že nemovitý majetek, o jehož dispozice v dané věci jde, nebyl předmětem závazku mezi obviněným RSDr. A. K. a poškozeným M. K. Ačkoli se soud druhého stupně přiléhavě a poměrně podrobně zabýval naprosto shodnou námitkou na straně 8 napadeného usnesení, setrvali oba dovolatelé na své výhradě, aniž by však jakkoli reagovali na právní názor vyslovený Krajským soudem v Ostravě – pobočkou v Olomouci. Nejvyšší soud proto může jen doplnit zcela správné úvahy, jimiž byl tento soud veden při výkladu ustanovení § 222 tr. zákoníku, resp. jednoho z alternativně vymezených způsobů směřujících vůči majetku obviněných, který by mohl být použitelný k uspokojení pohledávky poškozeného, pokud by nedošlo k protiprávnímu jednání popsanému ve výroku o vině odsuzujícího rozsudku. Nejprve je třeba zdůraznit, že ustanovení § 222 tr. zákoníku patří mezi tzv. úpadkové delikty (dále též § 223, 224, 225 a 226 tr. zákoníku), jejichž objektem je mj. ochrana majetkových práv věřitelů. Jak již bylo rovněž uvedeno, trestný čin poškození věřitele podle § 222 tr. zákoníku postihuje pachatele, který jedním z alternativních způsobů poškodí vlastní nebo cizí majetek (§ 222 odst. 1 nebo odst. 2 tr. zákoníku), jenž je způsobilý k uspokojení pohledávky vlastního věřitele nebo věřitele jiné osoby. Tím dochází k poškození majetku samotného věřitele, jehož součástí se stala ta konkrétní pohledávka, a věřiteli se v důsledku protiprávního jednání dlužníka nedostane plnění odpovídajícího pohledávce vůči takovému dlužníkovi.

24. V tomto kontextu je tedy nutné přistoupit také k výkladu „sporného“ znění alternativy poškozovacího jednání spočívajícího v „zatížení věci, která je předmětem závazku“. Nelze totiž tento pojem chápat možná na první pohled se nabízejícím způsobem, jak učinili dovolatelé, tj. že „předmětem závazku musí být ta věc z majetku dlužníka, s níž je nakládáno, resp. dojde k jejímu zatížení“. Předmětem závazku je totiž povinnost dlužníka plnit dluh svému věřiteli a jemu odpovídá právo věřitele na plnění, tj. pohledávka. Plnění jako předmět závazku musí být majetkové povahy (srov. § 1721 a 1722 zákona č. 89/2012, občanského zákoníku). Existence závazkového právního vztahu tvoří zásadní předpoklad trestní odpovědnosti pachatele, který způsobem v § 222 tr. zákoníku stanoveným nakládá s majetkem, ať svým či jiného, tak, že z něho věřitel nemůže uspokojit svou pohledávku. To znamená, že protiprávní jednání směřuje vůči samotné pohledávce, již současně odpovídá závazek pachatele poskytnout věřiteli plně-

ní. Předmětem závazku (splnění dluhu) může být mj. věc z majetku dlužníka použitelná ke splnění dluhu, ať již k částečnému či v celém rozsahu existující pohledávky věřitele. Pokud pachatel zatížením takové věci ve prospěch třetí osoby zabrání věřiteli v uspokojení jeho pohledávky, neboť ten nezíská věci, resp. jejím zpeněžením, zpět to, co mu na základě závazkového právního vztahu s dlužníkem náleží, pak jedná způsobem přepokládaným v ustanovení § 222 odst. 1 písm. c) tr. zákoníku. Je nutné mít na zřeteli mj. též skutečnost, že pohledávka věřitele (věc) tvoří součást jeho majetku, je objektem jeho vlastnictví. To znamená, že stejně je nutné nahlížet na odpovídající závazek dlužníka, který na druhé straně tvoří pasivní součást jeho jmění.

č. 21

25. Obvinění dovozovali nesprávné hmotněprávní posouzení skutku mj. právě ze zákonné formulace této alternativy, která obsahuje pojem „věc“, a vůči níž směřuje zatížení, v důsledku čehož se taková věc stane neupotřebitelnou pro uspokojení věřitele. Nová právní úprava občanského práva hmotného provedená zákonem č. 89/2012, občanský zákoník, výslovně definuje (na rozdíl od předešlého zákona) věc v právním smyslu jako vše, co je rozdílné od osoby a slouží potřebě lidí (viz § 489 o. z.). Mezi věci z pohledu práva je tudíž nutné zařadit nejen hmotné předměty, nýbrž i takové, které nemají hmotnou podstatu, např. pohledávku, obchodní tajemství apod. (srov. ŠVESTKA, J., STUNA, S. K pojmu věc v právním smyslu v návrhu nového občanského zákoníku. *Právní rozhledy*, 2011, č. 10, s. 371).

26. Jednání obviněných spočívající ve zřízení zástavního práva ve prospěch M. D., jehož pohledávky označily soudy za fiktivní, a to na nemovitostech, které mohly sloužit k reálnému uspokojení pohledávky poškozeného M. K., se záměrem zmařit či zabránit splnění nároku vzniklého se závazkového právního vztahu s tímto věřitelem, soudy důvodně posoudily podle § 222 odst. 1 písm. c) tr. zákoníku. Tím vyvolali situaci, že M. D. jako zástavní věřitel se mohl přednostně uspokojit z nemovitosti, resp. z jejího zpeněžení, zajištěné v jeho prospěch. Vzhledem k tomu, že hodnota nemovitosti nedosahovala výše „údajného“ nároku M. D., tak obvinění zbavili poškozeného M. K. (jako nezajištěného věřitele) možnosti reálně uspokojit jeho pohledávku. Zatížení věci spadající do majetku dlužníka, které má za důsledek, že taková věc přestane být pro věřitele použitelná (způsobilá) ke splnění jeho pohledávky, a to za situace, kdy dlužník nemá jiný majetek, představuje jednu z majetkových dispozic pachatele – dlužníka, k jejichž postihu je určeno ustanovení § 222 odst. 1 písm. c) tr. zákoníku.

27. Další námitka obviněných, že existenci závazkového vztahu mezi RSDr. A. K. a poškozeným M. K. soudy obou stupňů neposoudily jako předběžnou otázku, je výhradou zcela nedůvodnou. Stejnou námitku uplatnili oba dovoatelé již v rámci svého řádného opravného prostředku a odvolací soud se k ní vyjádřil na straně 7 svého rozhodnutí v tom smyslu, že je pravdou, že otázku existence a obsahu právního vztahu musí soud v trestním řízení posuzovat

č. 21

samostatně jako předběžnou otázku; to platí i v případě již existujícího pravomocného rozhodnutí soudu v občanskoprávním řízení, které nemá konstitutivní povahu. Obvinění však opomněli tu skutečnost, že občanskoprávním rozhodnutím sice soud není vázán, avšak nemůže jej pominout, provede je jako důkaz a zhodnotí v souladu s § 2 odst. 6 tr. ř. a ve svém rozhodnutí se s jeho argumenty vypořádá. Odvolací soud správně uzavřel, že soud prvního stupně uvedený požadavek splnil, když se zejména na straně 6 až 7 rozsudku zabýval jak časovou posloupností, tak obsahem jednotlivých rozhodnutí v občanskoprávním sporu. K tomu Nejvyšší soud pouze dodává, že soudy obou stupňů postupovaly v souladu s ustálenou judikaturou věnující se otázce posouzení existence závazkového právního vztahu mezi dlužníkem – pachatelem tohoto trestného činu – a jeho věřitelem – poškozeným jeho jednáním, která je použitelná i za účinnosti nové právní úpravy účinné od 1. 1. 2010, neboť oproti původnímu trestnému činu poškozování věřitele podle § 256 zákona č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů, se v základních podmínkách trestnosti zásadně nic nezměnilo ani u trestného činu poškozování věřitele podle § 222 tr. zákoníku (srov. např. usnesení Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 25. 10. 2007, sp. zn. 10 To 286/2007, uveřejněné pod číslem 17/2009 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu). V posuzovaném případě nebyly prokázány žádné skutečnosti, které by existenci závazkového právního vztahu mezi obviněným RSDr. A. K. a poškozeným M. K. v době předcházející majetkovým dispozicím obviněných zpochybňovaly. Postupu soudů obou stupňů při hodnocení otázky existence závazku tudíž nelze nic vytknout.

28. Dostatečným a naprosto přesvědčivým způsobem se soud druhého stupně vypořádal s další opakovanou námitkou obviněných týkající se porušení zásady subsidiarity trestní represe. Jak poznamenal odvolací soud na straně 7 až 8 svého rozhodnutí, poškozený M. K. uplatňoval svůj nárok přednostně v řízení občanskoprávním, ve kterém byl zcela úspěšný (viz rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 11. 10. 2010, sp. zn. 28 Cm 35/2004). Nicméně jednáním obviněných popsáním ve výroku o vině rozsudku soudu prvního stupně mu bylo znemožněno fakticky se domoci svého nároku v důsledku zřízení zástavního práva na jediném majetku dlužníka. Pohledávka poškozeného se pro něho stala prakticky nedobytnou, neboť hodnota předmětných nemovitostí nepřesáhla výši „údajné“ pohledávky zástavního věřitele – M. D. Nejvyšší soud se proto ztotožňuje s názorem soudů nižších stupňů, že projednávaná trestní věc se nijak nevymyká tzv. běžným případům poškozovacího jednání dlužníků, na něž dopadá ustanovení § 222 tr. zákoníku, aby ji nebylo nutné postihnout prostředky trestního práva, včetně odpovídající trestní sankce. Pokud v probíhajícím občanskoprávním sporu o platnost zástavy bude M. K. úspěšný, dosáhne tím fakticky nápravy škodlivého stavu, který obvinění svým protiprávním jednáním způsobili a které naplnilo všechny znaky skutkové podstaty trestného činu

poškození věřitele podle § 222 odst. 1 písm. c), odst. 3 písm. a) tr. zákoníku. K výkladu zásady subsidiarity trestní represe je v podrobnostech možné odkázat na stanovisko trestního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 30. 1. 2013, sp. zn. Tpjn 301/2012, publikované pod č. 26/2013 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu.

29. K námitce dovolatelů, že obviněný RSDr. A. K. se ve smlouvě o půjčce s M. D. zavázal svůj závazek zajistit zřízením zástavního práva na nemovitostech, Nejvyšší soud pro upřesnění dodává, že ve zmiňované smlouvě o půjčce ze dne 14. 4. 2000, která byla uzavřena mezi oběma obviněnými a M. D. (v trestním spisu na č. l. 202), je uvedeno, že k zajištění dluhu ve prospěch věřitele navrhuje dlužník (tj. obvinění) provést zástavu jeho nemovitostí. Podle této smlouvy však věřitel na sepsání zástavní smlouvy netrvá; na vyzvání věřitele se proto dlužník zavazuje svůj nemovitý majetek dodatečně zástavní smlouvou ve prospěch věřitele zastavit. Taktéž v druhém uznání dluhu ze dne 23. 5. 2008 (č. l. 271 trestního spisu), které podepsal již pouze obviněný RSDr. A. K., je poznámka, že na výzvu věřitele M. D. bude k zajištění dluhu sepsána zástavní smlouva na veškerý nemovitý majetek. Avšak z výpovědi M. D. (rozsudek soudu prvního stupně na straně 5) vyplývá, že zajištění jeho pohledávky zástavním právem mu navrhla obviněná V. K. Nadto sám obviněný RSDr. A. K. ve své výpovědi (rozsudek soudu prvního stupně na straně 4) uvedl, že zástavní smlouva vznikla v roce 2010 nebo 2011; M. D. však „po něm nic takového nechtěl“. Nedošlo tedy k žádné „výzvě k zajištění pohledávky“ ze strany M. D., obvinění proto neměli povinnost zajistit pohledávku M. D. zřízením zástavního práva na nemovitostech, a učinili tak výlučně z vlastní iniciativy. Tato skutečnost vyvrací námitku dovolatelů, že zřízením zástavní smlouvy ve prospěch pohledávky M. D. pouze plnili povinnost, která jim vyplývala z uzavřené smlouvy o půjčce, a nešlo tak z jejich strany o záměrně poškozující jednání vůči M. K. Nadto k poznámce obviněných, že respektovali zásadu *pacta sunt servanda* a že jednali zcela v souladu s civilním právem, Nejvyšší soud podotýká, že způsoby, jimiž se pachatel jako dlužník zbavuje majetku nebo ho zatěžuje na úkor uspokojení pohledávky věřitele, nemusejí být samy o sobě ani trestnými činy. Trestně postižitelnými se stávají vzhledem k nepříznivým důsledkům, které mají pro uspokojení pohledávek jejich věřitelů (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. 12. 2008, sp. zn. Tdo 1577/2008, publikované pod č. T 1158 v Souboru trestních rozhodnutí Nejvyššího soudu, sešit 52, který vydávalo Nakladatelství C. H. Beck, Praha).

30. Odvolací soud se podle názoru Nejvyššího soudu také zcela dostatečným a přesvědčivým způsobem vypořádal se subjektivní stránkou skutkové podstaty daného trestného činu, a to u obou obviněných. To platí i ohledně hodnocení skutečnosti, že obviněná V. K. byla dostatečně věcně informována o stavu probíhajícího civilního řízení, které před zatížením nemovitostí dospělo

do stadia těsně před vyhlášením rozhodnutí o žalobě. Soud druhého stupně se k tomu vyjádřil na straně 8 až 9 napadeného usnesení, v podrobnostech proto Nejvyšší soud odkazuje na uvedené argumenty. V rámci opětovně namítané výhrady dovolatelů, že nebyl prokázán jejich úmysl poškodit věřitele, kdy příčinou zúžení společného jmění manželů byl zhoršující se zdravotní stav RSDr. A. K., Nejvyšší soud upozorňuje na tu skutečnost, že vzhledem k tomu, že jako trestněprávně relevantní jednání způsobilé poškodit věřitele nebylo posouzeno samotné zúžení společného jmění manželů K., ale až zřízení zástavního práva na předmětných nemovitostech představujících jediný majetek působilý k uspokojení poškozeného věřitele, je taková námitka zcela bezpředmětná. Navíc pokud zúžením společného jmění manželů dovolatelé sledovali pouze finanční zajištění obviněné V. K. pro případ manželova úmrtí, je zcela nelogické, aby tento majetek následně sama dobrovolně zatížila zástavním právem ve prospěch M. D., jehož tvrzená pohledávka byla navíc vyšší než odhadovaná cena nemovitostí. O to více se jeví úvahy soudů obou stupňů zpochybňující nárok tohoto věřitele jako logické a odpovídající skutečnému stavu věci.

31. Námitka obviněného, že orgány činné v trestním řízení nevyšlechly v přípravném řízení jím navrženého svědka, směřuje do oblasti dokazování a není tak námitkou spadající pod deklarovaný dovolací důvod. K tomu již nad rámec své přezkumné povinnosti Nejvyšší soud dodává, že skutečnost, která měla být navrhovaným důkazem prokázána (tedy že došlo v letech 1989 až 1990 k finanční transakci mezi M. D. a sovětským generálem), je zcela bez významu ve vztahu ke spáchanému trestnému činu. Nehraje zde totiž zásadní roli, co se dělo s finančními prostředky před tím, než je M. D. údajně půjčil obviněnému RSDr. A. K.

32. Druhý z dovolacích důvodů podle § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř., na něž obvinění odkázali, zákon definuje ve dvou alternativách. Podle první z nich je tento dovolací důvod dán tehdy, pokud bylo rozhodnuto o zamítnutí nebo odmítnutí řádného opravného prostředku proti rozsudku nebo usnesení uvedenému v § 265a odst. 2 písm. a) až g) tr. ř., aniž byly splněny procesní podmínky stanovené zákonem pro takové rozhodnutí. Jde o procesní dovolací důvod, který má zabránit porušení práva na přístup strany k druhé soudní instanci, a to zejména ve formě odmítnutí nebo zamítnutí opravného prostředku bez věcného přezkoumání napadeného rozhodnutí. Druhá pak dopadá na situace, kdy již v řízení předcházejícím napadenému rozhodnutí byl dán některý z dovolacích důvodů uvedených v § 265b odst. 1 písm. a) až k). Dovolatelé nespécifikovali, která z těchto alternativ měla být v posuzované věci naplněna, avšak vzhledem k tomu, že odvolací soud konal veřejné zasedání o podaných odvoláních obviněných, nepřichází v úvahu jeho první alternativa. Nejvyšší soud na podkladech podaných dovolání a obsahu trestního spisu neshledal ani naplnění namítaného dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., nebylo proto mož-

né úspěšně využít ani druhé ze zákonných alternativ důvodu dovolání podle § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř.

33. Dovolání obviněných tedy neobsahovala žádnou výhradu, která by mohla vést ke kasaci napadeného usnesení Krajského soudu v Ostravě – pobočky v Olomouci ani jeho předcházejícího řízení pro vadu spočívající v nesprávném právním posouzení skutku, za který byli odsouzeni, či v jiném nesprávném hmotněprávním posouzení. Nedošlo tak k naplnění důvodů dovolání podle § 265b odst. 1 písm. g), l) tr. ř. Nejvyšší soud na podkladě trestního spisu odmítl dovolání obviněných RSDr. A. K. a V. K. jako zjevně neopodstatněná podle § 265i odst. 1 písm. e) tř. ř., aniž by přezkoumával zákonnost a odůvodněnost napadeného rozhodnutí nebo správnost řízení mu předcházejícího.

č. 21

Č. 22

č. 22

Zneužití pravomoci úřední osoby § 329 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku

Závazný pokyn policejního prezidenta č. 83/2006, kterým se upravuje postup orgánů Policie České republiky v souvislosti s řízením o přestupcích, je interní normativní instrukcí, ale není obecně závazným normativním právním aktem, a proto sám o sobě není ani „jiným právním předpisem“ ve smyslu zákonného znaku uvedeného v § 329 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku. Pokud však jednotlivá ustanovení citovaného závazného pokynu vymezují povinnosti policisty v souladu s příslušným zákonem, zejména zákonem č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů, a zákonem č. 361/2003 Sb., o služebním poměru bezpečnostních sborů, ve znění pozdějších předpisů, a nestanoví-li více povinností či omezení než zákon, na jehož podkladě byl pokyn vydán, pak se tím jen konkretizují zákazy, příkazy a povinnosti stanovené zákonem. Vykonával-li policista svou pravomoc v rozporu s takto konkretizovanými zákazy, příkazy nebo povinnostmi, lze u něj dovodit postup „odporující jinému právnímu předpisu“ i s poukazem na závazný pokyn policejního prezidenta.

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. 4. 2015, sp. zn. 8 Tdo 290/2015, ECLI: CZ:NS:2015:5.TDO.1300.2015.1)

Nejvyšší soud odmítl dovolání obviněných M. K. a M. T. proti usnesení Krajského soudu v Brně – pobočky ve Zlíně ze dne 7. 10. 2014, sp. zn. 6 To 219/2013, jako odvolacího soudu v trestní věci vedené u Okresního soudu v Uherském Hradišti pod sp. zn. 13 T 173/2011.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Rozsudkem Okresního soudu v Uherském Hradišti ze dne 28. 1. 2013, sp. zn. 13 T 173/2011, byli obvinění nstržm. M. K. a nstržm. M. T. (dále uváděni bez policejních hodností) uznáni vinnými přečinem zneužití pravomoci úřední osoby podle § 329 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku, kterého se podle skutkových zjištění dopustili tak, že obvinění M. T. a J. K. jako členové hlídky a obviněný M. K. jako velitel hlídky Policie České republiky, Dopravního

inspektorátu Krajského ředitelství policie Zlínského kraje, Územní odbor U. H. (dále jen „Dopravní inspektorát“), dne 12. 8. 2010 v 8:25 hodin v K. obviněný M. T. při výkonu dohledu nad silničním provozem změřil radarem překročení nejvyšší povolené 50km rychlosti v obci o 14 km/hod. řidičem osobního auta tovární značky AUDI A8, dnes již odsouzeným J. K., vozidlo bezprostředně poté zastavil obviněný J. K. a společně s ním a obviněným M. K. začali s řidičem řešit zjištěný přestupek, odsouzený J. K. ve snaze vyhnout se postihu v 8:40 hodin telefonicky kontaktoval obviněného M. P., vrchního inspektora Dopravního inspektorátu, jehož o situaci informoval, a požádal ho o intervenci, čemuž jmenovaný vyhověl okamžitým telefonickým hovorem s obviněným M. T., na základě něhož obvinění M. K., M. T. a J. K. v rozporu s ustanovením § 10 odst. 1 zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon č. 273/2008 Sb.“), § 45 odst. 1 písm. b), i) zákona č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků ozbrojených sborů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon č. 361/2003 Sb.“) a článku 1 Závazného pokynu policejního prezidenta č. 83/2006, kterým se upravuje postup orgánů Policie České republiky v souvislosti s řízením o přestupcích (dále jen „ZPPP“), přestože přestupek s J. K. na místě nevyřešili, nesepsali oznámení o přestupku a obviněný M. T. vyznačil do protokolu v záznamovém zařízení radaru poznámku, že vozidlo nezastavili, J. K. vrátili doklady od vozidla a nechali jej odjet, načež ten pak opětovně v 8:44 hodin telefonoval obviněnému M. P., sdělil mu, jak dopadl, a nabídl jemu a zainteresovaným policistům úplatek v podobě bedny nespécifikovaného destilátu, což obviněný M. P. opakovaně odmítl, a poté dne 7. 1. 2011 věc přestupku vedenou pod č. j. KRPZ61769/PŘ-2010-151106 v informačním systému Policie České republiky ETŘ z důvodu uvedeného v § 58 odst. 3 písm. b) zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů, i přes svoji informovanost šetřil a odložil v rozporu se skutečným stavem věci.

2. Za tyto přečiny byli oba obvinění podle § 329 odst. 1 tr. zákoníku odsouzeni k trestu odnětí svobody v trvání šesti měsíců, jehož výkon byl podle § 81 odst. 1 a § 82 odst. 1 tr. zákoníku podmíněně odložen na zkušební dobu v trvání dvanácti měsíců. Bylo též rozhodnuto o vině a trestech obviněných M. P., J. K. a J. K., o jejichž dovolání se nyní v této trestní věci nejedná.

3. Proti tomuto rozsudku Okresního soudu v Uherském Hradišti ze dne 28. 1. 2013 podali odvolání obvinění M. P., M. K., M. T., J. K. a J. K. Krajský soud v Brně – pobočka ve Zlíně jako soud odvolací o nich nejprve rozhodl rozsudkem ze dne 13. 8. 2013, sp. zn. 6 To 219/2013, tak, že rozsudek soudu prvního stupně ohledně obviněných M. K., M. T. a J. K. podle § 258 odst. 1 písm. d), odst. 2 tr. ř. zrušil a podle § 259 odst. 3 tr. ř. tyto obviněné podle § 226 písm. a) tr. ř. zprostil obžaloby a odvolání obviněných M. P. a J. K. podle § 256 tr. ř. zamítl.

4. Nejvyšší soud jako dovolací soud na základě dovolání podaných proti tomuto rozsudku odvolacího soudu obviněnými M. P. a J. K. a nejvyšším státním zástupcem v neprospěch obviněných M. K., M. T. a J. K. proti zprošťujícímu výroku rozhodl usnesením ze dne 16. 7. 2014, sp. zn. 8 Tdo 109/2014, tak, že dovolání obviněných J. K. a M. P. odmítl. Z podnětu dovolání nejvyššího státního zástupce podle § 265k odst. 1, 2 tr. ř. rozsudek Krajského soudu v Brně – pobočky ve Zlíně ze dne 13. 8. 2013, sp. zn. 6 To 219/2013, v části týkající se obviněných M. K., M. T. a J. K. v celém rozsahu zrušil, a to včetně navazujících rozhodnutí, a podle § 265l odst. 1 tr. ř. přikázal Krajskému soudu v Brně – pobočce ve Zlíně, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

5. Na základě tohoto rozhodnutí Nejvyššího soudu poté, co Krajský soud v Brně – pobočka ve Zlíně věc ve zrušené části znovu projednal, rozhodl usnesením ze dne 7. 10. 2014, sp. zn. 6 To 219/2013, tak, že odvolání obviněných M. K., M. T. a J. K. směřující proti rozsudku Okresního soudu v Uherském Hradišti ze dne 28. 1. 2013, sp. zn. 13 T 173/2011, podle § 256 tr. ř. jako nedůvodná zamítl.

II.

Dovolání a vyjádření k nim

6. Proti tomuto posledně citovanému usnesení Krajského soudu v Brně – pobočky ve Zlíně podali obvinění M. K. a M. T. prostřednictvím téhož obhájce samostatná dovolání opřena o dovolací důvody podle § 265b odst. 1 písm. g), l) tr. ř. Vzhledem k tomu, že obě dovolání se obsahově i formulačně téměř doslovně shodují, je možné jejich obsah a argumenty konstatovat ve vztahu k oběma dovolatelům současně, jen s vyznačením odchylek uvedených jmenovitě u každého z nich.

7. Dovolatelé shodně uvedli, že rozsudek soudu prvního stupně spočívá na nesprávném právním posouzení skutku, že je dán extrémní nesoulad mezi skutkovými zjištěními a provedeným dokazováním a že byla porušena základní práva obviněných. Každý z obviněných napadl výrok, jímž odvolací soud zamítl jejich odvolání. Oba vytkli nedostatečný popis skutku, který je popsán a rozveden v odůvodnění tak, že nevykazuje všechny zákonné znaky přečinu zneužití pravomoci úřední osoby podle § 329 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku, protože absentuje vymezení konkrétního jednání u každého z nich i přesto, že nebyli shledáni vinnými jako spolupachatelé, a tedy každý z nich musel naplnit všechny jednotlivé znaky citovaného přečinu.

8. Oba obvinění brojili proti tomu, že naplnili pojem vykonávání pravomoci způsobem odporujícím jinému právnímu předpisu, což považovali za podstatné i vzhledem k tomu, že skutková podstata trestného činu podle § 329 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku je skutkovou podstatou s tzv. blanketní dispozicí, a proto

tím spíše bylo nutné vyžadovat preciznost při vymezení porušené povinnosti stanovené jiným právním předpisem. Ve vztahu k ZPPP uvedli, že upravuje postup orgánů Policie České republiky v souvislosti s řízením o přestupcích, avšak jde o předpis interního charakteru, který není možno zahrnout do kategorie „jiný právní předpis“. Jeho případné porušení by mohlo být posouzeno jako kázeňský přestupek či přestupek ve smyslu zákona č. 361/2003 Sb. Obvinění též vytkli, že soudy nevycházely z konkrétního znění ustanovení § 10 odst. 1 zákona č. 273/2008 Sb. a z § 45 odst. 1 písm. b), i) zákona č. 361/2003 Sb., ale jen konstatovaly jejich porušení, což odporuje judikatuře Nejvyššího soudu, např. usnesení ze dne 11. 7. 2012, sp. zn. 7 Tdo 1330/2011, když odvolací soud vady rozsudku soudu prvního stupně, především jeho nepřezkoumatelnost, nenapravit. K porušení povinnosti vyplývající z ustanovení § 10 odst. 1 zákona č. 273/2008 Sb. obvinění namítali, že upravuje obecnou povinnost, je pojmenováno jako „Iniciativa“ a v zásadě stanoví povinnost policisty v pracovní době provést úkon v rámci své pravomoci. I přesto soudy nerozvedly, v čem konkrétně mělo být každým z obviněných porušeno, a není zřejmý ani žádný konkrétní úkon, k němuž byl každý z nich povinován. Podle § 45 odst. 1 písm. b) a i) zákona č. 361/2003 Sb. byli povinni se zdržet jednání, které mohlo vést ke střetu služebních zájmů, neohrozit důvěru v nestranný výkon služby a zejména nezneužívat žádné výhody ve svůj prospěch či ve prospěch jiné osoby. Žádné okolnosti, které by svědčily o porušení těchto pravidel, ze skutkových zjištění podle obviněných nevyplývají a soudy se spokojily jen s povšechným konstatováním bez toho, aby poskytly bližší zdůvodnění učiněného závěru o porušení uvedených ustanovení u každého z obviněných zvlášť a jejich jednání spolehlivě odlišily. V tomto směru proto obvinění označili napadená rozhodnutí za nepřezkoumatelná, protože bylo nutné podmínky trestnosti interpretovat na základě zásad trestního práva, a to mimo jiné i zásady subsidiarity trestní represe, což soudy nesplnily.

9. V dovolání obvinění též poukázali s odkazem na nálezy Ústavního soudu ze dne 24. 2. 2004, sp. zn. I. ÚS 733/01, ze dne 4. 6. 1998, sp. zn. III. ÚS 398/97, a ze dne 17. 5. 2007, sp. zn. IV. ÚS 260/05, na porušení principu presumpce nevinny a zásady *in dubio pro reo*, jež soudy v jejich trestní věci dostatečně nerespektovaly. Namítli, že nepostižení přestupce na místě bylo důsledkem jeho nesouhlasu s tzv. blokovou pokutou, a proto jeho vyřešení později nemůže být považováno za jednání s úmyslem opatřit jinému prospěch. Oba obvinění shodně tvrdili, že se žádného výkonu pravomoci odporujícímu jinému právnímu předpisu nedopustili, naopak řešili přestupek až do doby, než odsouzený J. K. odmítl zaplatit pokutu na místě, a požadoval věc předat do správního řízení, což se také stalo, přičemž obvinění už nemohli dále ovlivnit, jak s věcí naloží obviněný M. P. Závěry, které soudy v tomto směru učinily, neodpovídají provedeným důkazům, protože z těch plyne, že přestupek J. K. dovolatelé řešili až

do doby, než tento jako přestupce odmítl zaplatit pokutu a požádal o předání do správního řízení, což bylo posléze učiněno, a proto mu byly doklady vráceny. Takový postup byl zcela v souladu s postupy, k nimž byli povinováni. K tomu obviněný M. T. uvedl, že pokud vyhotovil „Záznam o přestupku“, lze tento dokument považovat za oznámení přestupku. Nemohl však již ovlivnit, jak bylo v dalším postupu s tímto záznamem naloženo. S obviněným M. P. nehovořil a na řešení předmětného přestupkového řízení proti J. K. se aktivně vůbec nepodílel. Jeho vinu a povinnost k přestupkovému jednání nelze v posuzované věci dovozovat toliko z toho, že na místě působil jako velitel hlídky. Obviněný M. K. uvedl, že se nemohl dopustit vytýkaného jednání, protože přestupek řešili kolegové obvinění J. K. a M. T., kdežto on sám dořešoval přestupek jiného přestupce, a navíc neměl ani jako člen hlídky povinnosti jako velitel hlídky, jímž byl obviněný M. T., proto považuje za nesprávný skutkový závěr, že „přestupek na místě nevyřešili“, neboť takový závěr je v příkrém rozporu s provedeným dokazováním i skutečným stavem věci.

10. Z uvedených důvodů oba obvinění v závěru svých dovolání shodně navrhli, aby Nejvyšší soud podle § 265k odst. 1 tr. ř. zrušil usnesení Krajského soudu v Brně – pobočky ve Zlíně ze dne 7. 10. 2014, sp. zn. 6 To 219/2013, a podle § 265l odst. 1 tr. ř. tomuto soudu přikázal, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

11. Státní zástupce působící u Nejvyššího státního zastupitelství ve vyjádření k podaným dovoláním uvedl, že pokud by skutečně „vrátili doklady od vozidla a nechali J. K. odjet“, nemohlo dojít k naplnění zákonných znaků trestného činu, neboť za situace, kdy přistižený řidič odmítl projednání svého přestupku v blokovém řízení, nebyl důvod držet jej dále na místě přestupku. Tuto část popisu skutku však nelze vytrhávat z kontextu celé skutkové věty, podle níž podstata jednání dovolatelů spočívala v tom, že v dokumentaci k předmětnému přestupku zatajili, že na místě zjistili identitu pachatele, kteréžto jednání podle skutkové věty odsuzujícího rozsudku spočívalo v tom, že „nesepsali oznámení o přestupku“ a že obviněný M. T. „vyznačil do protokolu v záznamovém zařízení radaru poznámku, že vozidlo nezastavili“. Z odůvodnění rozsudku je zřejmé, že soud měl na mysli nesepsání oznámení o přestupku identifikovaného pachatele a že také vyznačení poznámky o nezastavení vozidla mělo zamezit takové identifikaci a že obvinění měli před propuštěním řidiče zaznamenat jeho identitu v uvedeném záznamu i v protokolu, avšak toto neučinili a řidiče nechali odjet. To vše je z popisu skutku zřejmé, a proto popsaná skutková zjištění jako celek odpovídají užitě právní kvalifikaci. Státní zástupce rovněž připomněl, že předmětným skutkem se Nejvyšší soud již jednou zabýval v usnesení ze dne 16. 7. 2014, sp. zn. 8 Tdo 109/2014, v němž mimo jiné dospěl k závěru, že podstatou této části jednání obviněných bylo propuštění pachatele přestupku „bez potřebných záznamů“, tedy především bez zaznamenání jeho identity,

a proto neshledal, že by popis skutku ve vztahu k právní kvalifikaci podle § 329 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku trpěl nějakou podstatnou vadou. Státní zástupce podotkl, že dobrou pověst policejního sboru nepochybně ohrožuje každé takové jednání policistů, které svědčí o absenci jejich nestrannosti při šetření zjištěných přestupků, jelikož nedostatek nestrannosti ohrožuje základy právního státu podle čl. 1 odst. 1 Ústavy, založeného na rovnosti lidí v právech ve smyslu čl. 1 Listiny základních práv a svobod. Z uvedených důvodů státní zástupce považoval konkrétní dovolací důvody uvedené obviněnými za zjevně neopodstatněné, a proto jejich dovolání navrhl odmítnout podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř.

č. 22

III.

Přípustnost dovolání

12. Nejvyšší soud po zjištění, že podaná dovolání splňují formální náležitosti dovolání, jsou přípustná podle § 265a odst. 1, 2 písm. h) tr. ř., byla podána osobami oprávněnými podle § 265d odst. 1 písm. b), odst. 2 tr. ř., v zákonné lhůtě a na místě, kde lze podání učinit (§ 265e odst. 1, 2 tr. ř.), posuzoval, zda obviněnými vznesené argumenty po obsahové stránce naplňují jimi uplatněné dovolací důvody podle § 265b odst. 1 písm. g), l) tr. ř., neboť jen na podkladě dovolání relevantně opřené o některý ze zákonem taxativně vymezených dovolacích důvodů lze napadená rozhodnutí a řízení jim předcházející podrobit věcnému přezkoumání.

13. Dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř. lze uplatnit, jestliže bylo rozhodnuto o zamítnutí nebo odmítnutí řádného opravného prostředku proti rozsudku nebo usnesení, aniž by byly splněny procesní podmínky stanovené zákonem pro takové rozhodnutí nebo přestože byl v řízení mu předcházejícím dán důvod dovolání uvedený v § 265b odst. 1 písm. a) až k) tr. ř. S ohledem na obsah podaných dovolání a vzhledem k tomu, že odvolací soud napadené rozhodnutí soudu prvního stupně ve smyslu § 254 odst. 1 tr. ř. věcně přezkoumal, je zřejmé, že obvinění použili uvedený dovolací důvod v jeho druhé alternativě, neboť současně dovolání opřeli i o důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř.

14. Podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. je možné dovolání podat, jestliže rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo jiném nesprávném hmotněprávním posouzení. Podle něho se dovoláním vytýkají výlučně vady právní, tedy to, že skutek, jak byl soudem zjištěn, byl nesprávně právně kvalifikován jako trestný čin, ačkoli o trestný čin nejde nebo jde o jiný trestný čin, než kterým byl obviněný uznán vinným. Vedle vad, které se týkají právního posouzení skutku, lze vytýkat též „jiné nesprávné hmotněprávní posouzení“, kterým se rozumí zhodnocení otázky, která nespočívá přímo v právní kvalifikaci skut-

ku, ale v právním posouzení jiné skutkové okolnosti mající význam z hlediska hmotného práva. Na podkladě tohoto dovolacího důvodu nelze přezkoumávat a hodnotit správnost a úplnost skutkových zjištění, na nichž je napadené rozhodnutí založeno, ani prověřovat úplnost provedeního dokazování a správnost hodnocení důkazů ve smyslu ustanovení § 2 odst. 5, 6 tr. ř., poněvadž tato činnost soudu spočívá v aplikaci procesních, a nikoliv hmotněprávních ustanovení (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. 6. 2006, sp. zn. 5 Tdo 708/2006).

15. Výjimku z tohoto pravidla představuje pouze zjištění extrémního nesouladu mezi skutkovými zjištěními a právním posouzením věci, o který by mohlo jít pouze tehdy, byly-li by zjištěny a prokázány vady a nedostatky svědčící o zásadním zjevném nerespektování zásad a pravidel, podle nichž mají být uvedené postupy realizovány. Jen v takovém případě by mohlo dojít k průlomu uvedených kritérií vymezujících dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. (srov. rozhodnutí Ústavního soudu ze dne 3. 2. 2005, sp. zn. III. ÚS 578/04, a ze dne 20. 9. 2006, sp. zn. I. ÚS 553/05).

16. Nejvyšší soud v této trestní věci ohledně dovolatelů M. T. a M. K. rozhodl již dříve z podnětu dovolání nejvyššího státního zástupce usnesením ze 16. 7. 2014, sp. zn. 8 Tdo 109/2014, jímž tomuto dovolateli vyhověl (věc těchto obviněných byla vrácena k novému projednání a rozhodnutí), neboť se zřetelem na závěry, které učinil ohledně použitelnosti zajištěných odposlechů a záznamů telekomunikačního provozu, jimiž se zabýval též i na podkladě dovolání obviněného M. P., uložil soudu druhého stupně, aby se znovu zabýval i odvoláními nyní jmenovaných dovolatelů, a rozhodl o vině těchto obviněných při dodržení zásad stanovených v § 2 odst. 5, 6 tr. ř. (§ 265s odst. 1 tr. ř.).

17. Jestliže obvinění M. T. a M. K. shodně v dovoláních namítali porušení zásad *in dubio pro reo*, presumpce nevinny či shledávali extrémní rozpor mezi skutkovými zjištěními provedenými důkazy, jde o výhrady, které na jimi označený dovolací důvod nedopadají, protože těmito námitkami nevytýkali hmotněprávní vady, jak dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. určuje. Vzhledem k tomu, že Nejvyšší soud se ve svém předcházejícím usnesení ze dne 16. 7. 2014, sp. zn. 8 Tdo 109/2014, k obdobným námitkám dovolatelů velmi podrobně vyjadřoval a zabýval se rozsahem provedeního dokazování i použitelností důkazů, není nutné tyto skutkové skutečnosti znovu posuzovat, neboť jsou již ve zmíněném rozhodnutí popsány.

18. Napadená rozhodnutí, jež korespondují se závaznými právními názory vyslovenými Nejvyšším soudem v jeho předchozím rozhodnutí v této věci, netrpí vadami. Přezkoumávaná rozhodnutí jsou zcela správná a v souladu se všemi zákonnými požadavky kladenými na soudní rozhodnutí a jejich odůvodnění, neboť z nich vyplývají všechny skutečnosti podstatné z hlediska logičnosti a přezkoumatelnosti napadených rozhodnutí (§ 125 odst. 1, § 134 odst. 2 tr. ř.). Shledán nebyl ani obviněnými namítaný extrémní nesoulad mezi provedenými

důkazy a skutkovými zjištěními na straně jedné a z nich vyvozenými právními závěry na straně druhé.

IV.

Důvodnost dovolání

č. 22

19. Pokud jde o výhrady, které obvinění uplatnili v souladu s jimi označeným důvodem podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., a to zejména k jejich výhradám, že neporušili takové právní předpisy, které jim ukládaly konkrétní povinnosti, nebo že se trestného činu nedopustili proto, že žádné konkrétní jednání jim není kladeno za vinu, je třeba uvést, že obvinění byli uznáni vinnými přečinem zneužití pravomoci úřední osoby podle § 329 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku, jehož se dopustí úřední osoba, která v úmyslu způsobit jinému škodu nebo jinou závažnou újmu anebo opatřit sobě nebo jinému neoprávněný prospěch vykonává svou pravomoc způsobem odporujícím jinému právnímu předpisu. V případě § 329 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku jde o zákonné ustanovení s tzv. blanketní dispozicí, neboť odkazuje na jiný „právní předpis“, tzn. jakoukoliv právní normu nebo i na více norem.

20. Obviněným jako policistům vykonávajícím hlídku je konkrétně kladeno za vinu porušení § 10 odst. 1 zákona č. 273/2008 Sb., podle něhož v případě ohrožení nebo porušení vnitřního pořádku a bezpečnosti, jehož odstranění spadá do úkolů policie, je policista ve službě nebo zaměstnanec policie v pracovní době povinen provést úkon v rámci své pravomoci nebo přijmout jiné opatření, aby ohrožení nebo porušení odstranil. Dále podle zjištění soudů porušili též § 45 odst. 1 písm. b), i) zákona č. 361/2003 Sb., podle něhož mezi povinnosti příslušníka bezpečnostního sboru patří – mimo jiné – zdržet se jednání, které může vést ke střetu zájmu služby se zájmy osobními a ohrozit důvěru v nestranný výkon služby, zejména nezneužívat ve prospěch vlastní nebo v prospěch jiných osob informace nabyté v souvislosti s výkonem služby a v souvislosti s výkonem služby nepřijímat dary nebo jiné výhody [písm. b)], chovat se a jednat i v době mimo službu tak, aby svým jednáním neohrozil dobrou pověst bezpečnostního sboru [písm. i)].

21. Obvinění rovněž nesplnili povinnosti plynoucí z článku 1 ZPPP, který stanoví, že příslušníci Policie České republiky jsou v řízení o přestupcích vždy povinni dbát cti, vážnosti a důstojnosti občanů i své vlastní a usilovat o to, aby občanům v souvislosti s touto činností nevznikla bezdůvodná újma a případný zásah do jejich práv a svobod nepřekročil míru nezbytnou k dosažení účelu prováděného opatření. Podle okolností případu jsou policisté povinni občany v potřebném rozsahu poučit o jejich právech a povinnostech (odstavec 1). Policisté postupují tak, aby jednotlivé přestupky byly náležitě objasněny a jejich pachatelé zjištěni. Za tímto účelem zjišťují skutkový stav věci a současně příčiny

č. 22

a podmínky, které páchaní přestupku umožňují. K odstraňování těchto příčin a podmínek a celkovému předcházení a zabraňování páchaní přestupků činí vhodná preventivní opatření (odstavec 2). V řízení o přestupcích jsou policisté dále povinni důsledně uplatňovat základní zásady činnosti správních orgánů stanovené právním předpisem (§ 2 odst. 8 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů), především zásady procesní ekonomie a hospodárnosti při volbě a provádění úkonů (odstavec 3).

22. V případě přezkoumávaného trestného činu jde o „nesplnění povinnosti vyplývající z jeho pravomoci“ tehdy, když pachatel (coby speciální subjekt) nesplní povinnost uloženou mu zákonem nebo jiným právním předpisem vydaným na základě zákona a případně konkretizovanou jeho pracovní nebo funkční náplní (srov. č. 19/1981 Sb. rozh. tr., s. 110, 111). Takovou povinnost nesplní i ten, kdo ji úmyslně opomene splnit, je si vědom možných následků své nečinnosti a je s nimi srozuměn. Příslušníci policie jsou povinni v mezích zákona zakročit, popřípadě učinit jiná opatření nezbytná k provedení zákroku, zejména je-li páchan trestný čin nebo přestupek (srov. § 10 odst. 2 zákona č. 273/2008 Sb.).

23. Spornou otázkou pokládanou dovolateli je, zda, případně za jakých podmínek, lze za „jiný právní předpis“ ve smyslu § 329 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku, ve vztahu k němuž policista vykonává pravomoc způsobem, jenž je v rozporu s ustanoveními vymezujícími jeho povinnosti, považovat i Závazný pokyn policejního prezidenta č. 83/2006, kterým se upravuje postup orgánů Policie České republiky v souvislosti s řízením o přestupcích.

24. Závazný pokyn policejního prezidenta č. 83/2006, kterým se upravuje postup orgánů Policie České republiky v souvislosti s řízením o přestupcích, je interní normativní instrukcí, ale není obecně závazným normativním právním aktem, a proto sám o sobě není ani „jiným právním předpisem“ ve smyslu zákonného znaku uvedeného v § 329 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku. Pokud však jednotlivá ustanovení citovaného závazného pokynu vymezují povinnosti policisty v souladu s příslušným zákonem, zejména zákonem č. 273/2008 Sb. a zákonem č. 361/2003 Sb., a nestanoví-li více povinností či omezení než zákon, na jehož podkladě byl pokyn vydán, pak se tím jen konkretizují zákazy, příkazy a povinnosti stanovené zákonem. Vykonával-li policista svou pravomoc v rozporu s takto konkretizovanými zákazy, příkazy nebo povinnostmi, lze u něj dovést postup „odporující jinému právnímu předpisu“ i s poukazem na závazný pokyn policejního prezidenta.

25. V posuzované věci soudy ustanovení článku 1 ZPPP zjevně aplikovaly prostřednictvím a odvozeně od příslušných zákonných ustanovení obsažených v zákoně č. 273/2008 Sb. (§ 10 odst. 1) a zákoně č. 361/2003 Sb. [§ 45 odst. 1 písm. b), i)], což jsou konkrétní právní předpisy (obecně závazné normativní právní akty) zakládající povinnosti příslušníků policie. Je proto potřebné zdůraznit, že jsou to především povinnosti definované v uvedených zákonem

vymezených ustanoveních, která obvinění porušili, a v návaznosti na ně nesplnili ani povinnosti a postupy, jež jsou jim ukládány zmíněnou interní normativní instrukcí, které jsou s uvedenými zákonnými povinnostmi plně v souladu, toliko je konkretizují a uvádějí s větší přesností a ve větších detailech. Z těchto důvodů, když je mezi porušením zákonem stanovenými povinnostmi a těmi, jež vymezuje citovaný závazný pokyn policejního prezidenta, vzájemný soulad, lze u dovolatelů vyvodit postup odporující jinému právnímu předpisu ve smyslu § 329 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku též s poukazem na závazný pokyn policejního prezidenta, jak tomu bylo v projednávané trestní věci.

26. Na základě zjištěných skutkových okolností se oba dovolatelé jako policisté zpronevěřili svým služebním povinnostem v počátku šetření přestupku, když v pozici podřízených, hlídku konajících policistů, na pokyn nadřízeného spoluobviněného M. P. zjevně ve prospěch přestupce tohoto za zjištěný přestupek nepotrestali, a aniž by o zjištěném přestupku a jeho předání ke správním řízení učinili jakýkoli záznam, uvedli, že řidiče nezastavili, a tudíž neidentifikovali (tuto skutečnost v protokolu ze záznamového zařízení radaru vyznačili „xxx“ – viz č. 1. 100). Toto jejich vědomé zastírací jednání posléze umožnilo další nezákonný postup obviněnému M. P.

27. K námitce obviněných, že v popisu skutkových zjištění není řádně uvedeno konkrétní jednání a z něho plynoucí porušení právních předpisů u každého jednotlivě, je třeba uvést, že čin obviněných byl podle skutkových zjištění popsáných soudem prvního stupně spáchán v zásadě tím, že dne 12. 8. 2010 jako hlídka Policie České republiky, Dopravního inspektorátu, ve složení obviněných J. K., M. T. a M. K. při výkonu dohledu nad silničním provozem změřili radarem překročení nejvyšší povolené rychlosti v obci u osobního auta řízeného odsouzeným J. K., a i když vozidlo bezprostředně poté zastavili a začali s řidičem řešit zjištěný přestupek, na základě telefonického požadavku odsouzeného J. K. o intervenci adresovaného obviněnému nrap. M. P. a následného telefonického hovoru již odsouzeného M. P. s obviněným M. T. přestupek s J. K. na místě nevyřešili, nesepsali oznámení o přestupku a do protokolu v záznamovém zařízení radaru učinili poznámku, že vozidlo nezastavili a odsouzenému J. K. vrátili doklady od vozidla a nechali jej odjet.

28. Je tak patrné, že v přezkoumávané skutkové větě jde o čin čtyř obviněných, jejichž trestné jednání se v něm odráží, a je třeba zdůraznit, že konkrétní jednání obou dovolatelů jsou od ostatních oddělitelná a konkretizovaná ve vztahu k přečinu, který v nich je shledáván. Podle popsáných okolností se obviněný M. T. činu dopustil tím, že jako člen hlídky Policie České republiky, Dopravního inspektorátu, při výkonu dohledu nad silničním provozem změřil radarem překročení nejvyšší povolené 50 km rychlosti v obci o 14 km/hod. řidičem J. K., vozidlo bezprostředně poté zastavil obviněný J. K., společně všichni tři původně obvinění začali s řidičem řešit přestupek a věděli, že přestupník

telefonicky kontaktoval obviněného M. P., vrchního inspektora, a požádal ho o intervenci, čemuž jmenovaný vyhověl okamžitým telefonickým hovorem s obviněným M. T. Na základě toho všichni tři v rozporu s ustanovením § 10 odst. 1 zákona č. 273/2008 Sb., § 45 odst. 1 písm. b), i) zákona č. 361/2003 Sb. a článku 1 ZPPP přestupek na místě nevyřešili, nesepsali oznámení o přestupku a obviněný M. T. vyznačil do protokolu v záznamovém zařízení radaru poznámku, že vozidlo nezastavili, a J. K. vrátili doklady od vozidla a nechali jej odjet. Ve vztahu k obviněnému M. K. jsou v popsáném skutku uvedena obdobná zjištění, jichž se dopustil jako velitel hlídky.

29. Přestože u obviněného M. K. nejsou jmenovitě a výslovně uvedeny veškeré úkony, jež vedly k výsledku a protiprávnímu vyřešení přestupku obviněného J. K., je z dikce a průběhu celého činu zřejmé, že se spolupodílel na tomto postupu, který nasvědčuje tomu, že šlo o společné jednání všech tří členů hlídky.

30. Ve smyslu § 23 tr. zákoníku, jež definuje spolupachatelství, je rozhodné společné jednání, o něž jde, byl-li trestný čin spáchán společným jednáním dvou nebo více osob, tehdy odpovídá každá z nich, jako by trestný čin spáchala sama (spolupachatelé). Uvedená dikce předpokládá, aby byly společně splněny dvě podmínky, a to spáchání trestného činu společným jednáním a úmysl k tomu směřující. O společné jednání jde tehdy, jestliže každý ze spolupachatelů naplnil svým jednáním všechny znaky skutkové podstaty trestného činu, nebo jestliže každý ze spolupachatelů svým jednáním uskutečnil jen některý ze znaků skutkové podstaty trestného činu, jež je pak naplněna jen souhrnem těchto jednání, anebo také tehdy, jestliže jednání každého ze spolupachatelů je aspoň článkem řetězu, přičemž jednotlivé činnosti – články řetězu – směřují k přímému vykonání trestného činu a jen ve svém celku tvoří jeho skutkovou podstatu a působí současně (srov. rozhodnutí č. 36/1976, č. 49/2009-I. a č. 42/2010 Sb. rozh. tr.).

31. Pro posouzení činu spáchaného společným jednáním více pachatelů není určující, zda je přímo a konkrétně ve výroku rozsudku citováno ustanovení § 23 tr. zákoníku nebo výslovně uvedeno, že jde o spolupachatelství, ale rozhodná je faktická povaha takového činu a vzájemné propojení s ostatními osobami, které se na něm podílely (srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. 7. 2002, sp. zn. 7 Tdo 368/2002).

32. Ze všech rozvedených důvodů není pro posouzení trestní odpovědnosti dovolatelů rozhodné, který z hlídkujících policistů s nadřízeným M. P. telefonicky hovořil, resp. že tak činil pouze obviněný M. T., neboť na místě šetření přestupku se v inkriminovaný okamžik nacházeli všichni tři, tj. jak obviněný M. T., tak M. K. (rovněž J. K., jenž však dovolání nepodal), a tudíž oba tyto dovolatelé v postavení policistů plnících povinnosti jako úřední osoby při výkonu služby vykonávali pravomoc policisty způsobem odporujícím shora uvedeným právním předpisům, a to v úmyslu opatřit jiné osobě neoprávněný

prospěch, jenž v posuzované věci spočíval v nestíhání J. K. za přestupek spáchaný na úseku dopravy. Je nepochybné, že oba dovolatelé po všech stránkách naplnili skutkovou podstatu přečinu zneužití pravomoci úřední osoby podle § 329 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku.

33. Nejvyšší soud se proto ztotožnil se závěry soudů nižších stupňů, které shledal správnými a v souladu se zákonem, a dovolání obviněných M. K. a M. T. jako zjevně neopodstatněná podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. odmítl.

č. 22

Č. 23

č. 23

Právnícká osoba, Trestní odpovědnost, Přiřítelnost činu právnické osobě § 8 odst. 1 zákona č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, ve znění pozdějších předpisů

I. Protiprávní čin je spáchán v zájmu právnické osoby ve smyslu § 8 odst. 1 zákona č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „t. o. p. o.“), má-li z něho právnická osoba buď majetkový prospěch, nebo jakýkoliv imateriální prospěch, či získá-li jakoukoliv jinou výhodu. Uvedený znak je třeba vykládat tak, že prospěch nebo výhoda právnické osoby plynoucí pro ni ze spáchaného trestného činu prostřednictvím benefitů dosažených tímto trestným činem jejími zaměstnanci či společníky musí mít takovou povahu, že benefitem zaměstnance či společníka právnické osoby jsou podmíněny prospěch nebo výhoda samotné právnické osoby.

Jestliže tedy např. jediný společník právnické osoby – společnosti s ručením omezeným řídil její motorové vozidlo, jímž vykonal jízdy výlučně pro své soukromé účely a svůj osobní prospěch, ač mu byl pravomocným a vykonatelným rozhodnutím soudu uložen trest zákazu činnosti spočívající v zákazu řízení motorových vozidel, nejde o čin spáchaný v zájmu právnické osoby, a právnická osoba se jím proto nemůže dopustit trestného činu maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání podle § 337 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku.

Zavinění, Právnícká osoba

§ 14, 15 tr. zákoníku, § 1 odst. 2 t. o. p. o.

II. Zavinění právnické osoby ve vztahu k některému z trestných činů vymezených v § 7 t. o. p. o. je třeba odvozovat od zavinění fyzické osoby, která při páchaní trestného činu jednala jménem právnické osoby nebo v jejím zájmu nebo v rámci její činnosti ve smyslu § 8 odst. 1 t. o. p. o., nikoliv od zavinění fyzické osoby oprávněné činit v řízení úkony za právnickou osobu, jde-li o odlišné fyzické osoby.

Přítomnost při soudních jednáních, Jednání za právnickou osobu,
Právnická osoba
§ 34 odst. 4, 7 t. o. p. o.

III. Podmínky, za nichž lze konat hlavní líčení v nepřítomnosti osob, které činí úkony za právnickou osobu, jsou uvedeny v ustanovení § 34 odst. 7 t. o. p. o., které je speciální k ustanovení § 202 odst. 2, 4 a 5 tr. ř. (viz § 1 odst. 2 t. o. p. o.). Podle § 34 odst. 7 t. o. p. o. platí, že nedostaví-li se osoba uvedená v § 34 odst. 1 t. o. p. o., popřípadě zmocněnec obviněné právnické osoby nebo opatrovník, k hlavnímu líčení bez řádné omluvy, může soud hlavní líčení provést v jejich nepřítomnosti, byla-li obžaloba obviněné právnické osobě řádně doručena, byla-li včas a řádně k hlavnímu líčení předvolána, bylo-li dodrženo ustanovení o zahájení trestního stíhání a obviněná právnická osoba byla upozorněna na možnost prostudovat spis a učinit návrh na doplnění vyšetřování.

č. 23

Byl-li jednatel jako statutární orgán společnosti s ručením omezeným svědkem v projednávané trestní věci, nemohl za ni činit úkony v řízení nejen v hlavním líčení, v němž byl vyslechnut jako svědek, ale nemohl je činit kdykoliv do budoucna od okamžiku, kdy byl orgánem činným v trestním řízení předvolán jako svědek.

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 11. 2015, sp. zn. 8 Tdo 627/2015, ECLI:CZ:NS:2015:8.TDO.627.2015.1)

Nejvyšší soud rozhodl o dovolání podaném nejvyšším státním zástupcem ve prospěch i v neprospěch obviněné právnické osoby M., proti usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 19. 8. 2014, sp. zn. 8 To 285/2014, tak, že podle § 265k odst. 1 tr. ř. usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 19. 8. 2014, sp. zn. 8 To 285/2014, a rozsudek Městského soudu v Brně ze dne 26. 5. 2014, sp. zn. 8 T 25/2014, zrušil. Podle § 265k odst. 2 tr. ř. zrušil také další rozhodnutí na zrušená rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu. Podle § 265l odst. 1 tr. ř. věc vrátil státnímu zástupci k došetření.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Rozsudkem Městského soudu v Brně ze dne 26. 5. 2014, sp. zn. 8 T 25/2014, byla obviněná právnická osoba M. podle § 226 písm. b) tr. ř. zproštěna návrhu na potrestání státního zástupce Městského státního zastupitelství v Brně ze

dne 17. 3. 2014, sp. zn. 1 ZK 82/2014, pro skutek, jímž měla spáchat přečin maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání podle § 337 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku.

č. 23

2. Podle návrhu na potrestání se měla obviněná právnická osoba shora označeného přečinu dopustit tím, že od 1. 1. 2012 do 17. 4. 2013 jako vlastníka osobního motorového vozidla značky Ford Focus, barva modrá metal, a nejméně od 17. 4. 2013 do 4. 11. 2013 jako vlastníka osobního motorového vozidla značky Škoda Octavia Combi, barva stříbrná metal, v rámci své činnosti a ve svém zájmu prostřednictvím odsouzeného Ing. M. N., 100% společníka a osoby vykonávající rozhodující vliv na jejím řízení, jehož jednání lze této právnické osobě ve smyslu zákona č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, přičítat, přenechala k užívání uvedená služební vozidla, ačkoli Ing. M. N. měl vysloven zákaz řízení všech motorových vozidel vydaný soudy, přičemž se konkrétně jednalo o tyto případy:

– dne 8. 3. 2012 v 21:10 hodin na dálnici D2 ve směru na B. řídil Ing. M. N. osobní motorové vozidlo značky Ford Focus, přičemž byl zastaven hlídkou Policie České republiky, kdy lustrací v evidencích policie bylo zjištěno, že mu byl rozsudkem Městského soudu v Brně ze dne 10. 8. 2011, sp. zn. 95 T 94/2011, uložen zákaz řízení motorových vozidel pro všechny skupiny od 9. 11. 2011 do 9. 11. 2013, což bylo potvrzeno rozsudkem Krajského soudu v Brně ze dne 9. 11. 2011, sp. zn. 5 To 316/2011, a dále dne 18. 3. 2012 v 16:35 hodin v katastru obce B. řídil po silnici ve směru od obce Ž. osobní motorové vozidlo značky Ford Focus, přestože věděl, že řídit motorové vozidlo nesmí, neboť mu byl rozsudkem Městského soudu v Brně ze dne 10. 8. 2011, sp. zn. 95 T 94/2011, ve spojení s rozsudkem Krajského soudu v Brně ze dne 9. 11. 2011, sp. zn. 5 To 316/2011, uložen zákaz řízení motorových vozidel pro všechny skupiny od 9. 11. 2011 do 9. 11. 2013, za což byl rozsudkem Okresního soudu Brno-venkov ze dne 18. 6. 2012, sp. zn. 30 T 54/2012, v právní moci dne 18. 7. 2012, uznán vinným ze spáchání přečinu maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání podle § 337 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku,

– dne 26. 4. 2013 v době kolem 11:00 hodin v obci H. řídil Ing. M. N. osobní motorové vozidlo Škoda Octavia, přestože věděl, že motorové vozidlo řídit nesmí, neboť mu byl rozsudkem Okresního soudu Brno-venkov ze dne 18. 6. 2012, sp. zn. 30 T 54/2012, v právní moci dne 18. 7. 2012, uložen mimo jiné trest zákazu činnosti spočívající v zákazu řízení motorových vozidel všeho druhu na dobu 18 měsíců, za což byl trestním příkazem Okresního soudu Brno-venkov ze dne 23. 7. 2013, sp. zn. 3 T 76/2013, v právní moci dne 15. 8. 2013, uznán vinným ze spáchání přečinu maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání podle § 337 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku,

– dne 4. listopadu 2013 v 9:50 hodin řídil Ing. M. N. v B. osobní motorové vozidlo Škoda Octavia, barva stříbrná-metal, kdy byl při tomto zastaven a kontro-

lován hlídkou dopravní policie (DI MŘP Brno), a následnou lustrací bylo zjištěno, že mu byl trestním příkazem Okresního soudu Brno-venkov ze dne 23. 7. 2013, sp. zn. 3 T 76/2013, s právní mocí ke dni 15. 8. 2013, mimo jiné vysloven trest zákazu činnosti spočívající v zákazu řízení motorových vozidel všeho druhu na dobu 24 měsíců, tedy od 15. 8. 2013 do 15. 8. 2015, kdy následnou lustrací v evidenční kartě řidiče a rejstříku trestů byly zjištěny další dva doposud nevykonané tresty zákazu řízení motorových vozidel, za což byl rozsudkem Městského soudu v Brně ze dne 6. 11. 2013, sp. zn. 6 T 102/2013, ve spojení s usnesením Krajského soudu v Brně ze dne 11. 12. 2013, sp. zn. 5 To 455/2013, uznán vinným ze spáchání přečinu maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázaní podle § 337 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku.

3. Rozsudek Městského soudu v Brně ze dne 26. 5. 2014, sp. zn. 8 T 25/2014, napadla státní zástupkyně Městského státního zastupitelství v Brně v neprospěch obviněné právnické osoby odvoláním. Usnesením Krajského soudu v Brně ze dne 19. 8. 2014, sp. zn. 8 To 285/2014, bylo odvolání podle § 256 tr. ř. zamítnuto jako nedůvodné.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

4. Proti usnesení odvolacího soudu podal nejvyšší státní zástupce dovolání ve prospěch i neprospěch obviněné právnické osoby. Odkázal na dovolací důvody uvedené v ustanovení § 265b odst. 1 písm. d), g), l) tr. ř. a namítl, že bylo rozhodnuto o zamítnutí řádného opravného prostředku proti rozsudku uvedenému v § 265a odst. 2 písm. b) tr. ř., přestože byly v řízení mu předcházejícím dány důvody dovolání uvedené v § 265b odst. 1 písm. d) a g) tr. ř., tedy že byla porušena ustanovení o přítomnosti obviněného v hlavním líčení a rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku.

5. S poukazem na ustanovení § 34 odst. 1 zákona č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim (dále jen „t. o. p. o.“, příp. „zákon č. 418/2011 Sb.“), § 21 odst. 1 písm. a) zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „o. s. ř.“), § 194 odst. 1 zákona č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích, a na výpis z obchodního rejstříku uvedl, že za obviněnou právnickou osobu M. nemohl jednat Ing. M. N., který byl toliko jejím společníkem, nýbrž M. S., jediná jednatelka obviněné právnické osoby. M. S. však byla od počátku trestního řízení považována za svědkyni, přičemž jako se zástupcem podezřelé a posléze obviněné právnické osoby bylo jednáno s JUDr. M. Z., obhájcem Ing. M. N. v předchozí trestní věci. Vzhledem k procesnímu postavení Ing. M. N. ve věci vedené proti obviněné právnické osobě měl M. Z. v tomto řízení postavení právního zástupce potencionálního svědka a směl nanejvýš poskytnout právní pomoc při podání vysvětlení podle

§ 158 odst. 5 tr. ř. V důsledku pochybení orgánů činných v trestním řízení, které JUDr. M. Z. považovaly za zástupce obviněné právnické osoby a jako s takovým s ním jednaly, byla hrubým způsobem ignorována práva obviněné právnické osoby na sdělení podezření a na doručení záznamu podle § 179b odst. 3 tr. ř. i veškerá její práva podle § 33 odst. 1, odst. 2, § 179b odst. 2 tr. ř. Z důvodu procesní ekonomie, neboť z téže vady posléze vzešel dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. d) tr. ř. (viz níže), dovolatel uvedené prvotní pochybení nezahrnul pod dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. (porušení práva na spravedlivý proces).

6. Podle dovolatele provedl nalézací soud dne 30. 4. 2014 hlavní líčení, aniž by řádně (podle § 198 odst. 1 tr. ř.) předvolal jednatelku obviněné právnické osoby M. S., kterou předvolal pouze jako svědkyni a nedoručil jí návrh na potrestání. Jako se zástupcem obviněné právnické osoby jednal pouze s JUDr. M. Z., zmocněncem Ing. M. N. To, že k jeho přítomnosti u hlavního líčení dne 30. 4. 2014 nebyl žádný věcný ani právní důvod, si byl JUDr. M. Z. vědom, uvedl-li, že se mu těžko vyjadřuje za společnost, když je právním zástupcem Ing. M. N. Hlavní líčení konané dne 30. 4. 2014 tak bylo provedeno v nepřítomnosti obviněné právnické osoby, aniž pro to byly splněny podmínky podle § 202 odst. 2 tr. ř.

7. Své pochybení soud nenapravit ani u dalšího hlavního líčení konaného dne 26. 5. 2014. K němu sice jednatelku M. S. předvolal, jako zástupkyni obžalované právnické osoby ji však opět nepoučil a vyslechl ji pouze jako svědkyni. Jako zástupce obviněné právnické osoby soud vyslechl JUDr. P. H., jehož vztah k předmětnému řízení je poněkud zmatečný. Plnou moc mu totiž udělil opět Ing. M. N., který v textu plné moci tentokrát uvedl, že tak činí v zastoupení právnické osoby M. Navíc – „za M. – ing. M. N.“ podepsala tuto plnou moc skutečná jednatelka M. S. Na této plné moci se tedy vyskytuje pouze její podpis; v textu ani u podpisu není uvedeno ani její jméno, ani že by snad ona sama tuto plnou moc udělovala. Plná moc je přitom datována dnem 26. 5. 2014, tj. shodným dnem jako druhé hlavní líčení. Byla tudíž podepsána osobou, kterou nalézací soud považoval za svědkyni. Podle dovolatele je sporné, zda M. S. podepsala plnou moc za obviněnou právnickou osobu, za Ing. M. N. nebo sama za sebe. Není jasné, koho JUDr. P. H. na základě uvedené plné moci zastupoval. Výklad zmocnění může být různý, včetně toho, že se obsahově jednalo o určení jiné osoby k provádění dalších úkonů podle § 34 odst. 4 t. o. p. o. Tomu však odporuje postup nalézacího soudu, který považoval M. S. za svědkyni. Plná moc je natolik nejasná, že nemohla být podkladem opravňujícím JUDr. P. H. konat úkony za obviněnou právnickou osobu. Tato nejasnost byla ještě více posílena tím, že nalézací soud u hlavního líčení dne 26. 5. 2014 ponechal i JUDr. M. Z. Dovolatel mimo dovolací argumentaci podotkl, že současnou přítomností JUDr. M. Z. i JUDr. P. H. u hlavního líčení by bez dalšího došlo k porušení ustanovení

§ 34 odst. 3 t. o. p. o., podle něhož může v řízení za právnickou osobu činit úkony současně jen jedna osoba. Uzavřel, že ani k hlavnímu líčení konanému dne 26. 5. 2014 nebyla obviněná právnická osoba řádně předvolána (podle § 198 odst. 1 tr. ř.) a že i toto hlavní líčení bylo konáno v její nepřítomnosti, aniž pro to byly splněny podmínky podle § 202 odst. 2 tr. ř.

8. Pro úplnost dodal, že nalézací soud postupoval řádně teprve tehdy, když M. S. doručil rozsudek, a že odvolací soud M. S. již považoval za osobu oprávněnou zastupovat obviněnou právnickou osobu a její právo na přítomnost u veřejného zasedání nijak nekrátil, byť si nepovšiml krácení tohoto práva u soudu nalézacího.

9. Pokud jde o dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., namítl, že nalézací soud se dopustil nesprávného právního posouzení skutku, dovodil-li, že skutek, pro který byl na obviněnou právnickou osobu podán návrh na potrestání, není trestným činem. Neztotožnil se s názorem, že obviněná právnická osoba soukromými cestami nezískala žádnou výhodu, a že čin tak nebyl spáchán v jejím zájmu ve smyslu § 8 odst. 1 t. o. p. o. Takovému výkladu odporuje nauka, podle níž „v zájmu právnické osoby“ je jakékoliv jednání, které zlepšuje nebo alespoň zachovává právnické osobě postavení v oblasti jejího působení, bez ohledu na to, zda jde o zájem hmotný nebo nehmotný (majetek a majetková práva, výhodnější postavení na trhu, personální zvýhodnění společníků, zaměstnanců atd.); v zájmu právnické osoby je i takové jednání, které zlepšuje postavení společníků či jiných osob ve společnosti. V posuzované věci byly uvedené jízdy benefitem pro společníka Ing. M. N. Ke svým soukromým jízdám by si jinak musel opatřit vozidlo vlastní, nefiremní. Za prospěch obviněné právnické osoby proto dovolatel považuje i prospěch poskytnutý Ing. M. N., jedinému společníkovi společnosti s ručením omezeným.

10. Zanesprávně označil i úvahy nalézacího soudu o absenci subjektivní stránky. Předmětný trestný čin měl být spáchán Ing. M. N. jakožto jediným společníkem obviněné právnické osoby, a tedy osobou vykonávající rozhodující vliv na její řízení; Ing. M. N. byl sekundárním subjektem uvedeným v § 8 odst. 1 písm. c) t. o. p. o. k tomu, že platná právní úprava vychází z teorie fikční, a nikoliv organické, nutno obviněné právnické osobě přičítat zavinění Ing. M. N., osoby, jejíž jednáním byly rozhodujícím způsobem v konečném důsledku naplněny znaky spáchaného trestného činu. Nalézací soud se v odůvodnění svého rozhodnutí zcela nadbytečně zabýval zaviněním jednatelky M. S. Jestliže se jmenovaná předmětného jednání nedopustila, je vyloučeno, aby u ní bylo shledáno zavinění přičitatelné obviněné právnické osoby. Dovolatel poznamenal, že k popsané nejistotě soudu, jaké jednání které fyzické osoby je vlastně jednáním obviněné právnické osoby, mohl přispět i způsob, jakým byl skutek popsán v návrhu na potrestání. Skutek je formulován tak, jako by Ing. M. N. jménem M., s. r. o., poskytl pomoc Ing. M. N. – fyzické osobě. Tím byla poněkud zastřena podsta-

ta jednání, tedy že Ing. M. N. předmětná vozidla v uvedených případech řídil a že toto jeho jednání je možno obviněné právnické osobě M. přičítat podle § 8 odst. 2 písm. a) t. o. p. o.

č. 23

11. Byť nalézací soud dospěl k závěru, že jednání obviněné právnické osoby nebylo předmětným přečinem pro chybějící formální znaky, v odůvodnění svého rozhodnutí se zabýval jeho škodlivostí podle § 12 odst. 2 tr. zákoníku. Ačkoliv tak učinil pouze „nad rámec odůvodnění“, z rozsahu a obsahu příslušné pasáže lze usoudit, že tyto úvahy přispěly nezanedbatelným dílem k vynesení zprošťujícího rozsudku. Soud poukázal na účel zákona č. 418/2011 Sb. a dovodil, že z hlediska tohoto účelu je trestní postih obviněné právnické osoby za jednání Ing. M. N. duplicitní a zbytečný. Argumentací ustanovením § 9 odst. 3 t. o. p. o., které právě takový „duplicitní“ postih předpokládá, považoval soud za formalistickou a měl za to, že podle zákona č. 418/2011 Sb. by měla být posuzována pouze závažná, organizovaná nebo obtížně prokazatelná trestná činnost. Takové úvahy, které směřují proti celkové koncepci trestní odpovědnosti právnických osob, a nikoliv proti aplikaci zákona č. 418/2011 Sb. v konkrétním případě, dovolatel odmítl. V prvé řadě akcentoval, že citovaný zákon není koncipován jako nástroj postihu nejzávažnější trestné činnosti; trestný čin maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání s horní hranicí trestní sazby dvou let je ve výčtu trestných činů, na které zákon č. 418/2011 Sb. dopadá, uveden. S poukazem na ustanovení § 9 odst. 3 či § 31 zákona č. 418/2011 Sb. namítl, že tento zákon není koncipován ani jako východisko z důkazní nouze při stíhání fyzických osob. Pokud jde o údajnou duplicitu a o údajný formalistický výklad § 9 odst. 3 t. o. p. o., poukázal na usnesení Ústavního soudu ze dne 15. 4. 2014, sp. zn. IV. ÚS 1434/13, ve věci, v níž právnická osoba brojila proti svému trestnímu stíhání námitkou, že již bylo zahájeno trestní stíhání osob fyzických. Jestliže ani Ústavní soud nepovažoval výklad § 9 zákona č. 418/2011 Sb. za formalistický, není žádný rozumný důvod, aby tak činil soud nalézací. Dovolatel zmínil stanovisko trestního kolegia Nejvyššího soudu uveřejněné pod č. 26/2013 Sb. rozh. tr., jakož i další související judikaturu, a uvedl, že neuplatnění trestní odpovědnosti podle § 12 odst. 2 tr. zákoníku může přicházet v úvahu pouze v případech zcela výjimečných, za zcela mimořádných a zákonodárcem při formulování konkrétní skutkové podstaty trestného činu v podstatě nepředpokladatelných okolností. Posuzovaný případ však podle něj nijak výjimečný není. Jedná se o běžné nerespektování soudního zákazu řízení všech motorových vozidel řidičem osobního automobilu – společníkem obviněné právnické osoby. Jednání obviněné právnické osoby je škodlivé spíše více než méně. Bylo spácháno celkem čtyřmi útoky, když k předchozím pravomocným odsouzením Ing. M. N. jakožto osoby fyzické postačoval vždy jen útok jediný. Jednání obviněné právnické osoby je již z hlediska počtu útoků mnohem závažnější a společensky škodlivější.

12. Dovolatel závěrem poznamenal, že oba soudy si zjevně neuvědomily podstatu celé věci, tj. že zavinění M., s. r. o., je třeba dovodit z jednání společníka Ing. M. N., ale že před soudem musí za obviněnou právnickou osobu jednat její jednatelka M. S. Z toho pak vzešly shora uvedené omyly ohledně rolí jednotlivých fyzických osob v trestním řízení, jako i nesprávné úvahy, kdo je fyzickou osobou, jejíž zavinění je třeba přičítat osobě právnické. Oázky, které mají být z podnětu dovolání řešeny, jsou podle dovolatele zásadního významu. Jedná se o základní vymezení procesních podmínek tohoto druhu trestního řízení, jakož i základů trestní odpovědnosti právnických osob, přičemž žádná judikatura Nejvyššího soudu v tomto směru neexistuje. Nelze proto postupovat podle § 265i odst. 1 písm. f) tr. ř. a dovolání odmítnout.

13. Navrhl, aby Nejvyšší soud podle § 265k odst. 1, 2 tr. ř. za podmínky § 265p odst. 1 tr. ř. zrušil usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 19. 8. 2014, sp. zn. 8 To 285/2014, a rozsudek Městského soudu v Brně ze dne 26. 5. 2014, sp. zn. 8 T 25/2014, jako i všechna další rozhodnutí na zrušená rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu, a podle § 265l odst. 1 tr. ř. věc přikázal státnímu zástupci Městského státního zastupitelství v Brně k novému projednání a rozhodnutí. K porušení práv obviněné právnické osoby došlo již v přípravném řízení, a aby byla její práva zachována, měl by o věci znovu jednat státní zástupce.

III.

Přípustnost dovolání

14. Nejvyšší soud jako soud dovolací zjistil, že dovolání je podle § 265a tr. ř. přípustné, že je podala včas oprávněná osoba a že splňuje náležitosti obsahu dovolání ve smyslu § 265f odst. 1 tr. ř. Protože nebylo možné dovolání nejvyššího státního zástupce odmítnout podle § 265i odst. 1 tr. ř., dovolací soud podle § 265i odst. 3 tr. ř. přezkoumal zákonnost a odůvodněnost těch výroků rozhodnutí, proti nimž bylo dovolání podáno, v rozsahu a z důvodů uvedených v dovolání, jakož i řízení napadenému rozhodnutí předcházející, a shledal, že dovolání je důvodné.

15. Dovolatel v dovolání odkázal na dovolací důvody uvedené v ustanovení § 265b odst. 1 písm. d), g), l) tr. ř. Podle § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř. lze dovolání podat, jestliže bylo rozhodnuto o zamítnutí nebo odmítnutí řádného opravného prostředku proti rozsudku nebo usnesení uvedenému v § 265a odst. 2 písm. a) až g) tr. ř., aniž byly splněny procesní podmínky stanovené zákonem pro takové rozhodnutí nebo přestože byl v řízení mu předcházejícím dán důvod dovolání uvedený v § 265b odst. 1 písm. a) až k) tr. ř. Odvolání státní zástupkyně Městského státního zastupitelství v Brně bylo zamítnuto poté, co odvolací soud na jeho podkladě meritorně přezkoumal napadený rozsudek soudu prvního stup-

ně. Dovolání je v tomto případě možné podat, jen byl-li v řízení napadenému usnesení předcházejícím dán důvod dovolání uvedený v § 265b odst. 1 písm. a) až k) tr. ř. V souladu s touto podmínkou dovolatel odkázal na důvody dovolání podle § 265b odst. 1 písm. d), g) tr. ř.

č. 23

IV.

Důvodnost dovolání

K důvodu dovolání podle § 265b odst. 1 písm. d) tr. ř.

16. Podle § 265b odst. 1 písm. d) tr. ř. lze dovolání podat, byla-li porušena ustanovení o přítomnosti obviněného v hlavním líčení nebo ve veřejném zasedání. Ze zákonné formulace tohoto dovolacího důvodu je zřejmé, že nemůže spočívat v jakémkoliv nepřítomnosti obviněného v hlavním líčení nebo veřejném zasedání, ale jen v takové jeho nepřítomnosti, která je v rozporu s konkrétním zákonným ustanovením, podle něhož nelze konat hlavní líčení nebo veřejné zasedání bez osobní účasti obviněného.

17. Účelem práva obviněného na projednání trestní věci v jeho přítomnosti je zejména zajistit mu reálnou možnost vyjádřit se před soudem k tomu, co je mu v obžalobě (návrhu na potrestání) kladeno za vinu, a k důkazům, na nichž je obžaloba založena. Tato teze platí i v řízení proti obviněným právnickým osobám. Z judikatury Evropského soudu pro lidská práva (srov. věc *Société Stenuit proti Francii*, č. 11598/85, rozsudek ze dne 27. 2. 1992), jakož i Ústavního soudu vyplývá, že právo na spravedlivý proces je jako celek (včetně minimálních práv obviněného) garantováno i ve vztahu k trestnímu obvinění právnické osoby. Lze tudíž konstatovat, že právnická osoba, proti níž se vede trestní řízení, má stejně jako fyzická osoba právo na obhajobu. Stejný názor zastává i odborná literatura (srov. REPÍK, B. *Evropská úmluva o lidských právech a trestní právo*. Praha: 2002, Orac, s. 94, 108, ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní odpovědnost právnických osob. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 646).

18. V daných souvislostech nutno připomenout, že výslech obviněného je jednak jedním z důležitých důkazních prostředků (§ 89 odst. 2 tr. ř.), jednak je také prostředkem jeho obhajoby (§ 33 odst. 1 tr. ř.). Právnická osoba jedná prostřednictvím fyzických osob, proto funkci výslechu obviněného přebírá výslech fyzické osoby jednající za právnickou osobu podle § 34 t. o. p. o. Také výslech této osoby bude proto na straně jedné důkazem, na druhou stranu tato osoba svojí výpovědí bude uplatňovat obhajobu právnické osoby. I pro fyzickou osobu jednající za právnickou osobu podle § 34 t. o. p. o. budou platit podobná pravidla jako pro samotného obviněného, především může plně využít práv obviněného vyplývajících z ustanovení § 33 tr. ř. Orgány činné v trestním řízení

si ale nejprve musí ujasnit, která fyzická osoba má oprávnění jednat za obviněnou právnickou osobu, což se v posuzované věci nestalo.

19. Dovolatel vytýkal, že ve dnech 30. 4. 2014 a 26. 5. 2014 nalézací soud provedl hlavní líčení, aniž byla k hlavnímu líčení řádně předvolána jednatelka obžalované právnické osoby M., s. r. o., M. S. jako obžalovaná podle § 198 odst. 1 tr. ř. Pouze ta jakožto jediná jednatelka uvedené právnické osoby mohla jednat před soudem za obviněnou právnickou osobu M. Hlavní líčení ale byla provedena v její nepřítomnosti, aniž by byly splněny podmínky pro konání hlavního líčení v nepřítomnosti obžalovaného podle § 202 odst. 2 tr. ř. Třebaže námítky dovolatele jsou opodstatněné jen částečně, dovolací soud shledal, že principy spravedlivého procesu a ustanovení, která upravují, ale i rozlišují oprávnění činit v trestním řízení úkony právnických osob, v řízení (a to po celou dobu jeho trvání) dodržena nebyla.

20. Právnická osoba jako právnická konstrukce, umělý útvar, může projevat svoji vůli, vykonávat svoje procesní práva a povinnosti jen prostřednictvím osob fyzických. Z dikce ustanovení § 34 t. o. p. o. vyplývá, že je nutné rozlišit oprávnění činit úkony v trestním řízení jednak jménem právnické osoby (§ 34 odst. 1), jednak v zastoupení právnické osoby jako zmocněnec (§ 34 odst. 2), jednak v zastoupení právnické osoby jako opatrovník (§ 34 odst. 5).

21. Podle § 34 odst. 1 t. o. p. o. za právnickou osobu činí v řízení úkony ten, kdo je k tomu oprávněn v řízení před soudem podle občanského soudního řádu. Tato osoba musí prokázat své oprávnění k činění úkonů za právnickou osobu.

22. Podle § 21 odst. 1 o. s. ř. jedná za právnickou osobu a) člen statutárního orgánu; tvoří-li statutární orgán více osob, jedná za právnickou osobu předseda statutárního orgánu, popřípadě jeho člen, který tím byl pověřen; je-li předsedou nebo pověřeným členem právnická osoba, jedná vždy fyzická osoba, která je k tomu touto právnickou osobou zmocněna nebo jinak oprávněna, nebo b) její zaměstnanec (člen), který tím byl statutárním orgánem pověřen, nebo c) vedoucí jejího odštěpného závodu, jde-li o věci týkající se tohoto závodu, nebo d) její prokurista, může-li podle udělené prokury jednat samostatně člen statutárního orgánu.

23. Podle § 194 odst. 1 zákona č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích, statutárním orgánem společnosti s ručením omezeným je jeden nebo více jednatelů.

24. Z výpisu z obchodního rejstříku se podává, že statutárním orgánem společnosti M., s. r. o., (dále též jen „M“), je od 20. 10. 2010 její jednatelka M. S. Tato fyzická osoba měla proto, pokud by tu nebyly další překážky, jménem právnické osoby činit úkony (tedy i vystupovat ve všech situacích, v nichž jinak vystupuje podezřelý, obviněný a posléze obžalovaný).

25. Nutno ale upozornit na dvě okolnosti, které tento závěr, zdůrazňovaný dovolatelem, zpochybňují. Jednak nelze pustit ze zřetele ustanovení § 34 odst. 4 t. o. p. o., podle něhož činit úkony v řízení nemůže osoba, která je obviněným, poškozeným nebo svědkem v téže věci. Pokud je v průběhu řízení zjištěna

tato skutečnost, předseda senátu a v přípravném řízení státní zástupce vyzve právnickou osobu, aby určila k provádění úkonů v dalším řízení jinou osobu; k určení takové osoby jí stanoví lhůtu (pořádkovou) zpravidla v délce 7 dnů. Jak vyplývá z obsahu spisového materiálu, soud prvního stupně M. S. již k hlavnímu líčení stanovenému na den 30. 4. 2014 předvolal jako svědkyni a jako svědkyni ji v hlavním líčení dne 26. 5. 2014 také vyslechl, nemohl ji proto považovat za osobu, která může činit úkony jménem právnické osoby, nemohl ji tudíž ani vyslechnout v procesním postavení obviněného jako fyzickou osobu jednající za právnickou osobu. Byla-li jednatelka jako statutární orgán společnosti s ručením omezeným svědkem v předmětné trestní věci, nemohla činit úkony v řízení nejen v hlavním líčení, v němž byla vyslechnuta jako svědkyně, ale nemohla je činit kdykoliv do budoucna od okamžiku, kdy byla orgánem činným v trestním řízení předvolána jako svědkyně.

26. Současné nemůže být přehlédnuto vyjádření M. S. zaznamenané v úředním záznamu o podaném vysvětlení podle § 158 odst. 6 tr. ř. ze dne 21. 1. 2014, v němž se poněkud neurčitě zmiňuje o tom, že „v roce 2012 někdy po ustanovení do funkce jednatelky podepsala generální plnou moc na Ing. M. N., na základě níž ten všechno vyřizuje sám“. Bez bližší konkretizace tuto okolnost potvrdila i ve výpovědi jako svědkyně v hlavním líčení dne 26. 5. 2014, jak je patrné ze zvukového záznamu, který o něm byl pořízen a s nímž se dovolací soud seznámil. Také Ing. M. N., slyšen v hlavním líčení dne 26. 5. 2014 jako svědek, zmínil bez bližšího určení existenci plné moci.

27. Jakkoliv je z citovaného ustanovení § 34 odst. 1 t. o. p. o. zřejmé, že v trestním řízení nemohl činit úkony jménem právnické osoby Ing. M. N., neboť jednak nebyl jejím statutárním orgánem, ale jen společníkem, navíc materiálně v postavení spolupachatele, předvolávaný jako svědek, existence generální plné moci by v obecné rovině nemusela vylučovat, že byl oprávněn za právnickou osobu zvolit zmocněnce. V konkrétním případě ale není potřebné věnovat bližší pozornost existenci a vymezení „generální plné moci“, neboť by to z hlediska určení osoby oprávněné činit úkony za obviněnou právnickou osobu nebylo relevantní. Ing. M. N. totiž jako zmocněnce právnické osoby M. „jako jediný společník firmy“ zvolil advokáta JUDr. M. Z., který jej v minulosti opakovaně zastupoval u Městského soudu v Brně jako obhájce (např. trestní věc sp. zn. 96 T 94/2011), naposledy v trestní věci vedené sp. zn. 6 T 102/2013. Jako obhájce jej zastupoval ve všech případech, kdy byl Ing. M. N. jako fyzická osoba uznán vinným přečinem maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání podle § 337 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku, a to ohledně všech skutků, které jsou popsány v předmětném návrhu na potrestání. JUDr. M. Z. také dne 3. 3. 2014 převzal záznam o sdělení podezření a byl jako zmocněnec obviněné právnické osoby M. vyslechnut s tím, že je současně právním zástupcem jediného společníka uvedené společnosti a ten si jej zvolil jako zmocněnce v trestním řízení proti společnosti M.

28. Podle § 34 odst. 2 t. o. p. o. právnická osoba si může zvolit zmocněnce. Zmocnění k zastoupení se prokazuje písemnou plnou mocí. Plnou moc lze udělit i ústně do protokolu. V řízení může mít obviněná právnická osoba současně pouze jednoho zmocněnce (§ 34 odst. 3 tohoto zákona).

29. Požadavky na zmocněnce nejsou zákonem stanoveny, nemůže jím být ale ten, kdo má v řízení v téže věci postavení obviněného, svědka nebo poškozeného. Diskutabilní je, zda za právnickou osobu může jednat ten, jehož zájmy jsou v rozporu se zájmy právnické osoby (viz § 21 odst. 4 o. s. ř.). Jestliže však § 34 odst. 1 t. o. p. o. odkazuje na občanský soudní řád v otázce, kdo je oprávněn za právnickou osobu činit úkony v řízení, zahrnuje to i ustanovení tohoto právního předpisu, která omezují okruh oprávněných osob (k tomu srov. ŠÁMAL, P. a kol. Trestní odpovědnost právnických osob. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 628). Logice věci pak nasvědčuje, aby střet zájmů byl obecně důvodem, pro který je vyloučena z jednání za právnickou osobu osoba jinak k tomu oprávněná, v tomto případě zmocněnec. Ostatně sám JUDr. M. Z. popsanou situaci shrnul ve svém vyjádření závěrem hlavního líčení dne 30. 4. 2014, když uvedl: „Těžko se mi vyjadřuje za společnost, když jsem právním zástupcem pana N.“.

30. Z uvedeného vyplývá, že soud prvního stupně pochybil, pokud za obviněnou právnickou osobu k hlavnímu líčení na den 30. 4. 2014 předvolal jako jejího zmocněnce JUDr. M. Z., jemuž (a nikoliv též právnické osobě M.) byl současně doručen i návrh na potrestání, a jako fyzickou osobu jednající za právnickou osobu jej v hlavním líčení vyslechl v procesním postavení obžalovaného (dále též „obviněného“).

31. K nápravě tohoto nedostatku ale nedošlo ani v hlavním líčení dne 26. 5. 2014, k němuž se dostavil JUDr. P. H., nalézacím soudem nejprve označovaný jako zástupce právnické osoby M, posléze pak i jako obhájce. Neujasněné procesní postavení JUDr. P. H. je spojeno již s jeho zmocněním. Plnou moc mu totiž opět udělil společník obviněné právnické osoby Ing. M. N., který v textu plné moci uvedl, že tak činí „v zastoupení právnické osoby M. ... v souladu se zák. č. 418/2011 Sb. – ust. § 34“.

32. Věc je komplikovanější tím, že „za M., s. r. o. – ing. M. N.“ podepsala tuto plnou moc, datovanou dnem 26. 5. 2014, jednatelka M. S. Na této plné moci se tedy vyskytuje pouze její podpis – v textu ani u podpisu však není uvedeno ani její jméno, ani že by snad ona sama tuto plnou moc udělovala.

33. Lze souhlasit s dovolatelem, že je velmi sporné, zda M. S., která nadto nemohla činit úkony v řízení z důvodu uvedeného v § 34 odst. 4 t. o. p. o., podepsala plnou moc za obviněnou právnickou osobu, nebo za Ing. M. N., nebo sama za sebe. Není jasné, koho vlastně JUDr. P. H. na základě uvedeného plné moci zastupuje. Plná moc je natolik nejasná, že nemohla být podkladem k tomu, aby byl u hlavního líčení konaného dne 26. 5. 2014 podkladem oprav-

ňujícím JUDr. P. H. konat úkony za obviněnou právnickou osobu. Z protokolu o hlavním líčení a ani z pořízeného zvukového záznamu o něm nelze spolehlivě zjistit, jaké procesní postavení měl, zda se jednalo o zmocněnce či obhájce, a za zmocněnce byl nadále pokládán JUDr. M. Z., jak naznačuje dovolatel.

č. 23

34. V této souvislosti lze toliko poznamenat, že podle pořízeného zvukového záznamu, v rozporu s protokolem o hlavním líčení, nebyl „obviněný opětovně poučen“, není ani patrné, zda hlavnímu líčení byl skutečně přítomen JUDr. M. Z., jak uvádí dovolatel, když ten se po celou dobu jeho konání nijak neprojevil, nepronesl ani závěrečnou řeč a neměl poslední slovo. Jen pro úplnost lze ve shodě s nevyšším státním zástupcem podotknout, že současnou přítomností JUDr. M. Z. a JUDr. P. H. u hlavního líčení jakožto zástupců obviněné právnické osoby by došlo k porušení ustanovení § 34 odst. 3 t. o. p. o., podle něhož v řízení může za právnickou osobu činit úkony současně jen jedna osoba. Z obsahu trestního spisu vyplývá, že odvolací soud vyrozuměl o veřejném zasedání z důvodu, který neobjasnil, oba jmenované jako obhájce.

35. Existují vážné pochybnosti, zda jmenovaní JUDr. M. Z. či JUDr. P. H. ze shora vyložených důvodů obviněnou právnickou osobu mohli zastupovat, důsledkem čehož je, že přítomnost obviněné právnické osoby nebyla zákonným způsobem zajištěna. K hlavnímu líčení nebyla včas a řádně předvolána a nebyla jí dána reálná možnost vyjádřit se před soudem k tomu, co jí je v návrhu na potrestání kladeno za vinu, a k důkazům, na nichž je návrh na potrestání založen.

36. Podle § 198 odst. 1 tr. ř. den hlavního líčení stanoví předseda senátu tak, aby obviněný od doručení předvolání, státní zástupce a obhájce od vyrozumění měli alespoň lhůtu pěti pracovních dnů k přípravě.

37. Podmínky, za nichž lze konat hlavní líčení v nepřítomnosti osob, které čini úkony za právnickou osobu, jsou upraveny v ustanovení § 34 odst. 7 t. o. p. o., které je speciální k ustanovení § 202 odst. 2, 4 a 5 tr. ř. (viz § 1 odst. 2 t. o. p. o.). Podle tohoto ustanovení platí, že nedostaví-li se osoba uvedená v § 34 odst. 1 t. o. p. o., popřípadě zmocněnec obviněné právnické osoby nebo opatrovník, k hlavnímu líčení bez řádné omluvy, může soud hlavní líčení provést v jejich nepřítomnosti, byla-li obžaloba obviněné právnické osobě řádně doručena, byla-li včas a řádně k hlavnímu líčení předvolána, bylo-li dodrženo ustanovení o zahájení trestního stíhání a obviněná právnická osoba byla upozorněna na možnost prostudovat spis a učinit návrhy na doplnění vyšetřování.

38. Nalézací soud však žádnou z těchto podmínek nesplnil; obě hlavní líčení tím byla provedena v nepřítomnosti obviněné právnické osoby, která v rozporu se shora citovaným ustanovením § 198 odst. 1 nebyla řádně předvolána jako obviněná. Tím bylo porušeno ustanovení § 34 odst. 7 t. o. p. o., které je v řízení proti obviněné právnické osobě ustanovením o přítomnosti obviněného u hlavního líčení, jehož porušení naplňuje dovolací důvod podle § 265b odst. 1

písm. d) tr. ř. Jen pro úplnost dovolací soud poznamenává, že stejnou vadou je zatíženo i řízení před odvolacím soudem.

39. V dalším řízení je třeba především vyřešit otázku, kdo, tj. která fyzická osoba, je oprávněn činit úkony za obviněnou právnickou osobu, což dosud přesvědčivě nečinily ani policejní orgány, ani státní zástupce a ani soudy obou stupňů. V této souvislosti je třeba připomenout, že v důsledku pochybení policejního orgánu, který JUDr. M. Z. považoval za zástupce obviněné právnické osoby a jako s takovým s ním jednal, byla též ignorována práva obviněné právnické osoby na sdělení podezření a na doručení záznamu podle § 179b odst. 3 tr. ř. i veškerá její práva podle § 33 odst. 1, 2, § 179b odst. 2 tr. ř.

40. Nejvyšší soud proto z podnětu podaného dovolání zrušil napadené usnesení Krajského soudu v Brně, jakož i rozsudek Městského soudu v Brně ze dne 26. 5. 2014, sp. zn. 8 T 25/2014, poněvadž tato rozhodnutí vzešla z řízení, jež je zatíženo vadou ve smyslu dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. d) tr. ř. Zrušil také všechna další rozhodnutí na zrušená rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu. Jelikož k porušení práv obviněné právnické osoby došlo již v přípravném řízení, jak správně upozornil dovolatel, aby byla její práva zachována, byla věc vrácena státnímu zástupci Městského státního zastupitelství v Brně k došetření.

41. Tento výsledek dovolacího řízení je v konkrétní věci podporován i dalšími vadami, na něž bude dále soustředěna pozornost a jež zakládají důvod dovolání uvedený v § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., jehož existenci bylo taktéž žádoucí se zabývat.

K důvodu dovolání podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř.

42. Podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. lze dovolání podat, jestliže rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo jiném nesprávném hmotněprávním posouzení. V mezích uplatněného dovolacího důvodu lze namítat, že skutek, jak byl soudem zjištěn, byl nesprávně právně kvalifikován jako trestný čin, ačkoliv o trestný čin nejde, nebo jde o jiný trestný čin, než kterým byl obviněný (zde obviněná právnická osoba) uznán vinným. Vedle vad, které se týkají právního posouzení skutku, lze vytýkat též „jiné nesprávné hmotněprávní posouzení“. Rozumí se jím zhodnocení otázky, která nespočívá přímo v právní kvalifikaci skutku, ale v právním posouzení jiné skutkové okolnosti mající význam z hlediska hmotného práva. Je zjevné, že námítky podřazené dovolatelem pod tento důvod dovolání byly uplatněny relevantně.

43. Jak již bylo konstatováno, státní zástupce podal na obviněnou právnickou osobu návrh na potrestání pro přečin maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání podle § 337 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku (tedy přečin uvedený v § 7 t. o. p. o.), jehož se měla dopustit tím, že od 1. 1. 2012 do 17. 4. 2013 jako vlast-

ník osobního motorového vozidla značky Ford Focus, barva modrá metal, a nejméně od 17. 4. 2013 do 4. 11. 2013 jako vlastník osobního motorového vozidla značky Škoda Octavia Combi, barva stříbrná metal, v rámci své činnosti a ve svém zájmu prostřednictvím odsouzeného Ing. M. N., 100% společníka a osoby vykonávající rozhodující vliv na jejím řízení, jehož jednání lze této právnické osobě ve smyslu zákona č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, přičítat, přenechala k užívání uvedená služební vozidla, ačkoli Ing. M. N. měl vysloven zákaz řízení všech motorových vozidel vydaný soudy, přičemž se konkrétně jednalo o čtyři zde konkretizované případy.

44. Rozsudkem Městského soudu v Brně ze dne 26. 5. 2014, č. j. 8 T 25/2014-94, byla obviněná právnická osoba podle § 226 písm. b) tr. ř. návrhu na potrestání zproštěna, neboť označený skutek není trestným činem. Soud své rozhodnutí odůvodnil poukazem na okolnosti případu, připomněl, že Ing. M. N. byl za totožné jednání pravomocně odsouzen, a vyslovil pochybnost, zda v podstatě totožné jednání lze přičítat i právnické osobě M. Dospěl k závěru, že v tomto případě nešlo o jednání v rámci činnosti právnické osoby, neboť předmětná vozidla řídil Ing. M. N. vždy ze soukromých důvodů a nejednalo se tedy o služební jízdy výlučně spojené s fungováním právnické osoby. Podle soudu nešlo ani o jednání v zájmu právnické osoby, neboť popsáním jednáním nezískala žádnou výhodu, jakýkoliv majetkový či jiný prospěch. Dále poukázal na to, že kniha jízd existovala pouze pro vozidlo Škoda Octavia a Ing. M. N. nevěděl, zda tam tyto jízdy byly vůbec zaneseny. Soud nepovažoval za prokázanou ani subjektivní stránku daného přečinu, neboť z výpovědi svědkyně M. S., jediné jednatelky právnické osoby, vzal za prokázané, že jmenovaná o osobním životě Ing. M. N. nic nevěděla, rovněž nevěděla o uloženém zákazu řízení, a proto nelze dovodit ani tzv. eventuální úmysl ve smyslu § 15 odst. 1 písm. b) tr. zákoníku.

45. Nad rámec odůvodnění rozsudku soud poukázal na důvodovou zprávu k zákonu č. 418/2011 Sb. a dospěl k závěru, že trestní stíhání právnické osoby se v daném případě jeví jako zcela duplicitní a postrádající zákonem požadovanou míru škodlivosti, jak je předvídána v § 12 odst. 2 tr. zákoníku. Nic na tom nemění ani ustanovení § 9 odst. 3 t. o. p. o.; podle názoru soudu je těžké přistoupit na formalistický výklad neznamenající nic jiného než skutečně dvojkolejně trestní řízení u fyzických osob, kterým lze sice přičítat jednání právnické osoby ve smyslu § 8 odst. 2 t. o. p. o., ovšem které se dopustily jednání postiženého jejich přímou trestní odpovědností jako fyzických osob. Závěrem uvedl, že „v zásadě lze uvažovat o tom, že z takového jednání právnické osobě nevznikl žádný užitek, žádná výhoda či spíše dokonce, že takové jednání bylo v podstatě proti zájmům právnické osoby“ (viz strana 3 až 5 rozsudku).

46. Odvolací soud se zcela ztotožnil s argumentací nalézacího soudu. Poukázal na zásadu subsidiarity trestní represe a na formalistický výklad ustanovení § 9

odst. 3 t. o. p. o., který by měl za následek shora uvedené dvojkolejné trestní řízení. Zopakoval názor nalézacího soudu, že z jednání fyzické osoby nevznikl právníkovi osobě žádný užitek, žádná výhoda, a že spíše bylo takové jednání „v podstatě ... proti zájmům právníkovi osoby“ (strana 3, 4 usnesení).

47. Dovolatel s odkazem na odbornou literaturu (FENYK, J., SMEJKAL, L. Zákon o trestní odpovědnosti právníků osob a řízení proti nim. Komentář. Příloha: Modelová interní opatření k předcházení trestné činnosti právníkovi osoby. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012, s. 186; ŠÁMAL, P. a kol. Trestní odpovědnost právníků osob. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 192) předně nesouhlasil s názorem soudů, že obviněná právníkovi osoba nezískala soukromými cestami Ing. M. N. žádnou výhodu a že předmětný čin proto nebyl spáchán „v jejím zájmu“ ve smyslu § 8 odst. 1 t. o. p. o. Vyvozoval, že v předmětné věci je zřejmé, že za popsanych okolností byly uvedené jízdy benefitem pro společníka Ing. M. N., který by si jinak musel ke svým soukromým jízdám opatřit vozidlo vlastní – nefiremní. Za prospěch obviněné právníkovi osoby proto považoval i prospěch poskytnutý uvedenému jedinému společníkovi této společnosti s ručením omezeným. Tento názor ale dovolací soud nepokládá za správný.

48. V obecné rovině lze připomenout, že podle § 8 odst. 1 t. o. p. o. trestným činem spáchaným právníkovi osobou je protiprávní čin spáchaný jejím jménem nebo v jejím zájmu nebo v rámci její činnosti, jednal-li tak

- a) statutární orgán nebo člen statutárního orgánu, anebo jiná osoba, která je oprávněna jménem nebo za právníkovi osobu jednat,
- b) ten, kdo u této právníkovi osoby vykonává řídicí nebo kontrolní činnost, i když není osobou uvedenou v písmenu a),
- c) ten, kdo vykonává rozhodující vliv na řízení této právníkovi osoby, jestliže jeho jednání bylo alespoň jednou z podmínek vzniku následku zakládajícího trestní odpovědnost právníkovi osoby, nebo
- d) zaměstnanec nebo osoba v obdobném postavení (dále jen „zaměstnanec“) při plnění pracovních úkolů, i když není osobou uvedenou v písmenech a) až c), jestliže jí ho lze přičítat podle odstavce 2.

49. Podle § 8 odst. 2 tohoto zákona právníkovi osobě lze přičítat spáchaní trestného činu uvedeného v § 7, jestliže byl spáchan

- a) jednáním orgánů právníkovi osoby nebo osob uvedených v odstavci 1 písm. a) až c), nebo
- b) zaměstnancem uvedeným v odstavci 1 písm. d) na podkladě rozhodnutí, schválení nebo pokynu orgánů právníkovi osoby nebo osob uvedených v odstavci 1 písm. a) až c) anebo proto, že orgány právníkovi osoby nebo osoby uvedené v odstavci 1 písm. a) až c) neprovedly taková opatření, která měly provést podle jiného právního předpisu nebo která po nich lze spravedlivě požadovat, zejména neprovedly povinnou nebo potřebnou kontrolu nad činností zaměst-

nanců nebo jiných osob, jimž jsou nadřizeny, anebo neúčinnily nezbytná opatření k zamezení nebo odvrácení následků spáchaného trestného činu.

č. 23

50. Spáchaní trestného činu právnickou osobou tedy vyžaduje splnění následujících předpokladů: 1. jde o čin protiprávní, 2. protiprávní čin je spáchán jménem právnické osoby nebo v jejím zájmu anebo v rámci její činnosti, 3. protiprávní čin je spáchán osobou uvedenou v § 8 odst. 1 písm. a), b), c) nebo d) a 4. musí být přičitatelný právnické osobě podle § 8 odst. 2 (popř. 3, 4, což však není v daných souvislostech významné).

51. Zákon č. 418/2011 Sb. v návěť odst. 1 § 8 stanoví základní předpoklady pro přičtení některého trestného činu uvedeného v § 7 tohoto zákona právnické osobě, a to že takový protiprávní čin byl spáchán některou ze zde uvedených osob jejím jménem nebo v jejím zájmu nebo v rámci její činnosti. Jde v podstatě o korektiv, který má zabránit tomu, aby byla právnická osoba volána k odpovědnosti za excesy osob uvedených v § 8 odst. 1 písm. a), b), c) či d), které nemají žádnou požadovanou souvislost s právnickou osobou. Pro vyvození trestní odpovědnosti právnické osoby postačí naplnění i jen jednoho z požadovaných vztahů právnické osoby k jednání některé z uvedených osob, které jsou zde uvedeny alternativně. Protože všechny tyto korektivní znaky jsou stanoveny k vyloučení excesů jednajících osob uvedených v § 8 odst. 1 písm. a), b), c) či d), je třeba je vykládat spíše restriktivně, a to s přihlédnutím ke smyslu a účelu zákona č. 418/2011 Sb. Není vyloučeno, že jednající osoba spáchá protiprávní čin sice fakticky jménem právnické osoby nebo v rámci její činnosti, ale takový čin bude spáchán na její úkor. V takovém případě dozajista není smyslem zákona, aby byla vůči právnické osobě uplatňována trestní odpovědnost. Při posuzování excesů jednajících osob je třeba uplatnit zásadu, že pokud byl čin v zásadě spáchán proti zájmům právnické osoby nebo na její úkor, nelze dovést trestní odpovědnost takto poškozené právnické osoby a bude uplatněna pouze trestní odpovědnost osoby jednající (srov. ŠÁMAL, P. a kol. Trestní odpovědnost právnických osob. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 190, 191; shodně ŠÁMAL, P., VOKOUN, R., NOVOTNÝ, O. a kol. Trestní právo hmotné. 4. díl. Trestní odpovědnost právnických osob. Změny v trestních zákonech po 1. 1. 2010. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012, s. 34, 35).

52. S ohledem na námítky dovolatele je třeba soustředit pozornost k otázce, zda byl protiprávní čin spáchán v zájmu obviněné právnické osoby. Dovolatel, který akceptoval skutková zjištění soudů, nepolemizoval s tím, že nebyl spáchán jejím jménem anebo v rámci její činnosti.

53. Protiprávní čin je spáchán v zájmu právnické osoby, má-li z něho právnická osoba buď majetkový prospěch, nebo jakýkoliv imateriální prospěch, či získá-li jakoukoliv výhodu. V zájmu právnické osoby je i takové jednání, které zlepšuje postavení společníků či jiných osob ve společnosti, a to včetně jejich zaměstnanců. Odborná literatura shrnuje, že čin je spáchán v zájmu právnické

osoby, jestliže zlepšuje nebo alespoň oproti jiným zachovává stávající postavení předmětné právnické osoby v oblasti jejího působení (srov. ŠÁMAL, P. a kol. Trestní odpovědnost právnických osob. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 192, 193).

54. Názor dovolatele, že jízdy Ing. M. N. vozidlem společnosti byly pro něj benefitem, jelikož by si jinak musel ke svým soukromým jízdám opatřit vozidlo vlastní, přičemž tento prospěch jediného společníka společnosti s ručením omezeným je třeba považovat za prospěch obviněné právnické osoby, dovolací soud nesdílí. Jím předestřený výklad znaku „v zájmu právnické osoby“ shledává extrémním a nesprávným.

55. Není sporu o tom, že Ing. M. N., jediný společník obviněné právnické osoby M. a tedy ten, kdo vykonává rozhodující vliv na řízení této právnické osoby, ve vymezeném období ve čtyřech případech řídil výlučně pro své soukromé účely motorové vozidlo právnické osoby, přestože mu byl jako fyzické osobě pravomocným a vykonatelným rozhodnutím soudu uložen trest zákazu činnosti spočívající v řízení motorových vozidel. Všechna tato jednání byla předmětem trestního stíhání proti obviněnému Ing. M. N. jako fyzické osobě a byla právně kvalifikována jako přečin maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání podle § 337 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku a byl mu za ně uložen trest. Jakkoliv jisté platí obecný princip, že právnická osoba odpovídá za volbu osob oprávněných za ni jednat, jakož i osob, které působí v jejich řídicích a kontrolních orgánech, je třeba odlišit případy, kdy půjde o exces takových osob, poněvadž není smyslem zákona č. 418/2011 Sb. uplatňovat trestní odpovědnost právnických osob v situaci, kdy byl čin spáchán v zásadě proti zájmům právnické osoby nebo na její úkor. Tvrzení dovolatele, že benefit – prospěch společníka Ing. M. N. spočívající v tom, že si nemusel pořizovat vozidlo vlastní, poněvadž označené jízdy vykonal vozidlem společnosti, nutno považovat i za prospěch obviněné právnické osoby, nelze v konkrétním případě akceptovat. Je pravda, že společník užívající motorové vozidlo společnosti požívá jisté výhody v tom, že si nemusí obstarat vozidlo vlastní. Nelze však již tvrdit, že tento jeho benefit je také benefitem pro společnost, jejíž vozidlo je tak amortizováno, na její účet jsou obvykle spotřebovávány i pohonné hmoty a odpovídá i za škodu z provozu dopravního prostředku (§ 427 a násl. zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, nyní § 2927 a násl. zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník). Uvedený prospěch na straně společníka Ing. M. N. byl výlučným prospěchem právě a jen této fyzické osoby, který navíc nemá nic společného s podstatou protiprávního jednání, jímž je řízení motorového vozidla přes zákaz takové činnosti uložený vykonatelným rozhodnutím soudu. Jednání Ing. M. N. se postavení předmětné právnické osoby v oblasti jejího působení nijak pozitivně nedotklo, potencialně a ani fakticky jím nemohla získat žádný materiální či imateriální prospěch a ani žádnou výhodu, činy rozhodně nebyly spáchány v jejím zájmu.

56. Protiprávní čin je spáchán v zájmu právnické osoby ve smyslu § 8 odst. 1 t. o. p. o., má-li z něho právnická osoba buď majetkový prospěch, nebo jakýkoliv imateriální prospěch, či získá-li jakoukoliv jinou výhodu. Uvedený znak je třeba vykládat tak, že prospěch nebo výhoda právnické osoby plynoucí pro ni ze spáchaného trestného činu prostřednictvím benefitů dosažených tímto trestným činem jejími zaměstnanci či společníky musí mít takovou povahu, že benefitem zaměstnance či společníka právnické osoby jsou podmíněny prospěch nebo výhoda samotné právnické osoby. O to se ale v posuzované věci zjevně nejednalo, jelikož zde chybí jakékoliv kauzální propojení prospěchu fyzické osoby na straně jedné a jakéhokoliv prospěchu právnické osoby na straně druhé. Jednání společníka právnické osoby nutno v tomto ohledu vnímat jako exces, ve vztahu k němuž není důvod vyvozovat trestní odpovědnost obviněné právnické osoby. Přílehlavou reakcí na tuto situaci je vyvození trestní odpovědnosti fyzické osoby, tj. Ing. M. N., jak uvádějí nalézací i odvolací soud ve svých rozhodnutích, k čemuž i došlo.

57. Již pro absenci tohoto znaku nelze reálně uvažovat o uplatnění trestní odpovědnosti právnické osoby, aniž by bylo významné, zda jsou další dovolatelovy námitky relevantní či nikoliv ve smyslu uplatněného důvodu dovolání.

58. Dovolatel označil za nesprávné i úvahy nalézacího soudu o absenci subjektivní stránky na straně obviněné právnické osoby. Akcentoval, že předmětný trestný čin měl být spáchán Ing. M. N. jakožto jediným společníkem obviněné právnické osoby a tedy osobou vykonávající rozhodující vliv na řízení této společnosti. Ing. M. N. tak byl sekundárním subjektem předmětného trestného činu uvedeným v § 8 odst. 1 písm. c) t. o. p. o. Vzhledem k tomu, že platná právní úprava postavení právnických osob vychází z teorie fikční a nikoliv organické, je třeba přičítat obviněné právnické osobě zavinění jejího společníka Ing. M. N., tedy osoby, „jejimž jednáním byly rozhodujícím způsobem v konečném důsledku naplněny znaky spáchaného trestného činu“ (srov. ŠÁMAL, P. a kol. Trestní odpovědnost právnických osob. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 178, 184).

59. V této části jsou námitky uplatněné v dovolání přílehlavé. Abstraktně posuzováno, soud prvního stupně učinil nesprávný závěr o absenci subjektivní stránky přečinu maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání podle § 337 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku, opíraje se o výpověď svědkyně M. S., která potvrdila, že o trestech zákazu činnosti uložených Ing. M. N. nevěděla. Nepřípadně v daných souvislostech uzavřel, že nemohl vzít za prokázané, že jednatelka právnické osoby byla informována o uložených trestech zákazu řízení motorových vozidel Ing. M. N., v důsledku čehož jí nelze klást k tíži, že mu přenechala k užívání motorová vozidla, a nelze uvažovat o úmyslném zavinění. Odvolací soud jeho chybné úvahy nijak nekorigoval, naopak se s nimi ztotožnil.

60. Zavinění právnické osoby ve vztahu k některému z trestných činů vyme-

zených v § 7 t. o. p. o. je třeba odvozovat od zavinění fyzické osoby, která při páčání trestného činu jednala jménem právnické osoby nebo v jejím zájmu nebo v rámci její činnosti ve smyslu § 8 odst. 1 tohoto zákona, nikoliv od zavinění fyzické osoby oprávněné činit v řízení za právnickou osobu úkony, jde-li o odlišné fyzické osoby.

61. Nejvyšší státní zástupce dále obsáhle vyjádřil nesouhlas s úvahami nalézacího soudu vztahujícími se k aplikaci ustanovení § 9 odst. 3 t. o. p. o., které směřují spíše proti celkové koncepci zákona č. 418/2011 Sb., a s jeho hodnocením společenské škodlivosti činu právnické osoby. Se zřetelem na závěry plynoucí z judikatury Ústavního soudu i Nejvyššího soudu měl za to, že předmětný čin žádné judikaturou soudů předpokládané výjimečné znaky nemá. Jedná se o běžné nerespektování soudního zákazu řízení všech motorových vozidel řidičem osobního automobilu – zde společníkem obviněné právnické osoby. Předmětné jednání právnické osoby je škodlivé spíše více než méně, neboť bylo spácháno celkem čtyřmi útoky, když k předchozím pravomocným odsouzením Ing. M. N., jakožto osoby fyzické, postačoval vždy jen útok jediný.

62. Není na dovolacím soudu, aby posuzoval a hodnotil důvody, které vedly především nalézací soud k obecnější úvaze nad smyslem zákonné úpravy provedené zákonem č. 418/2011 Sb., k validitě jeho závěrů ale nutno přistupovat ve světle konkrétně posuzované věci. Ostatně i on sám uvádí, že jeho úvahy o společenské škodlivosti činu právnické osoby, o významu vyvození trestní odpovědnosti fyzické osoby a současně právnické osoby, je-li jednání fyzické osoby ve své podstatě proti zájmům právnické osoby, stojí nad rámcem skutečně věcných důvodů jeho rozhodnutí.

63. Není žádný důvod pochybovat o smyslu a správnosti zařazení ustanovení § 9 odst. 3, podle jehož věty první trestní odpovědností právnické osoby není dotčena trestní odpovědnost fyzických osob uvedených v § 8 odst. 1 a trestní odpovědností těchto fyzických osob není dotčena trestní odpovědnost právnické osoby, do zákona č. 418/2011 Sb. Zde je vymezen souběžný samostatný a nezávislý odpovědnostní vztah trestní odpovědnosti právnické osoby k trestní odpovědnosti fyzické osoby. Nejde o žádnou formu spolupachatelství s ohledem na povahu přičitatelnosti ve smyslu § 8 odst. 2 t. o. p. o., neboť zde nejde o úmyslné společné jednání ve smyslu § 23 tr. zákoníku (k tomu srov. ŠÁMAL, P. a kol. Trestní odpovědnost právnických osob. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 235). Jinak je tomu ovšem tehdy, jak již bylo zmíněno, když jednáající osoba spáchá protiprávní čin sice fakticky jménem právnické osoby nebo v rámci její činnosti, ale takový čin bude spáchán na její úkor. V takovém případě není smyslem zákona, aby byla vůči právnické osobě uplatňována trestní odpovědnost. Při posuzování excesů jednájících osob je třeba uplatnit zásadu, že pokud byl čin v zásadě spáchán proti zájmům právnické osoby nebo na její úkor, nelze dovést trestní odpovědnost takto poško-

zené právnické osoby a bude uplatněna pouze trestní odpovědnost fyzické osoby.

č. 23

64. Z toho také vyplývá a tím se dokládá, že pojem trestného činu je třeba i u právnických osob vykládat ve spojení se zásadou subsidiarity trestní represe, jak je vymezena v § 12 odst. 2 tr. zákoníku. Právě u trestní odpovědnosti právnických osob je namístě zdůraznit, že trestněprávní řešení je nejzazší prostředek k ochraně právního řádu, protože i po přijetí zákona č. 418/2011 Sb. zůstává základní trestní odpovědnost fyzických osob a tento základní trestněprávní koncept trestní odpovědnost právnických osob spíše doplňuje. I proto také Nejvyšší soud neshodil přesvědčení dovolatele, že v konkrétním případě s ohledem na konkrétní způsob jednání společníka obviněné právnické osoby a osoby uvedené v § 8 odst. 1 písm. c) t. o. p. o., spočívající v opakovaném nerespektování soudního zákazu řízení všech motorových vozidel pro soukromé účely, je předmětné jednání právnické osoby škodlivé spíše více než méně. Navíc jde vskutku jen o teoretické úvahy, jelikož základní předpoklad pro relevanci takových úvah, tedy spáchání činu vykazujícího všechny zákonné znaky předpokládané v ustanovení § 8 odst. 1, 2 t. o. p. o., prokázán nebyl.

65. Nejvyšší soud na základě shora uvedených důvodů napadené usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 19. 8. 2014, sp. zn. 8 To 285/2014, a rozsudek Městského soudu v Brně ze dne 26. 5. 2014, sp. zn. 8 T 25/2014, podle § 265k odst. 1 tr. ř. zrušil. Podle § 265k odst. 2 tr. ř. současně zrušil také všechna další rozhodnutí na zrušená rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu. Podle § 265l odst. 1 tr. ř. věc vrátil státnímu zástupci Městského státního zastupitelství v Brně k došetření. Při novém rozhodování je státní zástupce vázán právním názorem, který v tomto usnesení vyslovil Nejvyšší soud, a bude na něm, aby pečlivě vážil podmínky dalšího vedení trestního stíhání proti obviněné právnické osobě.

ROZHODNUTÍ
VE VĚCECH OBČANSKOPRÁVNÍCH
OBCHODNÍCH A SPRÁVNÍCH

Č. 37

Příslušnost soudu věcná, Incidenční spory, Náhrada škody, Insolvenční správce

č. 37

§ 159 odst. 1 písm. e) IZ, § 9 odst. 4 o. s. ř.

Je-li předmětem řízení o žalobě podané (insolvenčním) dlužníkem vůči jeho insolvenčnímu správci náhrada škody, kterou měl insolvenční správce způsobit dlužníku tím, že pohledávku nepopřel co do výše, jde o incidenční spor ve smyslu § 159 odst. 1 písm. e) insolvenčního zákona, k jehož projednání a rozhodnutí je v prvním stupni věcně příslušný insolvenční soud.

Nejvyšší soud k dovolání žalovaného zrušil usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 2. 2. 2015, sp. zn. 41 ICm 2061/2013, 103 VSPH 178/2014 (KSHK 41 INS 4619/2010), a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 8. 2015, sen. zn. 29 ICdo 43/2015., ECLI: CZ:NS:2015:29.ICDO.43.2015.1)

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Krajský soud v Hradci Králové rozsudkem ze dne 25. 10. 2013, č. j. 41 ICm 2061/2013-32, zamítl žalobu o zaplacení 52 426 Kč z titulu náhrady škody (výrok I.) a rozhodl o nákladech řízení (výrok II.).

2. Usnesením ze dne 2. 2. 2015, č. j. 41 ICm 2061/2013, 103 VSPH 178/2014-63 (KSHK 41 INS 4619/2010), Vrchní soud v Praze k odvolání žalobce zrušil rozsudek soudu prvního stupně a věc postoupil Okresnímu soudu v Chrudimi jako soudu věcně příslušnému.

3. Odvolací soud uvedl, že za stavu, kdy předmětné řízení není ve smyslu § 9 odst. 4 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, insolvenčním řízením a předmětný spor není sporem incidenčním [srov. § 159 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenčního zákona)] a není ani sporem o náhradu škody nebo jiné újmy, která vznikla zahájením insolvenčního řízení a opatřeními přijatými v jeho průběhu (srov. § 147 insolvenčního zákona), a kdy žalobce není osobou, k projednání jejíhož sporu s insolvenčním správcem by byl příslušný krajský soud podle § 9 odst. 3 písm. i) o. s. ř., nelze než

dospět k závěru, že věcně příslušným k projednání věci je podle § 9 odst. 1 o. s. ř. soud okresní. Místně příslušným soudem je pak podle názoru odvolacího soudu Okresní soud v Chrudimí, neboť žalovaný insolvenční správce má v jeho obvodu své sídlo (§ 85 odst. 4 o. s. ř.).

č. 37**II.****Dovolání a vyjádření k němu**

4. Proti usnesení odvolacího soudu podal žalovaný dovolání, opíraje jeho přípustnost o § 237 o. s. ř., uplatňuje dovolací důvod dle § 241a odst. 1 o. s. ř. a navrhuje, aby rozhodnutí odvolacího soudu bylo zrušeno a věc odvolacímu soudu byla vrácena k dalšímu řízení.

5. Dovolatel má za to, že odvolací soud nesprávně posoudil otázku věcné příslušnosti soudu prvního stupně. Podle dovolatele se za incidenční spor dle § 159 odst. 1 písm. e) insolvenčního zákona považuje také spor o náhradu škody na majetkové podstatě vzniklé porušením povinností insolvenčním správcem. Podle § 160 odst. 1 insolvenčního zákona se incidenční spor projedná a rozhodne na návrh oprávněné osoby podaný v rámci insolvenčního řízení u insolvenčního soudu. Předmětnou žalobu tak má podle názoru dovolatele v prvním stupni projednávat insolvenční soud, tj. Krajský soud v Hradci Králové, neboť v projednávané věci jde o náhradu škody vzniklé porušením povinností insolvenčního správce.

III.**Přípustnost dovolání**

6. Dovolání je přípustné podle § 237 o. s. ř., neboť dovolatelem předestřená otázka nebyla v rozhodování odvolacího soudu dosud vyřešena.

IV.**Důvodnost dovolání**

7. S přihlédnutím k době podání žaloby (11. 6. 2013) jsou pro posouzení věcné příslušnosti soudu k projednání a rozhodnutí věci v prvním stupni určující ustanovení insolvenčního zákona ve znění účinném do 31. 7. 2013 (tj. naposledy ve znění zákona č. 399/2013 Sb.) a ustanovení občanského soudního řádu ve znění účinném do 31. 7. 2013 (tj. naposledy ve znění zákona č. 45/2013 Sb.); srov. i § 11 odst. 1 o. s. ř. (v rozhodném znění).

8. Podle § 7 odst. 2 insolvenčního zákona platí pro určení věcné a místní příslušnosti soudu, který rozhoduje v insolvenčním řízení a v incidenčních sporech, ustanovení občanského soudního řádu.

Z § 159 odst. 1 písm. e) insolvenčního zákona plyne, že incidenčními spory jsou spory o náhradu škody na majetkové podstatě vzniklé porušením povinností insolvenčním správcem.

Podle § 160 odst. 1 insolvenčního zákona se incidenční spor projedná a rozhodne na návrh oprávněné osoby, podaný v rámci insolvenčního řízení u insolvenčního soudu; tento návrh má povahu žaloby.

Z § 9 odst. 4 o. s. ř. se podává, že krajské soudy dále rozhodují jako soudy prvního stupně v insolvenčním řízení a v incidenčních sporech, jakož i ve sporech o náhradu škody nebo jiné újmy, která vznikla zahájením insolvenčního řízení a opatřeními přijatými v jeho průběhu.

9. V projednávané věci se žalobce s poukazem na § 37 insolvenčního zákona domáhá náhrady tvrzené škody v celkové výši 52 426 Kč (správně 52 444 Kč), jež mu měla vzniknout tím, že dovolatel coby insolvenční správce nepostupoval s odbornou péčí, když uznal pohledávky společností PC, a. s. (ve výši 18 986 Kč a 17 024 Kč), EB, a. s. (ve výši 14 126 Kč) a SC, a. s. (ve výši 2308 Kč), představující smluvní pokuty sjednané v úvěrových smlouvách uzavřených mezi žalobcem a uvedenými osobami. Dle názoru žalobce jsou příslušná ujednání úvěrových smluv neplatná pro rozpor s dobrými mravy.

10. Na základě takto vymezeného skutkového stavu nelze než přitakat dovolateli, že projednávaná věc je sporem incidenčním. Domáhá-li se dlužník náhrady škody vůči (svému) insolvenčnímu správci, kterou mu insolvenční správce (údajně) způsobil uznáním určité pohledávky (pohledávek), při kterém nepostupoval s odbornou péčí, jde o spor o náhradu škody na majetkové podstatě vzniklé porušením povinností insolvenčním správcem ve smyslu § 159 odst. 1 písm. e) insolvenčního zákona, o němž dle § 160 odst. 1 insolvenčního zákona rozhoduje insolvenční soud; tím je v projednávané věci Krajský soud v Hradci Králové (viz § 9 odst. 4 a § 85 odst. 4 o. s. ř.).

11. Jinak řečeno, je-li předmětem řízení o žalobě podané (insolvenčním) dlužníkem vůči jeho insolvenčnímu správci náhrada škody, kterou měl insolvenční správce způsobil dlužníku tím, že pohledávku nepopřel co do výše, jde o incidenční spor ve smyslu § 159 odst. 1 písm. e) insolvenčního zákona, k jehož projednání a rozhodnutí je v prvním stupni věcně příslušný insolvenční soud.

12. Jelikož právní posouzení věci co do řešení otázky věcné příslušnosti, na které napadené rozhodnutí spočívá, není správné a dovolací důvod podle § 241a odst. 1 o. s. ř. byl uplatněn právem, Nejvyšší soud usnesení odvolacího soudu zrušil a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení (§ 243e odst. 1 a 2 o. s. ř.).

Č. 38

č. 38

Žaloba, Neplatnost právního úkonu

§ 42 zákona č. 283/1993 Sb., § 85 písm. a) zákona č. 128/2000 Sb.,

Státní zastupitelství je legitimováno podle § 42 zákona č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství, ve znění pozdějších předpisů, k podání žaloby o určení neplatnosti smlouvy o převodu obecního nemovitého majetku, kterou za převádějící obec při absenci předchozího rozhodnutí zastupitelstva obce uzavřel starosta obce.

Nejvyšší soud k dovolání žalobkyně zrušil rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 6. 11. 2014, sp. zn. 13 Co 394/2012, jakož i rozsudek Okresního soudu Brno-venkov ze dne 20. 6. 2012, sp. zn. 28 C 192/2010, a věc vrátil Okresnímu soudu Brno-venkov k dalšímu řízení.

(Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 1. 7. 2015, sp. zn. 30 Cdo 999/2015, ECLI:CZ:NS:2015:30.CDO.999.2015.1)

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Okresní soud Brno-venkov rozsudkem ze dne 20. 6. 2012, č. j. 28 C 192/2010-103, zamítl žalobu, jíž se žalobkyně domáhala určení neplatnosti označené převodní smlouvy (jejímž předmětem byl prodej specifikovaného obecního nemovitého majetku), a rozhodl o náhradě nákladů řízení. Dospěl k závěru, že žalobkyně není aktivně věcně legitimována k podání této žaloby. Soud prvního stupně svůj právní názor odůvodnil odkazem na rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24. 3. 2005, sp. zn. 20 Cdo 2743/2004, v němž se uvádí, že státní zastupitelství může podat návrh na zahájení občanského soudního řízení o neplatnost smlouvy o převod vlastnictví podle § 42 zákona č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství, ve znění pozdějších předpisů (dále též „ZSZ“ nebo „zákon o státním zastupitelství“), jen v případě, kdy hmotné právo dispozici s majetkem zásadně dovoluje a z této dovolenosti stanoví výjimky. V daném případě se ovšem o takovouto výjimku nejedná. Zákon o obcích upravuje postup, který je třeba dodržet proto, aby smlouvy o převodu nemovitostí ve vlastnictví obce byly platné. Pokud obec převádí svůj nemovitý majetek, je rozhodování o takovém převodu vyhrazeno podle § 85 obecního zřízení obecnímu zastupi-

telstvu s tím, že podle § 103 odst. 1 téhož zákona jsou úkony, které nespĺňují podmínku předchozího schválení zastupitelstvem obce od počátku neplatné. Ustanovení § 85 obecního zřídění tak není ustanovením omezujícím obce jako vlastníka nemovitostí v rozhodování o nakládání (nestanoví výjimky, kdy nelze nemovitý majetek obce převádět), nýbrž pouze určuje, který z orgánů obce je oprávněn takový úkon učinit.

2. K odvolání žalobkyně Krajský soud v Brně ze dne 6. 11. 2014, č. j. 13 Co 394/2012-137, uvedeným rozsudkem ve znění opravného usnesení napadený prvoinstanční rozsudek (jako věcně správné rozhodnutí) podle § 219 o. s. ř. potvrdil a rozhodl o náhradě nákladů odvolacího řízení. Odvolací soud se ztotožnil s právním posouzením věci soudem prvního stupně, že § 85 ve spojení s § 103 odst. 1 zákona o obcích není ustanovením omezujícím volnost obce při uzavírání smluv o převodu vlastnictví k nemovitostem ve smyslu § 42 ZSZ. Jedná se o ustanovení, které upravuje předpoklady, za nichž je právní úkon obce týkající se nabývání a převodu nemovitých věcí platný, a postup, který má předcházet platnému uzavření takového právního úkonu. Citované ustanovení nijak neomezuje smluvní volnost obce jako účastníka občanskoprávních vztahů týkajících se nemovitých věcí; je pouze ustanovením, které podmiňuje platnost jinak dovoleného právního úkonu, který činí za obec její starosta, po předchozím schválení zastupitelstvem obce.

č. 38

II.

Dovolání a vyjádření k němu

3. Proti tomuto rozsudku odvolacího soudu podala žalobkyně (dále též „dovolatelka“) včasné a (z hlediska zákonem stanovených náležitostí) řádné dovolání. Předpoklad přípustnosti dovolání spatřuje (ve stručnosti shrnuto z její dovolací argumentace) v tom, že rozhodnutí odvolacího soudu spočívá v řešení právní otázky týkající se aplikace § 85 a § 103 odst. 1 zákona o obcích (se závěrem, že zde nejde o smluvní omezení obce, nýbrž o stanovení podmiňující platnost předmětného majetkoprávního úkonu obce), která dílem nebyla v rozhodovací praxi dovolacího soudu vyřešena, resp. při jejímž řešení se dílem odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu. Dovolatelka ve svém podrobném dovolání odkazuje na rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 4. 2001, sp. zn. 20 Cdo 899/99, na jehož podkladě pak dále rozvíjí svou právní argumentaci ústíci v závěr, že jí v daném případě svědčí ve smyslu § 42 aktivní věcná legitimace. Závěrem navrhl, aby Nejvyšší soud změnil dovoláním napadený rozsudek odvolacího soudu ve smyslu podané žaloby a v závislosti na tomto výroku rozhodl též o náhradě nákladů řízení před soudy obou stupňů.

4. Žalovaná 1) ve svém písemném vyjádření k dovolání naopak přisvědčila právnímu závěru soudu prvního stupně i odvolacímu soudu v tom, že § 85 ve spojení

s § 103 odst. 1 zákona o obcích není ustanovením omezujícím smluvní volnost obce při uzavírání smluv o převodu vlastnictví k nemovitostem ve smyslu § 42 ZSZ, když naopak takovým ustanovením je kupříkladu § 39 zákona o obcích, který jako omezující podmínku pro uzavření smlouvy stanovuje zveřejnění záměru obce takovou smlouvu uzavřít. Žalobkyně nemá aktivní věcnou legitimaci k podání žaloby o určení absolutní neplatnosti právního úkonu, neboť uzavřením žalované smlouvy nedošlo k porušení omezení smluvní volnosti, protože byly dodrženy podmínky § 39 zákona o obcích, smlouva nebyla proti dobrým mravům a ani nijak jinak cíleně nepoškodila stát, který státní zastupitelství v tomto sporu reprezentuje. Žalovaná 1) z těchto důvodů navrhl, aby Nejvyšší soud podané dovolání zamítl.

5. Žalovaná 2) a vedlejší účastníci na straně žalovaných se ve svém písemném vyjádření k dovolání žalobkyně rovněž ztotožnili s právním posouzením věci odvolacím soudem v jeho rozsudku, který podle jejich názoru rozhodl v souladu s ustálenou judikaturou Nejvyššího soudu. Dovolatelkou zmiňovaný rozsudek Nejvyššího soudu ve věci sp. zn. 20 Cdo 899/99 není rozhodnutím, které by spornou otázku řešilo jinak než soudy obou stupňů v této věci, neboť se k otázce výkladu § 42 ZSZ ve vztahu k právním úkonům obce nevyjádřil, když řešil ve vztahu k cit. ustanovení pouze to, že v případě žaloby podané podle tohoto zákonného ustanovení je aplikace § 3 odst. 1 obč. zák. vyloučena. V odůvodnění rozhodnutí dovolací soud navíc výslovně uvádí, že výklad pojmu omezení smluvní volnosti účastníka dovolací soud neprováděl, neboť pouhá úvaha dovolatele v tomto smyslu dovolací přezkum nezakládá. Dovolací soud by proto měl dovolání žalobkyně zamítnout.

III.

Přípustnost dovolání

6. Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) s přihlédnutím k § 3028 odst. 2 o. z. konstatuje, že právní otázka, zda v případě absence rozhodnutí zastupitelstva obce o převodu obecního nemovitého majetku je státní zastupitelství ve smyslu § 42 ZSZ aktivně věcně legitimováno k podání žaloby o určení neplatnosti převodní smlouvy, kterou za převádějící obec při absenci předchozího rozhodnutí zastupitelstva obce uzavřel starosta této obce, v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena. Dovolání žalobkyně je tedy ve smyslu § 237 o. s. ř. přípustné a je – jak bude rozvedeno níže – i důvodné.

IV.

Důvodnost dovolání

7. V posuzované věci je nesporné, že žalovaná 1) coby prodávající prostřednictvím svého tehdejšího starosty V. H. uzavřela dne 5. 12. 2001 s kupujícím

Z. Š. kupní smlouvu, jejímž předmětem byly (obecní) pozemky p. č. 143/2, p. č. 143/4 a p. č. 274/39 v katastrálním území H., aniž by o tomto majetkoprávním úkonu obce rozhodlo tehdejší zastupitelstvo obce. Soud prvního stupně stejně jako později odvolací soud dospěly k závěru, že žalobkyni nesvědčí aktivní věcná legitimace k podání žaloby ve smyslu § 42 ZSZ, neboť v daném případě (tím, že o majetkoprávním úkonu obce zastupitelstvo obce vůbec nerozhodlo) se nejedná o porušení smluvní volnosti obce ve smyslu § 42 ZSZ.

č. 38

8. V daném období přitom právní regulace týkající se dané materie byla tvořena těmito pravidly chování:

9. Podle § 103 odst. 1 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění k datu uzavření předmětné kupní smlouvy (dále též „zákon o obcích“ nebo „obecní zřízení“), starosta zastupuje obec navenek. Úkony, které vyžadují schválení zastupitelstva obce, popřípadě rady obce, může starosta provést jen po jejich předchozím schválení, jinak jsou tyto právní úkony od počátku neplatné.

Podle § 85 písm. a) zákona o obcích je zastupitelstvu obce vyhrazeno rozhodování o nabytí a převodu nemovitých věcí, včetně vydání nemovitostí, podle zvláštních zákonů, převodu bytů a nebytových prostorů z majetku obce.

Podle § 42 ZSZ státní zastupitelství může podat návrh na zahájení občanského soudního řízení o neplatnost smlouvy o převodu vlastnictví v případech, kdy při jejím uzavírání nebyla respektována ustanovení omezující volnost jejich účastníků.

10. V případě tvorby vůle obce a jejího právně relevantního projevu je třeba mít na paměti, že i když ve smyslu § 103 odst. 1 zákona o obcích starosta zastupuje obec navenek, vůli obce nevytváří, nýbrž projevuje. Stěžejní pravomoc rozhodovat ve věcech samosprávy obce je zákonem svěřena zastupitelstvu obce, které musí postupovat zákonem předepsaným způsobem, aby mohlo vytvořit vůli, kterou navenek projeví starosta obce, aby byly splněny podmínky pro řádný projev vůle obce. Oprávnění rozhodovat o právních úkonech obce je ze zákona rozděleno mezi obecní radu a obecní zastupitelstvo, přičemž žádný z těchto orgánů nemůže vystupovat jménem obce navenek, neboť takové oprávnění přísluší výlučně starostovi. Právní úkon starosty vyžadující schválení zastupitelstvem obce (a obdobně obecní radou) provedený bez takového předchozího schválení je od počátku neplatný (srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 14. 6. 2006, sp. zn. 30 Cdo 3130/2005; všechna zde označená rozhodnutí Nejvyššího soudu jsou veřejnosti přístupná na webových stránkách Nejvyššího soudu <http://www.nsoud.cz>, zatímco rozhodnutí Ústavního soudu jsou veřejnosti přístupná na internetových stránkách Ústavního soudu <http://nalus.usoud.cz>).

11. V rozsudku ze dne 20. 5. 2009, sp. zn. 30 Cdo 3049/2007, Nejvyšší soud vyložil, že samotné rozhodnutí zastupitelstva obce nebo rady ještě nepředstavuje právní úkon, jakožto projev vůle obce směřující ke vzniku, změně nebo zániku

ku těch práv nebo povinností, které právními předpisy s takovým projevem vůle spojují. Usnesení příslušného orgánu obce totiž představuje materiálně právní podmínku pro vyjádření projevu vůle obce, který se stává perfektním (formálně navenek vyjádřeným) teprve v případě podpisu příslušné smlouvy, starostou, případně (za podmínek zákonem o obcích stanovených, k tomu srov. § 103 odst. 6 a § 104 odst. 1 zákona o obcích) místostarostou, není-li v souladu zákonem – v důsledku novelizace obecního zřízení s účinností od 1. 1. 2003 – příslušná působnost zcela nebo zčásti svěřena příslušnému odboru obecního úřadu nebo příspěvkové organizaci obce. Starosta obce přitom nemá povahu statutárního orgánu, jakkoliv obec navenek zastupuje a na podkladě předchozího rozhodnutí orgánu obce vyjadřuje vůli obce navenek. Na druhé straně starosta obce podle dřívější ani současné úpravy nemohl a nemůže vytvářet sám vůli obce, ale pouze a mohl a může tuto vůli navenek sdělovat a projevovat. Z toho lze vyvodit, že právní úkon starosty vyžadující schválení zastupitelstvem obce (a obdobně obecní radou) provedený bez takového předchozího schválení je od počátku neplatný (srov. např. již shora označený rozsudek Nejvyššího soudu ve věci sp. zn. 30 Cdo 3130/2005).

12. Rozhodnutí obce o majetkoprávním úkonu tedy musí být obsaženo (musí vyplývat) v (z) usnesení zastupitelstva obce. O tom, že se jedná o rozhodnutí majetkoprávního charakteru a ne o nějaké konstatování či „doporučení“ apod. zastupitelstva, bude vypovídat zápis o průběhu zasedání zastupitelstva obce, který musí obsahovat usnesení zachycující rozhodnutí o předmětném úkonu obce. Z usnesení musí vyplývat, že takové rozhodnutí bylo přijato zastupitelstvem obce (a ne třeba radou obce nebo snad starostou anebo dokonce komisí obce). Takto přijatou vůli obce, jak již bylo uvedeno, nelze považovat za právní úkon, neboť navenek tuto vůli obce projevuje starosta obce. Proto např. – jak judikoval Nejvyšší soud např. v rozsudku ze dne 31. 5. 2011, sp. zn. 30 Cdo 4255/2009 – v případě převodu obecního nemovitého majetku je esenciální, aby byl co do předmětu a případně co do obcí stanovených podmínek převodu zajištěn věcný soulad mezi zákonem publikovaným záměrem obce a (v tomto případě) zamýšlenou věcněprávní dispozicí s obecním nemovitým majetkem, dále soulad mezi rozhodnutím zastupitelstva o předmětném právním úkonu (prodeji nemovitého majetku příslušnému subjektu za stanovených podmínek) a starostou obce uzavřenou (podepsanou) převodní smlouvou. Jestliže starostou uzavřená převodní smlouva coby právní úkon nekoresponduje s obsahem vydaného rozhodnutí zastupitelstva k uzavření takového právního úkonu a týká se přitom podstatných náležitostí daného právního úkonu (určení druhé smluvní strany, převáděných nemovitostí, výše kupní ceny, případně podmínek převodu publikovaných v záměru a posléze obecním zastupitelstvem schválených v rámci rozhodnutí o příslušném majetkoprávním úkonu obce), jde o věcný nesoulad mezi oznámením záměru, resp. rozhodnutím zastupitelstva obce, a uzavřenou

převodní smlouvou, tedy o situaci, kdy zastupitelstvem obce projevená vůle formou schválení daného právního úkonu je odlišná od obsahu převodní smlouvy, kterou za obce uzavřel (projevil navenek) její starosta.

13. Právní úkon starosty vyžadující schválení zastupitelstvem obce (a obdobně obecní radou) provedený bez takového předchozího schválení je od počátku neplatný (dříve – za předchozí úpravy obecního zřízení prostřednictvím zákona č. 367/1990 Sb. – podle § 39 obč. zák., posléze podle zákona č. 128/2000 Sb. podle § 103 odst. 1, resp. podle § 41 odst. 2; k tomu srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 9. 2003, sp. zn. 21 Cdo 224/2002, náleží Ústavního soudu ze dne 12. 4. 2001, sp. zn. IV. ÚS 576/2000, uveřejněný ve Sbírce nálezů Ústavního soudu, svazek 22, pod pořadovým číslem 61, nebo náleží ze dne 10. 7. 2001, sp. zn. III. ÚS 721/2000, uveřejněný ve Sbírce nálezů Ústavního soudu, svazek 23, pod pořadovým číslem 103).

14. Poněvadž starosta obce nemůže (ohledně základních náležitostí, případně i dalších náležitostí právního úkonu, pokud takovou vůli projeví zastupitelstvo obce) nijak „dotvářet“ či „pozměňovat“ projevenou (a dosud navenek v rámci právního úkonu obce formálně právně nevyjádřenou) vůli zastupitelstva obce, která (jako jediná) je relevantní pro vznik, změnu či zánik příslušného právního vztahu, pak právní úkon, který starosta obce učinil, aniž by tím vyjádřil vůli zastupitelstva své obce, je ve smyslu shora citovaného ustanovení zákona o obcích od samého počátku absolutně neplatný. Jinými slovy řečeno, k takové absolutní neplatnosti právního úkonu dojde nejen tehdy, pokud starosta obce uzavřel s druhou smluvní stranou (s přihlédnutím k posuzované otázce prodeje obecního nemovitého majetku) za obec příslušnou převodní smlouvou, ačkoliv takový právní úkon zastupitelstvo obce předem neschválilo, ale i v případě, pokud o některé z podstatných náležitostí právního úkonu zastupitelstvo obce vůbec nerozhodlo, když vůli obce (o podstatných náležitostech právního úkonu) nelze dovozovat např. z chování zastupitelů při hlasování, či z obsahu diskuze předcházející vlastnímu usnesení zastupitelstva.

15. Přitom zpravidla platí, že smlouva, která je v rozporu se zákonem, je objektivní skutečností, jež nemá právní následky zamýšlené smluvními stranami, bez ohledu na to, která ze smluvních stran smlouvu uzavřela v dobré víře (srov. např. rozsudky Nejvyššího soudu ze dne 12. 6. 1996, sp. zn. Odon 53/96/Fa, a ze dne 29. 4. 1999, sp. zn. 2 Cdon 1659/97, nebo usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 9. 2012, sp. zn. 32 Cdo 4123/2010, příp. usnesení Ústavního soudu ze dne 17. 5. 2006, sp. zn. II. ÚS 31/05). Zpravidla proto, že v případě, kdy zákonné omezení směřuje pouze vůči jedné straně smlouvy, je třeba považovat smlouvu za neplatnou pouze výjimečně, a to tehdy, kdy by to bylo neslučitelné se smyslem a účelem daného zákonného omezení, přičemž zákonná úprava dotčená takovou smlouvou by nemohla bez tohoto obstát (srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 8. 2011, sp. zn. 30 Cdo 4831/2010). O takovou situaci jde

právě i v případě nakládání s obecním (nemovitým) majetkem, neboť procedura, jež předchází obcí zamýšlenému majetkoprávnímu úkonu, stejně jako procedura utváření její vůle coby vůle veřejnoprávní korporace až po proceduru spojenou s vyjádřením této vůle formou učiněného právního úkonu (od 1. 1. 2014 právního jednání) starostou (místostarostou), obce je upravena obecním zřízením, přičemž každá potencionální, tím spíše smluvní, strana má objektivně zachovanou možnost ještě před uzavřením příslušného právního úkonu s obcí zjistit (ověřit si), zda právní úkon, jenž za obec činí její starosta (místostarosta), skutečně odpovídá (je v souladu) s vůlí obce tak, jak je zachycena (obsažena) v přijatém usnesení jeho zastupitelstva. Pokud takové elementární prověření druhá smluvní strana neučiní, nemůže se pochopitelně později dovolávat, že smlouvu o převodu nemovitosti uzavírala s obcí v dobré víře, že zákonem stanovené podmínky pro předmětný majetkoprávní úkon ze strany obce byly v daném případě.

16. Pokud zastupitelstvo obce o konkrétním z taxativně vyjmenovaných majetkoprávních úkonů nerozhodne a tento bude uzavřen a podepsán sice kompetentní osobou, ale bez příslušného schválení, jedná se o absolutně neplatný právní úkon, jehož neplatnosti se může oprávněná osoba dovolat bez ohledu na případnou námitku vydržení ze strany stávajícího držitele. Převody věcí movitých a nemovitých, a to jak úplatné, tak i bezúplatné, ke kterým došlo v rozporu s § 85 zákona o obcích bez rozhodnutí zastupitelstva obce, se může za určitých okolností zabývat i státní zastupitelství. Toto má právo podle § 42 ZSZ, kdy převodce poruší omezení své smluvní volnosti. Smluvní volnost obce jako převodce je v tomto případě omezena u převodů nemovitostí i věcí movitých (v hodnotě nad 20 000 Kč) nebo těch, u nichž to zastupitelstvo obce stanoví, na ty případy, kdy tak rozhodne zastupitelstvo obce [KOUDELKA, Z., ONDRUŠ, R., PRŮCHA, P. Zákon o obcích (obecní zřízení). Komentář. Linde Praha, a. s., 2002, s. 194 a násl.].

17. Exces v podobě uzavření kupní smlouvy o prodeji obecního majetku starostou obce, byť při splnění podmínky publikace záměru obce o prodeji tohoto majetku, avšak bez (předchozího) rozhodnutí zastupitelstva obce, vychází z toho, že starosta jednak nerespektoval publikovaný záměr obce (a v něm implicitně obsaženou podmínku, že takový majetkoprávní úkon náleží výhradně do rozhodovací pravomoci zastupitelstva obce), a dále, že starosta obce svévolně přistoupil k uzavření takové věcné smlouvy, aniž by existence takové vůle obce byla založena příslušným rozhodnutím zastupitelstva obce; absence jedné či obou těchto esenciálních podmínek pro právní perfekci majetkoprávního úkonu obce znemožňuje, aby sám starosta uzavřením převodní smlouvy založil platný právní vztah s kupujícím a aby v případě převodu vlastnictví k obecnímu nemovitému majetku podléhajícímu evidenci v katastru nemovitostí byly (povolením vkladu) založeny příslušné věcně právní účinky (*erga omnes*).

V tomto směru lze tedy pohlížet na jednání starosty obce i ve smyslu omezení jeho smluvní volnosti jednat (vyjadřovat projev vůle) za předmětnou obec [např. ve smyslu § 99 odst. 2 obecního zřízení funkci rady obce plní starosta v obci, v níž není zřízena rada obce, nestanoví-li zákon jinak – § 102 odst. 4; byla-li vůle obce být právně vázána již v podstatných rysech dostatečně předem utvořena, mohl starosta obce při uzavírání (dodatku) smlouvy jednat plně v intencích této právní vůle – srov. např. nález Ústavního soudu ze dne 6. 4. 2005, sp. zn. II. ÚS 87/04].

č. 38

18. Nejvyšší soud v rozsudku ze dne 26. 4. 2001, sp. zn. 20 Cdo 899/99, publikovaném ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod číslem 11/2002, mimo jiné vyložil, že státní zastupitelství je subjektem občanského soudního řízení v případech, kdy – na základě výslovného určení zákona – je přílehavé otevřít prostor uplatnění širšímu (společenskému) zájmu, který není spolehlivě reprezentovatelný soukromým zájmem jinak účastných subjektů. Tak je tomu jak co do působnosti státního zastupitelství podle § 35 o. s. ř., tak podle dotčeného § 42 ZSZ.

19. Jestliže starosta obce (i) podle právní úpravy rozhodné v době uzavření předmětné smlouvy dotčené žalobou mohl mít přiznanou určitou zbytkovou pravomoc rozhodovat za obec, pak je třeba v zastoupení jím učiněné právní úkony posuzovat i z toho pohledu, zda v tom kterém případě byl či nebyl omezen z pohledu smluvní volnosti, pokud navenek za obec projevil majetkoprávní úkon bez předchozího rozhodnutí orgánu, jemuž náležela vyhrazená pravomoc o takovém právním úkonu rozhodnout. Případné excesy v jednání starosty obce coby veřejnoprávní korporace pak mohou být předmětem zájmu státního zastupitelství, které podle § 42 ZSZ může žalobou zaktivizovat občanské soudní řízení o neplatnosti smlouvy o převodu vlastnictví v případech, kdy při jejím uzavírání nebyla respektována ustanovení omezující volnost jejich účastníků; za takový případ lze podle názoru Nejvyššího soudu považovat i situaci, kdy starosta obce uzavřel smlouvu o převodu nemovitosti bez předchozího rozhodnutí zastupitelstva obce, jemuž podle obecního zřízení taková výhradní pravomoc náleží.

20. Závěrem nutno zdůraznit, že v daném případě odvolací soud, resp. oba soudy, jednaly s žalobkyní označenou jako Česká republika zastoupená Okresním státním zastupitelstvím Brno-venkov, ačkoliv (jak lze dovodit z odůvodnění jejich rozhodnutí a v něm zaujatého právního názoru k ustanovení § 42 ZSZ) věcnou legitimaci spojovaly s uvedeným státním zastupitelstvím, které však takto v rubrice podané žaloby označeno není, byť je v žalobě zdůrazněno, že žaloba se podává s odkazem na § 42 ZSZ.

21. Nejvyšší soud v rozsudku ze dne 24. 3. 2005, sp. zn. 20 Cdo 2743/2004, vyložil, že ustanovení § 42 ZSZ vybavuje státní zastupitelství aktivní legitimací k podání žaloby, již vstupuje do soukromoprávních vztahů.

č. 38

22. Jestliže v posuzované věci již z podané žaloby panovaly pochybnosti o řádném označení žalobce, bylo povinností soudu prvního stupně nebo (pokud tak neučinil) odvolacího soudu odpovídajícím procesním způsobem vést žalobce k odstranění uvedeného nesouladu (§ 43 odst. 2, § 211 o. s. ř.); neučinil-li tak odvolací soud, zatížil řízení vadou, k níž byl dovolací soud ve smyslu § 242 odst. 3 o. s. ř. povinen přihlídnout.

23. Protože je ze shora uvedeného důvodu právní posouzení věci odvolacím soudem nesprávné a řízení bylo zatíženo předmětnou vadou, Nejvyšší soud rozsudek odvolacího soudu zrušil (§ 243e odst. 1 o. s. ř.). Vzhledem k tomu, že důvod pro zrušení rozhodnutí odvolacího soudu platí i pro rozhodnutí soudu prvního stupně, zrušil Nejvyšší soud i toto rozhodnutí a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení (§ 243e odst. 2 věta druhá o. s. ř.).

24. Právní názor vyslovený v tomto rozsudku je závazný; v novém rozhodnutí o věci soud rozhodne nejen o náhradě nákladů nového řízení, ale znovu i o nákladech původního řízení (§ 243g odst. 1 o. s. ř.).

25. Neboť dovolací soud byl vázán důvodem vymezeným v dovolání, nemohl se vyjádřit k otázce právní relevance žaloby v situaci, kdy podle žalobou dotčené smlouvy měl být povolen vklad do katastru nemovitostí, a zda případné určení neplatnosti této převodní smlouvy by mělo či mohlo mít vliv na stávající stav zápisů v katastru nemovitostí, resp. na právní postavení žalované 1) (ve vztahu k předmětnému nemovitému majetku).

Č. 39

Příslušnost soudu místní, Podnikatel

č. 39

§ 3a odst. 1 obch. zák., § 89a o. s. ř.

Ustanovení § 89a o. s. ř. (ve znění účinném do 31. 12. 2013) o volbě místně příslušného soudu prvního stupně účastníky řízení v obchodní věci (na základě prorogační doložky uzavřené před 1. 1. 2014) se uplatní v řízení zahájeném po 1. 1. 2014 i v případě, že jejich právní vztah je vztahem z neoprávněného podnikání podle § 3a obch. zák.

Nejvyšší soud zamítl dovolání žalovaného proti usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 28. 11. 2014, sp. zn. 17 Co 456/2014

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 9. 2015, sp. zn. 23 Cdo 1137/2015, ECLI:CZ:NS:2015:23.CDO.1137.2015.1)

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Okresní soud Praha-západ usnesením ze dne 15. 9. 2014, č. j. 18 C 204/2014-36, vyslovil svoji místní nepřislušnost (výrok pod bodem I.) a rozhodl o náhradě nákladů řízení (výrok pod bodem II.).
2. Soud prvního stupně zjistil, že ve smlouvě o spolupráci uzavřené mezi účastníky řízení, kde byl žalovaný označen jako fyzická osoba nepodnikatel, byla sjednána prorogační doložka.
3. Soud prvního stupně dospěl k závěru, že smlouva nebyla uzavřena mezi podnikateli v rámci podnikatelské činnosti, nejedná se ani o fakultativní obchod podle § 262 obch. zák. Podle § 89a o. s. ř. mohou dohodu o prorogaci uzavřít pouze účastníci, kteří jsou podnikatelé, a vzniklý závazkový vztah se týká jejich podnikatelské činnosti. Smlouva o spolupráci nebyla uzavřena mezi dvěma podnikateli, proto se nelze na místní příslušnosti dohodnout. Z toho důvodu soud prvního stupně vyslovil svou místní nepřislušnost a postoupil věc Okresnímu soudu v Táboře jako soudu místě příslušnému.
4. K odvolání žalobkyně Krajský soud v Praze usnesením ze dne 28. 11. 2014, č. j. 17 Co 456/2014-47, změnil usnesení soudu prvního stupně tak, že se místní nepřislušnost Okresního soudu Praha-západ nevyslovuje.
5. Odvolací soud vyložil, že smyslem § 89a o. s. ř. je umožnit účastníkům

řízení v obchodní věci uzavřít dohodu o místní příslušnosti soudu prvního stupně. Obchodní věci ve smyslu tohoto ustanovení se rozumí i plnění ze závazkového vztahu, který se řídí obchodním zákoníkem proto, že smluvní strany uzavřely dohodu podle ustanovení § 262 odst. 1 obch. zák., nebo proto, že tak bez ohledu na povahu účastníků závazkového vztahu určuje ustanovení § 261 odst. 3 obch. zák.

6. Odvolací soud zjistil, že žaloba byla podána dne 16. 6. 2014. Žalovaný byl v žalobě označen jako podnikající fyzická osoba. Žalovaný se ve smlouvě o spolupráci zavázal zaplatit žalobkyni 5 % z celkových tržeb, minimálně však 3 950 Kč bez DPH za oprávnění používat logo poskytovatele, obchodní jméno, know-how, obchodní metody a systém postupu, informace o dodavatelích, zákaznících a referenčních zakázkách. Z čl. 3 odst. 3 a 4 smlouvy vyplývalo právo žalovaného samostatně jednat se zákazníky a samostatně uzavírat obchody. V čl. 3 odst. 29 se žalovaný jako partner zavázal jako samostatný podnikatel vyvíjet podnikatelskou činnost v místě plnění podle čl. 2 smlouvy. Dále bylo zjištěno, že dne 19. 4. 2010 získal žalovaný podnikatelské oprávnění mimo jiné pro činnost, která je v souladu se závazky vyplývajícími ze smlouvy o spolupráci. Odvolací soud uzavřel, že pokud je předmětem řízení, jak byl vymezen tvrzeními žalobkyně o skutkových okolnostech týkajících se věci, žalobkyně tvrzený závazkový vztah účastníků ve věci týkající se franšízy, pak tento žalobkyní tvrzený závazkový vztah účastníků je vzhledem k okolnostem, době vzniku a povaze stran vztahem vzniklým při podnikatelské činnosti účastníků. Z procesního hlediska se tudíž jedná o obchodní věc.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

7. Proti usnesení odvolacího soudu podal žalovaný dovolání. Přípustnost dovolání podle § 237 o. s. ř. zakládá na tom, že napadené rozhodnutí závisí na vyřešení právní otázky, která je dovolacím soudem rozhodována rozdílně.

8. Dovolatel souhlasí s odvolacím soudem, že smlouva o spolupráci byla uzavřena na účelem podnikání žalovaného formou franšízy, ovšem v době uzavření smlouvy, potažmo ke dni účinnosti smlouvy, nebyl žalovaný podnikatelem. Nelze proto uzavřít, že se jedná o vztah vzniklý při podnikatelské činnosti, a z toho dovozovat, že jde o věc obchodní. Podle rozhodnutí odvolacího soudu ovšem není rozhodné, zda je smluvní strana v době uzavření smlouvy podnikatelem, nepodnikatelem či spotřebitelem.

9. Nejvyšší soud otázku povahy smluvní strany, tzv. nepodnikatele, při uzavření prorogační doložky dosud neřešil, resp. řešil pouze v případech, kdy jednou ze smluvních stran byl spotřebitel, a navíc za situace, kdy smluvní strany současně uzavřely dohodu, že jejich vztah vyplývající z leasingové smlouvy se

řídí obchodním zákoníkem. Ve stanovisku Cpjn 200/2011 Nejvyšší soud uzavřel, že „obchodní věci“ ve smyslu ustanovení § 89a o. s. ř. se rozumí i věc, ve které je předmětem sporu plnění ze závazkového vztahu, který se řídí obchodním zákoníkem dle § 261 odst. 3 obch. zák. bez ohledu na povahu účastníků závazkového vztahu. Není rozhodující, zda prorogační doložku uzavírá podnikatel či nepodnikatel, ale zda lze závazkový vztah podřadit pod některý ze závazkových vztahů uvedených kogentně v § 261 odst. 3 písm. a) až h) o. s. ř. Smlouva o spolupráci ze dne 16. 4. 2010 je inominátní smlouvou a jako taková nespadá pod žádný ze závazkových vztahů dle citovaného ustanovení obchodního zákoníku. Tudíž ani tato podmínka nebyla splněna. Dle názoru dovolatele je napadené rozhodnutí v rozporu s výše uvedeným stanoviskem Nejvyššího soudu.

10. Ve vyjádření k dovolání žalobkyně navrhla, aby Nejvyšší soud podané dovolání odmítl. Žalovaný v dovolání zcela pomíjí ustanovení § 3a obch. zák., dle něhož platnost nebo povaha právního úkonu není dotčena tím, že určité osobě je zakázáno podnikat nebo že nemá oprávnění k podnikání. Z obsahu smlouvy se podává, že jde o obchodní závazkový vztah, o franšízovou smlouvu. Z principu franšízových smluv vyplývá, že i když žalovaný nebyl v době uzavření smlouvy podnikatelem, musí se jím stejně stát, neboť je to základní podmínka plnění předmětného závazku.

III.

Přípustnost dovolání

11. Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) po zjištění, že dovolání bylo podáno řádně a včas, osobou k tomu oprávněnou a řádně zastoupenou podle § 241 odst. 1 o. s. ř., se zabýval přípustností dovolání.

12. Nejvyšší soud dospěl k závěru, že dovolání je přípustné, jelikož odvolací soud v daném řízení řešil otázku, která dovolacím soudem nebyla doposud řešena, tedy otázku, zda je možné uzavřít prorogační doložku ve smlouvě, jejíž stranou je v době jejího uzavření nepodnikatel, přičemž smlouva směřuje k výkonu podnikatelské činnosti v budoucnu.

IV.

Důvodnost dovolání

13. Podle ustanovení § 89a zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, ve znění účinném do 31. 12. 2013 (dále též jen „o. s. ř.“), se účastníci řízení v obchodní věci mohou písemně dohodnout na místní příslušnosti jiného soudu prvního stupně, ledaže zákon stanoví příslušnost výlučnou.

14. Otázkou možnosti uzavírání prorogačních smluv dle § 89a o. s. ř. a výkla-

dem pojmu „obchodní věc“ ve vztahu ke spotřebitelským smlouvám se zabýval Nejvyšší soud ve stanovisku ze dne 9. 10. 2013, Cpjn 200/2011, publikovaném ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. 79/2013. V tomto stanovisku dospěl k závěru, že „obchodní věci“ ve smyslu ustanovení § 89a o. s. ř. se rozumí i věc, ve které je předmětem sporu plnění ze závazkového vztahu, který se řídí obchodním zákoníkem (jen) proto, že smluvní strany závazkového vztahu uzavřely dohodu podle ustanovení § 262 odst. 1 obch. zák., nebo proto, že tak bez ohledu na povahu účastníků závazkového vztahu určuje ustanovení § 261 odst. 3 obch. zák.

15. Za obchodní věc je nutné považovat takový závazkový právní vztah, který se z důvodu aplikace ustanovení § 3a obch. zák. podle ustanovení § 261 odst. 1 obch. zák. řídí obchodním zákoníkem.

16. V daném případě nebyl v době uzavření smlouvy, tj. ke dni 1. 4. 2010, žalovaný podnikatelem. Živnostenské oprávnění získal dne 19. 4. 2010. Frančizová smlouva z její samotné povahy zakládá mezi jejími smluvními stranami vztah podnikatelského charakteru, jelikož svým obsahem směřuje k realizaci podnikání. Na základě uzavřené smlouvy žalovaný získal oprávnění používat logo poskytovatele, obchodní jméno, know-how, obchodní metody a systém postupu, informace o dodavatelích, zákaznících a referenčních zakázkách. Žalovaný měl právo samostatně jednat se zákazníky a samostatně uzavírat obchody. Žalovaný jako partner zavázal jako samostatný podnikatel vyvíjet podnikatelskou činnost v místě plnění smlouvy. Všechny tyto závazky jasně ukazují na charakter vztahu mezi účastníky. Podtrhuje to i fakt, že následně (nedlouho na to) si žalovaný živnostenské oprávnění, aby mohl provozovat činnost podle této smlouvy, skutečně zřídil.

17. Podle § 3a obch. zák. navíc platí, že povaha nebo platnost právního úkonu není dotčena tím, že určité osobě je zakázáno podnikat nebo že nemá oprávnění k podnikání. Z toho plyne, že zřetelná obchodněprávní povaha závazkového vztahu založeného touto smlouvou nemůže být dotčena faktem, že žalovaný živnostenské oprávnění získal až poté, co byla frančizová smlouva mezi nimi uzavřena.

18. Z výše uvedeného vyplývá, že daný závazkový vztah je závazkovým vztahem obchodním ve smyslu § 261 odst. 1 obch. zák., neboť i když v době uzavření smlouvy žalovaný nebyl podnikatelem, vystupoval jako podnikatel.

19. Lze proto uzavřít, že z pohledu uplatněných dovolacích námitek napadené usnesení obstojí. Dovolací soud proto dovolání zamítl [§ 243d písm. a) o. s. ř.].

20. O nákladech dovolacího řízení nebylo rozhodováno, neboť řízení nebylo doposud skončeno (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 7. 2002, sp. zn. 20 Cdo 970/2001, uveřejněné pod č. 48/2003 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek).

Č. 40

Vedlejší účastník, Stát

§ 93 odst. 1 o. s. ř.

Č. 40

Stát může být vedlejším účastníkem na téže sporné straně, kde je účastníkem, za nějž vystupuje jiná organizační složka.

Nejvyšší soud zamítl dovolání žalobce proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 14. 1. 2014, sp. zn. 30 Co 530/2013

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 6. 2015, sp. zn. 30 Cdo 3737/2014, ECLI:CZ:NS:2015:30.CDO.3737.2014.1)

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Obvodní soud pro Prahu 1 usnesením ze dne 17. 9. 2013, sp. zn. 64 C 247/2011, zamítl námitku žalobce o nepřípustnosti vstupu vedlejšího účastníka do řízení na straně žalované. Městský soud v Praze usnesením ze dne 14. 1. 2014, č. j. 30 Co 530/2013-77, změnil usnesení soudu prvního stupně tak, že připustil vstup České republiky – Státního pozemkového úřadu do řízení jako vedlejšího účastníka na straně žalované. Odvolací soud tudíž změnil výrok soudu prvního stupně, aby přílehavěji odpovídal ustanovení zákona, nicméně po obsahové stránce ke změně nedošlo.

2. Žalobce se v řízení domáhá úhrady úroku z prodlení za finanční vyrovnání, které uplatnil podle restitučních předpisů u příslušného pozemkového úřadu, a to z důvodu, že pozemkový úřad o jeho nároku rozhodoval s prodlením a postupoval liknavě. Pozemkový fond České republiky podal dne 1. 2. 2012 návrh, jímž žádal o přistoupení do řízení jako vedlejší účastník na straně žalované. Po podání tohoto návrhu byl s účinností od 1. 1. 2013 zrušen zákon č. 569/1991 Sb., o Pozemkovém fondu České republiky, přičemž dle § 22 odst. 1 zákona č. 503/2012 Sb., o Státním pozemkovém úřadu, do všech práv a povinností Pozemkového fondu České republiky vstoupila Česká republika s tím, že k výkonu těchto práv a povinností je příslušný Státní pozemkový úřad.

3. Odvolací soud přihlédl k judikatuře Nejvyššího soudu, konkrétně k usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. 9. 2010, sp. zn. 25 Cdo 2829/2008, a na

základě tohoto rozhodnutí připustil přistoupení České republiky – Státního pozemkového úřadu do řízení jako vedlejšího účastníka na straně žalované, byť Česká republika je v řízení v pozici žalované strany, ovšem vystupuje za ní jiná organizační složka (Ministerstvo zemědělství). Právní zájem nezbytný pro vedlejšího účastníka soud dovodil na základě právního nástupnictví České republiky – Státního pozemkového úřadu do práv a povinností Pozemkového fondu České republiky, jehož právní zájem na výsledku řízení odvolací soud považoval za nepochybný, neboť mezi povinnosti Pozemkového fondu České republiky náleželo uzavírání smluv o převodu náhradních pozemků oprávněným osobám podle § 11 odst. 2 zákona č. 229/1991 Sb., o úpravě vlastnických vztahů k půdě a jinému zemědělskému majetku, ve znění do 13. 4. 2006. Dále se odvolací soud vypořádal s odkazem žalobce na usnesení Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 30. 12. 2003. Uvedené rozhodnutí se týkalo pouze přímého účastenství, tudíž se na daný případ nevztahuje.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

4. Usnesení odvolacího soudu napadl žalobce v plném rozsahu dovoláním, přičemž splnění předpokladů přípustnosti dovolání spatřuje v tom, že právní otázka procesního práva má být posouzena jinak. Z obsahu dovolání plyne, že dovolatel za tuto otázku považuje, zda může být stát hlavním a zároveň vedlejším účastníkem řízení, pokud v řízení za něj vystupují odlišné organizační složky. Jako dovolací důvod dovolatel uvádí nesprávné právní posouzení věci. Dovolatel namítá:

a) Státní pozemkový úřad nemůže být vedlejším účastníkem řízení, neboť nemá právní osobnost, jedná se pouze o organizační složku státu.

b) V řízení jako hlavní účastník vystupuje Česká republika – Ministerstvo zemědělství. Vedlejším účastníkem tudíž nemůže být Česká republika – Státní pozemkový úřad, neboť v takovém případě by byla Česká republika zároveň hlavním a vedlejším účastníkem. Nemožnost tohoto postupu vyplývá rovněž z ustanovení § 21a odst. 1 písm. b) zákona č. 99/1963 Sb., o. s. ř. Na základě tohoto ustanovení může za stát jednat pouze jedna organizační složka státu. Analogicky by bylo možné dovodit, že v řízení proti obchodní společnosti je možné, aby na straně této společnosti do řízení vstoupilo jako vedlejší účastník např. představenstvo této společnosti.

c) Státní pozemkový úřad nemůže mít právní zájem na výsledku řízení. Právní zájem na výsledku řízení má pouze ten, jehož práva a povinnosti vyplývající z hmotného práva by mohly být v řízení dotčeny nebo výsledkem řízení by mohlo být dotčeno jeho právní postavení (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. 9. 2010, sp. zn. 25 Cdo 2829/2008). V tomto konkrétním řízení nebudou

žádným způsobem dotčena práva a povinnosti Státního pozemkového úřadu, a proto není možné dovozovat jeho právní zájem.

5. Žalovaná se k dovolání nevyjádřila.

III.

Přípustnost dovolání

č. 40

6. Nejvyšší soud v dovolacím řízení postupoval a o dovolání rozhodl podle zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, ve znění účinném od 1. 1. 2013 do 31. 12. 2013 (viz čl. II. bod 7 zákona č. 404/2012 Sb. a čl. II bod 2 zákona č. 293/2013 Sb.).

7. Dovolání bylo podáno včas, osobou k tomu oprávněnou, zastoupenou podle § 241 odst. 1 o. s. ř., dovolací soud se proto zabýval jeho přípustností.

8. Dovolatel vymezil přípustnost tak, že právní otázka procesního práva má být posouzena jinak. Dovolací soud by se měl odchýlit od závěru vyjádřeného v usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. 9. 2010. V citovaném rozhodnutí však dovolatelem vymezená otázka nebyla předmětem dovolacího přezkumu, nýbrž Nejvyšší soud se otázkou vedlejšího účastenství státu zabýval v rámci řízení o dovolání směřujícího proti rozhodnutí ve věci samé, neboť v průběhu dovolacího řízení byl podán návrh na přistoupení vedlejšího účastníka. Závěr v tomto rozhodnutí vyjádřený tudíž nelze považovat za vyřešenou právní otázku ve smyslu § 237 o. s. ř. Dovolací soud tudíž shledal dovolání přípustným, neboť dovolatelem vymezená otázka procesního práva dosud nebyla v rozhodovací praxi Nejvyššího soudu vyřešena.

IV.

Důvodnost dovolání

9. Dovolání není důvodné.

10. Dle § 93 odst. 1 o. s. ř.: „Jako vedlejší účastník může se vedle žalobce nebo žalovaného zúčastnit řízení ten, kdo má právní zájem na jeho výsledku.“

Dle § 19 o. s. ř.: „Způsobilost být účastníkem řízení má ten, kdo má způsobilost mít práva a povinnosti; jinak jen ten, komu ji zákon přiznává.“

Dle § 21a odst. 1 písm. b) o. s. ř.: „Za stát před soudem vystupuje organizační složka státu příslušná podle zvláštního právního předpisu v ostatních případech.“

Dle § 6 odst. 1 zákona č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem a o změně zákona České národní rady č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „OdpŠk“): „Ve věcech náhrady škody způsobené rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem a o regresních úhradách jednájí jménem státu ministerstva a jiné ústřední správní úřady.“

Dle § 6 odst. 2 písm. b) OdpŠk: „Úřadem podle odst. 1 je příslušný úřad, došlo-li ke škodě v odvětví státní správy, jež náleží do jeho působnosti, a dále v případech, kdy bylo soudem ve správním soudnictví vydáno nezákonné rozhodnutí, jímž soud rozhodl o žalobě proti rozhodnutí vydanému v odvětví státní správy, jež náleží do působnosti tohoto úřadu.“

č. 40

Dle § 15 odst. 1 zákona č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky: „Ministerstvo zemědělství je ústředním orgánem státní správy pro zemědělství, s výjimkou ochrany zemědělského půdního fondu, pro vodní hospodářství, s výjimkou ochrany přirozené akumulace vod, ochrany vodních zdrojů a ochrany jakosti povrchových a podzemních vod, a pro potravinářský průmysl. Je rovněž ústředním orgánem státní správy lesů, myslivosti a rybářství, s výjimkou území národních parků.“

Dle § 1 odst. 1 věty druhé zákona č. 569/1991 Sb., o Pozemkovém fondu České republiky: „Pozemkový fond je právnická osoba a zapisuje se do obchodního rejstříku.“

Dle § 1 odst. 4 zákona č. 503/2012 Sb.: „Státní pozemkový úřad je podřízen Ministerstvu zemědělství.“

Dle § 3 odst. 2 zákona č. 219/2000 Sb., o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích: „Organizační složka není právnickou osobou. Tím není dotčena její působnost nebo výkon předmětu činnosti podle zvláštních právních předpisů a její jednání v těchto případech je jednáním státu.“

11. K námitce dovolatele výše uvedené pod písm. a) dovolací soud uvádí, že tato námitka plyne ze zjevného nepochopení odůvodnění napadeného rozhodnutí. Z napadeného rozhodnutí nikterak neplyne dovolatelem uváděný závěr, dle něž měl odvolací soud připustit vedlejší účastenství Státního pozemkového úřadu v řízení jakožto samostatného procesního subjektu. Naopak odvolací soud v napadeném rozhodnutí výslovně uvedl, že sám Státní pozemkový úřad není nadán právní subjektivitou, tou je ovšem nadána Česká republika, za níž tento úřad, jakožto její organizační složka, vystupuje.

12. Dovolací soud se dále zabýval otázkou, zda v případě, kdy jednou ze stran soudního řízení je Česká republika, za níž v řízení vystupuje příslušná organizační složka, lze připustit, aby Česká republika, za níž vystupuje jiná organizační složka, do řízení vstoupila jako vedlejší účastník.

13. Vedlejší účastník je osoba odlišná od účastníka samotného nebo od tzv. hlavního intervenanta, která se neúčastní řízení proto, aby v něm uplatňovala nebo bránila své právo, ale z důvodu, že chce pomoci zvítězit ve sporu některému z účastníků (sporných stran), neboť na jeho úspěchu v řízení má právní zájem (srov. DRÁPAL, L., BUREŠ J. a kol. Občanský soudní řád I. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 605). Z uvedeného lze učinit obecný závěr, dle něž není možné, aby totožná osoba vystupovala v soudním řízení v pozici hlavního i vedlejší účastníka. Vedlejší účastník do řízení vstupuje za

účelem podpory jedné z procesních stran, přičemž by bylo proti smyslu institutu vedlejší intervence, aby hlavní účastník řízení na základě tohoto institutu v řízení podporoval sám sebe, byť by tak činil např. prostřednictvím (jiného) zástupce.

14. V případě, že je účastníkem řízení Česká republika, je ovšem nezbytné přihlížet ke specifickým tohoto právního subjektu. Ve smyslu § 21 zákona č. 40/1964 Sb., obč. zák., a rovněž § 6 zákona č. 219/2000 Sb. je stát v soukromoprávních vztazích právníčkou osobou. Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, v § 21 stanoví, že stát se v oblasti soukromého práva za právníčkou osobu považuje. Vhodněji je tak vyjádřena skutečnost, že stát je v soukromoprávních vztazích právním subjektem na základě právní fikce právníčké osoby. Ani při své účasti v soukromoprávních vztazích stát není oproštěn od svého primárního postavení jako nositele veřejných funkcí a veřejné moci a z toho vyplývající omezenosti v jeho autonomii vůle a v podřízenosti metodě veřejnoprávní regulace [srov. LAVICKÝ, P. a kol. Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654). Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 170]. Dovolací soud tudíž shledává nepřiléhavou dovolatelem uváděnou analogii s obchodní společností, která je typickou právníčkou osobou soukromého práva.

15. V případě státu právní zájem na výsledku řízení ve smyslu ustanovení § 93 odst. 1 o. s. ř. nelze vykládat pouze jako obecný zájem státu, nýbrž je nezbytné jej posuzovat s ohledem na jeho postavení nositele veřejných funkcí a s veřejným zájmem k bezproblémovému naplňování těchto funkcí, což úzce souvisí s působností jeho jednotlivých organizačních složek. Zájem na výsledku řízení tudíž nemusí mít pouze stát jako takový, ale rovněž konkrétní organizační složka státu, byť tato z pohledu soukromoprávního není samostatným subjektem práva a ani v civilním řízení není nadána samostatnou procesní subjektivitou. Její zájem na výsledku řízení je však rovněž zájmem státu, za nějž má tato organizační složka v pozici vedlejšího účastníka v soudním řízení vystupovat. Stát může být vedlejším účastníkem na téže sporné straně, kde je účastníkem, za nějž vystupuje jiná organizační složka.

16. V případě odškodňovacího řízení lze právní zájem organizační složky státu dovodit např. z § 16 a násl. OdpŠk. Tato ustanovení upravují regresní úhradu, kterou může stát v případě, že nahradil škodu způsobenou nesprávným úředním postupem nebo nezákonným rozhodnutím, požadovat po úředních osobách a územních celcích v přenesené působnosti, pokud škodu zaviniily. Daná organizační složka státu má tedy právní zájem na výsledku řízení zejména z toho důvodu, že v případě, kdy soud dospěje k závěru, že došlo k pochybení při výkonu veřejné moci touto organizační složkou, může stát požadovat regresní úhradu po zaměstnancích dané organizační složky. Výsledek řízení může mít rovněž dopad do pracovněprávních vztahů s konkrétními úředními osobami, neboť pochybení, která vedou k nesprávnému úřednímu postupu či nezákonně-

mu rozhodnutí, mohou být rovněž porušením pracovněprávních norem stanovených zejména zákonem č. 262/2006 Sb., zákoník práce, a zákonem č. 234/2014 Sb., o státní službě, případně stanovených zvláštními předpisy. V oblasti justice pak může soudci za pochybení hrozit postih v kárném řízení podle zákona č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů, a zákona č. 7/2002 Sb., o řízení ve věcech soudců, státních zástupců a soudních exekutorů. To vše může mít vliv na řádný chod organizační složky, a tudíž je v zájmu oné složky a rovněž státu, aby v řízení za stát v pozici vedlejšího účastníka vystupovala.

17. Opodstatněnost vedlejšího účastenství státu, za nějž v tomto postavení vystupuje organizační složka, jejíž pochybení je v řízení namítáno, lze rovněž odůvodnit zásadou rychlosti a hospodárnosti řízení. Hlavní účastník a soud by s tímto orgánem zcela nutně musely spolupracovat při výměně informací a podkladů. Z tohoto pohledu může být vedlejší účastenství v odškodňovacím řízení výhodou i pro žalobce, právě s ohledem na možné urychlení řízení.

18. V úvahách o funkci a účelnosti vedlejšího účastenství státu v řízení vystupujícího jinou organizační složkou nelze opomenout důvěru veřejnosti v daný orgán, ve stát jako takový. Může dojít k narušení této důvěry kvůli probíhajícímu řízení, zejména v případě, kdy bude zakončeno rozhodnutím, které potvrdí pochybení organizační složky. Důvěra občanů v instituce státu by měla být součástí demokratického právního státu, neboť lid je zdrojem veškeré státní moci, kterou vykonává prostřednictvím orgánů moci zákonodárné, výkonné a soudní, jak stanoví čl. 2 ústavního zákona č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky. Na základě tohoto ustanovení by měly státní instituce zachovávat důvěru v jejich řádné a zákonné fungování, neboť opak může mít negativní následky. Z tohoto důvodu je zachování důvěry zájmem nejenom České republiky, ale i jednotlivých organizačních složek státu. Tudíž by bylo neúčelné kategoricky odmítat možnost vedlejšího účastenství státu, za nějž jedná jeho jiná organizační složka, pokud právě tato je způsobilá v řízení hájit zájmy státu a případně prokázat, že k namítanému pochybení nedošlo.

19. V daném případě se tudíž dovolací soud ztotožňuje se závěrem odvolacího soudu, že Pozemkový fond České republiky, jehož pochybení je v řízení namítáno, měl v souladu s výše uvedeným nepochybný zájem na výsledku řízení. Jelikož ke dni 1. 1. 2013 byl Pozemkový fond České republiky zrušen a jeho právním nástupcem se stala Česká republika, přičemž výkon práv a povinností Pozemkového fondu České republiky přešel na Státní pozemkový úřad, přešel zájem na výsledku řízení nejen na Českou republiku jako takovou, ale rovněž na tuto její organizační složku, která je oprávněna v řízení za Českou republiku v pozici vedlejšího účastníka vystupovat, byť v řízení již v pozici hlavního účastníka za Českou republiku vystupuje Ministerstvo zemědělství, které je Státnímu pozemkovému úřadu nadřízeným orgánem.

20. Dovolací soud dodává, že si je vědom závěru, jenž vyjádřil v usnesení ze dne 27. 3. 2015, sp. zn. 21 Cdo 261/2014, dle něžž „(n)a právního nástupce vedlejšího účastníka nepřechází práva a povinnosti z vedlejšího účastenství.“ Tento závěr ovšem v daném případě nelze aplikovat především pro zvláštnost tak složitě strukturovaného subjektu, jakým je stát (viz výše). Nebylo též možno přehlédnout, že poměry nástupnictví po Pozemkovém fondu České republiky vyplývají z jeho zániku a právního nástupnictví České republiky do jeho práv a povinností, ke kterým došlo na základě zákona č. 503/2012 Sb. Důvodová zpráva k ustanovení § 22 tohoto zákona ostatně zdůrazňuje nezbytnost zajistit kontinuitu stávajících procesů a právní jistotu osob těchto procesů se účastnících. Z toho důvodu citované ustanovení výslovně uvádí, že Česká republika vstupuje do všech práv a povinností Pozemkového fondu České republiky ze soudních řízení, jejichž účastníkem byl Pozemkový fond České republiky.

21. Z výše uvedených důvodů dovolací soud postupoval podle ustanovení § 243d písm. a) o. s. ř. a dovolání zamítl.

č. 40

Č. 41

Č. 41

Příslušnost soudu místní, Rozhodčí řízení
§ 34 odst. 1 zákona č. 216/1994 Sb.

Ustanovení § 34 odst. 1 zákona č. 216/1994 Sb. (ve znění pozdějších předpisů) nezakládá bez dalšího místní příslušnost soudu k projednání věci. Soud, který k návrhu některé ze stran pokračuje po právní moci rozsudku o zrušení rozhodčího nálezu z důvodů vymezených v § 31 písm. a), b), g) nebo h) uvedeného zákona v jednání ve věci samé, je povinen zkoumat, zda jsou splněny podmínky řízení, za nichž může rozhodnout ve věci samé (§ 103 a násl. o. s. ř.).

Nejvyšší soud k dovolání žalované změnil usnesení Městského soudu v Praze ze dne 22. dubna 2014, sp. zn. 13 Co 167/2014, tak, že místně příslušným soudem pro projednání a rozhodnutí věci vedené u Obvodního soudu pro Prahu 2 pod sp. zn. 28 C 359/2013 je Městský soud v Brně.

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 8. 2015, sp. zn. 33 Cdo 384/2015, ECLI:CZ:NS:2015:33.CDO.384.2015.1)

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Obvodní soud pro Prahu 2 rozsudkem ze dne 31. 7. 2013 zrušil rozhodčí nález vydaný rozhodcem JUDr. J. N. dne 30. 10. 2011.
2. Žalobkyně navrhla, aby v řízení bylo pokračováno podle ustanovení § 34 odst. 1 zákona č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „ZRŘ“), u Obvodního soudu pro Prahu 2 jakožto soudu, který zrušil rozhodčí nález z důvodů uvedených v § 31 písm. b) ZRŘ. Žalovaná s takto navrženým postupem nesouhlasila a vznesla námitku místní nepřislušnosti Obvodního soudu pro Prahu 2 věc projednat a rozhodnout.
3. Obvodní soud pro Prahu 2 usnesením ze dne 13. 2. 2014, č. j. 28 C 359/2013-17, námitku místní nepřislušnosti zamítl.
4. Městský soud v Praze usnesením ze dne 22. 4. 2014, č. j. 13 Co 167/2014-26, usnesení soudu prvního stupně potvrdil.
5. Soudy obou stupňů shodně dovodily, že byl-li předmětný rozhodčí nález

vydán v rozhodčím řízení vedeném u Společnosti pro rozhodčí řízení, a. s., se sídlem v P., tj. v obvodu Obvodního soudu pro Prahu 2, který jej rozsudkem ze dne 31. 7. 2013 k návrhu jedné ze stran zrušil z důvodu uvedeného v § 31 písm. b) ZRŘ, je tento soud místně příslušným k pokračování jednání o věci samé podle § 34 odst. 1 ZRŘ. Odvolací soud doplnil, že ustanovení § 34 odst. 1 ZRŘ představuje speciální právní úpravu místní příslušnosti jinak upravené v § 85 zákona č. 99/1933 Sb., o. s. ř., která se vztahuje pouze na zákonem vymezené případy a jejímž účelem je hospodárnost a rychlost řízení, neboť věc projedná a rozhodne soud, který je s ní již obeznámen.

č. 41

II.

Dovolání a vyjádření k němu

6. Proti usnesení odvolacího soudu podala žalovaná dovolání, jehož přípustnost dovozuje z toho, že napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky procesního práva, která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena. Odvolacímu soudu vytýká, že nesprávně vyložil ustanovení § 34 odst. 1 a § 43 ZRŘ, konkrétně chybně posoudil místní příslušnost soudu k projednání a rozhodnutí věci po zrušení rozhodčího nálezu pro (absolutní) neplatnost rozhodčí doložky. Prosazuje názor, že stejně tak, jako neplatná rozhodčí doložka nemůže založit pravomoc rozhodce, nemůže založit ani místní příslušnost soudu rozhodnout věc v režimu zákona o rozhodčím řízení (§ 43 a § 34 odst. 1 ZRŘ); v takovém případě totiž nastupuje určení místní příslušnosti podle obecného ustanovení § 85 o. s. ř. Upozorňuje, že Obvodní soud pro Prahu 2 by nebyl místně příslušným k projednání dané věci ani v případě, že by neplatná byla pouze část rozhodčí doložky; s ohledem na čl. VI odst. 7 obchodních podmínek by v takovém případě byl věcně příslušným „soud v Českých Budějovicích“. Odkazujíc na nálezy Ústavního soudu ze dne 26. 1. 2012, sp. zn. I. ÚS 199/11, považuje postup odvolacího soudu za přehnaně formalistický; odvolací soud totiž měl vzít na zřetel okolnosti vzniku zákona o rozhodčím řízení a následný judikaturní vývoj v otázce neplatnosti rozhodčích doložek a rozhodčích nálezů, neboť původní právní úprava nepočítala se zneužitím rozhodčího řízení určeného k řešení sporů mezi podnikateli hromadným sjednáváním (mnohdy absolutně neplatných) rozhodčích doložek ve formulářových smlouvách o spotřebitelském úvěru. Žalovaná navrhla, aby dovolací soud změnil usnesení odvolacího soudu tak, že místně příslušným soudem je Městský soud v Brně.

III.

Přípustnost dovolání

7. Dovolání bylo podáno včas k tomu oprávněnou osobou (žalovanou) při splnění podmínek uvedených v § 241 odst. 1, 4 a § 241a odst. 2 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, ve znění účinném do 31. 12. 2013 (srov. čl. II. bod 2. zákona č. 293/2013 Sb., dále jen „o. s. ř.“), a je přípustné podle § 237 o. s. ř., protože napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky procesního práva, která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena.

č. 41

IV.

Důvodnost dovolání

8. Prostřednictvím jediného způsobilého dovolacího důvodu podle § 241a odst. 1 o. s. ř., jímž lze namítat, že rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci, žalovaná zpochybnila závěr odvolacího soudu, že v řízení navazujícím k návrhu některé ze stran na řízení o zrušení rozhodčího nálezu je podle § 43 a § 34 odst. 1 ZRŘ k projednání a rozhodnutí věci bez dalšího příslušný soud, který rozhodoval o zrušení rozhodčího nálezu. Tato námitka předpokládá obecně vyložit ustanovení § 34 odst. 1 věty první ZRŘ z hlediska jeho obsahu, resp. významu.

9. Právní posouzení věci je nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

10. Podle § 34 odst. 1 věty první ZRŘ, zruší-li soud rozhodčí nález z důvodů uvedených v § 31 písm. a), b), g) nebo h), pokračuje k návrhu některé ze stran po právní moci rozsudku v jednání ve věci samé a tuto věc rozhodne.

11. Nelze přisvědčit názoru žalované, že místní příslušnost soudu k projednání a rozhodnutí věci poté, kdy byl rozhodčí nález soudem zrušen z důvodu (absolutní) neplatnosti rozhodčí doložky, se posuzuje podle ustanovení občanského soudního řádu upravujících místní příslušnosti (§ 84 a násl. o. s. ř.) a v ostatních případech se určuje podle § 34 odst. 1 ZRŘ.

12. Ustanovení § 34 ZRŘ upravuje další postup v případě, že soud vyhoví návrhu na zrušení rozhodčího nálezu podle § 31 ZRŘ. Tento další postup (podle odst. 1 nebo odst. 2) je závislý na důvodech, pro které byl rozhodčí nález zrušen. V případě § 34 odst. 1 ZRŘ soud projedná a ve věci samé rozhodne spor dříve meritorně projednaný před rozhodci pouze k návrhu některé ze stran (slovy zákona „pokračuje v jednání ve věci samé a tuto věc rozhodne“).

13. Označení, že soud k návrhu některé ze stran „pokračuje“ v jednání ve věci samé, neznamená, že by bylo pokračováno v řízení zahájeném před rozhodcem,

nýbrž dochází ke kombinaci dvou odlišných typů řízení; na soukromoprávní řízení vedené před rozhodcem navazuje veřejnoprávní řízení podle občanského soudního řádu, které má charakter samostatného – na předchozím rozhodčím řízení nezávislého – řízení. Návrh na „zahájení“ (dle zákona „pokračování“) takového řízení je třeba koncipovat analogicky jako běžný návrh na zahájení řízení (§ 79 odst. 1 o. s. ř.), formálně však dochází k pokračování v řízení o zrušení rozhodčího nálezu. Proto je návrh na „pokračování“ v jednání ve věci samé podáván u soudu, který rozhodoval o zrušení rozhodčího nálezu; u tohoto soudu se totiž nachází dosavadní spisový materiál a tento soud má – logicky vzato – minimálně rámcové informace o projednávané věci z předchozího řízení o zrušení rozhodčího nálezu (srovnej BĚLOHLÁVEK, A. J. Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů: komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 1185 – 1187).

14. Ustanovení § 34 odst. 1 ZRŘ sice svěřuje návrh na projednání věci do rukou soudu, který rozhodoval o zrušení rozhodčího nálezu, to však neznamená, že by právě tento soud měl ve věci bez dalšího meritorně rozhodnout. Nelze akceptovat názor konstruovaný žalovanou, že by soud rozhodoval v jakémsi režimu zákona o rozhodčím řízení; soudy již od podání žaloby na zrušení rozhodčího nálezu rozhodují v rámci standardního občanskoprávního řízení podle zásad a podmínek civilního řízení zakotvených v občanském soudním řádu. Zákon o rozhodčím řízení sice určuje, ve kterých záležitostech souvisejících s rozhodčím řízením rozhodují obecné soudy, a nutně musí obsahovat ustanovení, která budují přemostění mezi soukromoprávním řízením před rozhodci a veřejnoprávním řízením před obecným soudem, avšak v žádném případě nestanoví podmínky řízení před obecnými soudy (v daném případě místní, popř. věcnou příslušnost).

15. Komentářová literatura k zákonu o rozhodčím řízení shodně uvádí, že po zahájení projednávání věci samé na základě návrhu některé ze stran je soud „přirozeně povinen“ zkoumat, zda jsou splněny podmínky řízení, za nichž může rozhodnout ve věci samé (§ 103 a násl. o. s. ř.; srovnej BĚLOHLÁVEK, A. J. Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů: komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 1188; a shodně LISSE, L. Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů s komentářem. Praha: Linde, a. s., 2012, s. 630 – 631). Jinak řečeno i soud, který po zrušení rozhodčího nálezu z důvodů uvedených v § 31 písm. b) ZRŘ rozhoduje k návrhu některé ze stran ve věci samé, je povinen posuzovat svou příslušnost *ex officio* podle obecných pravidel příslušnosti, a v případě negativního závěru o své příslušnosti věc postoupit (v daném případě místně) příslušnému soudu postupem podle § 105 o. s. ř.

16. Z uvedeného je zřejmé, že odvolací soud při výkladu § 34 odst. 1 ZRŘ pochybil, určil-li místní příslušnost výhradně na základě tohoto ustanovení bez

přihlédnutí k obecným ustanovením občanského soudního řádu (§ 84 až 89a o. s. ř.).

17. Protože odvolací soud pochybil při aplikaci ustanovení § 34 odst. 1 ZRŘ, je dovolání proti jeho rozhodnutí důvodné a na základě dosavadních výsledků řízení je možné o věci rozhodnout, Nejvyšší soud podle § 243d písm. b) o. s. ř. změnil usnesení odvolacího soudu tak, že místně příslušným soudem pro projednání a rozhodnutí věci určil Městský soud v Brně.

č. 41

18. Vzhledem k tomu, že tímto rozhodnutím se řízení ve věci nekončí, bude i o náhradě nákladů dovolacího řízení rozhodnuto v konečném rozhodnutí soudu prvního stupně, popřípadě soudu odvolacího.

Č. 42

Prokura, Statutární orgán

§ 164 o. z., § 450 o. z., § 25 odst. 1 písm. g) zákona č. 304/2013 Sb.

Č. 42

Společné jednání prokuristy a člena statutárního orgánu není přípustným způsobem zastupování obchodní korporace podle § 164 odst. 2 o. z. a nemůže být zapsáno jako způsob, jakým členové statutárního orgánu jednají za obchodní korporaci, do obchodního rejstříku podle § 25 odst. 1 písm. g) zákona č. 304/2013 Sb.

Vrchní soud v Praze potvrdil usnesení Městského soudu v Praze ze dne 25. 2. 2014, sp. zn. C 41857-RD39/MSPH, Fj 34104/2014

(Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 4. 8. 2015, sp. zn. 14 Cmo 184/2014, ECLI:CZ:VSPH:2015:14.CMO.184.2014.1)

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Městský soud v Praze usnesením ze dne 25. 2. 2014, č. j. C 41857-RD39/MSPH, Fj 34104/2014, rozhodl výrokem I. o tom, že se do jím vedeného obchodního rejstříku, oddílu C, vložky 41857, zapisuje jako statutární orgán společnosti CSC C. S. s. r. o. (dále jen „společnost“) jednatel Ing. J. K., bytem M. 69, Slovenská republika, se dnem vzniku funkce 13. 2. 2014, a do ostatních skutečností se zapisuje údaj o podřízení se zákonu jako celku postupem podle § 777 odst. 5 zákona č. 90/2012 Sb., zákona o obchodních společnostech a družstvech (zákonu o obchodních korporacích), (dále jen „ZOK“). Výrokem II. usnesení soud prvního stupně zamítl návrh v části týkající se změny způsobu jednání statutárního orgánu společnosti (výrok II.).

2. V odůvodnění usnesení soud prvního stupně k zamítavému výroku II. uvedl, že navržený způsob jednání statutárního orgánu společnosti ve znění: „Za společnost jednají vždy alespoň dva jednatele společně, nebo jeden jednatel společně s jedním prokuristou. Pokud má společnost pouze jednoho jednatele, je společné jednání jednatele a prokuristy vyloučeno,“ nepřípustně staví prokuristu společnosti na roveň jejího jednatele. Zákon jednoznačně rozlišuje statutární orgán společnosti s ručením omezeným, jímž je jeden nebo více jednatelů (§ 194 odst. 1 ZOK), a prokuru, jako druh smluvního zastoupení, na základě

něhož je prokurista oprávněn činit právní jednání, ke kterým dochází při provozu obchodního závodu [§ 450 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku (dále jen „o. z.“)]. Ustanovení společenské smlouvy je v této části neplatné podle § 580 odst. 1 o. z.

č. 42

II.

Odvolání a vyjádření k němu

3. Proti výroku II. usnesení podal navrhovatel odvolání, v němž navrhl, aby odvolací soud usnesení soudu prvního stupně v této části změnil tak, že návrhu na zápis shora uvedeného způsobu jednání statutárního orgánu společnosti vyhověl.

4. V odůvodnění odvolání odvolatel vytýká soudu prvního stupně, že nevzal v potaz změnu právní úpravy, která s účinností od 1. 1. 2014 vylučuje přímé jednání právnické osoby. Jednatel i prokurista jsou nově oba zástupci společnosti, přičemž jejich postavení se přiblížilo též např. v úpravě jejich odpovědnosti. Podle § 1 odst. 2 o. z. lze ujednat práva a povinnosti odchylně od zákona, nezakazuje-li to zákon výslovně. Zákon společné jednání jednatele a prokuristy výslovně nezakazuje, a takové jednání není ani v rozporu s dobrými mravy ani s veřejným pořádkem. Zákaz společného zastoupení výslovně nevyplývá ani z § 164 odst. 2 o. z. Ustanovení § 146 odst. 1 písm. g) ZOK ponechává otázku zastoupení společnosti na úpravě ve společenské smlouvě. Předmětný způsob zastoupení nomezuje zástupčí oprávnění jednatele, neboť prvořadým je jednání dvou jednatelů, ti tak nejsou odkázáni na součinnost prokuristy a v případě, kdy má společnost jen jednoho jednatele, je jeho společné jednání s prokuristou zakázáno. K zápisu navržený způsob jednání umožňuje jednatelům v případě, kdy není některý z nich bezprostředně k dosažení (dva jednatele mají bydliště v USA), jednat spolu s prokuristou. V případě, kdy prokurista jedná spolu s jednatelem, neuplatní se omezení prokury dle § 450 odst. 1 o. z. Nicméně z toho, že prokurista je v některých případech oprávněn zastupovat společnost ve stejném rozsahu jako jednatel, ještě nevyplývá, že se stal jejím jednatelem. Dále odvolatel poukazuje na princip předvídatelnosti soudního rozhodování, když dle jeho legitimního očekávání se nová česká úprava shoduje v podstatných aspektech s úpravou německou a rakouskou, na níž odkazuje. Odůvodnění zamítavého výroku usnesení soudu prvního stupně je pouze formální a nedostatečné. Soud prvního stupně neuvedl, s jakými konkrétními ustanoveními zákona je navržený způsob jednání statutárního orgánu v rozporu, ani se nezabýval tím, zda smysl a účel zákona vyžadují, aby byla předmětná úprava ve společenské smlouvě posouzena jako neplatná. Podle mínění odvolatele by se mohlo jednat nanejvýš o neplatnost relativní dle § 586 o. z., nikoliv o neplatnost absolutní dle § 588 o. z.

III.

Důvodnost odvolání

5. Odvolací soud přezkoumal napadené usnesení v odvoláním napadeném rozsahu dle § 212 o. s. ř. a dospěl k závěru, že odvolání není důvodné.

6. Předně je třeba uvést, že německá ani rakouská právní úprava na poměry obchodních korporací založených podle českého právního řádu nedopadá; lze k nim přihlídnout pouze podpůrně, typicky v případě pochybností o výkladu konkrétní právní normy, tak tomu ale v daném případě není.

7. Podle § 164 o. z.:

[1] Člen statutárního orgánu může zastupovat právnickou osobu ve všech záležitostech.

[2] Náleží-li působnost statutárního orgánu více osobám, tvoří kolektivní statutární orgán. Neurčí-li zakladatelské právní jednání, jak jeho členové právnickou osobu zastupují, činí tak každý člen samostatně. Vyžaduje-li zakladatelské právní jednání, aby členové statutárního orgánu jednali společně, může člen právnickou osobu zastoupit jako zmocněnec samostatně, jen byl-li zmocněn k určitému právnímu jednání.

[3] Má-li právnická osoba s kolektivním statutárním orgánem zaměstnance, pověří jednoho člena statutárního orgánu právním jednáním vůči zaměstnancům; jinak tuto působnost vykonává předseda statutárního orgánu.

Podle § 44 odst. 5 ZOK statutárním orgánem společnosti s ručením omezeným je každý jednatel, ledaže společenská smlouva určí, že více jednatelů tvoří kolektivní orgán.

Podle § 47 ZOK omezení jednatelského oprávnění orgánu obchodní korporace společenskou smlouvou nebo jiným ujednáním nebo rozhodnutím orgánu obchodní korporace nejsou vůči třetím osobám účinná, i když byla zveřejněna.

Podle § 450 o. z.

[1] Udělením prokury zmocňuje podnikatel zapsaný v obchodním rejstříku prokuristu k právním jednáním, ke kterým dochází při provozu obchodního závodu, popřípadě pobočky, a to i k těm, pro která se jinak vyžaduje zvláštní plná moc. Zcizit nebo zatížit nemovitou věc je však prokurista oprávněn, je-li to výslovně uvedeno.

[2] Při udělení prokury musí být výslovně uvedeno, že jde o prokuru. Uděluje-li podnikatel prokuru pro některou pobočku svého obchodního závodu nebo pro některý z několika svých obchodních závodů, označí výslovně pobočku nebo obchodní závod.

Podle § 451 o. z. prokurista není oprávněn přenést prokuru na někoho jiného ani udělit další prokuru; k opačným ujednáním se nepřihlíží.

Podle § 452 o. z.:

[1] Zakazuje se udělit prokuru právnické osobě.

[2] Je-li prokura udělena několika osobám, zastupuje každá z nich podnikatele samostatně, ledaže je při udělení prokury určeno něco jiného.

Podle § 453 o. z. omezení prokury vnitřními pokyny nemá účinky vůči třetím osobám, i když bylo zveřejněno.

č. 42

8. Prokura je v § 450 o. z. koncipována jako zvláštní druh smluvního zastoupení v rozsahu právních jednání, ke kterým dochází při provozu obchodního závodu, popřípadě pobočky (s výjimkami uvedenými v § 450 odst. 1 věty druhé o. z.).

9. Naproti tomu jednatelské oprávnění statutárního orgánu má základ v zakladatelském jednání a jmenování (volbě) do funkce a jednatelské oprávnění statutárního orgánu je podle § 164 odst. 1 o. z. neomezené.

10. Právní úprava účinná od 1. 1. 2014, jak je patrné z citovaného § 164 odst. 1, 2 o. z., stojí nově na tom, že člen statutárního orgánu jedná jako zástupce právnické osoby *sui generis* (nejedná se o zastoupení zákonné ani o zastoupení smluvní). Tento koncepční posun ale neznamená, že by jednání člena statutárního orgánu bylo na roveň postavené a libovolně kombinovatelné s jednáním smluvních či zákonných zástupců právnické osoby. Zákon nadále počítá při úpravě jednání za právnickou osobu výhradně se členem (členy) statutárního orgánu.

11. Úpravě prolnutí jednání člena statutárního orgánu s jednáním prokuristy brání též limity jednání prokuristy, jak vyplývají z citovaného § 450 o. z., kdy prokura je koncipována jako zvláštní druh smluvního zastoupení v rozsahu právních jednání, ke kterým dochází při provozu obchodního závodu, popřípadě pobočky (s výjimkami uvedenými v § 450 odst. 1 věty druhé o. z.), zatímco jednatelské oprávnění statutárního orgánu je podle § 164 odst. 1 o. z. neomezené. Míňení odvolatele, že se v případě, kdy prokurista jedná spolu s jednatelem, neuplatní omezení prokury dle § 450 odst. 1 o. z., nemá v platné právní úpravě oporu.

12. Předmětné společné jednání člena statutárního orgánu a prokuristy odporuje též § 163 o. z., podle něhož je statutárnímu orgánu společnosti přiznána veškerá působnost, pokud ji zakladatelské právní jednání, zákon nebo rozhodnutí orgánu veřejné moci nesvěří jejímu jinému orgánu. K tomu lze dodat, že prokurista není orgánem společnosti.

13. Konečně v neprospěch společného jednání člena statutárního orgánu spolu s prokuristou vyznívá též výčet údajů zapisovaných do obchodního rejstříku, kdy § 25 odst. 1 písm. g) zákona č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob, (dále jen „z. v. r.“) upravuje samostatně zápis statutárního orgánu zapsané osoby, včetně způsobu, jak za právnickou osobu jedná, a § 25 odst. 1 písm. i) z. v. r. upravuje zápis prokury a prokuristy, a to včetně způsobu, jakým jedná.

14. Odvolací soud je toho názoru, že vázanost jednání člena statutárního orgánu na jednání prokuristy může být realizována toliko jako vnitřní omezení jednatelského oprávnění statutárního orgánu či prokury v rámci úpravy obsažené v § 47 ZOK a § 453 o. z. To je však jiný případ než do obchodního rejstříku zapisovaný způsob jednání statutárního orgánu za danou právnickou osobu.

15. Opačný přístup, vycházející – bez zřetele na shora uvedené souvislosti – z § 1 odst. 2 o. z., by vedl k absurdnímu závěru, že lze zrovna tak přiznat oprávnění jednat společně se členem statutárního orgánu i dalším osobám, jež jsou ve vztahu smluvního či zákonného zastoupení k dané právnické osobě. To by ve svém důsledku vedlo k úplnému popření významu existence statutárního orgánu u právnických osob.

16. Odvolací soud uzavírá, že výše uvedená úprava k zápisu navrženého způsobu jednání prokuristy, jak vyplývá z rozhodnutí valné hromady společnosti ze dne 13. 2. 2014, odporuje shora uvedené zákonné právní úpravě a společenská smlouva společnosti je v odpovídající části bez dalšího neplatná dle § 588 věty první o. z.; proto nelze návrhu v této části vyhovět, jak již správně dovodil soud prvního stupně.

17. Jen pro úplnost odvolací soud poukazuje na to, že k zápisu navržený způsob zastupování společnosti se v situaci, kdy za společnost jedná „jeden jednatel společně s jedním prokuristou“, přičí již zapsanému způsobu jednání prokuristů společnosti, neboť ti jednájí za společnost „vždy dva společně“; konečně i jednatelé společnosti jsou podle k zápisu navržené úpravy ve společenské smlouvě povinni jednat „vždy alespoň dva jednatelé společně“, což při jednání „jednoho jednatele společně s jedním prokuristou“ není splněno.

18. S ohledem na výše popsané důvody odvolací soud usnesení soudu prvního stupně v odvoláním napadeném rozsahu podle § 219 o. s. ř. jako věcně správné potvrdil.

19. Vzhledem k tomu, že společnost je jediným účastníkem řízení, nepřichází z povahy věci v úvahu rozhodování o náhradě nákladů řízení.

Č. 43

č. 43

Zástavní právo (o. z.), Obchodní rejstřík, Družstvo
§ 1322 o. z., § 11 odst. 1 zákona č. 304/2013 Sb., § 48 odst. 1 písm. f) zákona č. 304/2013 Sb.

Zástavní právo k podílu v korporaci, který není představován cenným papírem či zaknihovaným cenným papírem, vzniká zápisem do veřejného rejstříku, v němž je korporace zapsána; jiný způsob vzniku zástavního práva nelze sjednat. Zástavní věřitel je aktivně věcně legitimován k podání návrhu na zápis zástavního práva k podílu v korporaci do obchodního rejstříku (§ 11 odst. 1 zákona č. 304/2013 Sb., § 1322 o. z.).

Má-li být do obchodního rejstříku zapsáno zástavní právo k družstevnímu podílu, musí být současně do obchodního rejstříku zapsán člen družstva, jehož podíl se zastavuje, a zastavovaný družstevní podíl.

Vrchní soud v Praze k odvolání navrhovatele zrušil usnesení Městského soudu v Praze ze dne 4. 3. 2014, sp. zn. Dr 7629-RD7/MSPH, Fj 38962/2014, a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

(Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 28. 7. 2015, sp. zn. 14 Cmo 354/2014, ECLI:CZ:VSPH:2015:14.CMO.354.2014.1)

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Městský soud v Praze usnesením ze dne 4. 3. 2014, č. j. Dr 7629-RD7/MSPH, Fj 38962/2014, zamítl návrh na zápis změn do obchodního rejstříku ze dne 25. 2. 2014, jímž se navrhovatel domáhal zápisu zástavního práva k družstevnímu podílu H. P. a J. P. v Bytovém družstvu Č. (dále jen „družstvo“ a „družstevní podíl“) do veřejného rejstříku.

2. Své rozhodnutí soud prvního stupně odůvodnil odkazem na úpravu v § 25 a 48 zákona č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob, (dále též jen „z. v. r.“) jež stanoví, jaké údaje o právnických a fyzických osobách se zapisují do veřejného rejstříku, a z níž rovněž vyplývá, že u družstva se do veřejného rejstříku údaje o členech družstva a jejich družstevních podílech nezapisují. Soud prvního stupně zároveň odkázal na § 1316 a § 1322 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku (dále jen „o. z.“), a uzavřel, že

není-li zapisovanou skutečností do veřejného rejstříku údaj o členech družstva a jejich podílech, nezapisuje se do veřejného rejstříku ani zástavní právo k družstevnímu podílu. Zapsat lze toliko takový údaj, ohledně kterého ukládá povinnost (a možnost) zápisu zákon o veřejných rejstřících či jiný právní předpis.

II.

Odvolání a vyjádření k němu

č. 43

3. Proti usnesení soudu prvního stupně podal navrhovatel odvolání, v němž navrhuje, aby odvolací soud napadené usnesení změnil tak, že návrhu zcela vyhoví.

4. Podle odvolatele napadené usnesení spočívá na nesprávném právním posouzení věci. Soud prvního stupně zaměňuje pojmy „veřejný seznam“ a „veřejný rejstřík“ a na danou věc nesprávně aplikuje § 1316 o. z., jenž na úpravu vzniku zástavního práva k podílu v korporaci nedopadá. Ustanovení § 1322 o. z. výslovně předpokládá zápis zástavního práva k podílu v korporaci do veřejného rejstříku; stejně tak se zápisem zástavního práva k podílu v korporaci do veřejného rejstříku počítá § 48 odst. 1 písm. f) z. v. r. Ustanovení § 1322 o. z. je v poměru speciality k § 1319 o. z. Rovněž podle praxe notářů spočívá modus vzniku zástavního práva k podílu v korporaci v zápisu do veřejného rejstříku. Setrvání na argumentaci soudu prvního stupně by znamenalo – v rozporu s § 1322 o. z. – znemožnění vzniku zástavního práva k podílu v družstvu a rozhodnutí soudu by tak trpělo výrazným deficitem ústavnosti. Odvolatel uzavřel, že postupně vznikající odborná literatura k občanskému zákoníku a zákonu o obchodních korporacích jednoznačně vznik zástavního práva k podílu v družstvu zápisem do veřejného rejstříku připouští.

5. Družstvo se k odvolání navrhovatele vyjádřilo tak, že nesouhlasí s návrhem na zápis zástavního práva k družstevnímu podílu do obchodního rejstříku, neboť H. P. dne 24. 6. 2014 písemně odstoupila od smlouvy uzavřené s navrhovatelem a odvolání je tak bezpředmětné. K tomuto tvrzení družstvo předložilo kopii odstoupení od úvěrové smlouvy ze dne 24. 6. 2010. Manželé P. k datu vyjádření družstva dlužili 5 splátek nájemného, včetně příslušných záloh na poskytnuté služby a splátky nesplaceného investičního úvěru. Dle splátkového kalendáře měla H. P. do konce roku 2014 uhradit dlužnou částku a v případě jeho nedodržení a následně okamžitého neuhrazení celého dluhu měl být podán návrh na nařízení exekuce. V případě zápisu předmětného zástavního práva do obchodního rejstříku není jasné, kdo by měl prioritu při vymáhání pohledávky. Navíc dle stanov družstva může být členem družstva toliko fyzická osoba s trvalým pobytem na území ČR, a nikoliv právnická osoba. Převod družstevního podílu na jiného člena či osobu je možný jen za splnění podmínek uvedených ve stanovách. Zápisem požadované změny do obchodního rejstříku by

byla významným způsobem omezena práva družstva nakládat se svým majetkem a úsilí navrhovatele o zápis do obchodního rejstříku hraničí s podvodem. Na danou věc se vztahuje ustanovení občanského zákoníku o finanční asistenci, která vyžaduje vždy souhlas členské schůze.

č. 43

III.

Důvodnost odvolání

6. Po přezkoumání napadeného usnesení dle § 212 o. s. ř. odvolací soud dospěl k závěru, že odvolání je důvodné.

7. Dle § 1319 odst. 1 o. z., určí-li tak zástavní smlouva, vznikne zástavní právo k movité věci zápisem do rejstříku zástav.

Dle § 1322 o. z.

[1] Zástavní právo k podílu vzniká zápisem do veřejného rejstříku, ve kterém je korporace zapsána.

[2] Zástavce nebo zástavní věřitel oznámí korporaci vznik zástavního práva bez zbytečného odkladu; oznámení se však nevyžaduje, dal-li příslušný orgán korporace k zastavení podílu souhlas.

Ze znění citovaného § 1322 odst. 1 o. z. s přihlédnutím k legální definici pojmu „korporace“ v § 1 zákona č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích, (dále jen „ZOK“) a rovněž s přihlédnutím k níže citovanému § 48 odst. 1 písm. f) z. v. r. vyplývá, že zastavit lze též členský podíl v družstvu.

8. Ohledně účelu, podmínek a způsobu vzniku zástavního práva k podílu v obchodní korporaci se odvolací soud ztotožňuje se závěry uvedenými v odborné literatuře, podle nichž v občanském zákoníku zákonodárce nejprve upravuje způsob vzniku zástavního práva k movitým věcem obecně v § 1317 a 1318 ObčZ, přičemž je zjevné, že ne pro všechny movité věci lze způsoby vzniku zástavního práva uvedené v označených ustanoveních využít. Například podíl v korporaci, který není vtělen do cenného papíru, nelze jakožto věc nehmotnou ani předat zástavnímu věřiteli, ani označit či odevzdat třetí osobě. Právě z tohoto důvodu jsou následně v § 1320 až 1342 ObčZ upraveny způsoby vzniku zástavního práva v případech, kdy nelze (či není vhodné) mody zakotvené v § 1317 a 1318 ObčZ využít. [...] Stanoví-li nový občanský zákoník, že zástavní právo k podílu v korporaci vzniká zápisem do veřejného rejstříku, chce tím nepochybně docílit toho, aby údaj o zastavení podílu byl veřejně dostupný každému a byl chráněn principem (formální i materiální) publicity veřejného rejstříku. Tento požadavek zápis zástavního práva do rejstříku zástav zcela nespĺňuje, zejména jde-li o formální publicitu. Přípuštěním vzniku zástavního práva k podílu zápisem do rejstříku zástav by navíc došlo k narušení jednoty významu zápisů ve veřejném rejstříku a zpochybnění materiální publicity obchodního rejstříku. Zákon o veřejných rejstřících totiž nestanoví, že do obchodního rejs-

tříku se zapisuje vznik zástavního práva, ale zástavní právo k podílu v korporaci. Jestliže by zástavní právo k podílu v korporaci mohlo vzniknout zápisem do rejstříku zástav, bylo by stejně nutné je zapsat i do obchodního rejstříku, tentokrát však s deklaratorním účinkem. Zápis v obchodním rejstříku by pak měl buď účinek deklaratorní, vzniklo-li by zástavní právo zápisem do rejstříku zástav, nebo konstitutivní, jestliže by vzniklo až zápisem do obchodního rejstříku (DĚDIČ J., ŠUK P. K některým výkladovým otázkám právní úpravy podílu v obchodní korporaci. *Obchodněprávní revue*, 2014, č. 6, s. 167).

č. 43

9. Dle § 48 odst. 1 písm. f) z. v. r. do obchodního rejstříku se o obchodní korporaci zapíše také zástavní právo k podílu v korporaci, ledaže je představován cenným papírem nebo nesplacenou akcií; nesplacenou akcií se rozumí i případ, kdy byl splacen emisní kurs, ale akcie nebyla vydána.

10. Dle komentářové literatury, s jejímiž závěry se odvolací soud rovněž ztotožňuje, podíl v družstvu (družstevní podíl) lze převádět za podmínek uvedených v § 599–601 ZOK, družstevní podíl v bytovém družstvu dále za podmínek uvedených v § 736 ZOK. Z § 1320 odst. 2 ObčZ však plyne, že společenská smlouva (zakladatelská listina, stanovy) může pro zastavení podílu stanovit přísnější pravidla než pro jeho převod a mohou jeho zastavení i zcela zakázat. Nejde zřejmě zastavit podíl v korporaci ani v případě, kdy byl sjednán zákaz zatížení nebo zcizení podílu v korporaci jako věcné právo. [...] Složitější situace je u zápisu zástavního práva k družstevnímu podílu. Jde o to, že členové družstva a družstevní podíly se do obchodního rejstříku obecně nezapíší. Aby bylo možné zapsat zástavní právo k družstevnímu podílu, bude nutno současně zapsat nejen zástavní právo k podílu, ale i členu a jeho členský podíl. K návrhu na zápis zástavního práva k podílu v korporaci je třeba přiložit zástavní smlouvu. Z § 1314 ObčZ plyne, že zástavní smlouva musí být písemná, a z § 209 odst. 2 ZOK lze dovodit požadavek úředně ověřeného podpisu na zástavní smlouvě k podílu ve společnosti s ručením omezeným, a tedy i komanditní společnosti. Dále je třeba doložit splnění podmínek stanovených zákonem nebo společenskou smlouvou (zakladatelskou listinou, stanovami) pro možnost zastavení podílu, zejména souhlas příslušného orgánu společnosti. [...] K návrhu na zápis zástavního práva k členskému podílu bude nutno také doložit, že zástavce je členem družstva, neboť tato skutečnost na rozdíl od komanditní společnosti a společnosti s ručením omezeným ze zápisu z obchodního rejstříku neplyne. K zápisu osob, které se budou do obchodního rejstříku zapisovat v souvislosti se zápisem zástavního práva, se vyžaduje jejich souhlas podle § 12, pokud neplyne z jiných k návrhu přikládaných listin (HAVEL, M., ŠTENGLOVÁ, I., DĚDIČ, J., JINDŘICH, M. a kol. Zákon o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 111 – 114).

11. S ohledem na shora citovaná zákonná ustanovení a podaný výklad dospěl

odvolací soud k závěru, že soud prvního stupně pochybil, když bez dalšího uzavřel, že zápis zástavního práva k družstevnímu podílu není možný.

12. Zástavní právo k podílu v korporaci, včetně družstevního podílu, vzniká zápisem do veřejného rejstříku, ve kterém je korporace zapsaná, což je v daném případě obchodní rejstřík.

č. 43

13. Soud prvního stupně se vzhledem k závěru o principiálním vyloučení zápisu zástavního práva k družstevnímu podílu do obchodního rejstříku nezabýval tím, zda stanovy družstva zastavení členského podílu připouští, ani konkrétním rozsahem údajů, jež musí být v této souvislosti do obchodního rejstříku zapsány (a vzhledem ke konstitutivní povaze zápisu i bezvýjimečně obsaženy v návrhu), ani tím, zda navrhovatel všechny tyto skutečnosti doložil příslušnými listinami.

14. S ohledem na shora uvedené důvody odvolací soud usnesení soudu prvního stupně zrušil dle § 219a odst. 1 písm. a) o. s. ř. a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení podle § 221 odst. 1 písm. a) o. s. ř.

15. V dalším řízení soud prvního stupně zejména vyzve navrhovatele k doplnění návrhu o zápis člena družstva a jeho členského podílu, zjistí, zda zastavení členského podílu je v souladu se stanovami družstva, zda zástavní smlouva splňuje náležitosti stanovené zákonem, bude se zabývat tvrzeným odstoupením od úvěrové smlouvy a ověří, zda všechny skutečnosti navržené k zápisu do obchodního rejstříku mají podklad v předložených listinách, a zda je dán souhlas dotčených členů družstva se zápisem do obchodního rejstříku dle § 12 z. v. r.

Č. 44

Odpovědnost státu za škodu, Náklady řízení
§ 8 odst. 3 zákona č. 82/1998 Sb.

Č. 44

Nepodal-li poškozený odvolání proti odsuzujícímu rozsudku, který byl v jeho prospěch zrušen v důsledku odvolání podaného jiným obžalovaným, jde zásadně o případ zvláštního zřetele hodný ve smyslu 8 odst. 3 zákona č. 82/1998 Sb. (ve znění pozdějších předpisů).

Nejvyšší soud k dovolání žalobkyně částečně zrušil rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 10. 9. 2013, sp. zn. 17 Co 317/2013, a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

(Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 8. 2015, sp. zn. 30 Cdo 4389/2013, ECLI:CZ:NS:2015:30.CDO.4389.2013.1)

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Žalobkyně se domáhala po žalované zaplacení částky 192 687,40 Kč z titulu náhrady škody, která jí měla vzniknout v důsledku trestního stíhání, v němž byla obžaloby zproštěna.
2. Obvodní soud pro Prahu 2 rozsudkem ze dne 26. 3. 2013, č. j. 23 Co 178/2012-42, řízení o žalobě zastavil v části, v níž se žalobkyně domáhala zaplacení částky 974 Kč s příslušenstvím (výrok I.), uložil žalované povinnost zaplatit žalobkyni částku 174 303,90 Kč s úrokem z prodlení z této částky ve výši 7,5 % ročně od 20. 7. 2012 do zaplacení (výrok II.), zamítl žalobu v části, v níž se žalobkyně na žalované domáhala zaplacení částky 17 409,50 Kč s příslušenstvím (výrok III.), a nepřiznal žádnému z účastníků právo na náhradu nákladů řízení (výrok IV.).
3. K odvolání žalobkyně i žalované Městský soud v Praze rozhodl rozsudkem ze dne 10. 9. 2013, č. j. 17 Co 317/2013-62, tak, že odvolání žalované proti zamítavému výroku rozsudku soudu prvního stupně o věci samé ohledně částky 2 000 Kč s příslušenstvím odmítl, jinak ohledně částky 15 409,50 Kč s příslušenstvím rozsudek v tomto výroku potvrdil (výrok I. rozsudku odvolacího soudu), změnil výrok o věci samé rozsudku soudu prvního stupně tak, že žalobu o uložení povinnosti žalované zaplatit žalobkyni 174 303,90 Kč s příslušenstvím

zamítl (výrok II. rozsudku odvolacího soudu), a nepřiznal žádnému z účastníků právo na náhradu nákladů řízení před soudy obou stupňů (výrok III. rozsudku odvolacího soudu).

č. 44

4. Odvolací soud vyšel ze skutkových zjištění soudu prvního stupně. Žalobkyně se svým nárokem na náhradu škody obrátila na žalovanou prostřednictvím žádosti, která byla žalované doručena dne 19. 1. 2012 a které žalovaná nevyhověla. Ze spisu Krajského soudu v Plzni, sp. zn. 1 T 3/2007, bylo zjištěno, že proti žalobkyni bylo zahájeno trestní stíhání usnesením ze dne 5. 1. 2007 pro trestný čin podvodu podle § 250 odst. 1, 4 zákona č. 140/1961 Sb., trestního zákona, ve spolupachatelství podle § 10 odst. 1 písm. c) trestního zákona, proti kterému žalobkyně nepodala stížnost. Na žalobkyni byla dne 25. 4. 2007 podána obžaloba, přičemž trestní stíhání skončilo rozhodnutím Vrchního soudu v Praze jako soudu odvolacího, ze dne 10. 10. 2011, sp. zn. 6 To 25/2011, jímž byla žalobkyně obžaloby v plném rozsahu zproštěna podle § 226 písm. b) zákona č. 141/1961 Sb., trestního řádu. Soud současně konstatoval, že žalobkyně, jako obžalovaná, nepodala odvolání proti odsuzujícímu rozsudku Krajského soudu v Plzni ze dne 28. 2. 2008, sp. zn. 1 T 3/2007.

5. Odvolací soud shledal opodstatněným odvolání žalované, když oproti soudu prvního stupně dospěl k závěru, že žalobkyně nesplnila základní podmínku předpokladu uplatnění nároku na náhradu škody z nezákonného rozhodnutí ve smyslu § 8 odst. 3 zákona č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem a o změně zákona České národní rady č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), (dále též jako „OdpŠk“). Soud prvního stupně sice správně hodnotil, že přiznání náhrady škody nebrání skutečnost, že žalobkyně v trestním řízení nevyčerpala stížnost proti usnesení o zahájení trestního stíhání; s obdobným závěrem vztahujícím se k nepodání odvolání se již odvolací soud neztotožnil. Dopady usnesení o zahájení trestního stíhání jsou odlišné od odsuzujícího rozsudku. Názor soudu prvního stupně, že by podmiňování přiznání náhrady škody podáním odvolání proti odsuzujícímu rozsudku bylo formalistickým postupem, není správný. Skutečnost, že odvolání proti dřívějšímu rozsudku podal jiný spoluobžalovaný, což bylo žalobkyni ku prospěchu, dle odvolacího soudu nemění ničeho na nenaplnění předpokladu přiznání nároku na náhradu škody způsobené nezákonným rozhodnutím. Jelikož žalovanou nebyly tvrzeny žádné důvody hodné zvláštního zřetele, soud vyhovující výrok o věci samé změnil tomu odpovídajícím způsobem a žalobu zamítl.

II.**Dovolání a vyjádření k němu**

6. Rozsudek odvolacího soudu, v rozsahu výroku II., žalobkyně napadla dovo-

láním, přičemž uvedla, že se odvolací soud v napadeném rozhodnutí odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu a že rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného práva, která dosud v rozhodování dovolacího soudu nebyla řešena.

7. Nesprávný je závěr odvolacího soudu, že dovolatelka nemá nárok na náhradu škody dle ustanovení § 7 a § 8 zákona č. 82/1998 Sb., neboť v rámci trestního řízení nenapadla rozsudek Krajského soudu v Plzni ze dne 28. 2. 2008, sp. zn. 1 T 3/2007. Takové rozhodnutí je v rozporu s výkladem příslušné normy Ústavním soudem, je veskrze formální, protiústavní a (především) nelogické. Pokud trestní řád připouští postup ve smyslu ustanovení § 261 trestního řádu, tedy zrušení rozhodnutí nalézacího soudu i ve vztahu k obžalovaným, kteří odvolání nepodali (*beneficium cohaesionis*), pak takové právo nemůže být k tíži dovolatelky, navíc za situace, kdy po druhém odsuzujícím rozsudku Krajského soudu v Plzni již odvolání podala, a právě v té souvislosti byla obžaloby zproštěna. Pokud Ústavní soud označil za přehnaný a formální požadavek, aby pro naplnění práva na odškodnění byla podána stížnost proti usnesení o zahájení trestního stíhání, pak by analogicky mělo být vykládáno, pokud si obžalovaný nepodá odvolání za situace, kdy odvolání podali ostatní obžalovaní.

8. Dovolatelka rovněž vytýká, že v řízení nebyla poučena o tom, že by měla doplnit skutková tvrzení o okolnostech zvláštního zřetele hodných. Dovolatelka v tomto spatřuje rozpor s ustanovením § 118a odst. 1, resp. § 119a odst. 1 o. s. ř.

9. Žalovaná se k dovolání žalobkyně nevyjádřila.

III.

Přípustnost dovolání

10. Nejvyšší soud, jakožto soud dovolací (§ 10a o. s. ř.), při projednání dovolání a rozhodnutí o něm postupoval podle zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, ve znění účinném od 1. 1. 2013 do 31. 12. 2013 (srov. část první čl. II bod 7 zákona č. 404/2012 Sb. a část první čl. II bod 2 zákona č. 293/2013 Sb.) – dále též jen „o. s. ř.“

11. Dovolání bylo podáno včas, osobou k tomu oprávněnou, zastoupenou podle § 241 odst. 1 o. s. ř. Dovolání též splňuje zákonem vyžadované náležitosti (§ 241a odst. 2 o. s. ř.). Nejvyšší soud se proto dále zabýval otázkou přípustnosti dovolání.

12. Nejvyšší soud uvedl již např. v usnesení ze dne 25. 9. 2013, sp. zn. 29 Cdo 2394/2013, publikovaném ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. 4/2014: „má-li být dovolání přípustné podle ustanovení § 237 o. s. ř. ve znění účinném od 1. 1. 2013 proto, že napadené rozhodnutí závisí na řešení otázky hmotného práva, která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla řešena,

musí být z dovolání patrné, kterou otázku hmotného práva má dovolatel za dosud nevyřešenou dovolacím soudem.“

13. Tomuto požadavku dovolatelka vyhověla, neboť v dovolání je naznačena právní otázka, kterou dovolací soud doposud neřešil, spočívající v posouzení, zda lze vyloučit nárok na náhradu škody spočívající ve vynaložených nákladech obhajoby za situace, kdy obžalovaný nepodá odvolání proti odsuzujícímu rozsudku, který je zrušen v důsledku odvolání podaného jiným obžalovaným.

č. 44

IV.

Důvodnost dovolání

14. Podle § 8 odst. 3 OdpŠk ve znění zák. č. 160/2006 Sb., nejde-li o případy zvláštního zřetele hodné, lze nárok na náhradu škody způsobené nezákonným rozhodnutím přiznat pouze tehdy, pokud poškozený využil v zákonem stanovených lhůtách všech procesních prostředků, které zákon poškozenému k ochraně jeho práva poskytuje; takovým prostředkem se rozumí řádný opravný prostředek, mimořádný opravný prostředek, vyjma návrhu na obnovu řízení, a jiný procesní prostředek k ochraně práva, s jehož uplatněním je spojeno zahájení soudního, správního nebo jiného právního řízení, nebo návrh na zastavení exekuce.

15. Je ustálenou soudní praxí, že podle OdpŠk odpovídá stát i za škodu způsobenou zahájením (vedením) trestního stíhání, které neskončilo pravomocným odsuzujícím rozhodnutím trestního soudu; protože zákon tento nárok výslovně neupravuje, vychází se z analogického výkladu úpravy nejbližší, a to z úpravy odpovědnosti za škodu způsobenou nezákonným rozhodnutím, za něž je považováno rozhodnutí, jímž se trestní stíhání zahajuje; neposuzuje se tedy správnost postupu orgánů činných v trestním řízení při zahájení trestního stíhání (nejde o nesprávný úřední postup), nýbrž je rozhodující výsledek trestního stíhání.

16. Dle § 160 odst. 1 zák. č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), nasvědčují-li prověřováním podle § 158 zjištěné a odůvodněné skutečnosti tomu, že byl spáchán trestný čin, a je-li dostatečně odůvodněn závěr, že jej spáchala určitá osoba, rozhodne policejní orgán neprodleně o zahájení trestního stíhání této osoby jako obviněné, pokud není důvod k postupu podle § 159a odst. 2 a 3 nebo § 159b odst. 1. Výrok usnesení o zahájení trestního stíhání musí obsahovat popis skutku, ze kterého je tato osoba obviněna, aby nemohl být zaměněn s jiným, zákonně označením trestného činu, který je v tomto skutku spatřován; obviněný musí být v usnesení o zahájení trestního stíhání označen stejnými údaji, jaké musí být uvedeny o osobě obžalované v rozsudku (§ 120 odst. 2). V odůvodnění usnesení je třeba přesně označit skutečnosti, které odůvodňují závěr o důvodnosti trestního stíhání.

Dle § 160 odst. 7 trestního řádu proti usnesení o zahájení trestního stíhání je přípustná stížnost.

Dle § 261 trestního řádu, prospívá-li důvod, z něhož rozhodl odvolací soud ve prospěch některého obžalovaného, také dalšímu spoluobžalovanému nebo zúčastněné osobě, rozhodne odvolací soud vždy též v jejich prospěch. Stejně rozhodne ve prospěch obžalovaného, kterému prospívá důvod, z něhož rozhodl ve prospěch zúčastněné osoby.

Dle § 245 odst. 1 trestního řádu, ve znění účinném do 31. 8. 2012, opravným prostředkem proti rozsudku soudu prvního stupně je odvolání.

17. Je na místě připomenout, že podmínka obsažená v ust. § 8 odst. 3 OdpŠk nesplyvá v jedno s podmínkou náležitého odstranění nezákonného rozhodnutí, která je vyjádřena v § 8 odst. 1 a odst. 2 OdpŠk. Na uvedeném nemění ničeho ani ta skutečnost, že odstranění závadných rozhodnutí bývá obvykle důsledkem využívání opravných prostředků.

18. Jediným řádným opravným prostředkem proti usnesení o zahájení trestního stíhání je stížnost, jež je považována za dostatečně efektivní opravný prostředek zpravidla pouze proti zásadním či flagrantním pochybením ze strany policejního orgánu. Na vyčerpání uvedeného opravného prostředku pro účely poskytnutí náhrady škody spočívající v účelně vynaložených nákladech obhajoby tedy zásadně nelze trvat, ledaže by v konkrétním případě byly dány důvody hodné zvláštního zřetele pro nepřiznání náhrady škody (viz nálezy Ústavního soudu ze dne 6. 12. 2011, sp. zn. Pl. ÚS 35/09). Nezákonnost trestního stíhání bývá zpravidla konstatována až jeho pravomocným zastavením či zproštěním obžaloby.

19. Jelikož odvolání proti odsuzujícímu rozsudku soudu v trestním řízení je obvyklým prostředkem vedoucím k odstranění trestního stíhání zahájeného na základě nezákonného usnesení o zahájení trestního stíhání, je nutné odvolání považovat za efektivní prostředek, jehož vyčerpání zásadně podmiňuje poskytnutí náhrady škody spočívající v účelně vynaložených nákladech obhajoby. Představě o analogickém užití závěrů, ke kterým dospěl Ústavní soud a Nejvyšší soud při řešení otázky, zdali přiznání nároku na náhradu škody způsobené zahájením a vedením trestního stíhání, které neskončilo pravomocným odsuzujícím rozhodnutím soudu, brání nevyčerpání stížnosti proti usnesení o zahájení trestního stíhání, tedy nelze přisvědčit.

20. Podmínka stanovená v § 8 odst. 3 OdpŠk vychází z obecné právní zásady prevence (srovnej např. nálezy Ústavního soudu ze dne 13. 5. 2009, sp. zn. IV. ÚS 618/08, či důvodové zprávy k OdpŠk a zák. č. 160/2006 Sb.), neboť vylučuje odpovědnost státu za okolnosti, kdy poškozený využitím dostupných právních prostředků mohl odvrátit jemu hrozící škodu, ale neučinil tak. Situaci, že nezákonné rozhodnutí vyvolávalo škodlivé následky, tak z části zapříčinil sám poškozený, který mohl a měl využít opravných prostředků, jimiž byl vybaven k obraně proti nezákonným rozhodnutím. Podání opravných prostředků proti

rozhodnutím, které (poškozený) účastník vnímá jako škodlivé, lze jednak předpokládat, nebo se v zásadě každý snaží limitovat vlastní újmy, jednak je i procesní aktivitou zásadně chtěnou, jelikož přispívá k dosahování vysoké úrovně rozhodování. S ohledem na uvedenou zásadu prevence vzniku škod je nutné trvat na tom, aby nezákonné rozhodnutí bylo odstraněno v co možná nejkratší době.

č. 44

21. K naplnění účelu trestního řádu, jímž je úprava postupu orgánů činných v trestním řízení tak, aby trestné činy byly náležitě zjištěny a jejich pachatelé podle zákona spravedlivě potrestáni, významně přispívá kontradiktorní postavení obžalovaného vůči obžalobě. Trestní řád též v § 2 odst. 5 výslovně uvádí, že orgány činné v trestním řízení postupují v souladu se svými právy a povinnostmi uvedenými v tomto zákoně a za součinnosti stran tak, aby byl zjištěn skutkový stav věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti, a to v rozsahu, který je nezbytný pro jejich rozhodnutí. Obžalovaný je osobou, u níž se předpokládá, že v první řadě bude uplatňovat svá práva tak, aby v řízení nedošlo k vydání pro ni nepříznivého nezákonného rozhodnutí, a dojde-li již k vydání takového rozhodnutí, aby bylo odstraněno. Umožněno je ovšem též, aby nezákonné rozhodnutí bylo za určitých okolností odstraněno navzdory nedostatku v jednání obžalovaného. Odvolání ve prospěch obžalovaného tak mohou podat další osoby v trestním řádu vyjmenované, v neposlední řadě státní zástupce, jež tak může učinit i proti vůli obžalovaného (viz § 247 trestního řádu). Zásada *beneficium cohaesionis*, zakotvená v § 261 trestního řádu, dále umožňuje změnu rozhodnutí i ve prospěch té osoby, která nepodala odvolání (dovolání), jestliže jí prospívá důvod, pro nějž bylo změněno rozhodnutí ve prospěch osoby, která podala odvolání (dovolání). Je-li již nezákonné rozhodnutí odstraněno na základě aktivity osoby odlišné od obžalovaného, neztrácí se zájem na tom, aby obžalovaný v dalším průběhu trestního řízení (opět) řádně uplatňoval svá práva. Vyznívá proti zásadám trestního procesu, v němž je dbáno na zachování možnosti uplatnění práv osob, proti nimž se řízení vede (viz např. § 2 odst. 13 trestního řádu), aby obžalovaný byl v tomto uplatňování práv bez závažných důvodů byť jen omezován.

22. Nelze přehlížet, že zájem obžalovaného řádně vést svou obhajobu může být ovlivněn též úvahami ekonomického charakteru. Zvláště za situace, že již vůči obžalovanému v daném trestním řízení byl vydán odsuzující rozsudek s relativně málo významným trestem, může být motivace k dalšímu uplatňování práv nízká, a to ačkoliv je přesvědčen o své nevině. Za dané situace může být pro motivaci obžalovaného významné, zda mu v případě úspěchu budou nahrazeny náklady, které na svou obhajobu vynaložil, či dále vynaloží.

23. Byl to právě výklad výjimky založené v 8 odst. 3 OdpŠk, tedy případu zvláštního zřetele hodného, kterážto individuální okolnost by jinak bezpodmínečně vyžadovala využití všech procesních prostředků, které zákon poškoze-

nému k ochraně jeho práva poskytuje. V R 31/2010 velký senát občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ještě vyložil, že nejde-li o případ zvláštního zřetele hodný, soud přizná obviněnému, který byl v trestním řízení zproštěn obžaloby nebo proti němuž bylo trestní stíhání zastaveno, náhradu škody jen tehdy, podal-li proti usnesení o zahájení trestního stíhání stížnost. Uvedený rozsudek však byl zrušen již zmíněným nálezem pléna Ústavního soudu ze dne 6. 12. 2011, sp. zn. Pl. ÚS 35/09. V něm Ústavní soud dospěl k závěru právě opačnému, totiž že „obviněnému náleží nárok na náhradu škody, i když nepodal stížnost proti usnesení o zahájení trestního stíhání, ledaže by tu (opět) (v konkrétním případě) byly dány důvody hodné zvláštního zřetele pro nepřiznání náhrady škody.“ Velký senát občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu pak přijal rozsudek ze dne 13. 6. 2012, sp. zn. 31 Cdo 2805/2011, s obdobným právním závěrem (viz R 121/2012).

24. Obdobný výklad proto zaujímá dovolací soud i ke zde řešené právní otázce. Nepodal-li poškozený odvolání proti odsuzujícímu rozsudku, který byl v jeho prospěch zrušen v důsledku odvolání podaného jiným obžalovaným, jde o případ zvláštního zřetele hodný ve smyslu 8 odst. 3 OdpŠk.

25. Dovolání je tedy rovněž důvodným.

26. Jelikož dovolací soud založil své rozhodnutí v dovoláním napadeném výroku na nesprávném právním závěru, že s ohledem na § 8 odst. 3 OdpŠk nelze náhradu škody spočívající ve vynaložených nákladech obhajoby žalobkyni přiznat, a nezabýval se již dalším argumentem obsaženým v odvolání žalované, nemohl dovolací soud přistoupit ke změně rozsudku odvolacího soudu a dle § 243e odst. 1 o. s. ř. rozhodnutí odvolacího soudu v napadeném výroku zrušil. Dovolací soud současně zrušil též závislý výrok o náhradě nákladů odvolacího řízení. Jelikož dovolací důvod nesprávného právního posouzení otázky byl uplatněn důvodně, bylo již nadbytečné zabývat se namítanými vadami, jež dovolatelka shledává v chybějícím poučení podle ust. § 118a odst. 1, resp. § 119a odst. 1 o. s. ř.

Č. 45

č. 45

Odpovědnost státu za škodu, Konkurs

§ 13 zákona č. 82/1998 Sb., § 32 odst. 1 ZKV ve znění účinném do 31. 12. 2007

Ve sporu o náhradu škody způsobené nesprávným úředním postupem konkursního soudu spočívajícím v zanedbání dohledu nad výkonem funkce správcem konkursní podstaty, v jehož důsledku se pohledávka poškozeného za konkursní podstatou měla stát nedobytnou, je pro posouzení, zda náhrada škody má být přiznána ve výši odpovídající nedobytné pohledávce, určující, zda stav konkursní podstaty v době předcházející nesprávnému úřednímu postupu konkursního soudu dovoľoval úhradu této pohledávky se zřetelem k ostatním pohledávkám za konkursní podstatou a pracovním nárokům a k pravidlu formulovanému v ustanovení § 32 odst. 1 zákona č. 328/1991 Sb. (ve znění účinném do 31. 12. 2007).

Nejvyšší soud k dovolání žalobce částečně zrušil rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 6. 12. 2012, sp. zn. 29 Co 391/2012, jakož i částečně rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 2 ze dne 20. 7. 2012, sp. zn. 20 C 118/2009, a věc vrátil Obvodnímu soudu pro Prahu 2 k dalšímu řízení.

(Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 23. 7. 2015, sp. zn. 29 Cdo 1482/2013, ECLI:CZ:NS:2015:29.CDO.1482.2013.1)

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Rozsudkem ze dne 20. 6. 2012, č. j. 20 C 118/2009 – 422, Obvodní soud pro Prahu 2:

[1] Uložil žalovanému (České republice – Ministerstvu spravedlnosti) zaplatit žalobci (D., s. r. o.) do patnácti dnů od právní moci rozhodnutí částku 3 000 000 Kč s příslušenstvím tvořeným zákonným úrokem z prodlení za dobu od 13. 3. 2009 do zaplacení (bod I. výroku).

[2] Zamítl žalobu v rozsahu, v němž se žalobce domáhal vůči žalovanému též zaplacení zákonného úroku z prodlení za dobu od 15. 12. 2008 do 12. 3. 2009 (bod II. výroku).

[3] Rozhodl o nákladech řízení (bod I. výroku).

2. Šlo o druhý rozsudek soudu prvního stupně ve věci, když v pořadí první rozsudek ze dne 31. 3. 2010, č. j. 20 C 118/2009-135, jímž soud prvního stupně žalobu zamítl, zrušil k odvolání žalobce Městský soud v Praze usnesením ze dne 16. 12. 2010, č. j. 29 Co 313/2010-182.

3. Soud dospěl po provedeném dokazování k závěru, že ve smyslu ustanovení § 13 zákona č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem a o změně zákona České národní rady č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), ve znění účinném do 26. 4. 2006, jsou vůči státu splněny předpoklady pro přiznání náhrady škody způsobené žalobci nesprávným úředním postupem Krajského soudu v Hradci Králové (dále jen „konkursní soud“) v konkursním řízení vedeném na majetek úpadce V. a. s. K naplnění jednotlivých předpokladů této odpovědnosti [1) nesprávný úřední postup, 2) vznik škody a 3) příčinná souvislost mezi nesprávným úředním postupem a vznikem škody] soud argumentoval následovně:

1) K nesprávnému úřednímu postupu

4. Konkursní řízení představuje zvláštní typ řízení, ve kterém je soud aktivní zejména ve fázi od podání návrhu na prohlášení konkursu do prohlášení konkursu. Po prohlášení konkursu spočívá činnost soudu v dohledu, v jehož rámci může ve vztahu ke správci konkursní podstaty činit úkony ve smyslu ustanovení § 12 odst. 1 zákona č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání (dále též jen „ZKV“), a může přijímat rozhodnutí a činit opatření v intencích § 12 odst. 2 ZKV.

5. Z provedeného dokazování vyplynulo, že konkursní soud byl několikrát informován o situaci v úpadcově podniku a o jejím zhoršování, jakož i o činnosti správce konkursní podstaty, která se negativně projevila na stavu konkursní podstaty.

6. Nesprávný úřední postup konkursního soudu tak spočívá v tom, že nechal správce konkursní podstaty nadále činit úkony, aniž jej požádal o vysvětlení k zajištění účelu konkursu a aniž jej případně včas zprostil výkonu funkce, ač měl informace o zhoršené situaci v úpadcově podniku a o negativním vlivu činnosti správce konkursní podstaty na konkursní podstatu.

2) Ke vzniku škody

7. Ve smyslu ustanovení § 442 odst. 1 zákona č. 40/1964 Sb., občanského zákoníku, je skutečnou škodou i újma, spočívající v neuspokojené pohledávce věřitele vůči jeho dlužníku, jejíž náhrada je požadována po státu odpovědnému za nesprávný úřední postup orgánu veřejné moci. Tato škoda nevzniká v okamžiku, kdy žalobce uhradil žalovanou částku správci konkursní podstaty, ani v okamžiku, ke kterému má žalobce za to, že konkursní podstata je v takovém stavu, že nebude možné pohledávku uspokojit, ale až v okamžiku, kdy se právo na plnění proti dlužníkovi stane fakticky nevyhahatelným.

8. Pohledávku žalobce tvoří částka 3 000 000 Kč, kterou žalobce zaplatil (jako kupující) správci konkursní podstaty úpadce V. H. (jako prodávajícímu) na základě smlouvy o prodeji podniku ze dne 2. 6. 2005. Poté, co V. H. odstoupil od smlouvy o prodeji podniku dopisem z 12. 9. 2005, nebyla žalobci uvedená částka vrácena.

9. Ze znaleckého posudku znalkyně P. C. pak vyplynulo, že s ohledem na stav konkursní podstaty úpadce již v době podání žaloby (16. 12. 2008) nebylo možné uspokojit pohledávku žalobce. Pohledávka je nevymahatelná, i když konkursní řízení vedené na majetek úpadce dosud nebylo skončeno.

3) K příčinné souvislosti mezi nesprávným úředním postupem a vznikem škody

10. Kdyby konkursní soud vyhodnotil včas a správně informace získané od konkursních věřitelů a od Krajského státního zastupitelství v Hradci Králové (dále jen „státní zastupitelství“) o zhoršování situace v úpadcově podniku, mohl ukončit (i bez návrhu) ztrátový provoz podniku (že šlo o ztrátovou činnost, prokázal znalecký posudek P. C.) a odvrátit tak újmu hrozící věřitelům (tedy i žalobci). Konkursní soud tak nevykonával řádný dohled; při něm by musel zjistit, že správce konkursní podstaty úpadce nepostupuje správně. Reakcí konkursního soudu bylo teprve usnesení ze dne 13. 12. 2006, jímž zprostil V. H. funkce správce konkursní podstaty a jmenoval nového správce konkursní podstaty. Kdyby konkursní soud vydal toto usnesení dříve, mohl by žalobce ještě dosáhnout uspokojení pohledávky, neboť podle znaleckého posudku P. C. bylo uspokojení pohledávky možné (byť ve splátkách) ještě ve druhé polovině roku 2005.

11. Pohledávka se tak stala nevymahatelnou ke dni podání žaloby v důsledku postupu konkursního soudu, který nereagoval na podněty týkající se ztrátového hospodaření správce konkursní podstaty úpadce.

12. Pro výsledek řízení není podstatné, jak dopadla žaloba podaná (žalobcem) proti „správci konkursní podstaty úpadce“. V této věci jde totiž o odpovědnost za škodu vzniklou v důsledku jednání několika škůdců, kteří jsou odpovědní společně a nerozdílně (žalobce je může žalovat společně). Odpovědnost státu za škodu je objektivní odpovědností, takže kdyby žalobce uspěl i vůči správci konkursní podstaty úpadce, zohlednila by se tato skutečnost v exekučním řízení (kdyby byl žalobce uspokojen plněním některého z více solidárně zavázaných dlužníků).

13. S přihlédnutím k ustanovení § 517 obč. zák. a k § 15 zákona č. 82/1998 Sb. pak soud dovodil, že žalovaný se dostal do prodlení s úhradou žalované částky až prvního dne po uplynutí šestiměsíční lhůty počítané (dle § 14 zákona č. 82/1998 Sb.) ode dne uplatnění nároku u žalovaného (v této věci počítané od 12. 9. 2008). Prvním dnem prodlení tak bylo 13. 3. 2011 (správně 2009) (což odůvodňuje zamítnutí žaloby ohledně úroků z prodlení požadovaných před uvedeným datem).

14. K odvolání žalovaného Městský soud v Praze rozsudkem ze dne 6. 12. 2012, č. j. 29 Co 391/2012-450, potvrdil rozsudek soudu prvního stupně (první výrok) a rozhodl o nákladech odvolacího řízení (druhý výrok).

15. Odvolací soud dospěl k závěru, že odvolání není důvodné, jelikož soud prvního stupně po doplnění skutkového stavu věci podle pokynů obsažených ve zrušujícím usnesení odvolacího soudu zjistil správně a dostatečně skutkový stav věci a věc posoudil správně po stránce právní, jestliže dospěl k závěru, že ve věci jsou splněny všechny předpoklady dané ustanovením § 13 zákona č. 82/1998 Sb. pro odpovědnost státu za nesprávný úřední postup konkursního soudu v konkursním řízení vedeném na majetek úpadce.

16. Soud prvního stupně se důkladně a přesvědčivě vypořádal s důkazy, o které opřel závěr, že došlo k zanedbání zákonem uložené povinnosti dohledu soudu nad činností konkursního správce (a v jaké míře), i s příčinnou souvislostí mezi tímto postupem soudu a vznikem škody. Rovněž zkoumal se zřetelem k judikatuře Nejvyššího soudu otázku vymahatelnosti pohledávky uplatněné žalobou a na základě závěrů znaleckého posudku správně uzavřel, že žalobce neměl možnost v okamžiku podání žaloby uspokojit pohledávku na vrácení zaplacené části kupní ceny podniku z konkursní podstaty úpadce. Soud prvního stupně proto nepochybil, když na základě svých zjištění a právních úvah žalobě vyhověl.

č. 45

II.

Dovolání a vyjádření k němu

17. Proti oběma výrokům rozsudku odvolacího soudu podal žalovaný dovolání, jehož přípustnost opírá (v intencích toho, jak v dovolání reprodukuje jeho obsah) o ustanovení § 237 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, ve znění účinném od 1. ledna 2013, a požaduje, aby je Nejvyšší soud zrušil a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

18. Dovolatel vytýká odvolacímu soudu především to, že se jasně a přesvědčivě nevypořádal s jeho odvolacími argumenty a pouze krátce (v jediném odstavci) shrnul, že soud prvního stupně zjistil dostatečně skutkový stav věci a správně věc posoudil po stránce právní.

19. Dovolatel dále poukazuje na to, že žalobce a „další společnosti pana M. S. s ním vedou řadu dalších sporů týkajících se předmětného konkursního řízení, a ačkoli je argumentace obou stran v těchto sporech obdobná, v rozhodovací praxi odvolacího soudu lze nalézt „jistou inkonzistenci“. K tomu cituje pasáže z usnesení Městského soudu v Praze ze dne 21. 8. 2012, č. j. 25 Co 217/2012, 25 Co 218/2012-263, z usnesení Městského soudu v Praze ze dne 28. 8. 2012, č. j. 28 Co 371/2012-199, z rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 28. 11. 2012, č. j. 54 Co 380/2012-306, a z usnesení Městského soudu v Praze ze dne 5. 12. 2012, č. j. 19 Co 423/2012-1831, uzavíraje tuto část dovolání konstatováním,

že napadené rozhodnutí odporuje jak vlastní judikatuře odvolacího soudu, tak judikatuře Nejvyššího soudu (citované v označených rozhodnutích).

20. K jednotlivým předpokladům odpovědnosti státu za škodu způsobenou nesprávným úředním postupem orgánu veřejné moci pak dovolatel (jenž míní, že nebyl naplněn žádný z těchto předpokladů) argumentuje následovně:

č. 45

1) K nesprávnému úřednímu postupu

21. K tomu, aby soud prvního stupně mohl dojít k závěru o nesprávném úředním postupu konkursního soudu v podobě popsané v jeho rozhodnutí, by v řízení muselo být prokázáno, že (konkursní) soud věděl nejen to, že část kupní ceny nebyla vrácena žalobci, nýbrž i to, že stav konkursní podstaty vrácení neumožňuje. V důvodech rozhodnutí (soudu prvního stupně) se neuvádí, z jakého důkazu zjistil soud prvního stupně, že konkursní soud byl skutečně informován o tom, že správce konkursní podstaty nevrátil žalobci část kupní ceny za prodej podniku.

22. Skutečnost, že konkursní soud byl informován o zhoršujícím se stavu konkursní podstaty, dovedl soud prvního stupně z dopisů žalobce a dalších věřitelů, ze znaleckých posudků, z výsledku znalkyně P. C. a ze zprávy auditora.

23. Vypovídací hodnota těchto důkazů je však problematická. Dopisy žalobce a dalších věřitelů představují pouze jednostranný pohled na věc. Ke znaleckým posudkům M. R. dovolatel poukazuje na to, že z konkursního spisu, jakož i ze souvisejících sporů, je zřejmé, že M. R. spolupracoval s žalobcem, s jednatelem žalobce M. S. a s dalšími společnostmi M. S. opakovaně a dlouhodobě, takže lze mít pochybnosti o jeho nestrannosti. Posudky M. R. proto nelze považovat za objektivní, což bylo i důvodem, pro který dovolatel trval na vypracování nového znaleckého posudku. Ani nový posudek (znalkyně P. C.) však nelze považovat za přesvědčivý důkaz.

24. Problematickými shledává žalovaný již otázky položené znalkyní. Zejména čtvrtá otázka („Určit jakým způsobem ovlivnila činnost správců konkursní podstaty úpade V. a. s., tuto konkursní podstatu, zda v důsledku jejich činnosti nedocházelo ke zmenšování konkursní podstaty, pokud ano, v jakém rozsahu.“) a pátá otázka („Jaký vliv na konkursní podstatu by měla změna správce konkursní podstaty uvedeného úpade?“) nesměřují k odborným znalostem znalce, ale vybízejí jej ke spekulacím nad rámec znalecké činnosti. Odpovědi na tyto otázky jsou jistě významné pro řízení, jejich nalezení však nemá být úkolem znalce, ale povinností soudu.

25. Posudek samotný pak trpí nedostatkem relevantních podkladů pro jeho vypracování. Některé z tabulek obsažených v posudku nepokrývají celé období, které je předmětem zkoumání, ale (vzhledem k nedostatku podkladů) pouze údaje z vybraných let. Posudek však obsahuje i další nepřesnosti. Kupříkladu u tabulky obsahující přehled „stárnutí pohledávek“ nepokrývají tam obsažená data stejné období jako doprovodný text. Znalce ostatně sama na mnoha

(cca deseti) místech posudku konstatuje nedostatečnost podkladů. Při výsledku znalkyně uvedla, že „neměla k dispozici hlavní účetnictví, tedy hlavní knihu a účetní deník a inventarizaci v takové podobě, aby mohla odsouhlasit účetnictví“.

26. Ačkoli podle znaleckého posudku mělo hospodaření úpadce jednoznačně negativní trend, nedokázala znalkyně přesvědčivě zdůvodnit vývoj hospodaření v roce 2006, v němž došlo k významnému poklesu závazků. Nedostatek podkladů pak má za následek značnou spekulativnost závěrů znaleckého posudku, který proto nelze považovat za relevantní.

27. Podle dovolatele tedy v řízení nebylo postaveno najisto, že konkursní soud měl dostatek jednoznačných informací o tom, že hospodaření úpadce se vyvíjí negativně a že případné zhoršování situace je následkem činnosti správce konkursní podstaty, tedy že nečinnost soudu lze považovat s odkazem na rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 29 Cdo 3064/2000 [jde o rozsudek ze dne 22. 4. 2004, uveřejněný pod číslem 24/2006 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek (dále jen „R 24/2006“), který je – stejně jako další rozhodnutí Nejvyššího soudu zmíněná níže – dostupný i na webových stránkách Nejvyššího soudu] za neospravedlnitelnou z pohledu skutečností, jež konkursnímu soudu byly známy o sepsaném majetku.

2) Ke vzniku škody

28. I kdyby byl v řízení prokázán nesprávný úřední postup konkursního soudu, je sporná existence škody.

29. Soud prvního stupně vyšel z toho, že věřiteli vznikne škoda, jakmile se právo věřitele na plnění proti dlužníku stane fakticky nevymahatelným a je vyloučeno, aby bylo uspokojeno. Okamžik vzniku škody pak stanovil na základě znaleckého posudku P. C. Bez zřetele k výhradám, jež dovolatel má ke znaleckému posudku P. C., je právní názor soudu v rozporu s konstantní judikaturou Nejvyššího soudu, podle které nárok na náhradu škody způsobené výkonem veřejné moci může být vůči státu úspěšně uplatněn pouze tehdy, nemůže-li poškozený úspěšně dosáhnout uspokojení své pohledávky vůči dlužníku, který je mu povinen plnit, s tím, že v případě probíhajícího konkursu na majetek dlužníka vedeného podle zákona o konkursu a vyrovnání může věřiteli škoda vzniknout až tehdy, nebude-li jeho nárok vůči dlužníku uspokojen ani v rámci konkursu. Přitom za nedobytnou je možno pohledávku považovat již ke dni, kdy žalobce obdržel plnění na základě pravomocného rozvrhového usnesení bez ohledu na to, že dosud nebylo vydáno rozhodnutí o zrušení konkursu.

30. Potud dovolatel odkazuje na „rozhodnutí“ Nejvyššího soudu sp. zn. 28 Cdo 406/2011 (jde o usnesení ze dne 18. 10. 2011) a na rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 25 Cdo 2601/2010 [jde o rozsudek ze dne 25. 8. 2010, uveřejněný pod číslem 48/2011 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek (dále jen „R 48/2011“)].

31. Podle dovolatele je tedy nutné vyčkat ve věci vydání rozvrhového usnesení, když Nejvyšší soud je v tomto svém názoru konzistentní, jak je patrné i z dalších jeho rozhodnutí v souvisejících sporech společnosti M. S. proti dovolateli, konkrétně z (již zmíněného) usnesení sp. zn. 28 Cdo 406/2011 a z rozhodnutí sp. zn. 28 Cdo 3429/2011 (jde o usnesení ze dne 8. února 2012), v nichž byla odmítnuta dovolání žalobců s tím, že žaloba je předčasná.

3/ K příčinné souvislosti mezi nesprávným úředním postupem a vznikem škody.

32. Nesprávný úřední postup soudu může být dán, jen je-li zde rovněž „nesprávný úřední postup správce konkursní podstaty“. Soud prvního stupně dovozuje příčinnou souvislost ze znaleckého posudku P. C. (k němuž má dovolatel výhrady jak shora uvedeno). Dovolatel zdůrazňuje, že podle konkursního spisu bylo konkursní řízení (vedené na majetek úpadce) značně komplikované. Konkursní soud neměl dostatečné informace o tom, že hospodářská situace (úpadcova) podniku se následkem jeho provozu neustále zhoršuje.

33. Za realizaci řádného dohledu přitom soud prvního stupně považuje až to, že soud zprostil funkce správce konkursní podstaty (V. H.). V této otázce se však soud neshodl se státním zastupitelstvím, které toto zproštění nedoporučovalo. Odtud je patrné, že nešlo o jednoduchou situaci, k níž by existovalo jednoznačně správné řešení.

34. Podle soudu prvního stupně není podstatné, jak dopadla žaloba proti správci konkursní podstaty úpadce, protože ve věci jde o odpovědnost za škodu vzniklou v důsledku jednání několika škůdců, kteří jsou odpovědní společně a nerozdílně (žalobce je může žalovat společně). Odpovědnost státu za škodu je objektivní odpovědností, takže kdyby žalobce uspěl i vůči správci konkursní podstaty úpadce, zohlednila by se tato skutečnost v exekučním řízení (kdyby byl žalobce uspokojen plněním některého z více solidárně zavázaných dlužníků).

35. Dovolatel s tímto názorem „ostře nesouhlasí“ a z usnesení Obvodního soudu pro Prahu 2, č. j. 27 C 206/2009-182, vydaného v související věci týkající se téhož konkursního řízení, v řízení o žalobě další společnosti M. S. (R. s. r. o.) cituje tuto pasáž:

„(...) být odpovědnost státu za škodu způsobenou nesprávným úředním postupem spočívajícím v porušení povinností konkursního soudu při výkonu dohlédací činnosti ve vztahu ke správci konkursní podstaty jako subjektu samostatně odpovědnému za škodu způsobenou výkonem své činnosti není subsidiární, požadavek naplnění příčinné souvislosti mezi nesprávným úředním postupem soudu a tvrzenou škodou vyžaduje, aby se správce konkursní podstaty dopustil porušení povinnosti při výkonu své funkce a aby z porušení této povinnosti vznikla žalobci škoda, neboť pokud by se správce konkursní podstaty žádného porušení povinnosti nedopustil či škoda vznikla v důsledku jiné skutečnosti než porušení povinností správce, pak by ani případné porušení povinností konkursního soudu při výkonu dohlédací činnosti nad výkonem funkce správce konkurs-

ní podstaty nemohlo být v příčinné souvislosti s tvrzenou škodou. Rozhodnutí o žalobou uplatněném nároku na náhradu škody tedy vyžaduje posouzení předběžné otázky, zda se správce konkursní podstaty skutečně dopustil takového porušení svých povinností, kterému mělo být řádným výkonem dohlédací činností soudu zabráněno, případně toto mělo být napraveno, a zda v důsledku tohoto porušení povinností vznikla žalobci tvrzená škoda.“

č. 45

36. Odtud dovolatel dovozuje, že soud by měl především sám zjistit, zda správce konkursní podstaty úpadce porušil povinnost při výkonu funkce a zda tímto porušením povinností vznikla žalobci škoda, nebo by měl vyčkat rozhodnutí příslušného sporu mezi žalobcem a správcem konkursní podstaty (je-li veden). Odůvodnění rozsudku soudu prvního stupně však žádné takové zjištění neobsahuje. „Mezi řádky“ lze sice číst, že soud prvního stupně postup správce konkursní podstaty nepovažoval za správný, neprováděl však potud žádné dokazování (a jde tak o jeho pouhou domněnku). Podle soudu takové zjištění dokonce ani není pro věc podstatné.

37. Názor soudu je podle dovolatele „v příkrém rozporu“ s konstantní judikaturou (potud dovolatel příkladmo poukazuje na usnesení Nejvyššího soudu ze dne 4. 11. 2004, sp. zn. 25 Cdo 1404/2004, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. 12. 2004, sp. zn. 25 Cdo 1665/2004, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 7. 2008, sp. zn. 25 Cdo 5109/2007, rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 11. 3. 2009, sp. zn. 25 Cdo 948/2007, a na usnesení Nejvyššího soudu ze dne 6. 8. 2012, sp. zn. 28 Cdo 3315/2011), podle které stát vystupuje vždy v pozici takzvaného „posledního dlužníka“. Poškozený se tak vždy má hojit na škůdci samotném, v tomto případě tedy správci konkursní podstaty, popřípadě jiných osobách, kupříkladu členech věřitelského výboru, a teprve nemůže-li se náhrady škody domoci jiným způsobem, může uplatňovat nárok z titulu nesprávného úředního postupu proti státu.

4) K existenci pohledávky

38. Dovolatel má pochybnosti i o tom, zda „žalovaná pohledávka“ [rozuměj nedobytná pohledávka žalobce vůči dlužníku (úpadci)] vůbec existuje. K tomu poukazuje na dohodu o narovnání (uzavřenou mezi stávajícím správcem konkursní podstaty na straně jedné a M. S., žalobcem a společnostmi R. s. r. o. a A. s. r. o. na straně druhé dne 19. 12. 2007), z jejíhož obsahu v dovolání cituje se závěrem, že podle této dohody zanikla narovnáním i pohledávka žalobce vůči úpadci ve výši 3 000 000 Kč. Soudu prvního stupně dovolatel v dotčených souvislostech vytýká, že dovoláním citovaná ustanovení dohody o narovnání ponechal bez povšimnutí. Zanikla-li dohodou o narovnání pohledávka žalobce vůči dlužníku (úpadci), nelze již po státu požadovat náhradu škody způsobené nedobytností této pohledávky.

39. Žalobce ve vyjádření navrhuje dovolání odmítnout, namítaje úvodem, že dovolání trpí vadou spočívající v tom, že nevymezuje, v jakém rozsahu se napa-

dá rozhodnutí odvolacího soudu, ani v čem dovolatel spatřuje splnění předpokladů přípustnosti dovolání.

č. 45

40. K dovoláním otevřeným otázkám žalobce uvádí, že odvolací soud je vyřešil v souladu s judikaturou Nejvyššího soudu. Žalobce poukazuje na to, že výhrady dovolatele ke skutkovým zjištěním soudů nejsou hodnocením právních otázek. K tomu uvádí, že závěry znalkyně P. C. o nemožnosti uspokojení žalobcovy pohledávky korespondují též pravomocnému usnesení konkursního soudu z 13. 9. 2009, který konstatoval stejný stav. Právní názor dovolatele, že stát má vystupovat v pozici „posledního dlužníka“, má žalobce za nesprávný a odporující dosavadní rozhodovací praxi Nejvyššího soudu, k čemuž poukazuje zejména na rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 7. 12. 2011, sp. zn. 28 Cdo 349/2010, a na rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 4. 4. 2013, sp. zn. 28 Cdo 1702/2012.

41. K závěru, že pohledávku věřitele vůči dlužníku (úpadci) lze mít za nevymahatelnou i před skončením konkursu nebo schválením konečné zprávy, cituje žalobce pasáže z rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 11. 4. 2012, sp. zn. 29 Cdo 4968/2009 [jde o rozsudek uveřejněný pod číslem 93/2012 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek (dále jen „R 93/2012“)], jakož i z rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 18. 3. 2008, sp. zn. 21 Cdo 480/2007, uveřejněného pod číslem 77/2008 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek.

42. Pochybnosti dovolatele o existenci nedobytné pohledávky nejsou podle žalobce na místě. Jde o námitky, které měl dovolatel uplatnit především v řízení před soudem prvního stupně, když z dalších částí dohody o narovnání plyne, že účinnost těch bodů dohody, na které dovolatel odkazuje, byla vázána na splnění dále sjednaných podmínek, což se nestalo. Z obsahového hlediska šlo o započtení zakázané ustanovením § 14 odst. 1 písm. i) ZKV, uzavírá žalobce, jež potud poukazuje na rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 9. 2011, sp. zn. 29 Cdo 3017/2010 [jde o rozsudek uveřejněný ve zvláštním čísle I. časopisu Soudní judikatura (Judikatura konkursní a insolvenční), ročník 2012, pod číslem 9].

III.

Přípustnost dovolání

43. Rozhodné znění občanského soudního řádu pro dovolací řízení (do 31. 12. 2012) se podává z bodu 7. čl. II zákona č. 404/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

44. Ustanovení § 237 o. s. ř. (ve znění účinném od 1. 1. 2013), od kterého odvozuje přípustnost dovolání dovolatel, tedy na věc uplatnitelné není, čímž se stává bezpředmětnou též jinak oprávněná (v režimu přípustnosti dovolání podle občanského soudního řádu ve znění účinném od 1. 1. 2013) námitka žalobce, že

dovolání není způsobilé věcného projednání, jelikož dovolatel nevymezil řádně přípustnost dovolání (srov. § 241a odst. 2 o. s. ř., ve znění účinném od 1. 1. 2013).

45. K žalobcově výhradě, že v dovolání není uvedeno, v jakém rozsahu se napadá rozhodnutí odvolacího soudu (§ 241a odst. 1 o. s. ř.), Nejvyšší soud uvádí, že v čl. I. dovolání se výslovně uvádí, že dovolání směřuje proti prvnímu a druhému výroku napadeného rozhodnutí. Ve spojení s dovolacím návrhem (požadujícím zrušení napadeného rozhodnutí jako celku) nemá Nejvyšší soud pochyb o tom, že oba výroky rozsudku odvolacího soudu jsou napadány v plném rozsahu, takže tvrzenou vadou dovolání netrpí.

I. K přípustnosti dovolání

46. V rozsahu, v němž dovolání směřuje proti té části prvního výroku napadeného rozhodnutí, kterou odvolací soud potvrdil rozsudek soudu prvního stupně ve výroku o nákladech řízení a proti druhému výroku napadeného rozhodnutí o nákladech odvolacího řízení, je Nejvyšší soud bez dalšího odmítl jako objektivně nepřipustné podle ustanovení § 243b odst. 5 o. s. ř., ve spojení ustanovením § 218 písm. c) o. s. ř. (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 1. 2002, sp. zn. 29 Odo 874/2001, uveřejněné pod číslem 4/2003 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek).

47. V rozsahu, v němž dovolání směřuje proti té části prvního výroku napadeného rozhodnutí, kterou odvolací soud potvrdil rozsudek soudu prvního stupně ve vyhovujícím výroku o věci samé, je dovolání přípustné podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. b) o. s. ř.

IV.

Důvodnost dovolání

II. K dovolacím důvodům

48. Dovolatel (ač za něj jedná osoba s právnickým vzděláním) nepřipíná výslovně dovolací argumentaci k žádnému z dovolacích důvodů taxativně vypočtených v § 241a odst. 2 a 3 o. s. ř.

49. Žalobce přílehlavě poukázal na to, že výhrady dovolatele ke skutkovým zjištěním soudů nejsou hodnocením právních otázek. V té části dovolání, ve které dovolatel kritizuje to, jak odvolací soud (soud prvního stupně) hodnotil provedené důkazy (v pasáži k nesprávnému úřednímu postupu), jde o argumentaci pro výsledek dovolacího řízení bezcennou.

50. Samotné hodnocení důkazů (opírající se o zásadu volného hodnocení důkazů zakotvenou v ustanovení § 132 o. s. ř.) totiž nelze úspěšně napadnout žádným dovolacím důvodem (srov. např. důvody usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. 2. 2011, sen. zn. 29 NSČR 29/2009, uveřejněného pod číslem 108/2011 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek, včetně tam zmíněného odkazu na

nález Ústavního soudu ze dne 6. 1. 1997, sp. zn. IV. ÚS 191/96, uveřejněný pod číslem 1/1997 Sbírkou nálezů a usnesení Ústavního soudu).

č. 45

51. Další části dovolání jsou z obsahového hlediska především kritikou správnosti právního posouzení věci odvolacím soudem, jíž je vyhrazen dovolací důvod uvedený v § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř. Dovolání lze po formální stránce oprávněně vytknout, že v rozhodných právních otázkách je opakovaně (formálně chybě) koncipováno jako polemika se závěry soudu prvního stupně (jejichž přezkoumání není úkolem dovolacího soudu). S přihlédnutím k tomu, že odvolací soud se v relativně stručném odůvodnění dovoláním napadeného rozhodnutí omezil pouze na přitakání těmto závěrům, lze však i potud míti za to, že (posuzováno z obsahového hlediska) jde o polemiku s rozhodnutím odvolacího soudu.

52. Nejvyšší soud úvodem zdůrazňuje, že ve vztahu mezi jednotlivými dovolacími důvody taxativně vypočtenými v § 241a odst. 2 a 3 o. s. ř. neplatí vztah příčiny a následku (z existence jednoho nelze usuzovat na naplnění druhého); srov. shodně např. důvody rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 27. 10. 2004, sp. zn. 29 Odo 268/2003, uveřejněného pod číslem 19/2006 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek, a rozsudku velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 9. 10. 2013, sp. zn. 31 Cdo 3881/2009, uveřejněného pod číslem 10/2014 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek.

53. Při úvaze, zda právní posouzení věci odvolacím soudem je ve smyslu ustanovení § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř. správné, tedy dovolací soud vychází ze skutkových závěrů odvolacího soudu a nikoli z těch skutkových závěrů, které v dovolání na podporu svých právních argumentů (případně) nejprve zformuluje sám dovolatel. Pro tyto účely se též nezabývá námitkami, jež dovolatel ke skutkovému stavu věci, z něž vyšel odvolací soud, snesl prostřednictvím dovolacích důvodů dle § 241a odst. 2 písm. a) a odst. 3 o. s. ř.

54. Jakkoli k nesprávnému úřednímu postupu konkursního soudu v pojetí žalobce mělo docházet již v době před 26. 4. 2006, s přihlédnutím k čl. II. zákona č. 160/2006 Sb., kterým se mění zákon č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem a o změně zákona České národní rady č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 201/2002 Sb., o Úřadu pro zastupování státu ve věcech majetkových, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, je pro právní posouzení věci dovolacím soudem rozhodný především výklad ustanovení § 13 zákona č. 82/1998 Sb., ve znění účinném od 26. 4. 2006 (po novele provedené právě zákonem č. 160/2006 Sb.), jež do vydání napadeného rozhodnutí nedoznalo změn.

55. Podle ustanovení § 13 zákona č. 82/1998 Sb. (v rozhodném znění) stát odpovídá za škodu způsobenou nesprávným úředním postupem. Nesprávným

úředním postupem je také porušení povinnosti učinit úkon nebo vydat rozhodnutí v zákonem stanovené lhůtě. Nestanoví-li zákon pro provedení úkonu nebo vydání rozhodnutí žádnou lhůtu, považuje se za nesprávný úřední postup rovněž porušení povinnosti učinit úkon nebo vydat rozhodnutí v přiměřené lhůtě (odstavec 1). Právo na náhradu škody má ten, jemuž byla nesprávným úředním postupem způsobena škoda (odstavec 2).

č. 45

56. Dle ustanovení § 12 ZKV (ve znění účinném do 31. 12. 2007, pro věc rozhodném) soud je oprávněn vyžádat si od správce zprávu a vysvětlení, nahlížet do jeho účtů a konat potřebná šetření. Může správci uložit, aby si vyžádal na určité otázky názor věřitelského výboru, nebo mu může dát pokyny sám (odstavec 1). Při výkonu své dohlédací činnosti soud rozhoduje o záležitostech, které se týkají průběhu konkursu, a činí opatření nezbytná k zajištění jeho účelu (odstavec 2).

57. Rozhodovací praxe Nejvyššího soudu je při posouzení odpovědnosti státu za škodu způsobenou nesprávným úředním postupem orgánu veřejné moci ustálena v následujících závěrech:

[1] Odpovědnost státu za škodu způsobenou nesprávným úředním postupem je objektivní odpovědností, které se stát nemůže zprostit (§ 2 zákona č. 82/1998 Sb.), jestliže jsou kumulativně splněny tři předpoklady: 1) nesprávný úřední postup, 2) vznik škody a 3) příčinná souvislost mezi vznikem škody a porušením zákonné povinnosti [srov. shodně např. důvody rozsudku velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 12. 9. 2012, sp. zn. 31 Cdo 1791/2011 uveřejněného pod číslem 7/2013 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek (dále jen „R 7/2013“)].

[2] Nesprávným úředním postupem je porušení pravidel předepsaných právní normou pro počínání státního orgánu při jeho činnosti, a to i při takových úkonech, které jsou prováděny v rámci jeho rozhodovací činnosti, avšak neodrazí se bezprostředně v obsahu daného rozhodnutí; srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 8. 2012, sp. zn. 29 Cdo 2778/2010, uveřejněný v časopise Soudní judikatura číslo 4, ročník 2013, pod číslem 42 (v literatuře srov. shodně např. dílo VOJTEK, P. Odpovědnost za škodu při výkonu veřejné moci. Komentář. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 146 – 147). Podle konkrétních okolností může jít o jakoukoliv činnost spojenou s výkonem pravomocí státního orgánu, dojde-li při ní nebo v jejím důsledku k porušení pravidel předepsaných právními normami pro počínání státního orgánu nebo k porušení pořádku určeného povahou a funkcí postupu. O „úřední“ postup jde tehdy, jestliže tak postupují osoby, které plní úkoly státního orgánu, a pokud tento postup slouží výkonu státní moci (R 24/2006, rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 2. 2004, sp. zn. 25 Cdo 2274/2003, uveřejněný pod číslem 73/2006 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek).

[3] Pro posouzení, zda stát odpovídá za tvrzenou škodu, je podstatné, zda škoda vznikla v příčinné souvislosti s nesprávným úředním postupem. O vztah příčinné souvislosti (tzv. kauzální nexus) by šlo, jen kdyby tvrzená škoda vznikla následkem onoho nesprávného úředního postupu (teorie tzv. adekvátní příčinné souvislosti). Srov. dále např. též nález Ústavního soudu ze dne 1. 11. 2007, sp. zn. I. ÚS 312/05, uveřejněný pod číslem 177/2007 Sbírký nálezů a usnesení Ústavního soudu a v něm označené odkazy na literaturu k teorii adekvátní příčinné souvislosti, jakož i R 7/2013. Jestliže škoda nevznikla coby následek nesprávného úředního postupu (byla-li rozhodující příčinou vzniku škody jiná skutečnost), odpovědnost za škodu nenastává; příčinou vzniku škody může být jen ta okolnost, která škodu způsobila a bez níž by škodlivý následek nenastal [srov. obdobně rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 9. 2007, sp. zn. 29 Odo 1220/2005, uveřejněný pod číslem 33/2008 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek (dále jen „R 33/2008“)].

[4] Za škodu vzniklou účastníkům konkursního řízení nebo třetím osobám v důsledku porušení povinnosti uložené správci konkursní podstaty zákonem nebo soudem v souvislosti s výkonem této funkce odpovídá správce konkursní podstaty podle § 420 odst. 1 obč. zák. (rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 12. 3. 2003, sp. zn. 25 Cdo 2123/2001, uveřejněný pod číslem 88/2003 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek).

[5] Odpovědnost správce konkursní podstaty za škodu vzniklou účastníkům konkursního řízení nebo třetím osobám v důsledku porušení povinnosti uložené správci konkursní podstaty zákonem nebo soudem v souvislosti s výkonem této funkce je osobní majetkovou odpovědností správce konkursní podstaty (srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 9. 2008, sp. zn. 29 Cdo 2225/2008, uveřejněný pod číslem 63/2009 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek nebo rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 6. 2011, sp. zn. 29 Cdo 2316/2009, uveřejněný pod číslem 149/2011 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek).

[6] Stát neodpovídá za škodu způsobenou porušením povinnosti správce konkursní podstaty v konkursním řízení (R 24/2006).

[7] Nesprávný úřední postup konkursního soudu může spočívat v tom, že nevydal správci konkursní podstaty včas pokyn k vyloučení věci z majetku konkursní podstaty, ačkoliv mu byly známy skutečnosti, jejichž jednoduché posouzení umožňovalo přijmout spolehlivý závěr, že sepsaná věc nepatří do konkursní podstaty. Samotná okolnost, že bylo zahájeno řízení o vylučovací žalobě ve smyslu ustanovení § 19 odst. 2 ZKV, nesprávnost takového postupu nevylučuje; není však povinností konkursního soudu vyjadřovat se při výkonu své dohlédací činnosti (§ 12 odst. 2 ZKV) ke stavu dokazování v řízení o vylučovací žalobě (R 24/2006).

[8] Smyslem dohlédací činnosti konkursního soudu je zajištění řádného a plynulého průběhu konkursního řízení a dodržování jeho pravidel všemi ostatními procesními subjekty. Rozhodnutí, jež konkursní soud vydává při dohlédací činnosti, proto mají operativně reagovat na problémy vzešlé z činnosti procesních subjektů v průběhu konkursního řízení způsobem co nejvíce naplňujícím smysl dohlédací činnosti soudu. Není přitom nikterak vyloučeno, aby do doby, než se stav vyvolaný pokynem soudu uděleným při výkonu dohlédací činnosti stane nevratným, soud vydáním dalšího (nového) rozhodnutí korigoval (v závislosti na nově vzniklé situaci v konkursu) některý ze svých předchozích pokynů či opatření (rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20. 12. 2007, sp. zn. 29 Odo 1696/2005, uveřejněný pod číslem 88/2008 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek).

[9] Podle ustanovení 12 odst. 2 ZKV se klade důraz na to, že konkursní soud činí při výkonu dohlédací činnosti opatření nezbytná k zajištění účelu konkursu (jímž je ve smyslu § 1 odst. 1 ZKV uspořádání majetkových poměrů dlužníka, který je v úpadku). Pro rozhodnutí, která konkursní soud vydává při výkonu své dohlédací činnosti (lhostejno, zda z vlastní iniciativy nebo z podnětu či na návrh některého z procesních subjektů), tudíž není určující osobní zájem dlužníka (úpadce), některého z věřitelů nebo správce konkursní podstaty (popřípadě zájem třetí osoby na řízení nezúčastněné), nýbrž to, že jeho prostřednictvím bude naplňován účel konkursu, takže přijatá opatření povedou k dosažení cíle konkursu (srov. i § 2 odst. 3 ZKV) (rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 3. 2014, sp. zn. 29 Cdo 704/2012).

58. V takto ustaveném judikatorním rámci činí Nejvyšší soud pro poměry dané věci k dovoláním otevřeným právním otázkám následující závěry.

1) K nesprávnému úřednímu postupu

59. Tohoto předpokladu odpovědnosti státu za škodu se v rovině právní z větší části týká argumentace použitá dovolatelem až v pasáži dovolání k příčinné souvislosti mezi nesprávným úředním postupem a vznikem škody.

60. Nejvyšší soud ve svých rozhodnutích opakovaně zdůrazňuje, že konkursní řízení vedené podle zákona o konkursu a vyrovnání se člení na několik relativně samostatných fází, z nichž první, přípravná, fáze počíná podáním návrhu na prohlášení konkursu a končí prohlášením konkursu, druhá, realizační, fáze se v době od prohlášení konkursu do podání konečné zprávy správcem konkursní podstaty pojí s přihlašovaním pohledávek věřitelů, zjišťováním majetku patřícího do konkursní podstaty a zpeněžováním tohoto majetku, a třetí, závěrečná, fáze počínající rozvrhovým usnesením, postihuje vlastní rozvrh výtěžku konkursní podstaty mezi věřiteli a zrušení konkursu [srov. např. důvody usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 1. 2006, sp. zn. 29 Odo 208/2003, uveřejněného pod číslem 95/2006 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek (dále jen

„R 95/2006“), důvody rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 25. 6. 2009, sp. zn. 29 Cdo 2917/2007, uveřejněného pod číslem 42/2010 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek (dále jen „R 42/2010“) nebo rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 5. 2012, sp. zn. 29 Cdo 2012/2010, uveřejněný pod číslem 132/2012 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek (dále jen „R 132/2012“)].

č. 45

61. Ve druhé fázi konkursního řízení (v níž se v rozhodné době nacházelo i konkursní řízení vedené na majetek úpadce v této věci) je pro posouzení, zda konkursní soud vede konkursní řízení řádně (zda neporušuje své povinnosti), určující (rozhodující) právě to, jak účinně vykonává dohled ve smyslu § 12 ZKV. Úřední postup konkursního soudu lze v této fázi konkursního řízení mít vždy za nesprávný tam, kde konkursní soud včas nebo vůbec nereaguje na odůvodněné podněty nebo návrhy účastníků konkursního řízení, správce konkursní podstaty nebo i třetích osob. Přitom bez zřetele k tomu, jaké opatření přijme konkursní soud při řešení sporné otázky v rámci dohlédací činnosti, tam, kde lze důvodně předpokládat, že konečným způsobem bude předmětná otázka (spor o plnění) zodpovězena až v samostatném soudním sporu (aniž by šlo o excindační řízení), by měl přijmout též opatření, jež by bránilo tomu, aby předmět sporu nebyl spotřebován nebo použit k jiným účelům před pravomocným skončením sporu, nebo opatření, jež by riziko takového postupu alespoň podstatně minimalizovalo. Srov. shodně např. též rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 23. 7. 2015, sp. zn. 29 Cdo 924/2013, přijatý v jiném sporu týchž účastníků (jímž Nejvyšší soud zrušil dovoláním zmíněný rozsudek Městského soudu v Praze č. j. 54 Co 380/2012-306).

62. Oba soudy v obecné rovině z takto chápaného pojetí nesprávného úředního postupu nevybočily, nicméně (jak bude rozebráno dále) neřešily správně otázku příčinné souvislosti mezi nesprávným úředním postupem a tvrzenou škodou.

2/ Ke vzniku škody

63. Dovolatel zpochybňuje závěr o vzniku škody argumentem, že žaloba je předčasná, jelikož (v intencích závěrů obsažených v R 48/2011) v konkursním řízení vedeném na majetek úpadce dosud nebylo vydáno rozvrhové usnesení, takže nelze přijmout závěr o nedobytnosti pohledávky věřitele (žalobce) vůči dlužníku (úpadci).

64. V R 48/2011 Nejvyšší soud uzavřel, že nárok na náhradu škody způsobené výkonem veřejné moci může být vůči státu úspěšně uplatněn pouze tehdy, nemůže-li poškozený úspěšně dosáhnout uspokojení své pohledávky vůči dlužníku, který je mu povinen plnit, s tím, že v případě probíhajícího konkursu na majetek dlužníka vedeného podle zákona o konkursu a vyrovnání může věřiteli škoda vzniknout až tehdy, nebude-li jeho nárok vůči dlužníku uspokojen ani v rámci konkursu. Tamtéž Nejvyšší soud dodal, že za nedobytnou je možno pohledávku považovat již ke dni, kdy žalobce obdržel plnění na základě pravomocného rozvrhového usnesení bez ohledu na to, že dosud nebylo vydáno rozhodnutí o zrušení konkursu.

65. Jak je dále patrné z odůvodnění R 48/2011, výše citované závěry přijal Nejvyšší soud ve věci, v níž odvolací soud zamítl žalobu věřitele (poškozeného) vůči státu o náhradu škody způsobené nesprávným úředním postupem (odůvodněnou „ztrátou“ věřitelovy pohledávky vůči dlužníku v důsledku nečinnosti soudu v nalézacím řízení) „pro předčasnost“, s tím, že konkursní řízení vedené na majetek dlužníka (úpadce) je pouze ve fázi plnění rozvrhového usnesení (ve smyslu R 95/2006, R 42/2010 a R 132/2012 šlo o závěrečnou fázi konkursního řízení) a konkurs dosud nebyl zrušen podle § 44 odst. 1 písm. a) ZKV. Tento závěr odvolacího soudu shledal Nejvyšší soud chybným, maje plně za možné považovat věřitelovu pohledávku vůči dlužníku (úpadci) za nedobytnou „již“ (!) na základě pravomocného rozvrhového usnesení [se zřetelem k tomu, co má být (může být) věřiteli podle rozvrhu plněno z dlužníkovy konkursní podstaty na úhradu pohledávky].

66. Závěr, že pohledávka věřitele vůči dlužníku (úpadci) nemůže být (pro účely sporu o náhradu škody vůči státu vzniklé „ztrátou“ pohledávky vůči dlužníku a způsobené nesprávným úředním postupem ve smyslu § 13 zákona č. 82/1998 Sb.) považována za nedobytnou i před právní mocí rozvrhového usnesení, odtud neplyne (srov. opět i rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 29 Cdo 924/2013).

67. Jinak řečeno, závěr Nejvyššího soudu, že „za nedobytnou je možno pohledávku považovat ‚již‘ ke dni, kdy žalobce obdržel plnění na základě pravomocného rozvrhového usnesení“ (R 48/2011), v žádném případě nelze vykládat tak, že „za nedobytnou je možno pohledávku (vždy) považovat ‚až‘ ke dni, kdy žalobce obdržel plnění na základě pravomocného rozvrhového usnesení“. Z R 48/2011 taková interpretace dozajista neplyne právě proto, že pro poměry tam řešené věci Nejvyšší soud odklidil jako nesprávný jen úsudek odvolacího soudu, že k závěru o nedobytnosti pohledávky nestačí ani pravomocné rozvrhové usnesení (možnou nedobytností pohledávky v době předcházející právní moci rozvrhového usnesení se R 48/2011 nezabývalo).

68. K tomu, že rozvrhové usnesení není vždy skutečností rozhodnou pro vznik škody způsobené „ztrátou“ (nedobytností) pohledávky vůči dlužníku (úpadci), se Nejvyšší soud vyjádřil např. též v žalobcem zmíněném R 93/2012. V něm uzavřel, že rozvrhové usnesení není samo o sobě skutečností rozhodnou pro vznik nebo výši škody způsobené věřiteli porušením povinnosti podat návrh na prohlášení konkursu na majetek dlužníka.

69. V důvodech R 93/2012 poukázal Nejvyšší soud na to, že již v R 33/2008 připustil, že výši škody způsobené věřiteli porušením povinnosti podat návrh na prohlášení konkursu na majetek dlužníka lze určit i dříve než (až) v souvislosti s rozvrhovým usnesením, přičemž tak učinil s vědomím, že v konkursním řízení vedeném podle zákona o konkursu a vyrovnání může být otázka nemožnosti uspokojení pohledávky věřitele zodpovězena (podle stavu konkursního řízení) i dříve než při rozvrhu (k němuž ani nemusí dojít). K tomu Nejvyšší soud

č. 45

v R 93/2012 dále dodal, že především může být míra možného uspokojení věřitelů dlužníka objasněna již při vydání částečného rozvrhu (srov. důvody rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 30. 4. 2008, sp. zn. 29 Odo 657/2006, uveřejněného v časopise Soudní judikatura číslo 11, ročník 2008, pod číslem 168). V řadě případů bude možné uzavřít, v jaké výši vznikla věřiteli škoda, již při pravomocném schválení konečné zprávy (§ 29 ZKV), bude-li z ní patrné, že dosažený výtěžek zpeněžení konkursní podstaty nebude postačovat ani k plnému uspokojení pohledávek za podstatou (§ 31 odst. 2 ZKV) a pracovních nároků (§ 31 odst. 3 ZKV), takže nezajištění věřitelé druhé třídy neobdrží při rozvrhu ničeho (§ 32 odst. 1 ZKV).

70. A konečně Nejvyšší soud v R 93/2012 též uzavřel (odkazuje na R 48/2011), že tam, kde stav konkursního řízení před vydáním rozvrhového usnesení nedovoluje určit výši škody způsobem shora popsáním, vskutku bude namístež žalobu zamítnout pro předčasnost. V takovém případě totiž platí, že škoda dosud nevznikla (nelze postavit najisto, v jakém rozsahu se věřitel uspokojí z majetku dlužníka).

71. Závěry obsažené v R 93/2012 se vztahovaly ke škodě způsobené věřiteli tím, že osoby uvedené v § 3 odst. 2 ZKV porušily povinnost podat návrh na prohlášení konkursu na majetek dlužníka [přímo v R 93/2012 Nejvyšší soud poznamenal, že otázku odpovědnostních nároků osob uvedených v § 3 odst. 2 ZKV nelze jinak (bez dalšího) směřovat s otázkami vzniku škody při odpovědnosti státu za škodu způsobenou výkonem veřejné moci]. V pojmenování situací, jež dovolují učinit v konkursním řízení závěr, že pohledávka věřitele vůči dlužníku (úpadci) se stala nedobytnou ještě před právní mocí rozvrhového usnesení, však mezi těmito instituty rozdílu není.

72. Pro poměry dané věci platí řečené tím více, že v konkursní věci úpadce již konkursní soud povolil částečný rozvrh (usnesením o částečném rozvrhu z 21. 12. 2007).

73. Dovolání tudíž potud není důvodné.

3) K příčinné souvislosti mezi nesprávným úředním postupem a vznikem škody

74. Potud dovolatel kritizuje (odvolacím soudem převzatý) úsudek soudu prvního stupně (podložený poukazem na solidární odpovědnost více škůdců), že pro výsledek řízení není podstatné, jak dopadla žaloba podaná (žalobcem) proti „správci konkursní podstaty úpadce“.

75. K otázce možné společné odpovědnosti státu a správce konkursní podstaty za škodu se Nejvyšší soud vyjádřil v rozsudku ze dne 28. 8. 2013, sp. zn. 29 Cdo 2656/2010, uveřejněném v časopise Soudní judikatura číslo 10, ročník 2014, pod číslem 114. V něm vysvětlil, že z R 24/2006 též plyne, že obecně se nepředpokládá, že by se odpovědnost správce konkursní podstaty za škodu způsobenou tím, že při výkonu funkce nepostupoval s odbornou péčí a porušil

povinnosti, které mu ukládá zákon nebo mu uloží soud (§ 8 odst. 2 ZKV), překrývala s odpovědností státu za škodu způsobenou konkursním soudem způsobem, jenž by dovoľoval uzavřít, že tyto subjekty způsobily škodu společně.

76. K tomu Nejvyšší soud doplňuje (ve shodě s tím, co uzavřel např. též v rozsudku sp. zn. 29 Cdo 924/2013), že výše citované judikatorní závěry Nejvyššího soudu k samostatné majetkové odpovědnosti správce konkursní podstaty za škodu vzniklou účastníkům konkursního řízení nebo třetím osobám v důsledku porušení povinnosti uložené správci konkursní podstaty zákonem nebo soudem v souvislosti s výkonem této funkce je nutno v souvislostech, kdy je tvrzena i odpovědnost státu za nesprávný úřední postup konkursního soudu spočívající v zanedbání dohledu nad výkonem funkce správcem konkursní podstaty, chápat následovně:

č. 45

[1] Jestliže škoda vznikla již v důsledku jednání správce konkursní podstaty, jenž při výkonu funkce nepostupoval s odbornou péčí a porušil povinnost, kterou mu ukládá zákon nebo kterou mu uložil konkursní soud (§ 8 odst. 2 ZKV), pak není dána odpovědnost státu za škodu způsobenou nesprávným úředním postupem konkursního soudu [došlo-li ke vzniku škody jednáním správce konkursní podstaty, pak nedostatky následné dohlédací činnosti konkursního soudu již nelze pokládat (též s přihlédnutím k teorii adekvátní příčinné souvislosti) za příčinu vzniku škody (rozhodující příčinou vzniku škody byla jiná skutečnost)].

[2] Pouze tehdy, dovršil-li se škodný následek vyvolaný protiprávním jednáním správce konkursní podstaty (vznikla-li škoda) až ve spojení s případnou nečinností nebo vadami postupu konkursního soudu při výkonu dohlédací činnosti (ve spojení s nesprávným úředním postupem konkursního soudu), lze uvažovat o společné odpovědnosti správce konkursní podstaty a státu za způsobenou škodu.

[3] Závěr, že stát odpovídá za škodu způsobenou nesprávným úředním postupem konkursního soudu spočívajícím v zanedbání dohledu nad výkonem funkce správce konkursní podstaty, je zcela vyloučen, jestliže zde není protiprávního postupu správce konkursní podstaty, jenž měl být napraven dohledem tak, aby se předešlo vzniku škody.

[4] Jinak řečeno, ve sporu o náhradu škody způsobené nesprávným úředním postupem konkursního soudu spočívajícím v zanedbání dohledu nad výkonem funkce správce konkursní podstaty, se soud nesmí vyhnout posouzení případných pochybení správce konkursní podstaty při výkonu funkce, neboť otázka, zda správce konkursní podstaty postupoval při výkonu funkce s odbornou péčí, je pro výsledek sporu proti státu určující (nedbalý dohled konkursního soudu ve vztahu ke správci konkursní podstaty, který při výkonu funkce i tak postupoval s odbornou péčí, nemůže být příčinou vzniku škody ve smyslu § 13 zákona č. 82/1998 Sb.).

77. Právní posouzení věci odvolacím soudem, jenž zkoumaný úsudek soudu prvního stupně nekorigoval, tedy správné není a dovolání je již proto důvodné. Výsledek sporu o náhradu škody, který i podle soudu prvního stupně žalobce souběžně vedl se (bývalým) správcem konkursní podstaty úpadce (V. H.), má (totiž) ve světle výše řečeného podstatný význam i pro posouzení (spolu)odpovědnosti státu.

78. Oběma soudům též lze v daných souvislostech vytknout nejasnost (nekonkrétnost) jejich právní argumentace, jestliže v rovině zkoumání příčinné souvislosti nevymezily rozhodné období, v němž bylo možné zkoumat, zda případný nesprávný úřední postup konkursního soudu při výkonu dohlédací činnosti nad postupem správce konkursní podstaty úpadce vedl ke „ztrátě“ (k nedobytnosti) žalobcovy pohledávky. Skutkový závěr, podle kterého pohledávka byla nedobytná v době podání žaloby v této věci (16. 12. 2008), je pro právní závěr na dané téma nedostačující. V rozsudku soudu prvního stupně jsou obsažena četná skutková zjištění o stavu konkursní podstaty úpadce před 12. 8. 2005, aniž by z právního posouzení věci oběma soudy bylo patrné, jaký význam v rovině právní těmto zjištěním přisuzují. Přitom je zjevné, že pohledávka věřitele (žalobce) vůči dlužníku (úpadci), za jejíž „ztrátu“ (nedobytnost) má být odpovědný stát, vznikla až odstoupením správce konkursní podstaty (V. H.) od smlouvy o prodeji podniku ze dne 2. 6. 2005, tj. nejdříve 12. 9. 2005.

79. Nesprávný úřední postup konkursního soudu při výkonu dohlédací činnosti nad postupem správce konkursní podstaty úpadce z doby před 12. 9. 2005 tedy není (nemůže být) v příčinné souvislosti se vznikem škody způsobené ztrátou pohledávky vzniklé nejdříve 12. 9. 2005. Podstatné je, jaký byl stav konkursní podstaty ke 12. 9. 2005, a zda a odkdy lze od tohoto data (následně) dovodit příčinnou souvislost mezi případnými (a jakými) nedostatky v dohlédací činnosti konkursního soudu nad postupem správce konkursní podstaty úpadce (mezi následným nesprávným úředním postupem) a „ztrátou“ žalobcovy pohledávky vůči dlužníku (úpadci). Jestliže soudy ve skutkové ani právní rovině věci nepřijaly závěr o době rozhodné pro zkoumání (ne)správnosti toho úředního postupu konkursního soudu, jenž mohl být (byl) v příčinné souvislosti se „ztrátou“ žalobcovy pohledávky vůči úpadci (vzniklé 12. 9. 2005) způsobenou (podle žalobních tvrzení) postupem správce konkursní podstaty úpadce odporujícím ustanovení § 8 odst. 2 ZKV, je jejich právní posouzení věci neúplné a tudíž i nesprávné. Dovolání je proto i potud důvodné.

80. Právní posouzení věci soudem prvního stupně (k němuž se odvolací soud přihlásil) neobstojí ani v závěru, že uspokojení žalobcovy pohledávky dlužníkem (úpadcem) bylo možné (byť i jen ve splátkách) ještě „ve druhé polovině roku 2005“. Nehledě k tomu, že „druhou polovinou roku 2005“ se rozumí doba od 1. 7. 2005, přičemž do 12. 9. 2005 žádná taková pohledávka neexistovala (pro toto období jde o závěr bezcenný), soudy v dotčených souvislostech

pominuly pravidlo stanovené pro úhradu pohledávek za podstatou (mezi něž i žalobce sám řadí „ztracenou“ pohledávku) v § 32 odst. 1 ZKV.

81. Podle ustanovení § 32 odst. 1 ZKV totiž platí, že v rozvrhu se uspokojí nejdříve dosud nezaplacené pohledávky za podstatou (§ 31 odst. 2) a pracovní nároky (§ 31 odst. 3). Nepostačuje-li výtěžek zpeněžení podstaty na úhradu všech těchto pohledávek, uspokojí se nejdříve hotové výdaje a odměna správce, potom náklady spojené s udržováním a správou podstaty, poté soudní poplatky za konkurs, poté pohledávky výživného ze zákona; ostatní pohledávky se uspokojí poměrně.

82. V rozsudku ze dne 30. 9. 2014, sp. zn. 29 Cdo 2720/2012, Nejvyšší soud vysvětlil, že obecně platí, že pohledávky za podstatou [jako pohledávky vznikající (až) po prohlášení konkursu na majetek úpadce] mají být (všechny) hrazeny v termínech své splatnosti. Rozhodovací praxe soudů je ovšem ustálena v závěru, že mohou nastat situace, kdy tento způsob uspokojování pohledávek za podstatou nebude možný (k prodlení správce konkursní podstaty s úhradou pohledávky za podstatou srov. např. již rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 6. 2003, sp. zn. 29 Odo 565/2001, uveřejněný pod číslem 27/2004 Sbirky soudních rozhodnutí a stanovisek, nebo rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 9. 2004, sp. zn. 29 Odo 198/2004, uveřejněný pod číslem 90/2005 Sbirky soudních rozhodnutí a stanovisek).

83. Platí totiž také, že kritéria uvedená v ustanovení § 32 odst. 1 ZKV (pravidla nastavená pro případ, že v konkursní podstatě nebude pro účely možného rozvrhu dostatek prostředků ani na uspokojení pohledávek za podstatou a pracovních nároků), má správce konkursní podstaty respektovat i tehdy, uspokojuje-li v průběhu konkursu pohledávky uvedené v ustanovení § 31 odst. 1 ZKV. Při rozhodování, zda v průběhu konkursního řízení uhradí pohledávky uvedené v § 31 odst. 1 ZKV, proto správce konkursní podstaty musí vždy zvažovat (podle stavu zpeněžení), zda takovou úhradou neohrozí uspokojení pohledávek podle § 32 odst. 1 ZKV (srov. usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 17. 1. 2007, sp. zn. 15 Cmo 178/2007, uveřejněné pod číslem 35/2009 Sbirky soudních rozhodnutí a stanovisek, z něžž dále ve svých důvodech vychází i rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 7. 2011, sp. zn. 29 Cdo 541/2010, uveřejněný pod číslem 16/2012 Sbirky soudních rozhodnutí a stanovisek).

84. Přitom ovšem není vyloučeno, že v souladu s požadavkem odborné péče (§ 8 odst. 2 ZKV) bude i takový postup, jehož prostřednictvím správce konkursní podstaty uspokojí některé z pohledávek za podstatou dříve než jiné pohledávky za podstatou se stejným nebo dřívějším termínem splatnosti nebo uspokojí některé z pohledávek za podstatou zcela v době, kdy se v konkursní podstatě již nenachází dostatek prostředků k uspokojení ostatních pohledávek za podstatou a pracovních nároků. To ovšem bude záviset na posouzení, zda tím neodvrací možnou (vyšší) újmu na majetku konkursní podstaty nebo naopak nezajišťuje

č. 45

možný (vyšší) příjem konkursní podstaty. Typickým příkladem takového odůvodněného „předbíhání ve frontě“ může být plné hrazení pohledávek za podstatou souvisejících s provozem úpadcova podniku za účelem udržení jeho hodnoty pro účely zpeněžení věcí, práv a jiných majetkových hodnot, které slouží provozování úpadcova podniku, jednou smlouvou a této situaci se může blížit i úhrada nákladů za právní služby poskytnuté advokátem ve sporu pro konkursní podstatu vítězném a její rozsah rozmnožujícím.

85. Odpovědnost za to, že bez rozumného (v rámci požadavku postupu s odbornou péčí obhajitelného) důvodu vybočil z mezí uspokojování pohledávek za podstatou vytyčených (tam, kde z konkursní podstaty nelze uspokojit všechny pohledávky, jež se uspokojují mimo rozvrh) úpravou obsaženou v § 32 odst. 1 ZKV, však nese správce konkursní podstaty.

86. Ve sporu o náhradu škody způsobené nesprávným úředním postupem konkursního soudu spočívajícím v zanedbání dohledu nad výkonem funkce správcem konkursní podstaty, v jehož důsledku se pohledávka poškozeného za konkursní podstatou měla stát nedobytnou, je tedy pro posouzení, zda náhrada škody má být přiznána ve výši odpovídající celé nedobytné pohledávce, určující, zda stav konkursní podstaty v době předcházející nesprávnému úřednímu postupu konkursního soudu (a následující po vzniku pohledávky) dovoloval plnou úhradu této pohledávky se zřetelem k ostatním pohledávkám za konkursní podstatou, k pracovním nárokům a k pravidlu formulovanému v ustanovení § 32 odst. 1 ZKV.

87. Závěr soudů, že pohledávku žalobce vůči dlužníku (úpadci) bylo možné uspokojit (byť i jen ve splátkách) ještě „ve druhé polovině roku 2005“, zjevně vychází ze závěrů znalkyně P. C. (z její odpovědi na druhou z otázek položenou soudem). Stejně tak se ovšem ze spisu podává, že na třetí ze soudem položených otázek (zda zde byly i jiné pohledávky za podstatou a zda i v případě jejich existence bylo možné uspokojit pohledávku v plné výši či v jakém rozsahu) znalkyně odpověděla tak, že pro odpověď nejsou podklady.

88. S přihlédnutím k tomu, že z právního posouzení věci soudy není zřejmo, zda závěr o možnosti plného uspokojení žalobcovy pohledávky ještě ve druhé polovině roku přijaly s přihlédnutím k pravidlu uvedenému v § 32 odst. 1 ZKV, jde i potud o právní posouzení neúplné a tím i nesprávné.

4) K existenci pohledávky

89. Žalobce má pravdu, namítá-li, že pochybnosti dovolatele k existenci jeho pohledávky vůči dlužníku (úpadci), založené na obsahu dohody o narovnání z 19. 12. 2007, měly být vyjádřeny především v řízení před soudem prvního stupně. Nicméně, za situace, kdy dohoda o narovnání byla čtena k důkazu a soud prvního stupně z ní činil zjištění, měl dovolatel právo požadovat, aby v rovině právní byl přijat (k jeho námitce) závěr o tom, zda (ne)došlo k zániku pohledávky. Přitom šlo o námitku uplatněnou dovolatelem v odvolacím řízení (srov. jeho podání z 18. 9. 2012, č. l. 453-459), se kterou se odvolací soud měl

vypořádat v napadeném rozhodnutí. Jestliže tak neučinil (námitku ignoroval), je jeho právní posouzení věci v otázkách rozhodných pro výsledek řízení i potud neúplné a tudíž nesprávné.

90. Nejvyšší soud proto, aniž nařizoval jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), zrušil napadené rozhodnutí (včetně závislého výroku o nákladech odvolacího řízení). Jelikož důvody, pro které bylo zrušeno rozhodnutí odvolacího soudu, platí i na rozhodnutí soudu prvního stupně, zrušil Nejvyšší soud (s výjimkou odvoláním nenapadeného zamítavého výroku) i toto rozhodnutí (opět včetně závislého výroku o nákladech řízení) a potud vrátil věc soudu prvního stupně k dalšímu řízení (§ 243b odst. 2 a 3 o. s. ř.).

91. Samostatným usnesením ze dne 1. 8. 2012, č. j. 20 C 118/2009-429, Obvodní soud pro Prahu 2 dále uložil dovolateli (žalovanému) zaplatit státu náklady řízení, jejichž výše bude určena samostatným usnesením. Vzhledem k tomu, že i toto rozhodnutí má povahu výroku závislého na rozhodnutí o věci samé [§ 242 odst. 2 písm. b) o. s. ř.], zrušil Nejvyšší soud i je.

92. Jelikož napadené rozhodnutí neobstálo již v rovině právní, shledal Nejvyšší soud nadbytečným dále zkoumat, zda některá ze „skutkových“ námitek dovolatele vystihuje z obsahového hlediska též existenci dovolacího důvodu dle § 241a odst. 3 o. s. ř., a zkoumat, zda takový dovolací důvod je dán. Vypořádat se s těmito námitkami bude v další fázi řízení úkolem soudu prvního stupně (odvolacího soudu).

93. V další fázi řízení soud prvního stupně (odvolací soud) též nepřehlédne, že tvrzení dovolatele, že smlouva z 1. 6. 2005 (resp. 2. 6. 2005) nebyla smlouvou o prodeji podniku úpadce a že šlo o smlouvu od počátku absolutně neplatnou, vyvracejí závěry obsažené k této smlouvě v rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 31. 8. 2011, sp. zn. 29 Cdo 2323/2007, uveřejněnému ve zvláštním čísle I. časopisu Soudní judikatura (Judikatura konkursní a insolvenční), ročník 2012, pod číslem 6.

Č. 46

č. 46

Cena

§ 564 obch. zák., § 436 odst. 2 obch. zák.

Za situace, kdy zhotovitel se odmítl zabývat odstraněním řádně reklamované vady díla, má objednatel právo na slevu z ceny díla, i když si nechal vadu odstranit třetí osobou a o této skutečnosti před odstraněním vady zhotovitele neuvědomil.

Nejvyšší soud k dovolání žalobce zrušil rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 6. 5. 2014, sp. zn. 47 Co 323/2013, a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

(Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20. 8. 2015, sp. zn. 23 Cdo 4167/2014, ECLI:CZ:NS:2015:23.CDO.4167.2014.1)

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Okresní soud v Jičíně rozsudkem ze dne 20. 6. 2013, č. j. 14 C 629/2011-100, ve znění doplňujícího rozsudku ze dne 18. 12. 2013, uložil žalovanému povinnost zaplatit žalobci částku 144 100 Kč, úrok z prodlení ve výši 7,75 % p. a. z částky 144 100 Kč za dobu od 16. 12. 2011 do zaplacení, to vše do tří dnů od právní moci rozsudku (výrok pod bodem I.), rozhodl o náhradě nákladů řízení (výrok pod bodem II.) a zamítl žalobu v rozsahu, v němž se žalobce domáhal zaplacení úroku z prodlení ve výši 7,75 % p. a. z částky 144 100 Kč za dobu od 14. prosince 2010 do 15. 12. 2011 do zaplacení (výrok pod bodem III.). Ve výroku III. se jedná o zřejmou nesprávnost rozhodnutí.

2. Soud prvního stupně zjistil, že žalobce s žalovaným uzavřeli dne 2. 9. 2005 smlouvu o dílo podle § 536 obch. zák. Na základě této smlouvy se žalovaný zavázal pro žalobce zhotovit dílo, a to dodávku a montáž tepelného čerpadla, montážní práce na uložení a zajištění zemního kolektoru a přírodních trubek od rozdělovače k tepelnému čerpadlu, včetně rozdělovačů a plnění kolektoru. V čl. V.1 smlouvy o dílo bylo sjednáno, že na tepelné čerpadlo poskytuje zhotovitel záruku pět roků ode dne uvedení do provozu. Záruka je poskytnuta za předpokladu, že zařízení bude provozováno podle platné technické dokumentace v souladu s návodem k obsluze. Podmínkou poskytnutí záruky jsou pro-

vedené předepsané servisní prohlídky neporušené plomby na zařízení. Záruku nelze uplatnit na škody způsobené zásahem třetí osoby, nesprávnou obsluhou nebo působením vyšší moci. Záruka pěti let byla poskytnuta i na montážní práce. Cena samotného tepelného čerpadla byla v nabídce stanovena na 205 100 Kč. Dne 22. 5. 2006 žalobce žalovanému ohlásil, že se na tepelném čerpadle vyskytly závady. Žalovaný se obrátil na autorizovaného technika společnosti N., pana R. L., objednal u něj provedení opravy a ten tepelné čerpadlo opravil. Při dokončení opravy žalovaný přítomen nebyl, přičemž svou přítomnost u opravy si ani nevymínil. V roce 2010 se na tepelném čerpadle vyskytly další závady. Žalobce vadu čerpadla uplatnil u žalovaného v srpnu 2010. Žalovaný tuto reklamaci odmítl řešit s tím, že již neplatí garanční lhůta, protože při předchozích servisních pracích prováděných panem L. nedošlo k převzetí těchto prací a kontrole žalovaným. Protože žalovaný reklamaci nijak nevyřídil a blížila se topná sezona, žalobce začal jednat s autorizovanou servisní firmou Z. CZ, s. r. o. Tato společnost žalobci sdělila, že oprava tepelného čerpadla spočívající ve výměně chladicího modulu je by stála asi 160 000 Kč. Dále byla žalobci nabídnuta výměna celého čerpadla za cenu kolem 250 000 Kč. Po dalších jednáních mezi společností Z. CZ, s. r. o., společností N., resp. společností N. E. Systém CZ, Družstevní závody D. – strojírna, s. r. o., bylo žalobci nabídnuto levnější řešení, nové čerpadlo za 144 000 Kč. Žalobce situaci vyřešil zakoupením nového tepelného čerpadla za tuto zvýhodněnou cenu, včetně montáže za 149 670 Kč bez DPH. Žalovaný ani poté reklamaci nevyřídil. Žalobce a jeho právní zástupce jej vyzývali k vyřízení reklamací, přičemž v těchto výzvách nikdy neuplatnili nárok na slevu a zaplacení částky 144 100 Kč. Tento nárok uplatnil žalobce až v žalobě, která byla žalovanému doručena dne 14. 12. 2011. V žalobě je přitom popsán pouze skutkový děj a to, že žalobce požaduje v důsledku výměny tepelného čerpadla zaplacení částky 144 100 Kč. To, že uplatňuje nárok na slevu, uvedl žalobce až u soudu dne 20. 9. 2012.

3. Soud prvního stupně dospěl k závěru, že žalovaný se reklamací ze srpna roku 2010 odmítl zabývat bezdůvodně. Námitku žalovaného, že do tepelného čerpadla zasáhla třetí osoba, konkrétně pan L., odmítl, jelikož takový zásah nelze považovat za neoprávněný zásah třetí osoby. Opravu objednal žalovaný, a proto je pouze věcí mezi žalovaným a panem L., že si žalovaný opravu od pana L. nepřevzal. Soud prvního stupně dovedl, že za vady čerpadla odpovídá žalovaný (§ 560 odst. 1 a 3 obch. zák.). Vyšel přitom ze zjištění, že samotná vada byla vytknuta bez zbytečného odkladu poté, co byla zjištěna, a žalobce uplatnil u žalovaného nárok na odstranění této vady spočívající v opravě tepelného čerpadla. Jelikož žalovaný vadu neodstranil ani v přiměřené lhůtě, soud prvního stupně dovedl, že žalobce má ve smyslu § 436 odst. 2 obch. zák. právo odstoupit od smlouvy nebo požadovat přiměřenou cenu z kupní ceny a že požadovaná sleva z ceny díla ve výši žalované částky odpovídá § 439 obch. zák.

4. Proti rozsudku soudu prvního stupně podal žalovaný dovolání do výroku I. a II. rozsudku soudu prvního stupně.

5. Krajský soud v Hradci Králové rozsudkem ze dne 6. 5. 2014, č. j. 47 Co 323/2013-134, změnil napadený rozsudek soudu prvního stupně ve výroku pod bodem I. tak, že zamítl žalobu na zaplacení částky 144 100 Kč s příslušenstvím (výrok pod bodem I.) a rozhodl o náhradě nákladů řízení (výrok pod bodem II. a III.).

6. Odvolací soud se ztotožnil se skutkovými zjištěními, které učinil soud prvního stupně, a odkázal na ně. Odvolací soud se ale neztotožnil s jeho právním posouzením. Dospěl k závěru, že pokud je smlouva porušena podstatným způsobem jako v tomto případě (§ 345 odst. 2 obch. zák.), náleží kupujícímu volba mezi nároky uvedenými v § 436 odst. 1 obch. zák., jen jestliže ji oznámí prodávajícímu ve včas zasláném oznámení vad nebo bez zbytečného odkladu po tomto oznámení. Uplatněný nárok nemůže kupující měnit bez souhlasu prodávajícího. Žalobce po vytčení opětovné vady díla zvolil mezi nároky z vad formu odstranění vady opravou díla, protože vada byla odstranitelná. Žalovaný se bránil povinností odstranit vadu díla poukazem na nedodržení záručních podmínek, a proto žalobci vzniklo právo od smlouvy odstoupit nebo požadovat přiměřenou slevu z ceny díla. Žalobce ale místo toho využil nabídky třetí osoby a nechal si bez souhlasu žalovaného vyměnit celé tepelné čerpadlo. Až v průběhu řízení žalobce změnil svoje tvrzení a částku, kterou zaplatil třetí osobě za nové tepelné čerpadlo, charakterizoval jako slevu z ceny díla sjednané se žalovaným.

7. Odvolací soud odkázal na rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 29 Cdo 2206/98, podle něhož obchodní zákoník neumožňuje, aby objednatel bez dohody se zhotovitelem sám odstranil nebo nechal odstranit vady díla. Takový postup je možný, jen pokud objednatel uplatnil právo na slevu z ceny anebo pokud odstoupil od smlouvy. Dále odkázal na rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 23 Cdo 3966/2011 a sp. zn. 23 Cdo 1299/2008.

8. Odvolací soud uzavřel, že žalobci nevzniklo právo na slevu z ceny díla rovnající se ceně za nově dodané tepelné čerpadlo, proto odvolací soud rozsudek okresního soudu ve výroku pod bodem I. změnil a žalobu v této části zamítl.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

9. Rozsudek odvolacího soudu napadl žalobce dovoláním. Přípustnost dovolání zakládá na vyřešení otázky, zda lze na daný případ vztáhnout rozhodnutí Nejvyššího soudu citovaná v odůvodnění rozsudku odvolacího soudu nebo zda má být tato právní otázka reklamace vad a s tím spojených náhrad posouzena jinak. Zásadní právní otázkou podle dovolatele je, zda žalobce postupoval při

reklamací v souladu s tehdy platnou právní úpravou danou obchodním zákoníkem, jak naznal ve svém rozhodnutí soud prvního stupně, či zda se od této úpravy odchýlil, jak předpokládá odvolací soud s odkazem na citovaná rozhodnutí Nejvyššího soudu, která podle dovolatele na věc nedopadají. Dovolatel je zároveň toho názoru, že odvolací soud svým rozsudkem porušil zásadu předvídatelnosti soudního rozhodnutí, kdy dva soudy rozhodují ve věci zcela odlišně na základě stejných předložených důkazů.

č. 46

10. Dovolatel navrhl, aby dovolací soud zrušil napadený rozsudek odvolacího soudu a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení.

11. Ve vyjádření k dovolání se žalovaný plně ztotožnil se závěry odvolacího soudu a navrhl zamítnutí dovolání.

III.

Přípustnost dovolání

12. Nejvyšší soud v dovolacím řízení postupoval a o dovolání rozhodl podle zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění účinném do 31. 12. 2013 (čl. II. bod 2. zákona č. 293/2013 Sbírky, kterým se mění zákon č. 99/1963 Sbírky, občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů).

13. Nejvyšší soud se nejprve zabýval otázkou, zda dovolatel vymezil přípustnosti dovolání ve smyslu § 237 o. s. ř.

14. Podle § 237 o. s. ř., není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe odvolacího soudu nebo která v rozhodování odvolacího soudu dosud nebyla vyřešena, nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešená právní otázka posouzena jinak.

15. Nejvyšší soud je nucen nejprve konstatovat, že již v rozhodnutí ze dne 25. 9. 2013, sp. zn. 23 Cdo 2394/2013, publikovaném ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu, dospěl Nejvyšší soud k závěru, že žádost dovolatele, podle níž „dovolacím soudem má být právní otázka posouzena jinak“, významově neodpovídá (ve smyslu § 237 o. s. ř.) požadavku, aby „dovolacím soudem (již dříve) vyřešená právní otázka byla (dovolacím soudem) posouzena jinak“. Jestliže tedy dovolatel požaduje, aby právní otázka reklamace vad a s tím spojených náhrad byla posouzena jinak, nevymezil tím přípustnost dovolání podle § 237 o. s. ř. Dovolatel nevymezil přípustnost dovolání ve smyslu § 237 o. s. ř. ani námitkou porušení zásady předvídatelnosti soudního rozhodnutí ze strany odvolacího soudu.

16. Pokud však z obsahu dovolání vyplývá, že dovolatel požaduje vyřešit otázku, zda odvolací soud správně aplikoval na řešení otázky reklamace vad a s tím

spojených náhrad rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 29 Cdo 2206/98, sp. zn. 23 Cdo 3966/2011 a sp. zn. 23 Cdo 1299/2008 v případě, kdy zhotovitel neodstraní v přiměřené době reklamovanou vadu díla a kdy objednatel si nechá vadu odstranit třetí osobou bez toho, že by o tom, že opravu si zajistí sám, uvědomil předtím zhotovitele, je namístě učinit závěr, že tato otázka je otázkou v rozhodovací praxi dovolacího soudu dosud neřešenou, a proto je dovolání žalobce podle § 237 o. s. ř. přípustné.

IV.

Důvodnost dovolání

17. Nejvyšší soud se dále zabýval otázkou důvodnosti dovolání ve smyslu § 241a odst. 1 o. s. ř. Dospěl k závěru, že rozhodnutí Nejvyššího soudu, která použil pro řešení dané právní otázky odvolací soud, nelze na danou věc vztáhnout. Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 4. 5. 1999, sp. zn. 29 Cdo 2206/98, neřešilo otázku, zda za situace, kdy zhotovitel neodstraní řádně reklamované vady díla v přiměřené dodatečné lhůtě, zda je možné požadovat slevu z ceny díla bez toho, že by objednatel o tom, že si nechá vadu díla odstranit třetí osobou, zhotovitele předtím uvědomil. V rozhodnutí ze dne 20. 12. 2011, sp. zn. 23 Cdo 3966/2011, Nejvyšší soud řešil otázku, zda uspokojení nároků z vad lze dosáhnout uplatněním nároku z jiného právního důvodu, a v rozhodnutí ze dne 26. 5. 2010, sp. zn. 23 Cdo 1299/2008, řešil Nejvyšší soud otázku výši slevy z ceny díla s ohledem na použití § 136 o. s. ř.

18. V dané věci bylo však třeba řešit případ, kdy zhotovitel neodstraní v přiměřené době řádně reklamovanou vadu díla a kdy objednatel si nechá vadu odstranit třetí osobou, a tedy řešit otázku, zda objednatel je oprávněn za této situace požadovat slevu z ceny díla bez toho, že by o tom, že si nechá vadu odstranit třetí osobou, zhotovitele předtím uvědomil.

19. Nejvyšší soud při řešení uvedené otázky vyšel z ustanovení § 564 obch. zák., podle něhož při vadách díla platí přiměřeně § 436 až 441 obch. zák., a z ustanovení § 436 odst. 2 poslední věty obch. zák., podle něhož, neodstraní-li prodávající vady zboží v přiměřené dodatečné lhůtě nebo oznámí-li před jejím uplynutím, že vady neodstraní, může kupující odstoupit od smlouvy nebo požadovat přiměřenou slevu z kupní ceny.

20. Nejvyšší soud dospěl k závěru, že za situace, kdy na předmětném díle se vyskytly opakovaně vady a žalobce, jako objednatel, vady u žalovaného řádně reklamoval a poté, co žalovaný, jako zhotovitel, vadu neodstraní a bezdůvodně se jejím odstraněním odmítá zabývat, si objednatel nechal vadu odstranit třetí osobou, je možno požadavku na zaplacení slevy z ceny díla vyhovět, i když žalobce, jako objednatel, předtím, než si nechal vadu odstranit třetí osobou, o tom žalovaného, jako zhotovitele, neuvědomil.

21. Nejvyšší soud proto na základě výše uvedeného uzavřel, že byl naplněn dovolací důvod nesprávného právního posouzení věci ve smyslu § 241a odst. 1 o. s. ř., a proto napadený rozsudek odvolacího soudu podle § 243e odst. 1 o. s. ř. bez jednání (§ 243a odst. 1 o. s. ř.) zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení (§ 243e odst. 2 o. s. ř.), v němž bude odvolací soud vázán právním názorem dovolacího soudu (§ 243g odst. 1 věta za středníkem o. s. ř.); odvolací soud rozhodne také o dosavadních nákladech řízení včetně řízení dovolacího (§ 243g odst. 1 věta druhá o. s. ř.).

č. 46

Č. 47

č. 47**Podjatost, Insolvenční správce**
§ 24 odst. 1 IZ, § 29 odst. 1 IZ

Skutečnost, že stejní věřitelé (majoritní věřitel) opakovaně (v různých insolvenčních řízeních) postupem podle § 29 insolvenčního zákona ustanovují „novým“ insolvenčním správcem stejnou osobu, není sama o sobě důvodem, který by mohl vést k pochybnostem o nepodjatosti tohoto insolvenčního správce.

Nejvyšší soud k dovolání odvolaného insolvenčního správce dlužníka, zrušil usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 12. 9. 2014, sp. zn. MSPH 79 INS 7676/2012, 1 VSPH 1315/2014, a ze dne 13. 4. 2015, sp. zn. MSPH 79 INS 7676/2012, 1 VSPH 2213/2014, jakož i usnesení Městského soudu v Praze ze dne 22. 10. 2014, sp. zn. MSPH 79 INS 7676/2012, a věc vrátil Vrchnímu soudu v Praze k dalšímu řízení.

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 8. 2015, sen. zn. 29 NSČR 80/2015, 29 NSČR 110/2014, ECLI:CZ:NS:2015:29.NSCR.110.2014.1)

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Vrchní soud v Praze k odvolání Mgr. A. S., insolvenčního správce dlužníka E. Ch. I., s. r. o., (dále též jen „insolvenční správce S“) usnesením ze dne 13. 4. 2015, č. j. MSPH 79 INS 7676/2012, 1 VSPH 2213/2014-B-88, potvrdil usnesení ze dne 22. 10. 2014, č. j. MSPH 79 INS 7676/2012-B-76, jímž Městský soud v Praze (dále jen „insolvenční soud“) mimo jiné odvolal jmenovaného z funkce insolvenčního správce a (novým) insolvenčním správcem ustanovil JUDr. Ing. P. Š.

2. Šlo o v pořadí druhá rozhodnutí soudů nižších stupňů, když usnesení ze dne 17. 6. 2014, č. j. MSPH 79 INS 7676/2012-B-58, jímž insolvenční soud zamítl návrh Mgr. Ing. I. H., insolvenčního správce věřitele č. 3 (E. R. E. I. A. G.) (dále též jen „insolvenční správce H“ a „věřitel ER“) na odvolání insolvenčního správce S z funkce, k odvolání insolvenčního správce H zrušil Vrchní soud v Praze usnesením ze dne 12. 9. 2014, č. j. MSPH 79 INS 7676/2012, 1 VSPH 1315/2014-B-69, a věc vrátil insolvenčnímu soudu k dalšímu řízení. Odvolací

soud přitom uzavřel, že existují (jistě) tři dílčí důvody, které ve svém souhrnu mohou vést k pochybnostem o nepodjatosti insolvenčního správce S, když spolupracuje s advokátní kanceláří (Ž., advokátní kancelář s. r. o. – dále jen „advokátní kancelář“), která zastupovala majoritního věřitele (Českou exportní banku, a. s. – dále jen „věřitel Č“), dále tato advokátní kancelář zastupovala věřitele Č „v dílčích kauzách“ a věřitel Č hlasoval pro odvolání insolvenčního správce H a pro ustanovení insolvenčního správce S.

č. 47

3. Soudy nižších stupňů vyšly z toho, že:

[1] Insolvenční soud usnesením ze dne 17. 4. 2012, č. j. MSPH 79 INS 7676/2012-A-15, zjistil (k návrhu dlužníka a věřitele Č) úpadek dlužníka, na jeho majetek prohlásil konkurs a insolvenčním správcem ustanovil Mgr. Ing. I. H.

[2] Usnesením ze dne 31. 5. 2012, č. j. MSPH 79 INS 7676/2012-B-5, insolvenční soud ustanovil odděleným insolvenčním správcem dlužníka Mgr. A. S., a to pro veškeré úkony související s přezkoumáním nezajištěné, nevykonatelné pohledávky č. P3 věřitele ER, včetně všech souvisejících úkonů a řízení, z nichž je pro svůj poměr k tomuto věřiteli vyloučen insolvenční správce H, který je současně určen jako insolvenční správce věřitele ER (dlužníka v insolvenční věci sp. zn. MSPH 79 INS 6021/2011).

[3] Podle protokolu o přezkumném jednání a zápisu ze schůze věřitelů konané po přezkumném jednání ze dne 15. 8. 2012 schůze věřitelů k návrhu věřitele Č hlasem tohoto věřitele odvolala z funkce insolvenčního správce H a novým insolvenčním správcem zvolila Mgr. A. S.; insolvenční soud usnesením z téhož dne potvrdil jmenovaného novým insolvenčním správcem ustanoveným schůzí věřitelů.

[4] Na výše uvedeném přezkumném jednání byly zjištěny pohledávky všech (tří) přihlášených věřitelů (věřitele Č ve výši 233 736 686,33 Kč, Finančního úřadu pro hlavní město Prahu ve výši 510 Kč a věřitele ER ve výši 1 869 412,38 Kč). Usnesením ze dne 22. 8. 2012 insolvenční soud odvolal insolvenčního správce S z funkce odděleného insolvenčního správce; v plném rozsahu totiž splnil povinnosti odděleného insolvenčního správce a stal se (hlavním) insolvenčním správcem.

[5] V aktualizovaném soupisu majetkové podstaty dlužníka je sepsána pohledávka dlužníka z úschovy [částka 12 411 936,39 Kč byla 11. 10. 2013 připsána na účet majetkové podstaty, zůstatek na dolarovém účtu dlužníka u věřitele Č ve výši 272,19 USD a 500 ks kmenových akcií představujících 10% účast dlužníka ve společnosti Ch. E. I. Ltd, se sídlem v H. (dále jen „společnost“), které byly v průběhu řízení zpeněženy s tím, že část připadající na dlužníka ve výši 17 514 829,78 Kč byla připsána na účet majetkové podstaty dne 24. 1. 2014].

[6] K návrhům insolvenčního správce S insolvenční soud usnesením ze

dne 23. 1. 2014, č. j. MSPH 79 INS 7676/2012-B-38, povolil částečný rozvrh (s tím, že věřiteli Č bude vyplaceno 10 124 098,10 Kč, věřiteli ER 80 971,90 Kč a označenému finančnímu úřadu 22,09 Kč) a usnesením ze dne 18. 6. 2014, č. j. MSPH 79 INS 7676/2012-B-59, vyslovil souhlas s tím, aby zajištěnému věřiteli Č vydal výtěžek ze zpeněžení 500 ks kmenových akcií společnosti v celkové výši 15 534 417,60 Kč.

[7] Insolvenční správce S není a nebyl společníkem ani statutárním orgánem advokátní kanceláře, jejímž předmětem podnikání je výkon advokacie.

[8] Dopisem ze dne 29. 1. 2014 insolvenční správce S oznámil insolvenčnímu soudu, že téhož dne byl zapsán coby společník a statutární orgán společnosti AS Z., v. o. s. (s předmětem podnikání výkon činnosti insolvenčního správce) a působí jako ohlášený společník.

4. Na tomto základě odvolací soud cituje ustanovení § 24 odst. 1, § 25 odst. 1, § 26 § 33 odst. 1 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenčního zákona), a odkazuje na závěry formulované Nejvyšším soudem v usnesení ze dne 30. 6. 2014, sen. zn. 29 NSČR 107/2013, (jde o usnesení uveřejněné pod číslem 114/2014 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek – dále jen „R 114/2014“) ve shodě se závěry předchozího kasačního usnesení ze dne 12. 9. 2014 uzavřel, že v dané věci existují tři dílčí důvody, které ve svém souhrnu mohou vést k pochybnostem o nepodjatosti insolvenčního správce S, neboť spolupracuje s advokátní kanceláří, která zastupovala (majoritního) věřitele Č, a to i „v dílčích kauzách“, a tento věřitel hlasoval pro odvolání insolvenčního správce H a pro ustanovení insolvenčního správce S.

5. Současně odvolací soud shledal nedůvodnou výhradu insolvenčního správce S, že jeho odvoláním z funkce bylo v insolvenčním řízení znemožněno (majoritnímu) věřiteli Č využít právo na změnu insolvenčního správce podle ustanovení § 29 insolvenčního zákona; ani postupem podle tohoto ustanovení totiž nemohou věřitelé (v rozporu s ustanovením § 24 odst. 1 insolvenčního zákona) ustanovit (nového) insolvenčního správce, o jehož nepodjatosti by bylo možno pochybovat se zřetelem na jeho poměr k věci nebo k osobám účastníků.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

6. Proti usnesením Vrchního soudu v Praze ze dne 12. 9. 2014, č. j. MSPH 79 INS 7676/2012, 1 VSPH 1315/2014-B-69, a ze dne 13. 4. 2015, č. j. MSPH 79 INS 7676/2012, 1 VSPH 2213/2014-B-88, podal insolvenční správce S dovolání, která považuje za přípustná podle ustanovení § 237 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu (dále jen „o. s. ř.“), maje zato, že napadená rozhodnutí závisí na vyřešení otázky „hmotného“ práva, která nebyla dovo-

lacím soudem dosud řešena, týkající se výkladu ustanovení § 29 insolvenčního zákona a možnosti odvolat insolvenčního správce ustanoveného schůzí věřitelů.

7. Dovolatel v obou případech shodně namítá, že rozhodnutí odvolacího soudu spočívá na nesprávném právním posouzení věci (§ 241a odst. 1 o. s. ř.), přičemž zdůrazňuje, že:

a) V řízení vyšlo najevo, že advokátní kancelář neposkytuje věřiteli Č v souvislosti s insolvenčním řízením dlužníka žádné právní ani obdobné služby; věřitel Č je zastoupen Mgr. M. H.

b) Skutečnost, že advokátní kancelář s pracovními vztahy k dovolateli poskytuje (či v minulosti poskytovala) právní služby konkrétnímu věřiteli v jiných řízeních, než je předmětné insolvenční řízení, nemůže sama o sobě založit pochybnost o nepodjatosti insolvenčního správce S vůči věřiteli Č. Ostatně ani soudci obecných soudů nejsou považováni za podjaté jen proto, že v jiném řízení projednávali věci „mezi stejnými účastníky nebo k nim měli nepřímý vztah“.

c) Pouhá „marketingová“ spolupráce insolvenčního správce S s advokátní kanceláří nemůže založit pochybnosti o jeho nepodjatosti v rámci insolvenčního řízení dlužníka.

d) V insolvenčním řízení insolvenční správce S neposkytoval právní služby věřiteli Č, přičemž nebylo prokázáno ani to, že by mu věřitel Č udělil plnou moc k zastupování v jakékoliv jiné věci. Potud poukazuje též na usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 24. 6. 2013, č. j. KSBR 30 INS 17843/2012, I VSOL 461/2013-B-27, podle něhož „pouhý kolegiální vztah při výkonu advokacie v jednom místě (na jedné adrese) není důvodem pro vyloučení insolvenčního správce“.

e) Umožňuje-li ustanovení § 29 insolvenčního zákona věřitelům odvolat (insolvenčním soudem) ustanoveného insolvenčního správce a ustanovit správce jiného, je přirozené, že věřitelé nebudou volit správce, se kterým nemají žádné zkušenosti a kterého neznají z jiného řízení; naopak je legitimní, aby si věřitelé vybrali správce, o kterém mají dobré reference. Vedl-li by výklad dotčeného ustanovení k tomu, že by jakýkoliv vztah mezi věřitelem a insolvenčním správcem zakládal domněnku podjatosti odůvodňující nepotvrzení volby insolvenčního správce soudem, případně jeho odvolání či zproštění funkce, bude výkon práva volby insolvenčního správce věřitelem znemožněn a ustanovení § 29 insolvenčního zákona se tak stane zcela obsolentním. Napadeným usnesením podle názoru dovolatele odvolací soud „odebral“ (majoritnímu) věřiteli Č právo na volbu insolvenčního správce.

f) Pohledávku věřitele Č přezkoumal (původní) insolvenční správce H a dovolatel tuto pohledávku nebude (znovu) přezkoumávat. Navíc v insolvenčním řízení „došlo k významné redukci míry účasti“ věřitele Č, jelikož na jeho místo

v rozsahu částky 35 185 539,81 Kč vstoupil insolvenční správce věřitele ER (Mgr. Ing. I. H.).

g) Bezvýznamná není ani skutečnost, že dovolatel podal dne 16. 4. 2013 u insolvenčního soudu proti Mgr. Ing. I. H. (jako insolvenčnímu správci věřitele ER) odpůrčí žalobu „ohledně neúčinnosti smlouvy o prodeji akcií ze dne 22. 12 2009“ (řízení je vedeno u insolvenčního soudu pod sp. zn. 179 ICm 1364/2013); „kroky věřitele mohou tedy být zcela účelově vedeny snahou zbavit se dovolatele, jakožto informovaného žalobce v rámci řízení o odpůrčí žalobě a zabránit tak ochraně práv věřitelů dlužníka, k nimž je dovolatel (jako insolvenční správce dlužníka) povinen“.

h) V současné fázi insolvenčního řízení, kdy byla zpeněžena většina majetku dlužníka, byl proveden částečný rozvrh a dovolatel vede spor o určení neúčinnosti úkonů dlužníka (viz výše), by změna v osobě insolvenčního správce mohla vést k neodůvodněným průtahům v insolvenčním řízení a k poškození práv věřitelů dlužníka.

8. Proto dovolatel požaduje, aby Nejvyšší soud (obě) rozhodnutí odvolacího soudu zrušil a věc vrátil insolvenčnímu soudu k dalšímu řízení, resp. změnil tak, že se insolvenční správce S z funkce neodvolává.

III.

Přípustnost dovolání

9. S přihlédnutím k době vydání napadených rozhodnutí je pro dovolací řízení rozhodný občanský soudní řád, ve znění účinném od 1. 1. 2014 (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 4. 2014, sen. zn. 29 NSČR 45/2014, uveřejněné pod číslem 80/2014 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek).

10. Dovolání insolvenčního správce S jsou přípustná podle ustanovení § 237 o. s. ř., a to k řešení otázky dovolatelem otevřené, týkající se výkladu ustanovení § 24 a § 29 insolvenčního zákona, dovolacím soudem beze zbytku nezodpovězené.

IV.

Důvodnost dovolání

11. Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

12. Podle ustanovení § 24 insolvenčního zákona (ve znění účinném od 1. 1. 2014) insolvenční správce je z insolvenčního řízení vyloučen, jestliže se zřetelem na jeho poměr k věci nebo k osobám účastníků je tu důvod pochybovat

o jeho nepodjatosti; to neplatí v případě uvedeném v § 34. Jakmile se ustanovený insolvenční správce dozví, že jsou zde důvody pro jeho vyloučení, je povinen oznámit to neprodleně insolvenčnímu soudu (odstavec 1). Veřejná obchodní společnost, která je ustanovena insolvenčním správcem, oznámí insolvenčnímu soudu neprodleně, kdo z jejích společníků, prostřednictvím kterých vykonává činnost insolvenčního správce, bude jejím jménem funkci insolvenčního správce vykonávat; odstavec 1 platí pro tohoto společníka obdobně (odstavec 2).

Podle ustanovení § 28 insolvenčního zákona (v téměř znění) za podmínek stanovených tímto zákonem rozhodují o změně v osobě insolvenčního správce i věřitelské orgány; pro jejich rozhodnutí platí § 21 až 24 a § 25 odst. 3 obdobně.

Podle ustanovení § 29 insolvenčního zákona (ve znění účinném k 15. 8. 2012, tj. k datu přezkumného jednání, na kterém věřitelé odvolali insolvenčního správce H a ustanovili do funkce insolvenčního správce S) na schůzi věřitelů, která nejbližší následuje po přezkumném jednání, se mohou věřitelé usnést, že insolvenčním soudem ustanoveného insolvenčního správce odvolávají z funkce a že ustanovují nového insolvenčního správce. Toto usnesení je přijato, jestliže pro ně hlasovala nejméně polovina všech věřitelů přihlášených ke dni předcházejícímu konání schůze věřitelů, počítaná podle výše jejich pohledávek (odstavec 1). Usnesení o ustanovení insolvenčního správce podle odstavce 1 potvrzuje insolvenční soud; nepotvrdí je pouze tehdy, nespĺňuje-li insolvenční správce podmínky uvedené v § 21 až 24; § 54 odst. 1 se nepoužije (odstavec 2). Rozhodnutí podle odstavce 2 vydá insolvenční soud do skončení schůze věřitelů, která usnesení podle odstavce 1 přijala; odvolání je přípustné, jen jestliže insolvenční soud usnesení schůze věřitelů nepotvrdí. Osobou oprávněnou k podání odvolání je pouze věřitel, který na schůzi věřitelů hlasoval pro přijetí usnesení; § 55 odst. 1 platí obdobně (odstavec 3).

Podle ustanovení § 31 odst. 1 insolvenčního zákona (ve znění účinném od 1. 1. 2014) z důležitých důvodů, které nemají původ v porušení povinností insolvenčního správce, může insolvenční soud na návrh insolvenčního správce nebo věřitelského orgánu anebo i bez tohoto návrhu odvolat insolvenčního správce z funkce. Učini tak zpravidla po slyšení insolvenčního správce; o podaném návrhu rozhodne neprodleně.

13. Nejvyšší soud již v R 114/2014 uzavřel, že:

14. Ustanovení § 24 a § 31 insolvenčního zákona patří k právním normám s relativně neurčitou hypotézou, a to jest k právním normám, jejichž hypotéza není ustanovena přímo právním předpisem a které tak přenechávají soudu, aby podle svého uvážení v každém jednotlivém případě vymezil sám hypotézu právní normy ze širokého, předem neomezeného okruhu okolností.

15. Jako východiska, na nichž spočívá jeho rozhodovací činnost, přejímá závěry formulované k výkladu právních norem Ústavním soudem ve stano-

visku jeho pléna ze dne 21. 5. 1996, sp. zn. Pl. ÚS-st. 1/96, uveřejněném ve Sbírce nálezů a usnesení Ústavního soudu, svazku 9, ročníku 1997, části I., pod pořadovým číslem 9. Tam Ústavní soud vysvětlil, že vázanost soudu zákonem neznamená bezpodmínečně nutnost doslovného výkladu aplikovaného ustanovení, nýbrž zároveň vázanost smyslem a účelem zákona. V případě konfliktu mezi doslovným zněním zákona a jeho smyslem a účelem je důležité stanovit podmínky priority výkladu *e ratione legis* před výkladem jazykovým, podmínky, jež by měly představovat bariéru možné libovůle při aplikaci práva. Tamtéž Ústavní soud dodal, že smysl a účel zákona lze dovodit především z autentických dokumentů vypovídajících o vůli a záměrech zákonodárce, mezi něž patří důvodová zpráva k návrhu zákona (uvědomuje si skutečnost, že ze souhlasu zákonodárce s osnovou návrhu lze pouze presumovat i jeho souhlas s jejími důvody), a dále z argumentace přednesené v rozpravě při přijímání návrhu zákona. Smysl a účel zákona lze dále dovodit z pramenů práva. Při aplikaci právního ustanovení je nutno prvotně vycházet z jeho doslovného znění. Pouze za podmínky jeho nejasnosti a nesrozumitelnosti (umožňující např. více interpretací), jakož i rozporu doslovného znění daného ustanovení s jeho smyslem a účelem, o jejichž jednoznačnosti a výlučnosti není jakákoliv pochybnost, lze upřednostnit výklad *e ratione legis* před výkladem jazykovým.

16. Z důvodové zprávy k insolvenčnímu zákonu je zřejmé, že důvody podjatosti insolvenčního správce se mohou týkat i účastníků řízení (tedy nejen dlužníka, nýbrž i jeho věřitelů), a že v souvislosti s úpravou (ne)podjatosti insolvenčního správce (§ 24 insolvenčního zákona) insolvenční zákon zavádí i novou instituci tzv. odděleného insolvenčního správce ustanovovaného v případech, kdy správce je v insolvenčním řízení vyloučen pouze z některých (a nepočetných) úkonů.

17. Podmínky, za nichž je insolvenční správce vyloučen z insolvenčního řízení (§ 24 odst. 1 insolvenčního zákona), lze v zásadě (s níže uvedenou výjimkou) poměřovat s podmínkami určenými ustanovením § 14 odst. 1 o. s. ř. Přitom vztah insolvenčního správce k účastníkům řízení (dlužníku či věřitelům, kteří uplatňují své právo vůči dlužníku – § 14 odst. 1 insolvenčního zákona), popř. účastníkům řízení v incidenčních sporech (§ 16 insolvenčního zákona), pro který je dán důvod pochybovat o nepodjatosti insolvenčního správce, může být založen především příbuzenským nebo jemu obdobným vztahem, jemuž na roveň může v konkrétním případě stát vztah přátelský či naopak zjevně nepřátelský (k tomu srov. *mutatis mutandis* důvody usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. 4. 2012, sen. zn. 29 NSČR 26/2012, uveřejněného pod číslem 85/2012 Sbírky soudních rozhodnutí stanovisek). Současně platí, že pro přijetí závěru o vyloučení insolvenčního správce postačí, že jsou zde důvody pochybovat o jeho nepodjatosti, tj. jeho podjatost nemusí být „prokázána“.

18. Ustanovení § 24 insolvenčního zákona nepovažuje za důvod vyloučení insolvenčního správce z insolvenčního řízení jeho poměr jen k některému z dlužníkových věřitelů nebo jen k některému ze zástupců dlužníkových věřitelů. V takovém případě se uplatní úprava obsažená v ustanovení § 34 insolvenčního zákona, která váže vyloučení insolvenčního správce z insolvenčního řízení na splnění další „podmínky“, a to, že je zde se zřetelem k charakteru pohledávky dlužníkovy věřitele a jeho postavení v insolvenčním řízení důvod pochybovat, že tento vztah neovlivní celkový způsob výkonu práv a povinností insolvenčního správce. A naopak, nejsou-li zde důvody pro takové pochybnosti, je poměr insolvenčního správce jen k některému z dlužníkových věřitelů nebo jen k některému ze zástupců dlužníkových věřitelů důvodem vyloučení insolvenčního správce (jen) z některých úkonů (v rámci insolvenčního řízení).

19. Shora uvedené závěry, byť formulované při výkladu insolvenčního zákona ve znění účinném do 31. 12. 2013, se prosadí i v poměrech projednávané věci.

20. O tom, zda insolvenční správce má být odvolán z funkce (podle § 31 odst. 1 insolvenčního zákona), rozhoduje insolvenční soud zpravidla po slyšení insolvenčního správce (tj. na základě vysvětlení, jež insolvenční správce podal ke skutečnostem, které by dle podnětů účastníků insolvenčního řízení či dle insolvenčního soudu mohly vyvolat pochybnosti o jeho nepodjatosti) a na základě obsahu insolvenčního spisu. Hodnotící soudy o (ne)opodstatněnosti návrhu, aby insolvenční správce byl odvolán z funkce, pak insolvenční soud zásadně přijímá na základě obsahu spisu, aniž by formálně prováděl dokazování listinami tvořícími obsah insolvenčního spisu (resp. doloženými účastníky insolvenčního řízení, insolvenčním správcem nebo opatřenými insolvenčním soudem). Tomu ostatně odpovídá též zákonem předepsaný požadavek, aby insolvenční soud rozhodl o podaném návrhu neprodleně (srov. opět § 31 odst. 1 insolvenčního zákona).

21. Právní posouzení věci odvolacím soudem, ústící v závěr o vyloučení insolvenčního správce S, Nejvyšší soud, vzhledem ke skutečnostem plynoucím z obsahu insolvenčního spisu, neshledává správným.

22. K důvodům, pro které odvolací soud měl pochybnosti o nepodjatosti insolvenčního správce S (§ 24 insolvenčního zákona).

1) Ke skutečnosti, že (majoritní) věřitel Č hlasoval pro odvolání (insolvenčním soudem ustanoveného) insolvenčního správce H a ustanovení insolvenčního správce S.

23. Ve srovnání s právní úpravou obsaženou v zákoně č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání, insolvenční zákon posílil práva věřitelů (mimo jiné) tím, že umožnil, aby za tam určených podmínek rozhodly o změně v osobě insolvenčního správce věřitelské orgány, a připustil možnost, aby rozhodnutí, kterým insolvenční soud nepotvrdil usnesení schůze věřitelů o ustanovení nového

správce, věřitelé oponovali za předem určených podmínek (daných potřebou co nejvíce urychlit průběh řízení) odvoláním (srov. důvodová zpráva k insolvenčnímu zákonu).

č. 47

24. K tomu, aby takto vymezené právo věřitelů mohlo být vskutku naplněno, je nezbytné respektovat, že si věřitelé „zvolí“ jako „nového“ insolvenčního správce osobu, která je jim „známa“ (se kterou mají zkušenosti) jako natolik „zdatná“ (posuzováno jak ve vztahu k jejím odborným znalostem a schopnostem dostát při výkonu funkce insolvenčního správce povinnostem, pro ni plynoucím z insolvenčního zákona a dalších právních předpisů, tak i z hlediska pověsti, důvěry a respektu, jichž v očích věřitelů požívá), že bude „zárukou“ pro naplnění účelu a zásad insolvenčního řízení (§ 5 insolvenčního zákona) a pro řádný výkon funkce insolvenčního správce (§ 36 insolvenčního zákona).

25. Reálnému naplnění práva věřitelů založeného ustanovením § 29 insolvenčního zákona tak zjevně neodpovídá teze, podle níž by věřitelé (resp. majoritní věřitel) byli omezeni při volbě (nového) insolvenčního správce tím, zda mají (či v minulosti měli) k tomuto insolvenčnímu správci „vztah“ založený a odvíjející se např. z dřívějších insolvenčních řízení, v nichž v pozici účastníků řízení „vystupovali“ totožní věřitelé a ve funkci insolvenčního správce tatáž osoba. Potud ani okolnost, že stejní věřitelé (resp. stejný majoritní věřitel) opakovaně (v různých insolvenčních řízeních) postupem podle ustanovení § 29 insolvenčního zákona ustanovují „novým“ insolvenčním správcem stejnou osobu, není důvodem, který by mohl vést k pochybnostem o nepodjatosti takového insolvenčního správce. A naopak, kdyby v průběhu insolvenčního řízení vyšlo najevo, že věřiteli ustanovený insolvenční správce tyto věřitele v jiných insolvenčních řízeních v rozporu se shora uvedenými zásadami zvýhodnil, aniž by současně šlo o „omluvitelné“ pochybení insolvenčního správce (plynoucí např. z nejednoznačné právní úpravy), bude zpravidla dán i důvod pochybovat o nepodjatosti takového insolvenčního správce.

2) Ke spolupráci s advokátní kanceláří a k zastupování věřitele Č advokátní kanceláří

26. Z obsahu insolvenčního spisu je zřejmé, že advokátní kancelář nezastupovala věřitele Č v žádné fázi insolvenčního řízení dlužníka a že k datu vydání dovoláními napadených rozhodnutí odvolacího soudu insolvenční správce S nebyl statutárním orgánem (ani společníkem) advokátní kanceláře. Poukaz odvolacího soudu na „spolupráci“ insolvenčního správce S a advokátní kanceláře přitom nemá – bez bližší konkretizace, v čem měla spočívat a na jaký vztah mezi insolvenčním správcem S a advokátní kanceláří z ní lze usuzovat – význam. Rovněž okolnost, že advokátní kancelář zastupovala „v dílčích kauzách“ (blíže nespecifikovaných počtem, významem či časem) věřitele Č, není – vzhledem k (jen) zprostředkované vazbě mezi insolvenčním správcem S a věřitelem Č – důvodem pro pochybnosti o nepodjatosti insolvenčního správce S.

27. Nejvyšší soud proto nepovažuje argumenty, které ve svém souhrnu vedly odvolací soud k závěru o vyloučení insolvenčního správce S, za způsobilé vyvolat pochybnosti o nepodjatosti insolvenčního správce S, a to ani ve spojení se skutečností, že insolvenční správce S se stal společníkem a statutárním orgánem společnosti AS Z., v. o. s. (viz jeho dopis insolvenčnímu soudu z ledna 2014).

28. Jelikož právní posouzení věci, na němž (obě) rozhodnutí odvolacího soudu, jakož i (druhé) rozhodnutí insolvenčního soudu, spočívají, není správné, Nejvyšší soud tato rozhodnutí zrušil a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení (§ 243e odst. 1 a 2 o. s. ř.). Právní názor Nejvyššího soudu je pro soudy nižších stupňů závazný (§ 243g odst. 1 a § 226 odst. 1 o. s. ř.).

č. 47

Č. 48

Č. 48

Insolvenční správce, Insolvence § 32 odst. 1 IZ

O tom, zda insolvenční správce má být zproštěn funkce, rozhoduje insolvenční soud v intencích § 32 odst. 1 insolvenčního zákona „po slyšení insolvenčního správce“ (tedy na základě vysvětlení, jež insolvenční správce podal k tvrzením osoby, jež žádá jeho zproštění) a na základě obsahu insolvenčního spisu, jenž by měl příslušná tvrzení potvrzovat nebo vyvracet. Hodnotící skutkové soudy o (ne)opodstatněnosti návrhu, aby insolvenční správce byl zproštěn funkce, pak insolvenční soud zásadně přijímá na základě obsahu spisu, aniž by formálně prováděl dokazování listinami tvořícími obsah insolvenčního spisu.

Nejvyšší soud zamítl dovolání dlužníka proti usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 13. 9. 2013, sp. zn. KSPL 27 INS 4224/2011, 2 VSPH 489/2013.

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 8. 2015, sen. zn. 29 NSČR 2/2014, ECLI:CZ:NS:2015:29.NSCR.2.2014.1)

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Vrchní soud v Praze k odvolání dlužníka usnesením ze dne 13. 9. 2013, č. j. KSPL 27 INS 4224/2011, 2 VSPH 489/2013-B-26, potvrdil usnesení ze dne 5. 3. 2013, č. j. KSPL 27 INS 4224/2011-B-18, jímž Krajský soud v Plzni (dále jen „insolvenční soud“) nevyhověl návrhu dlužníka (V. H.) na zproštění JUDr. J. C. funkce insolvenčního správce dlužníka.

2. Odvolací soud – vycházející z ustanovení § 32 odst. 1 a § 36 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenčního zákona), a odkazuje na skutková zjištění učiněná insolvenčním soudem – uzavřel, že za relevantní důvody, pro něž může insolvenční soud zprostit insolvenčního správce funkce, považuje zejména skutečnost, že při výkonu své funkce neplní insolvenční správce řádně povinnosti vyplývající pro něj z ustanovení § 36 insolvenčního zákona, liknavě provádí soupis majetkové podstaty, zpeněžuje majetek podstaty v rozporu s ustanoveními § 225 odst. 4 nebo § 226 odst. 5 insolvenčního zákona, neplní povinnost uzavřít smlouvu o pojištění odpovědnosti za škodu, která by mohla vzniknout v souvislosti s výkonem funkce správce

ce, nebo ve věci postupuje nekvalifikovaně. Důležitým důvodem pro zproštění funkce správce může být také skutečnost, že bezdůvodně nesplní závazný pokyn insolvenčního soudu nebo zajištěného věřitele anebo vykonatelný rozsudek týkající se vyloučení majetku z majetkové podstaty. V závislosti na míře a intenzitě pochybení může vést i zjištění ojedinělého, leč závažného porušení důležité povinnosti stanovené zákonem nebo uložené (insolvenčním) soudem k tomu, že (insolvenční) soud zproští správce funkce; obvykle se však – jde-li se o pochybení méně závažné – omezí na to, že využije svého oprávnění uložit správci pořádkovou pokutu.

3. Dále odvolací soud poukázal na korespondenci vedenou mezi dlužníkem (jeho zástupcem) a insolvenčním správcem, týkající se prodeje majetku dlužníka sloužícího k zajištění pohledávky věřitele č. 4 (Českomoravské stavební spořitelny, a. s.), na jejímž základě považoval za „vyvrácené“ námitky dlužníka o tom, že insolvenční správce je „nekontaktní“ a neposkytuje dlužníku (jeho zástupci) potřebné informace o připravovaném zpeněžování nemovitostí, jež jsou předmětem zajištění.

4. S poukazem na ustanovení § 398 odst. 3 věty poslední, § 409 odst. 3 a § 289 odst. 3 insolvenčního zákona shledal „námitky“ dlužníka ohledně minimální prodejní ceny nemovitostí, včetně jeho (ničím nepodložených) obav o prodeji pod cenou, předčasnými s tím, že dlužníku nic nebrání v tom, aby (případný) znalecký posudek o ceně nemovitostí předložil insolvenčnímu soudu k posouzení, nehledě na to, že platnost smluv, jimiž dojde ke zpeněžení mimo dražbu, lze napadnout žalobou.

5. Konečně odvolací soud doplnil, že není-li dlužník spokojen s rozsahem informací, jež mu insolvenční správce poskytuje, může požádat insolvenční soud, aby v rámci dohlédací činnosti podle ustanovení § 11 insolvenčního zákona „určité listiny či vysvětlení od správce vyžádal a založil je do insolvenčního spisu; že by tak učinil, se z obsahu spisu nepodává“.

6. Jelikož odvolací soud (ve shodě s insolvenčním soudem) dospěl k závěru, že v řízení nebylo zjištěno, že by insolvenční správce neplnil řádně své povinnosti nebo nepostupoval při výkonu funkce s odbornou péčí anebo že by závažně porušil důležitou povinnost uloženou mu zákonem nebo soudem, usnesení insolvenčního soudu jako věcně správné potvrdil, když „jiný názor dlužníka na cenu nemovitostí a jiné představy o průběhu insolvenčního řízení důvodem pro zproštění správce jeho funkce být nemůže“.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

7. Proti usnesení odvolacího soudu podal dlužník dovolání, které má za příslušné podle ustanovení § 237 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního

č. 48

řádu, maje za to, že dovolacím soudem dosud nebyla vyřešena otázka, zda „je insolvenční správce povinen plnit informační povinnost vůči dlužníkovi, a pokud tak nečiní, zda jde o porušení jeho povinností, a dále, zda v případě, že soud a věřitelský výbor dosud neschválili prodej mimo dražbu ve smyslu ustanovení § 289 insolvenčního zákona, může insolvenční správce činit úkony směřující k takovému prodeji mimo dražbu, resp. zda zatížení majetkové podstaty náklady souvisejícími s prodejem mimo dražbu před tím, než dojde ke schválení takového prodeje ve smyslu ustanovení § 289 insolvenčního zákona, je porušením povinnosti insolvenčního správce jednat s odbornou péčí“.

8. Dovolatel namítá existenci dovolacího důvodu podle ustanovení § 241a odst. 1 o. s. ř., tj. že rozhodnutí odvolacího soudu spočívá na nesprávném právním posouzení věci.

9. Dovolatel rekapituluje dosavadní průběh řízení a „konstatuje“, že soudy obou stupňů se s jeho námitkami řádně nevypořádaly a ve svých rozhodnutích vycházely výlučně ze sdělení insolvenčního správce. Poukazuje na nedostatky ve skutkových zjištěních co do „pověření znalce provedením znaleckého posudku“ a (případného) provedení prodeje nemovitostí dlužníka „realitní kanceláří N., a. s.“. Takový postup považuje za rozporný s procesními zásadami, právními předpisy i ustálenou rozhodovací praxí.

10. Dále akcentuje, že má-li insolvenční správce vůči dlužníkovi, s jehož majetkem hospodaří, „určité“ povinnosti, nemůže jednat libovolně a k tíži dlužníka, neboť to nebude insolvenční správce, nýbrž dlužník, z jehož majetku budou případné náklady na znalce či realitní kancelář hrazeny, resp. jehož majetek bude prodán „pod cenou“. „Je jistě právem, ba dokonce povinností dlužníka, zajímat se o to, jakým způsobem je s jeho majetkem nakládáno, a starat se o to, aby mu postupem správce nevznikla škoda, resp., aby nemusel hradit zbytečné náklady, které si insolvenční správce usmyslí. Insolvenční správce pak má nepochybně vůči dlužníkovi informační povinnost, neboť je odpovědný nejen věřitelům, ale i dlužníkovi, který má např. možnost domáhat se vůči správci náhrady škody stejně tak, jako má právo podat návrh na zproštění insolvenčního správce funkce, pokud tento neplní řádně své povinnosti“.

11. V této souvislosti má dovolatel za to, že insolvenční správce informační povinnost ve vztahu k němu neplní a na v dovolání specifikované dopisy nereaguje. Dospěly-li soudy nižších stupňů k závěru, že insolvenční správce informační povinnost ve vztahu k dlužníkovi (o zamyšlených úkonech ve věci, týkají-li se dlužníka či jeho majetku) nemá, resp. že neplnění takové informační povinnosti není porušením povinností insolvenčního správce ve smyslu ustanovení § 32 insolvenčního zákona, je jejich právní posouzení věci nesprávné.

12. Konečně dovolatel zdůrazňuje, že podniká-li insolvenční správce „nákladné úkony jako je zadání znaleckého posudku či uzavření zprostředkovatelské smlouvy s realitní kanceláří“, aniž by soud či věřitelský výbor vůbec s takovým

prodejem vyslovil souhlas, a nepředložil-li dlužníku (ani soudu) pokyn zajištěného věřitele ke zpeněžení nemovitostí, nejedná s péčí řádného hospodáře a zjevně zatěžuje majetkovou podstatu dlužníka zcela zbytečnými náklady. „Za takové situace jsou úkony insolvenčního správce, realitní kanceláře či znalce přinejmenším předčasné, neboť není zřejmé, zda pokyn zajištěného věřitele není v rozporu se zákonem, resp. není zřejmé, zda insolvenční soud nestanoví podmínky prodeje v jiném rámci, než v jakém postupuje insolvenční správce“. Přitom dovolatel „několikrát insolvenčního správce kontaktoval s tím, že by měl zájemce o koupi nemovitostí, ten sdělení zcela ignoroval a prodej nemovitostí zadal realitní kanceláři, která nepochybně nezprostředkuje prodej zdarma, nýbrž za peníze dlužníka“. Zadáním prodeje nemovitostí realitní kanceláři z Prahy a vypracování znaleckého posudku znalci z Prahy se navíc zvýší náklady s tím spojené „minimálně o cestovné“ a výše popsané jednání tak nelze považovat „po hospodářské stránce za pečlivé“.

13. Proto dovolatel požaduje, aby Nejvyšší soud rozhodnutí soudů nižších stupňů zrušil a věc vrátil insolvenčnímu soudu k dalšímu řízení.

III.

Přípustnost dovolání

14. Rozhodné znění občanského soudního řádu pro dovolací řízení (do 31. 12. 2013) je dáno tím, že dovoláním napadené rozhodnutí bylo vydáno před 1. 1. 2014.

15. Dovolání dlužníka je přípustné podle ustanovení § 237 o. s. ř., a to k řešení otázky dovolatelem otevřené, dosud v rozhodovací praxi Nejvyššího soudu bezzbytku nezodpovězené.

IV.

Důvodnost dovolání

16. Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

17. Podle ustanovení § 5 insolvenčního zákona insolvenční řízení spočívá zejména na těchto zásadách: a) insolvenční řízení musí být vedeno tak, aby žádný z účastníků nebyl nespravedlivě poškozen nebo nedovoleně zvýhodněn a aby se dosáhlo rychlého, hospodárného a co nejvyššího uspokojení věřitelů; b) věřitelé, kteří mají podle tohoto zákona zásadně stejné nebo obdobné postavení, mají v insolvenčním řízení rovné možnosti; c) nestanoví-li tento zákon jinak, nelze práva věřitele nabytá v dobré víře před zahájením insolvenčního

řízení omezit rozhodnutím insolvenčního soudu ani postupem insolvenčního správce; d) věřitelé jsou povinni zdržet se jednání, směřujícího k uspokojení jejich pohledávek mimo insolvenční řízení, ledaže to dovoluje zákon.

č. 48

Podle ustanovení § 11 insolvenčního zákona při výkonu dohlédací činnosti insolvenční soud rozhoduje o záležitostech, které se týkají průběhu insolvenčního řízení, činí opatření potřebná k zajištění jeho účelu a ukládá povinnosti, týkající se činnosti jednotlivých subjektů řízení (odstavec 1). Insolvenční soud je oprávněn vyžadovat od insolvenčního správce zprávy a vysvětlení o jeho postupu, nahlížet do jeho účtů a konat potřebná šetření. Je oprávněn dávat insolvenčnímu správci pokyny a uložit mu, aby si vyžádal k určitým otázkám stanovisko věřitelského výboru (odstavec 2).

Podle ustanovení § 32 odst. 1 insolvenčního zákona insolvenčního správce, který neplní řádně své povinnosti nebo který nepostupuje při výkonu své funkce s odbornou péčí anebo který závažně porušil důležitou povinnost, uloženou mu zákonem nebo soudem, může insolvenční soud na návrh věřitelského orgánu nebo dlužníka anebo i bez tohoto návrhu jeho funkce zprostit. Učiní tak zpravidla po slyšení insolvenčního správce; o podaném návrhu rozhodne neprodleně. Podle ustanovení § 230 insolvenčního zákona správou majetkové podstaty se rozumí zejména činnost, jakož i právní úkony a opatření z ní vyplývající, pokud směřuje k tomu, aby a) nedocházelo ke znehodnocení majetkové podstaty, zejména aby nedošlo k odstranění, zničení, poškození nebo odcizení majetku, který do ní náleží, b) majetek náležející do majetkové podstaty byl využíván v souladu se svým určením, pokud tomu nebrání jiné okolnosti, c) se majetková podstata rozmnožila, lze-li takovou činnost rozumně očekávat se zřetelem ke stavu majetkové podstaty a obvyklým obchodním příležitostem, d) byly vymoženy pohledávky dlužníka včetně plnění z neplatných a neúčinných právních úkonů (odstavec 1). Jde-li o správu věci, práva, pohledávky nebo jiné majetkové hodnoty, která slouží k zajištění pohledávky, je insolvenční správce vázán pokyny zajištěného věřitele, směřujícími k řádné správě; je-li zajištěných věřitelů více, mohou tyto pokyny udělit insolvenčnímu správci pouze společně. Insolvenční správce může tyto pokyny odmítnout, má-li za to, že nesměřují k řádné správě; v takovém případě požádá insolvenční soud o jejich přezkoumání v rámci dohlédací činnosti (odstavec 2).

Podle ustanovení § 398 odst. 3 insolvenčního zákona při oddlužení plněním splátkového kalendáře je dlužník povinen po dobu 5 let měsíčně splácet nezajištěným věřitelům ze svých příjmů částku ve stejném rozsahu, v jakém z nich mohou být při výkonu rozhodnutí nebo při exekuci uspokojeny přednostní pohledávky. Tuto částku rozvrhne dlužník prostřednictvím insolvenčního správce mezi nezajištěné věřitele podle poměru jejich pohledávek způsobem určeným v rozhodnutí insolvenčního soudu o schválení oddlužení. Zajištění věřitelé se uspokojí jen z výtěžku zpeněžení zajištění; při tom-

to zpeněžení se postupuje obdobně podle ustanovení o zpeněžení zajištění v konkursu.

Podle ustanovení § 409 insolvenčního zákona od schválení oddlužení plněním splátkového kalendáře má dispoziční oprávnění k příjmům, které získá po schválení oddlužení, dlužník. S takto nabytými příjmy je dlužník povinen naložit způsobem uvedeným v rozhodnutí o schválení oddlužení plněním splátkového kalendáře (odstavec 1). Dispoziční oprávnění k majetku, náležejícímu do majetkové podstaty v době schválení oddlužení, má od právní moci rozhodnutí o schválení oddlužení plněním splátkového kalendáře dlužník; to neplatí, jde-li o majetek, který slouží k zajištění (odstavec 2). Majetek, který slouží k zajištění, zpeněží insolvenční správce po schválení oddlužení plněním splátkového kalendáře, nejdříve však po zjištění pravosti, výše a pořadí zajištěné pohledávky, požádá-li o to zajištěný věřitel. Výtěžek zpeněžení vydá zajištěnému věřiteli; přitom postupuje obdobně podle ustanovení o zpeněžení zajištění v konkursu (odstavec 3).

Podle ustanovení § 293 insolvenčního zákona, jde-li o zpeněžení věci, práva, pohledávky nebo jiné majetkové hodnoty, která slouží k zajištění pohledávky, je insolvenční správce vázán pokyny zajištěného věřitele směřujícími ke zpeněžení; je-li zajištěných věřitelů více, mohou tyto pokyny udělit insolvenčnímu správci pouze společně. Insolvenční správce může tyto pokyny odmítnout, má-li za to, že předmět zajištění lze zpeněžit výhodněji; v takovém případě požádá insolvenční soud o jejich přezkoumání v rámci dohlédací činnosti.

18. Nejvyšší soud v prvé řadě připomíná, že ustanovení § 32 odst. 1 insolvenčního zákona patří k právním normám s relativně neurčitou hypotézou, tj. k právním normám, jejichž hypotéza není stanovena přímo právním předpisem a které tak přenechávají soudu, aby podle svého uvážení v každém jednotlivém případě vymezil sám hypotézu právní normy ze širokého, předem neomezeného okruhu okolností.

19. Dále Nejvyšší soud zdůrazňuje, že rozhodovací praxi soudů při výkladu ustanovení § 32 odst. 1 insolvenčního zákona sjednotil tím, že pod číslem 91/2014 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek uveřejnil usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 27. 6. 2014, sen. zn. 2 VSOL 358/2014. V tomto usnesení označený odvolací soud formuloval a odůvodnil závěr, od něhož nemá Nejvyšší soud důvod se odchýlit ani v poměrech projednávané věci, podle kterého důležitým důvodem pro zproštění funkce insolvenčního správce ve smyslu ustanovení § 32 odst. 1 insolvenčního zákona je zejména skutečnost, že při výkonu funkce neplní insolvenční správce řádně povinnosti vyplývající pro něj z ustanovení § 36 insolvenčního zákona, liknavě provádí soupis majetkové podstaty, zpeněžuje majetek náležející do majetkové podstaty v rozporu s ustanovením § 225 odst. 4 nebo s ustanovením § 226 odst. 5 insolvenčního zákona, nebo že nesplnil povinnost uzavřít smlouvu o pojištění odpovědnosti za škodu, která

č. 48

by mohla vzniknout v souvislosti s výkonem funkce. Takovým důvodem může být též skutečnost, že insolvenční správce bezdůvodně nesplní závazný pokyn insolvenčního soudu nebo zajištěného věřitele, nebo že nerespektuje soudní rozhodnutí o vyloučení majetku z majetkové podstaty. V závislosti na míře a intenzitě pochybení insolvenčního správce může vést soud ke zproštění správce funkce i zjištění ojedinělého, leč závažného, porušení důležité povinnosti stanovené zákonem nebo uložené soudem.

20. Insolvenční zákon výslovně neupravuje „informační“ povinnost insolvenčního správce vůči dlužníku, jehož úpadek je řešen oddlužením ve formě plnění splátkového kalendáře, ohledně postupu směřujícího k uspokojení pohledávky zajištěného věřitele (§ 398 odst. 3 věta poslední a § 409 odst. 3 insolvenčního zákona ve spojení s § 286 a násl. insolvenčního zákona). Nicméně ze zásady obsažené v ustanovení § 5 písm. a) insolvenčního zákona (podle níž musí být insolvenční řízení vedeno tak, aby žádný z účastníků nebyl nespravedlivě poškozen nebo nedovoleně zvýhodněn a aby se dosáhlo rychlého, hospodárného a co nejvyššího uspokojení věřitelů), jež se nepochybně vztahuje i na dlužníka (§ 14 odst. 1 insolvenčního zákona), lze dovodit, že projevil-li dlužník (vážný a shora zmíněné zásadě insolvenčního řízení odpovídající) „zájem“ o to, jakým způsobem hodlá insolvenční správce postupovat při uspokojení pohledávky zajištěného věřitele, mělo by se mu dostat (od insolvenčního správce, popřípadě od insolvenčního soudu) takových informací, aby měl možnost se k postupu insolvenčního správce vyjádřit.

21. Na druhé straně ovšem nelze přehlédnout, že základním informačním zdrojem o průběhu insolvenčního řízení je insolvenční rejstřík, v němž insolvenční soud zveřejňuje chronologicky s uvedením okamžiku vložení: a) rozhodnutí insolvenčního soudu vydaná v insolvenčním řízení a v incidenčních sporech, b) veškerá podání, která se vkládají do soudního spisu vedeného insolvenčním soudem ohledně dlužníka, nestanoví-li insolvenční zákon jinak a c) další informace, o kterých tak stanoví insolvenční zákon (§ 419 a násl. insolvenčního zákona). Dále jsou práva dlužníka v insolvenčním řízení chráněna tím, že dlužníku jsou písemnosti v insolvenčním řízení doručovány, nestanoví-li insolvenční zákon jinak, zvláště 75 odst. 2 insolvenčního zákona, přičemž dlužník (jako účastník insolvenčního řízení) má rovněž právo nahlížet do soudního spisu, s výjimkou protokolu o hlasování, a činit si z něho výpisy a opisy (§ 44 odst. 1 o. s. ř., ve spojení s § 7 a § 126 odst. 1 insolvenčního zákona). Konečně, má-li dlužník oprávněně pochybnosti o správnosti postupu insolvenčního správce v souvislosti s uspokojením pohledávky zajištěného věřitele, může požádat insolvenční soud, aby v rámci dohlédací činnosti (§ 10 a § 11 insolvenčního zákona) zjednal nápravu.

22. Promítnuto do poměrů projednávané věci a s přihlédnutím ke skutkovému stavu, na jehož základě soudy nižších stupňů vybudovaly (následně) právní

posouzení a jehož správnost nelze dovoláním po právu zpochybnit (srov. ustanovení § 241a odst. 1 o. s. ř.), shledává Nejvyšší soud rozhodnutí odvolacího soudu věcně správným.

23. Argumentace dovolatele vztahující se k (ne)poskytnutí informací insolvenčním správcem ohledně možného postupu dlužníkem tvrzeného „zájemce“ o koupi zástavy, výtěžek jejíhož zpeněžení měl sloužit k uspokojení pohledávky zajištěného věřitele, je totiž zjevně nepřipadná již proto, že povinnost insolvenčního správce poskytovat (zvláště) třetím osobám „poučení“ o tom, jak se mají chovat, chtějí-li se účastnit (jako zájemci o koupi zástavy) procesu zpeněžení zajištění, z insolvenčního zákona (ani ze zásad insolvenčního řízení) neplyne.

24. Jde-li o výhrady týkající se „ohledání“ zástavy za účelem jejího ocenění, včetně prohlídky zástavy, v tomto směru dovolatel odvolacímu soudu (a insolvenčnímu soudu) vytýká pochybení při hodnocení důkazů a současně (posuzováno podle obsahu dovolání) neúplnost skutkových zjištění.

25. Přitom hodnocení důkazů nelze – se zřetelem na zásadu volného hodnocení důkazů zakotvenou v ustanovení § 132 o. s. ř. – úspěšně napadnout žádným dovolacím důvodem. K tomu srov. např. důvody usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. 2. 2011, sen. zn. 29 NSČR 29/2009, uveřejněného pod číslem 108/2011 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek (včetně tam zmíněného odkazu na nález Ústavního soudu ze dne 6. 1. 1997, sp. zn. IV. ÚS 191/96, uveřejněný pod číslem 1/1997 Sbírkou nálezů a usnesení Ústavního soudu), nebo rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 7. 2005, sp. zn. 29 Odo 1058/2003, uveřejněný v časopise Soudní judikatura č. 9, ročník 2005, pod číslem 145.

26. Navíc o tom, zda insolvenční správce má být zproštěn funkce (podle § 32 insolvenčního zákona), rozhoduje insolvenční soud „po slyšení insolvenčního správce“ (tedy na základě vysvětlení, jež insolvenční správce podal k tvrzením osoby, jež žádá jeho zproštění) a na základě obsahu insolvenčního spisu, jež by měl příslušná tvrzení potvrzovat nebo vyvracet. Hodnotící skutkové soudy o (ne)opodstatněnosti návrhu, aby insolvenční správce byl zproštěn funkce, pak insolvenční soud zásadně přijímá na základě obsahu spisu, aniž by formálně prováděl dokazování listinami tvořícími obsah insolvenčního spisu. Je tomu tak i proto, že postupuje-li insolvenční správce při výkonu funkce svědomitě a s odbornou péčí (§ 36 odst. 1 insolvenčního zákona), projevuje se to zpravidla i dokumentací jeho postupu (lhostejno, zda na vyžádání insolvenčního soudu při výkonu dohlédací činnosti nebo prostřednictvím insolvenčního spisu), a neděje-li se tak, jsou případné nedostatky postupu insolvenčního správce patrné právě již z insolvenčního spisu. Tomu ostatně odpovídá též zákonem předepsaný požadavek, aby insolvenční soud rozhodl o podaném návrhu „neprodleně“ (§ 32 odst. 1 poslední věta insolvenčního zákona).“

27. Na základě informací, které insolvenční správce (dle skutkových závěrů soudů nižších stupňů) ohledně zamýšleného postupu při uspokojení pohledávky

č. 48

zajištěného věřitele dlužníku sdělil (tj. že obdržel pokyn zajištěného věřitele k zpeněžení zástavy a začal činit „kroky“ za účelem vypracování znaleckého posudku k ceně zástavy), si dlužník musel být vědom toho, jak hodlá insolvenční správce ve věci uspokojení pohledávky zajištěného věřitele postupovat. Mě-li za to, že informace, které obdržel od insolvenčního správce, nejsou dostatečné, mohl se obrátit na insolvenční soud, který by oprávněnost jeho požadavku posoudil a případně v tomto směru učinil opatření potřebné k zajištění účelu insolvenčního řízení.

28. Další námitky dlužníka se soustřeďují k dovolatelem tvrzenému jednání insolvenčního správce v rozporu s péčí „řádného hospodáře“, když insolvenční správce – podle názoru dovolatele – zadal znalecký posudek (k ocenění zástavy) a uzavřel zprostředkovatelskou smlouvu s realitní kanceláří, aniž by (insolvenční) soud či věřitelský výbor schválil prodej zástavy mimo dražbu, resp. stanovil podmínky prodeje. I v tomto směru jsou „obavy“ dovolatele přinejmenším předčasné, když posouzení účelnosti (či naopak zbytečnosti) vynaložených nákladů bude odvislé (až) od okolností, jež měly nastat v budoucnu. Navíc i zde platí, že o svých pochybnostech co do správnosti postupu insolvenčního správce měl dlužník především informovat insolvenční soud, jenž disponuje oprávněními ke zjednání nápravy.

29. V poměrech dané věci je tak zjevné, že výhrady vznesené dlužníkem, včetně skutečností plynoucích z obsahu spisu, nenasvědčují závěru, podle něhož by insolvenční správce porušil své povinnosti ve vztahu k dlužníku.

30. Samotná nespokojenost dlužníka s tím, jak ho informuje insolvenční správce o svém postupu, jde-li o úkony směřující ke zpeněžení zástavy a k uspokojení pohledávky zajištěného věřitele z výtěžku zpeněžení, včetně (ne)účelnosti či (ne)hospodárnosti těchto úkonů, není (nemůže být) důvodem ke zproštění funkce insolvenčního správce (§ 32 insolvenčního zákona).

31. Jelikož se dovolateli prostřednictvím uplatněného dovolacího důvodu správnost rozhodnutí odvolacího soudu zpochybnit nepodařilo, Nejvyšší soud dovolání podle ustanovení § 243d písm. a) o. s. ř. zamítl.

Č. 49

Oddlužení, Insolvency

§ 389 odst. 1 písm. b) IZ, § 389 odst. 2 písm. a) IZ

Č. 49

Má-li dlužník dluh z podnikání, je povinen již v návrhu na povolení oddlužení tvrdit skutečnosti, z nichž v souladu s ustanovením § 389 odst. 2 insolvenčního zákona vyplývá, že dluh z podnikání nebrání řešení jeho úpadku nebo hrozícího úpadku oddlužením.

Jestliže dlužník, který má dluh z podnikání, v návrhu na povolení oddlužení ani k výzvě insolvenčního soudu netvrdí skutečnosti, z nichž v souladu s ustanovením § 389 odst. 2 insolvenčního zákona vyplývá, že dluh z podnikání nebrání řešení jeho úpadku nebo hrozícího úpadku oddlužením, insolvenční soud návrh na povolení oddlužení odmítne; totéž platí, má-li důvod, pro který dluh z podnikání nebrání řešení dlužníkovy úpadku nebo hrozícího úpadku oddlužením, spočívat v tom, že s tím souhlasí věřitel, o jehož pohledávku jde [§ 389 odst. 2 písm. a) insolvenčního zákona], a dlužník v návrhu na povolení oddlužení uvede, že takový souhlas nemá, nebo vyjde-li před rozhodnutím o návrhu na povolení oddlužení v řízení najevo, že věřitel, o jehož pohledávku jde, s oddlužením nesouhlasí. Postup podle § 397 odst. 1, věty druhé insolvenčního zákona je v těchto případech vyloučen.

Vrchní soud v Olomouci potvrdil usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 7. 8. 2015, sp. zn. KSBR 29 INS 15846/2015.

(Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 23. 9. 2015, sen. zn. 1 VSOL 918/2015, ECLI:CZ:VSOL:2015:1.VSOL.918.2015.1)

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Usnesením ze dne 7. 8. 2015, č. j. KSBR 29 INS 15846/2015-A-11, Krajský soud v Brně rozhodnutí soud prvního stupně uložil dlužnici podle ustanovení § 108 odst. 1, 2 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (dále jen „IZ“), aby ve lhůtě tří dnů ode dne právní moci tohoto rozhodnutí zaplatila zálohu na náklady insolvenčního řízení ve výši 50 000 Kč. V odůvodnění uvedl, že dlužnice není ve smyslu ustanovení § 389 odst. 1 písm. b), odst. 2 písm. a) IZ osobou oprávněnou podat návrh na povolení oddlužení, neboť v návrhu

netvrdila žádné skutečnosti, ze kterých by se dalo usuzovat, že dluhy vůči věřitelům, a to Okresní správě sociálního zabezpečení H., Zdravotní pojišťovně Ministerstva vnitra ČR a Generali Pojišťovna a. s., které vznikly v souvislosti s podnikatelskou činností dlužnice, nebrání řešení jejího úpadku oddlužením. Dodatečně byl soudu doručen pouze souhlas Okresní správy sociálního zabezpečení H., zatímco souhlasy zbývajících dvou věřitelů nepředložila. Lze proto předpokládat, že úpadek dlužnice bude řešen konkursem. V případě řešení úpadku konkursem činí minimální odměna insolvenčního správce 45 000 Kč bez DPH, přičemž z návrhu vyplývá, že dlužnice nemá pohotové prostředky k zajištění výkonu činnosti insolvenčního správce, a proto soud rozhodl o uložení zálohy maximální výši.

II.

Odvolání a vyjádření k němu

2. Proti tomuto rozhodnutí podala dlužnice odvolání, ve kterém nezpochybňovala závěr soudu prvního stupně, že má závazky z podnikání, ale namítala, že „věřitele vyzvala, aby se vyjádřili, zda souhlasí s tím, aby jejich pohledávka byla zahrnuta do oddlužení, a vzhledem k tomu, že se nevyjádřili, považuje tuto jejich reakci za souhlas“. Navrhovala, aby odvolací soud rozhodnutí soudu prvního stupně zrušil.

III.

Důvodnost odvolání

3. Po zjištění, že odvolání bylo podáno včas a osobou k tomuto úkonu oprávněnou, přezkoumal odvolací soud odvoláním napadené rozhodnutí soudu prvního stupně, jakož i řízení, které jeho vydání předcházelo (§ 7 IZ, § 212, § 212a odst. 1, 5 a 6 o. s. ř.), a aniž ve věci nařizoval jednání [§ 94 odst. 2, písm. c) IZ], dospěl k závěru, že odvolání není důvodné.

4. Podle ustanovení § 7 IZ, nestanoví-li tento zákon jinak nebo není-li takový postup v rozporu se zásadami, na kterých spočívá insolvenční řízení, použijí se pro insolvenční řízení a pro insolvenční spory přiměřeně ustanovení občanského soudního řádu týkající se sporného řízení, a není-li to možné, ustanovení zákona o zvláštních řízeních soudních; ustanovení týkající se výkonu rozhodnutí nebo exekuce se však použijí přiměřeně jen tehdy, jestliže na ně tento zákon odkazuje.

5. Rozhodným zněním občanského soudního řádu pro přiměřené použití podle ustanovení § 7 IZ je občanský soudní řád, ve znění účinném od 1. 1. 2014.

6. Z obsahu insolvenčního spisu vyplývá, že dlužnice se návrhem ze dne 16. 6. 2015, doručeným soudu dne 17. 6. 2015, domáhala rozhodnutí o svém úpadku

a navrhovala, aby byl řešen oddlužením formou plnění splátkového kalendáře. Návrh podala na předepsaném formuláři a v kolonce 07 mimo jiné uvedla, že má nezajištěný závazek z podnikání vůči Okresní správě sociálního zabezpečení H., Zdravotní pojišťovně Ministerstva vnitra ČR a Generali Pojišťovně a. s. Souhlas těchto věřitelů s řešením jejího úpadku oddlužením v návrhu netvrdila. Tyto tři závazky pocházející z podnikání uvedla též v seznamu závazků, který podepsala a opatřila prohlášením o správnosti a úplnosti. Usnesením ze dne 23. 6. 2015 byla dlužnice mimo jiné vyzvána, aby ve lhůtě sedmi dnů ode dne doručení tohoto usnesení doplnila insolvenční návrh spojený s návrhem na povolení oddlužení tak, že ohledně svých závazků z podnikání uvede a případně doloží takové skutečnosti, z nichž bude vyplývat, že závazky z podnikání nebrání uplatnění institutu oddlužení ve smyslu ustanovení § 389 IZ. Na tuto výzvu dlužnice reagovala sdělením, že věřitele závazků, které pochází z podnikání, vyzvala, aby se do čtrnácti dnů vyjádřili, zda souhlasí s podrobením těchto závazků režimu oddlužení. Jakmile obdrží odpověď, neprodleně ji soudu zašle. Následně soudu doručila sdělení Okresní správy sociálního zabezpečení H. ze dne 1. 7. 2015, která k žádosti dlužnice uvedla, že souhlasí s řešením úpadku dlužnice oddlužením za podmínky, že bude uhrazena pohledávka ČR – ČSSZ ve výši 100 %. Souhlasy zbývajících dvou věřitelů ani dodatečně netvrdila. Na tomto základě rozhodl soud prvního stupně odvoláním napadeným rozhodnutím.

7. Podle ustanovení § 108 IZ insolvenční soud může před rozhodnutím o insolvenčním návrhu uložit insolvenčnímu navrhovateli, aby ve stanovené lhůtě zaplatil zálohu na náklady insolvenčního řízení, je-li to nutné ke krytí nákladů řízení a prostředky k tomu nelze zajistit jinak; to platí i tehdy, je-li zřejmé, že dlužník nemá žádný majetek. Tuto zálohu nelze uložit insolvenčnímu navrhovateli – zaměstnanci dlužníka, jehož pohledávka spočívá pouze v pracovníprávních nárocích. Povinnost zaplatit zálohu neuloží insolvenční soud dlužníku, o jehož insolvenčním návrhu může rozhodnout bez zbytečného odkladu tak, že vydá rozhodnutí o úpadku, s nímž spojí rozhodnutí o povolení oddlužení (odstavec 1). Výši zálohy může insolvenční soud určit až do částky 50 000 Kč. Je-li insolvenčních navrhovatelů více, jsou povinni zaplatit zálohu společně a nerozdílně (odstavec 2).

Podle ustanovení § 389 odst. 1 písm. b) IZ dlužník může insolvenčnímu soudu navrhnout, aby jeho úpadek nebo jeho hrozící úpadek řešil oddlužením, jde-li o fyzickou osobu, která nemá dluhy z podnikání.

Podle ustanovení § 389 odst. 2 písm. a) IZ dluh z podnikání nebrání řešení dlužníkovy úpadku nebo hrozícího úpadku oddlužením, jestliže s tím souhlasí věřitel, o jehož pohledávku jde.

Podle ustanovení § 397 odst. 1 IZ, nedojde-li ke zpětvzetí návrhu na povolení oddlužení ani k jeho odmítnutí nebo zamítnutí, insolvenční soud oddlužení

č. 49

povolí. V pochybnostech o tom, zda dlužník je oprávněn podat návrh na povolení oddlužení, insolvenční soud oddlužení povolí a tuto otázku prozkoumá v průběhu schůze věřitelů svolané k projednání způsobu oddlužení a hlasování o jeho přijetí. Insolvenční soud oddlužení nepovolí do doby, než mu dlužník předloží seznam majetku a seznam závazků. Rozhodnutí o povolení oddlužení se doručuje dlužníku, insolvenčnímu správci a věřitelskému výboru. Odvolání proti němu není přípustné.

Podle ustanovení § 403 IZ, má-li insolvenční správce za to, že zde jsou skutečnosti, které by jinak odůvodňovaly odmítnutí nebo zamítnutí návrhu na povolení oddlužení, upozorní na ně před rozhodnutím schůze věřitelů o způsobu oddlužení a v případě uvedeném v § 399 odst. 3 do tří dnů po zveřejnění výsledků hlasování v insolvenčním rejstříku (odstavec 1). Věřitelé, kteří hlasovali o přijetí způsobu oddlužení, mohou namítat, že zde jsou skutečnosti, které by jinak odůvodňovaly odmítnutí nebo zamítnutí návrhu na povolení oddlužení. Tyto námitky mohou uplatnit nejpozději do skončení schůze věřitelů, která rozhodovala o způsobu oddlužení, a v případě uvedeném v § 399 odst. 3 do deseti dnů po zveřejnění výsledků hlasování v insolvenčním rejstříku. K později vzneseným námitkám a k námitkám uplatněným věřiteli, kteří nehlasovali o přijetí způsobu oddlužení, se nepřihlíží. Platí, že věřitelé, kteří včas neuplatnili námitky podle věty první, souhlasí s oddlužením bez zřetele k tomu, zda dlužník má dluhy z podnikání (odstavec 2).

8. Odvolací soud především konstatuje, že dlužník je povinen již v návrhu na povolení oddlužení tvrdit všechny pro rozhodnutí o věci (pro rozhodnutí o povolení oddlužení) významné skutečnosti, tedy i to, že má dluhy z podnikání, které ovšem řešení jeho úpadku nebo hrozícího úpadku oddlužením nebrání, a proto zde není důvod pro odmítnutí návrhu na povolení oddlužení. Má-li dluhy z podnikání, je povinen tvrdit existenci některé z výjimek (uvedených v ustanovení § 389 odst. 2 IZ) ze zákonem stanovené překážky bránící uplatnění institutu oddlužení (uvedené v ustanovení § 389 odst. 1 IZ), tedy tvrdit, že s tím souhlasí věřitel, o jehož pohledávku jde, nebo jde o pohledávku věřitele, která zůstala neuspokojena po skončení insolvenčního řízení, ve kterém insolvenční soud zrušil konkurs na majetek dlužníka podle § 308 odst. 1 písm. c) nebo d), anebo jde o pohledávku zajištěného věřitele. V ustanovení § 389 odst. 2 písm. a), b), c) IZ jsou vypočteny výjimky ze zákonem stanovené překážky bránící uplatnění institutu oddlužení. Jedná se o alternativní výčet, takže při naplnění kterékoliv z uvedených variant není důvod považovat dluh z podnikání za překážku bránící řešení dlužníkovu úpadku nebo hrozícího úpadku oddlužením.

9. Při zkoumání otázky, zda dlužníka, který má dluh z podnikání [příčemž se nejedná se o pohledávky dle ustanovení § 389 odst. 2 písm. b) nebo písm. c) IZ], lze považovat za osobu oprávněnou podat návrh na povolení oddlužení, je rozhodující souhlas věřitele, o jehož pohledávku jde. Pokud by dlužník v návr-

hu tvrdil, že má souhlas věřitelů, vůči nimž má dluhy z podnikání, s řešením jeho úpadku oddlužením, takže je osobou oprávněnou podat návrh na povolení oddlužení, byl by to důvod k postupu podle ustanovení § 397 odst. 1 IZ, tedy k povolení oddlužení a k prozkoumání této otázky až v průběhu schůze věřitelů svolané k projednání způsobu oddlužení a hlasování o jeho přijetí (§ 403 odst. 2 IZ), s tím, že insolvenční správce by před rozhodnutím schůze upozornil na to, že má za to, že zde jsou skutečnosti, které by jinak odůvodňovaly odmítnutí nebo zamítnutí návrhu na povolení oddlužení, čímž vyjadřuje pochybnost předpokládanou v ustanovení § 397 odst. 1 věta druhá IZ, která vedla k povolení oddlužení. Též věřitelé, kteří hlasovali o přijetí způsobu oddlužení, mohou namítat, že zde jsou skutečnosti, které by jinak odůvodňovaly odmítnutí nebo zamítnutí návrhu na povolení oddlužení, tedy že vůči nim má dlužník dluhy z podnikání a oni s řešením úpadku oddlužením nesouhlasí.

10. Ze shora citovaného ustanovení § 403 IZ plyne, že schůze věřitelů se svolává k projednání způsobu oddlužení a hlasování o jeho přijetí až ve fázi po povolení oddlužení, přičemž z ustanovení § 397 odst. 1 IZ plyne, že soud povolí oddlužení pouze za situace, že nedojde ke zpětvzetí návrhu na povolení oddlužení ani k jeho odmítnutí nebo zamítnutí. Není-li dlužník oprávněn podat návrh na povolení oddlužení, je to sice důvodem pro odmítnutí návrhu podle ustanovení § 390 odst. 3 IZ, ovšem jsou-li zde pochybnosti o tom, zda je dlužník oprávněn podat návrh na povolení oddlužení, je to důvodem pro povolení oddlužení a svolání schůze věřitelů k projednání způsobu oddlužení a hlasování o jeho přijetí. Naopak nejsou-li pochybnosti, oddlužení se nepovolí a na schůzi věřitelů se již způsob oddlužení neprojednává a nehlasuje se o jeho přijetí, takže na jejím programu již není uplatnění námitek proti oddlužení podle ustanovení § 403 odst. 2 IZ.

11. Postup předjímaný v ustanovení § 397 odst. 1 věta druhá IZ tedy povolení oddlužení a svolání schůze věřitelů k projednání způsobu oddlužení a hlasování o jeho přijetí se uplatní za situace, pokud dlužník v návrhu potřebné souhlasy podle ustanovení § 389 odst. 2 písm. a) IZ tvrdí, ovšem pochybnosti o tom, zda věřitelé skutečně souhlasí, zde jsou, neboť soud stanoviska věřitelů ještě nezná, takže není zatím postaveno najisto, zda dluhy z podnikání brání či nebrání řešení dlužníkovu úpadku nebo hrozícího úpadku oddlužením.

12. Pokud ovšem dlužník v návrhu potřebné souhlasy ani netvrdí, nebo dodatečně na výzvu soudu sdělí, že souhlasy nemá, anebo vyjde-li v řízení najevo výslovný nesouhlas jednoho z věřitelů, vůči němuž má dlužník dluh z podnikání, s řešením dlužníkovu úpadku nebo hrozícího úpadku oddlužením, je mimo jakoukoliv pochybnost, že dlužník není osobou oprávněnou podat návrh na povolení oddlužení, neboť má dluh z podnikání, který brání řešení jeho úpadku nebo hrozícího úpadku oddlužením [§ 389 odst. 1 písm. b), odst. 2 písm. a) IZ], což je bez dalšího důvodem pro odmítnutí návrhu na povolení oddlužení podle

ustanovení § 390 odst. 3 IZ, a nikoliv pro povolení oddlužení podle ustanovení § 397 odst. 1 věta druhá IZ a svolání schůze věřitelů k projednání způsobu oddlužení a hlasování o jeho přijetí.

č. 49

13. Dlužno dodat, že není-li povoleno oddlužení, není již na programu schůze věřitelů uplatnění námitek proti oddlužení, takže již nelze očekávat zákonnou fikci souhlasu pro případ včas neuplatněných námitek podle ustanovení § 403 odst. 2 IZ

14. V posuzované věci dlužnice v návrhu souhlas věřitelů, vůči nimž má dluhy z podnikání, s řešením jejího úpadku oddlužením netvrdila, takže byla soudem vyzvána, aby doplnila insolvenční návrh spojený s návrhem na povolení oddlužení tak, že ohledně svých závazků z podnikání uvede a případně doloží takové skutečnosti, z nichž bude vyplývat, že závazky z podnikání nebrání uplatnění institutu oddlužení ve smyslu ustanovení § 389 IZ. Na tuto výzvu dlužnice reagovala sdělením, že věřitele závazků, které pochází z podnikání, vyzvala, aby se do čtrnácti dnů vyjádřili, zda souhlasí s podrobením těchto závazků režimu oddlužení. Jakmile obdržel odpověď, neprodleně ji zašle soudu. Následně soudu doručila sdělení Okresní správy sociálního zabezpečení H. ze dne 1. 7. 2015, která k žádosti dlužnice uvedla, že souhlasí s řešením úpadku dlužnice oddlužením za podmínky, že bude uhrazena pohledávka ČR – ČSSZ ve výši 100 %. V průběhu odvolacího řízení věřitel Zdravotní pojišťovna Ministerstva vnitra ČR doručil soudu sdělení ze dne 8. 7. 2015, ve kterém uvedl, že jako věřitel pohledávek dlužnice vzniklých z titulu podnikání poskytuje souhlas s oddlužením za předpokladu 100% uspokojení pohledávek ve smyslu ustanovení § 389/2 zákona č. 182/2006 Sb., v platném znění, a to s odkazem na ustanovení § 8 odst. 5 zákona č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění.

15. Odvolací soud obecně konstatuje, že podmiňuje-li věřitel, vůči němuž má dlužník dluh z podnikání, svůj souhlas s řešením dlužníkového úpadku oddlužením uspokojením 100 % všech jeho pohledávek, nelze to považovat za souhlas s řešením úpadku oddlužením ve smyslu ustanovení § 389 odst. 2 písm. a) IZ, neboť to neodpovídá podstatě (smyslu) institutu oddlužení v českém úpadkovém právu. Pro povolení oddlužení je totiž zákonem stanovena minimální hranice 30 % pro uspokojení pohledávek nezajištěných věřitelů [§ 395 odst. 1 písm. b) IZ] a ve zbytku se předpokládá, že dlužník bude od placení pohledávek osvobozen (§ 414, § 415 IZ).

16. Pokud dlužnice v odvolání namítala, že „věřitele vyzvala, aby se vyjádřili, zda souhlasí s tím, aby jejich pohledávka byla zahrnuta do oddlužení, a vzhledem k tomu, že se nevyjádřili, považuje tuto jejich reakci za souhlas“, nelze jí přisvědčit, neboť insolvenční zákon v ustanovení § 389 odst. 2 písm. a) takovou formu souhlasu nepředpokládá a ustanovení § 101 odst. 4 o. s. ř. není v dané situaci použitelné.

17. Promítnuto na poměry projednávané věci odvolací soud uzavírá, že sdělení Okresní správy sociálního zabezpečení H. a Zdravotní pojišťovny Ministerstva vnitra ČR nelze považovat za souhlas věřitele s řešením úpadku oddlužením ve smyslu ustanovení § 389 odst. 2 písm. a) IZ, neboť je podmíněn uspokojením 100 % pohledávek, ale naopak za nesouhlas s řešením úpadku dlužnicí oddlužením. Ustanovení § 389 odst. 2 písm. a) IZ nutno vykládat tak, že s řešením dlužníkovy úpadku musí souhlasit všichni věřitelé, vůči nimž má dlužník dluh z podnikání, a proto nesouhlas byl jen jednoho z věřitelů je překážkou bránící uplatnění institutu oddlužení.

18. Za této situace je mimo jakoukoliv pochybnost, že dlužnice není osobou oprávněnou podat návrh na povolení oddlužení, neboť má dluh z podnikání, který brání řešení jeho úpadku nebo hrozícího úpadku oddlužením [§ 389 odst. 1 písm. b), odst. 2 písm. a) IZ], což je bez dalšího důvodem pro odmítnutí návrhu na povolení oddlužení podle ustanovení § 390 odst. 3 IZ a rozhodnutí o způsobu řešení jejího úpadku konkursem podle ustanovení § 396 IZ, a nikoliv důvodem pro postup podle ustanovení § 397 IZ.

19. Uložení povinnosti zaplatit zálohu dlužníkovi, který podal insolvenční návrh, je odůvodněno zejména v případech, kdy dle předběžného závěru insolvenčního soudu bude úpadek dlužníka řešen konkursem a struktura dlužníkovy majetku je taková, že po rozhodnutí o úpadku nebudou v majetkové podstatě dostatečné pohotové peněžní prostředky (v hotovosti nebo na účtu) k zajištění činnosti insolvenčního správce, případně ani není zřejmé, zda majetek dlužníka postačuje k úhradě nákladů konkursu. Je tomu tak proto, že v konkursu, na rozdíl od oddlužení plněním splátkového kalendáře jako v praxi převažující formy oddlužení, nejsou náklady řízení hrazeny postupně, ale vznikají ve větší míře krátce po rozhodnutí o úpadku a hradí se právě z majetkové podstaty.

20. Na základě údajů uvedených v insolvenčním návrhu lze dospět k závěru, že dlužnice je v úpadku a s ohledem na shora uvedené je zřejmé, že její úpadek bude nutno řešit konkursem. Za těchto okolností je rovněž správný závěr soudu prvního stupně, že složení zálohy na krytí nákladů insolvenčního řízení, které vzniknou s prověřováním stavu dlužníkovy majetku (byť tvrdí, že má jen běžné vybavení domácnosti) se soupisem majetkové podstaty, a případně též s oceňováním a zpeněžováním majetku, jakož i nákladů na odměnu a další hotové výdaje insolvenčního správce, je v daném případě nezbytné, neboť správce bude k této své činnosti nutně potřebovat pohotové finanční prostředky, které ovšem dlužník v majetkové podstatě nemá, a proto prostředky na úhradu těchto nákladů nutno zajistit uložením povinnosti zaplatit zálohu.

21. Podle ustanovení § 38 odst. IZ insolvenční správce má právo na odměnu a náhradu hotových výdajů. V případě konkursu se výše odměny určí z počtu přezkoumávaných přihlášek pohledávek a z výtěžku zpeněžení určeného k rozdělení mezi věřitele. Je-li insolvenční správce plátcem daně z přidané hodnoty,

náleží mu k odměně a k náhradě hotových výdajů částka odpovídající této dani, kterou je insolvenční správce povinen z odměny a z náhrady hotových výdajů odvést podle zvláštního právního předpisu.

č. 49

22. Podle § 2a vyhlášky č. 313/2007 Sb., o odměně insolvenčního správce, o náhradách jeho hotových výdajů, o odměně členů a náhradníků věřitelského výboru a o náhradách jejich nutných výdajů, ve znění účinném od 1. 1. 2014, tj. ve znění novely provedené vyhláškou č. 398/2013 Sb., pokud je způsobem řešení dlužníkovy úpadku konkurs nebo reorganizace, náleží insolvenčnímu správci dále odměna z počtu přezkoumaných přihlášek pohledávek věřitelů, která činí za každou přezkoumanou přihlášku pohledávky věřitele částku 1000 Kč, nejvýše však 1 000 000 Kč celkem za přezkoumané přihlášky pohledávek. Za přezkoumanou přihlášku pohledávky věřitele se považuje taková přihláška pohledávky věřitele, kterou insolvenční správce zařadil do seznamu přihlášených podle insolvenčního zákona. Pokud je způsobem řešení dlužníkovy úpadku konkurs a nedošlo-li ke zpeněžení, náleží insolvenčnímu správci odměna z počtu přezkoumaných přihlášek pohledávek věřitelů nejméně 45 000 Kč.

23. Uložení zálohy ve výši 50 000 Kč považuje odvolací soud za důvodné, neboť podle shora citované vyhlášky činí při řešení dlužníkovy úpadku konkursem minimální odměna insolvenčního správce 45 000 Kč bez DPH (nyní 21 %).

24. S ohledem na shora uvedené proto odvolací soud rozhodnutí soudu prvního stupně jako věcně správné podle ustanovení § 219 o. s. ř. potvrdil.

INHALT

Entscheidungen in Strafsachen

Nr. 19 Das Merkmal der vollendeten Straftat des Betrugs gemäß § 209 Abs. 1 des StGB „der Verursachung von Schäden an fremdem Eigentum“ kann von einem der Ehegatten nicht durch betrügerische Verkürzung des ehelichen Gemeinschaftsvermögens erfüllt werden, denn unter dem Begriff „fremdes Eigentum“ bei der Straftat des Betrugs ist Eigentum zu verstehen, das dem Straftäter nicht obliegt oder ihm nicht ausschließlich obliegt, wobei angesichts des Charakters des Instituts des ehelichen Gemeinschaftsvermögens jeder der Ehegatten völliger Eigentümer solch eines Eigentums ist.

Es ist jedoch nicht ausgeschlossen, die betrügerische Handlung eines der Ehegatten gegenüber diesem Vermögen, die darin besteht, dass er dem anderen Ehegatten die Tatsache verschwiegen hat, dass er in Zusammenhang mit dem zu erwartenden Scheidungsverfahren und der Auseinandersetzung des ehelichen Gemeinschaftsvermögens mit einer anderen Person eine fiktive und durch nichts belegte Verbindlichkeit geschaffen hat, um auf diese Weise den Wert des Eigentums im ehelichen Gemeinschaftsvermögen zu schmälern und auf die Herbeiführung von Folgen abzielte, die erst durch die Ehescheidung und die Auseinandersetzung des ehelichen Gemeinschaftsvermögens eintreten sollten, als versuchte Straftat des Betrugs gemäß § 21 Abs. 1 und § 209 des StGB zu qualifizieren. Eine derartige Abschöpfung von Eigentum aus dem ehelichen Gemeinschaftsvermögen war lediglich eine aus der Rechtslage zum Zeitpunkt der betrügerischen Handlung hervorgehende Zwischenstufe, wobei die letztendliche Absicht des Straftäters darin bestand, im Falle einer Auseinandersetzung des ehelichen Gemeinschaftsvermögens einen größeren Anteil am ehelichen Gemeinschaftsvermögen für sich zu gewinnen, als er ohne diese betrügerische Handlung hätte erwerben können.

Nr. 20 Wenn im Hauptverfahren das Gericht der ersten Instanz auf die in § 230 Abs. 2, oder 3 der StPO die Entscheidung über Schutzmaßnahmen (beispielsweise über den Antrag des Staatsanwaltes auf Auferlegung der Beschlagnahmung der Sache) nicht in der öffentlichen Sitzung ausbedingt, ist der negative Urteilsspruch nicht Teil seiner Entscheidung (seines Urteils), d.h. dass keine Schutzmaßnahmen auferlegt werden, bzw. eventuell der Antrag des Staatsanwaltes auf deren Auferlegung abgelehnt wird. In der Urteilsbegründung werden jedoch kurz die Erwägungen dargelegt, die dazu geführt haben, dass dem Antrag auf Auferlegung von Schutzmaßnahmen nicht stattgegeben wurde.

Zu einer anderen Situation kommt es dann, wenn das Gericht in der Hauptverhandlung gemäß § 230 Abs. 2 oder 3 der StPO die Entscheidung über Schutzmaßnahmen der öffentlichen Sitzung vorbehält, dann ist es verpflichtet, nach Beendigung der Beweisaufnahme in der öffentlichen Sitzung auch den eventuellen negativen Urteilsspruch auszusprechen, d.h. dass die Schutzmaßnahme nicht auferlegt wird, oder dass der Antrag des Staatsanwaltes auf deren Auferlegung abgelehnt wird, wenn die Voraussetzung zu ihrer Auferlegung nicht gegeben sind.

Nr. 21 Eine Vermögensdisposition, bestehend in der „Belastung einer Sache, die Gegenstand einer Verbindlichkeit ist“, als eine der alternativen Formen des unerlaubten Umgan-

ges des Schuldners mit seinem Vermögen gemäß § 222 Abs. 1 Buchst. c) des StGB, hindert den Schuldner an seine Verpflichtung oder erschwert diese zumindest, die Forderung des Gläubigers zu erfüllen. Gegenstand (Objekt) der Belastung darf daher also immer nur zur Befriedigung der Forderungen des Gläubigers fähiges Vermögen des Schuldners sein. Gleichzeitig ist erforderlich, dass der Schuldner, der sich solch eines Sicherungsmittels bedient, kein sonstiges (weiteres) Vermögen besitzt, das zur realen Erfüllung des Schuldanspruchs des geschädigten Gläubigers fähig wäre (vergl. Urteil Nr. 56/2003 des Sbd. für Strafentsch.).

Das Merkmal „belastet ein Sache, die Gegenstand einer Verpflichtung ist“, setzt daher eine Handlung des Schuldners voraus, der sein einziges, zur Befriedigung der Forderungen des geschädigten Gläubigers fähiges Vermögen zugunsten einer Drittperson belastet. Hierdurch provoziert er eine Situation, in welcher der geschädigte Gläubiger seine Forderung solch einem Schuldner gegenüber nicht befriedigen kann, da beispielsweise der Pfandgläubiger, zu dessen Gunsten der Schuldner sein Sicherungsrecht genutzt hat, das Vorzugsrecht auf Erfüllung aus der Verpfändung bzw. auf deren Veräußerung (Monetisierung) genießt. Durch einen Mangel an weiterem (sonstigem) Vermögen wird dem geschädigten Gläubiger die Leistung vorenthalten, die Gegenstand der Verpflichtung zwischen Schuldner und Gläubiger ist.

Nr. 22 Die verbindliche Anweisung des Polizeipräsidenten Nr. 83/2006, kraft derer die Vorgehensweise der Organe der Polizei der Tsch. Republik in Zusammenhang mit Ordnungswidrigkeitsverfahren neu geregelt wird, ist eine normative interne Anweisung, jedoch kein verbindlicher normativer Rechtsakt, deshalb ist sie an sich auch keine „sonstige Rechtsvorschrift“ im Sinne des in § 329 Abs. 1 Buchst. a) des StGB angeführten gesetzlichen Merkmals. Sofern jedoch einzelne Bestimmungen dieser zitierten verbindlichen Anweisung die Pflichten der Polizisten in Einklang mit dem entsprechenden Gesetz, namentlich mit Gesetz Nr. 273/2008 Slg., über die Polizei der Tsch. Republik, im Wortlaut späterer Vorschriften, sowie Gesetz Nr. 361/2003 Slg., über das Dienstverhältnis von Sicherheitskräften, im Wortlaut späterer Vorschriften, definieren und keine weiteren Pflichten oder Einschränkungen, als das Gesetz auferlegt, auf dessen Grundlage die Anweisung erteilt wurde, dann werden die vom Gesetz festgelegten Verbote, Gebote und Pflichten lediglich konkretisiert. Wenn ein Polizist seine Befugnisse im Widerspruch zu diesen so konkretisierten Verboten, Geboten oder Verpflichtungen ausgeübt hat, darf bei ihm auf eine Vorgehensweise geschlossen werden, die „einer sonstigen Rechtsvorschrift“ widerspricht und dies auch mit Verweis auf die verbindliche Anweisung des Polizeipräsidenten.

Nr. 23 I. Um eine rechtswidrige Tat im Interesse einer juristischen Person im Sinne des § 8, Abs. 1., Gesetz Nr. 418/2011 Slg., über die strafrechtliche Verantwortlichkeit juristischer Personen und gegen sie gerichtete Verfahren, im Wortlaut späterer Vorschriften, (nachst. nur noch „strafr. Verantw. j. P.“ genannt) geht es dann, wenn die juristische Person entweder Vermögensnutzen, oder irgendwelchen sonstigen immateriellen Nutzen oder sonstige Vorteile aus ihr zieht. Das erwähnte Merkmal ist so auszulegen, dass der Nutzen oder Vorteil, die der juristischen Person aus der Verübung der Straftat mittels der durch diese Straftat erzielten Benefits für ihre Beschäftigten oder Gesellschafter entstanden sind, von solch einem Charakter sein muss, dass der Nutzen oder Vorteil der juristischen Person als solcher vom Benefit des Beschäftigten oder Gesellschafters der juristischen Person bedingt ist.

Wenn beispielsweise der Alleingesellschafter einer Gesellschaft mit beschränkter Haftung deren Kraftfahrzeug geführt hat, mit dem er ausschließlich Fahrten zu seinen Privatzwecken und seinem persönlichen Nutzen ausgeführt hat, obwohl ihm kraft

rechtsgültiger und vollstreckbarer Gerichtsentscheidung ein Tätigkeitsverbot, bestehend aus dem Entzug der Fahrerlaubnis auferlegt worden ist, geht es hierbei nicht um eine im Interesse der juristischen Person verübte Handlung, deshalb kann sich die juristische Person hierdurch nicht der Straftat der Vereitelung der Vollstreckung einer Amtsentscheidung und Ausweisung gemäß § 337 Abs. 1 Buchst. a) des StGB schuldig machen.

II. Das Verschulden der juristischen Person hinsichtlich einer der in § 7 der „Strafr. Verantw. j. P.“ definierten Straftaten muss vom Verschulden der physischen Person abgeleitet werden, die bei der Verübung der Straftat im Namen der jur. Person, in deren Interesse oder im Rahmen ihrer Tätigkeit gem. § 8 Abs. 1 der „Strafr. Verantw. j. P.“ gehandelt hat und mitnichten vom Verschulden der physischen Person, die im Verfahren berechtigt ist, Handlungen im Namen der juristischen Person zu tätigen, sofern es um unterschiedliche physische Personen geht.

III. Die Voraussetzungen, unter denen die Hauptversammlung in Abwesenheit der Personen stattfinden kann, die Handlungen im Namen der juristischen Person ausüben, sind in Bestimmung § 34 Abs. 7 der „Strafr. Verantw. j. P.“ angeführt, einer speziellen Bestimmung zur Best. des § 202, Abs. 2, 4 und 5 StPO (siehe § 1 Abs. 2 der „Strafr. Verantw. j. P.“) angeführt. Laut § 34 Abs. 7 der „Strafr. Verantw. j. P.“ gilt, wenn sich die in § 34 Abs. 1 der „Strafr. Verantw. j. P.“ angeführte Person oder ggf. der Bevollmächtigte der beschuldigten juristischen Person oder deren Kurator ohne ordentliche Entschuldigung zur Hauptversammlung einfindet, kann das Gericht die Hauptverhandlung auch in deren Abwesenheit abhalten, wenn die Klage der angeklagten juristischen Person ordentlich zugestellt wurde, wenn sie ordentlich und rechtzeitig zur Hauptverhandlung vorgeladen wurde, wenn die Bestimmung über die Aufnahme der Strafverfolgung eingehalten wurde und die angeklagte juristische Person auf die Möglichkeit hingewiesen wurde, die Akte zu studieren und Vorschläge zur Ergänzung der Untersuchung zu machen.

Wenn der Geschäftsführer als satzungsmäßiges Organ einer Gesellschaft mit beschränkter Haftung Zeuge in der verhandelten Strafsache ist, konnte er für diese keine Handlungen im Verfahren tätigen und dies weder in der Hauptversammlung, in der er als Zeuge vernommen wurde, noch irgendwann in Zukunft ab dem Augenblick, in dem er im Strafverfahren als Zeuge aufgerufen wurde.

Entscheidungen nach dem Sachen Bürgerlichen, Handels - und Verwaltungsrecht

- Nr. 37 Wenn der Gegenstand eines vom (Insolvenz-)Schuldner gegen dessen Insolvenzverwalter angestregten Klageverfahrens der Ersatz des Schadens ist, den ihm der Insolvenzverwalter dadurch verursacht haben soll, dass er die Forderung nicht bezüglich ihrer Höhe angefochten hat, geht es hierbei um einen Inzidenzstreit im Sinne des § 159 Abs. 1 Buchst. e) des Insolvenzgesetzes, zu dessen Erörterung und Entscheidung in der ersten Instanz das Insolvenzgericht sachlich zuständig ist.
- Nr. 38 Die Vertretung ist gemäß § 42, Gesetz Nr. 283/1993 Slg., über die Staatsanwaltschaft, im Wortlaut späterer Vorschriften, zur Einreichung der Klage zur Feststellung der Ungültigkeit des Vertrags über die Übertragung immobilien Gemeindegüter legitimiert, den der Ortsbürgermeister im Namen der Gemeinde, jedoch ohne vorangegangene Entscheidung der Ortsvertretung abgeschlossen hat.
- Nr. 39 Die Bestimmung des § 89a der ZPO (in der bis zum 31. 12. 2013 wirksamen Fassung) über die Wahl des Gerichtsstands der ersten Instanz der Teilnehmer eines Verfahrens über Handelsangelegenheiten (aufgrund einer vor dem 1. 1. 2014 abgeschlossenen Pro-

- rogationsklausel) wird in Verfahren nach dem I. 1. 2014 auch dann angewendet, wenn ihre Rechtsbeziehung eine Beziehung aus unberechtigter Unternehmenstätigkeit gemäß § 3a des HGB ist.
- Nr. 40 Der Staat kann Nebenintervenient der gleichen Streitpartei sein, deren Teilnehmer er ist, für den eine andere Organisationseinheit auftritt.
- Nr. 41 Die Bestimmung des § 34, Abs. 1, Gesetz Nr. 216/1994 Slg. (im Wortlaut späterer Vorschriften) begründet nicht ohne Weiteres die Zuständigkeit des Gerichts zur Erörterung der Angelegenheit. Das Gericht, das zum Antrag einer der Parteien nach Rechtskraftenerlangung des Urteils über die Aufhebung des Schiedsspruches aus den in § 31 Buchst. a), b), g) oder h) des zitierten Gesetzes definierten Gründen in der Sache selbst fortfährt, ist zu untersuchen verpflichtet, ob die Verfahrensbedingungen erfüllt sind, zu denen es in der Sache selbst entscheiden kann (§ 103 ff der ZPO).
- Nr. 42 Das gemeinsame Handeln des Prokuristen und eines Mitglieds des satzungsmäßigen Organs ist gemäß § 164 Abs. 2 des BGB eine unzulässige Form der Vertretung einer Handelskörperschaft und darf daher laut § 25 Abs. 1 Buchst. g) von Gesetz Nr. 304/2013 Slg. im Handelsregister nicht als Art und Weise registriert werden, in welcher die Mitglieder des satzungsmäßigen Organs im Namen der Handelskörperschaft handeln.
- Nr. 43 Das Pfandrecht zu einem Anteil in der Körperschaft, der kein Wertpapier oder ein verbuchtes Wertpapier darstellt, entsteht durch Eintrag in das öffentliche Register, in welchem die Körperschaft eingetragen ist; eine sonstige Form der Entstehung des Pfandrechtes darf nicht vereinbart werden. Der Pfandgläubiger ist aktiv und sachlich zur Einreichung des Antrags auf Eintrag des Pfandrechtes zu einem Anteil in der Körperschaft ins Handelsregister legitimiert (§ 11, Abs. 1, Gesetz Nr. 304/2013 Slg., § 1322 BGB).
Soll das Pfandrecht zu einem Genossenschaftsanteil im Handelsregister registriert werden, müssen gleichzeitig das Mitglied, dessen Anteil verpfändet wird, sowie der verpfändete Genossenschaftsanteil im Handelsregister eingetragen werden.
- Nr. 44 Wenn ein Geschädigter nicht Berufung gegen ein verurteilendes Urteil eingelegt hat, das infolge einer durch einen anderen Beschuldigten eingelegten Berufung zu seinen Gunsten aufgehoben worden wäre, geht es im Prinzip um einen Fall im Sinne des § 8, Abs. 3, Ges. Nr. 82/1998 Slg. (im Wortlaut späterer Vorschriften), dem besondere Beachtung beizumessen ist.
- Nr. 45 Im Streit über den Ersatz des Schadens, der durch Missstand in der Verwaltungstätigkeit des Insolvenzgerichts verursacht wurde, bestehend in einer Vernachlässigung der Aufsicht über die Ausübung der Funktion des Insolvenzverwalters, infolgedessen die Forderung des Geschädigten gegenüber der Insolvenzmasse uneinbringlich geworden sein soll, ist ausschlaggebend zur Beurteilung, ob dieser Schadenersatz in einer der uneinbringlichen Forderung entsprechenden Höhe zuerkannt werden soll, ob der Zustand der Insolvenzmasse zum Zeitpunkt, der dem Missstand in der Verwaltungstätigkeit vorangegangen ist, die Deckung dieser Forderung unter Berücksichtigung der sonstigen Forderungen gegenüber der Insolvenzmasse, den Arbeitsansprüchen sowie der in der Bestimmung des § 32, Abs.1, Ges. Nr. 328/1991 Slg. (in der bis zum 31. 12. 2007 gültigen Fassung) formulierten Regel erlaubt hätte.
- Nr. 46 Wenn sich der Hersteller (Auftragnehmer) geweigert hat, sich mit der Behebung ordentlich beanstandeter Werkmängel zu befassen, hat der Besteller (Auftraggeber) Anspruch auf die Ermäßigung des Werkpreises, auch wenn er diesen Mangel durch eine Drittperson hat beheben lassen, ohne den Hersteller vor der Behebung des Mangels davon zu unterrichten.

- Nr. 47 Der Umstand, dass die gleichen Gläubiger (Gläubigermehrheit) wiederholt (in verschiedenen Insolvenzverfahren) auf die in § 29 des Insolvenzgesetzes beschriebene Weise die gleiche Person zum „neuen“ Insolvenzverwalter ernennen, stellt an und für sich keinen Grund dar, an der Unvoreingenommenheit dieses Insolvenzverwalters zu zweifeln.
- Nr. 48 Ob der Insolvenzverwalter seiner Funktion enthoben werden soll oder nicht, darüber entscheidet das Insolvenzgericht in den Intentionen des § 32, Abs.1 des Insolvenzgesetzes nach entsprechender „Anhörung des Insolvenzverwalters“ (also aufgrund der Erklärung, die der Insolvenzverwalter zu den Behauptungen derjenigen Person abgegeben hat, die seine Enthebung verlangt) und aufgrund des Inhalts der Insolvenzzakte, der die entsprechenden Behauptungen entweder bestätigen oder entkräften sollte. Die beurteilenden Sachverhaltsmeinungen über die Stichhaltigkeit/Haltlosigkeit des Antrags, den Insolvenzverwalter seiner Funktion zu entheben, nimmt das Insolvenzgericht dann grundsätzlich aufgrund des Akteninhalts entgegen, ohne formell eine Beweisführung mittels der den Inhalt der Insolvenzzakte bildenden Schriftstücke durchzuführen.
- Nr. 49 Hat der Schuldner eine Schuld aus seiner Unternehmenstätigkeit, ist er bereits im Antrag auf Bewilligung der Entschuldung verpflichtet, die Tatsachen zu bekräftigen, aus denen in Übereinstimmung mit der Bestimmung des § 389, Abs. 2 des Insolvenzgesetzes hervorgeht, dass die Schuld aus seiner Unternehmenstätigkeit der Abwicklung seines Konkurses oder drohenden Konkurses durch Entschuldung nicht im Wege steht. Wenn der Schuldner, der eine Schuld aus seiner Unternehmenstätigkeit hat, weder im Antrag auf Bewilligung der Entschuldung, noch auf die Aufforderung des Insolvenzgerichts hin die Tatsachen bekräftigt, aus denen in Übereinstimmung mit der Bestimmung des § 389, Abs. 2 des Insolvenzgesetzes hervorgeht, dass die Schuld aus seiner Unternehmenstätigkeit der Abwicklung seines Konkurses oder drohenden Konkurses durch Entschuldung nicht im Wege steht, dann verweigert das Insolvenzgericht den Antrag auf Bewilligung der Entschuldung; das gleiche gilt, wenn der Grund, dessentwegen die Schuld aus der Unternehmenstätigkeit der Abwicklung des Konkurses oder drohenden Konkurses durch Entschuldung nicht im Wege steht, darin bestehen soll, dass der Gläubiger diesem zustimmt, um dessen Forderung es geht [§ 389, Abs. 2, Buchst. a) Insolvenzgesetz], der Schuldner im Antrag auf Bewilligung der Entschuldung jedoch anführt, dass ihm diese Zustimmung fehle oder wenn vor der Entscheidung über den Antrag auf Bewilligung der Entschuldung im Verfahren zu Tage tritt, dass der Gläubiger, um dessen Forderung es geht, der Entschuldung nicht zustimmt. Die Verfahrungsweise gemäß § 397, Abs. 1, Satz zwei des Insolvenzgesetzes ist in diesen Fällen ausgeschlossen.

CONTENTS

Resolution in Criminal Law Cases

- No. 19** The characteristic of the completed crime of fraud pursuant to Section 209(1) of the Penal Code consisting in “the infliction of damage to another person’s property” cannot be fulfilled by one of the spouses by fraudulently reducing the joint property of spouses since, in relation to the crime of fraud, the term “another person’s property” should be understood as property that is not in the possession or in the exclusive possession of the offender, whereas, with a view to the nature of the institute of the joint property of spouses, each of the spouses is the owner of the entire property. However, it is not excluded that such fraudulent conduct of one of the spouses, which was aimed against the joint property and whereby the spouse concealed from the other spouse the fact that he/she created a fictional and unfounded liability by way of another person to intentionally reduce the value of the joint property of spouses, namely in connection with the anticipated divorce proceedings and the settlement of the joint property of spouses with the aim to cause consequences arising upon the divorce of the marriage and the settlement of the joint property of spouses, to be adjudged as an attempted crime of fraud in accordance with Section 21(1) and Section 209 of the Penal Code. The withdrawal of property from the joint property of spouses in this manner was merely an intermediate step ensuing from the legal state at the time of the fraudulent conduct when the ultimate aim of the offender was to acquire for himself/herself, in the event of the settlement of the joint property of spouses, a larger share of the joint property of spouses than he/she would otherwise acquire as a result of the settlement of the joint property of spouses.
- No. 20** If, within the main hearing, a first-level court proceeding in compliance with Section 230(2) or (3) of the Code of Criminal Procedure does not reserve the decision on a protective measure (e.g. on the motion of the public prosecutor to impose seizure of a thing) to a public session, the decision (judgement) of the court should not include a negative verdict, i.e. on not imposing a protective measure and/or on dismissing the motion of the public prosecutor for the imposition of the same. Nonetheless, in the rationalization of the decision, the court shall briefly explain the considerations that led the court to dismiss the motion for the imposition of a protective measure. Another situation arises when, within the main hearing, the court proceeding in compliance with Section 230(2) or (3) of the Code of Criminal Procedure reserves the decision on a protective measure to a public session. In such a case, after introducing all evidence in a public session, the court shall deliver a conceivable negative verdict, i.e. on not imposing a protective measure and/or on dismissing the motion of the public prosecutor for the imposition of the same, if the conditions for imposition are not met.
- No. 21** Disposal of property by way of “encumbering a thing that is subject to a liability”, as one of the alternative methods of unpermitted disposal of property by the debtor under Section 222(1)(c) of the Penal Code, prevents or at least impedes the debtor’s obligation to satisfy the creditor’s claim. The subject (object) of such encumbrance should always be the debtor’s property, which is capable of satisfying the creditor’s claim.

Concurrently, it is required that the debtor who makes use of such security means has no other (additional) property capable of actually settling the debt owed to the aggrieved creditor (cf. Resolution awarded under No. 56/2003 Coll., Collection of Court Resolutions and Opinions).

Thus, the characteristic of “encumbering a thing that is subject to a liability” presumes conduct on the part of the debtor who encumbers their only property capable of satisfying the aggrieved creditor’s claim in favour of a third party. The debtor gives rise to a situation when the aggrieved creditor cannot satisfy their claim with respect to such debtor because, for example, a lien creditor in favour of whom the debtor exercised the right of security has a preferential right to receive fulfilment from the lien and/or from the realization thereof. Where the debtor’s other property is insufficient, the aggrieved creditor shall not receive fulfilment, which shall become the subject of a liability between the debtor and the creditor.

No. 22 The Police President’s binding instruction No. 83/2006 conditioning the procedure of the bodies of the Police of the Czech Republic in connection with misdemeanour proceedings is an internal normative instruction but it is not a generally binding normative legal act and, as such, it does not represent “another legal regulation” within the meaning of the legal characteristic set forth in Section 329(1)(a) of the Code of Criminal Procedure. If, however, the individual provisions of the above indicated binding instruction delimit the duties of a police officer in compliance with the applicable law, namely Act No. 273/2008 Coll., on the Police of the Czech Republic, as amended, and Act No. 361/2003 Coll., on the Service of Members of Security Forces, as amended, and unless they stipulate more duties or limitations than the law based on which the instruction has been issued, merely the prohibitions, orders and duties laid down by law are specified thereby. When a police officer exercises their authority in conflict with the prohibitions, orders and duties specified in this manner, such conduct may be considered as “abhorrent to another legal regulation” also with reference to the Police President’s binding instruction.

No. 23 I. An illegal act is committed in the interest of a legal entity within the meaning of Section 8(1) of Act No. 418/2011 Coll., on Corporate Criminal Liability and Related Proceedings, as amended (hereafter the “Corporate Criminal Liability Act”), if it results in a property or any other immaterial gain and/or another advantage of the legal entity. The indicated characteristic should be interpreted in the sense that the gain or advantage of the legal entity arising from the committed criminal offence, namely from benefits obtained through such criminal offence by the employees or partners of the legal entity, should be of a nature that the employee’s or partner’s benefits condition the gain or advantage of the legal entity itself.

If, for example, a sole partner of a legal entity – a limited liability company – drives a company motor vehicle and uses the vehicle exclusively for private purposes and his/her own personal benefit, despite the fact that the punishment of prohibition of activity consisting in the prohibition of driving motor vehicles has been imposed upon the partner by a final and enforceable court decision, such actions do not constitute a crime committed in the interest of a legal entity. Therefore, the legal entity could not have committed the criminal offence of obstructing the execution of an official decision and expulsion pursuant to Section 337(1)(a) of the Penal Code.

II. The culpability of the legal entity in relation to any of the criminal offences delimited in Section 7 of the Corporate Criminal Liability Act should be derived from the culpability of the natural person who, when committing the criminal offence, acted on behalf or in the interest of the legal entity and/or during the performance of the acti-

vities of the legal entity within the meaning of Section 8(1) of the Corporate Criminal Liability Act, and not from the culpability of the natural person authorized to carry out acts for and on behalf of the legal entity within proceedings, if these natural persons are different.

III. The conditions under which a main hearing may be held in the absence of persons carrying out acts on behalf of a legal entity are set forth in the provision of Section 34(7) of the Corporate Criminal Liability Act, which is a special provision to the provision of Section 202(2), (4) and (5) of the Code of Criminal Procedure. (see Section 1(2) of the Corporate Criminal Liability Act). Section 34(7) of the Corporate Criminal Liability Act stipulates that if a person indicated in Section 34(1) of the Corporate Criminal Liability Act and/or a proxy of the accused legal entity or a custodian fail to appear at a main hearing without a due apology, the court may continue in the main hearing in their absence provided that the accusation against the accused legal entity was duly delivered, the legal entity was duly summoned to appear at the main hearing in a due and timely manner, the provision on the initiation of criminal prosecution was observed and the accused legal entity was advised of the possibility to review the file and to propose the complementation thereof.

When a company executive, as the statutory body of a limited liability company, was a witness in the heard criminal case, the company executive could not have taken any actions on behalf of the legal entity within the proceedings, i.e. not only within the main hearing, in which the company executive appeared as a witness, but also at any time in the future from the moment when he was summoned as witness by a body active in criminal proceedings.

Resolutions in Civil Law, Business Law and Administration Law Cases

- No. 37** Where the subject of proceedings concerning an action lodged by a (insolvency) debtor against the insolvency trustee is the compensation of damage, which was to be inflicted upon the debtor by the insolvency trustee as a result of failing to negate an amount of a certain claim, such proceedings constitute an incidental dispute within the meaning of Section 159(1)(e) of the Insolvency Act, the hearing and decision of which falls within the competence of the insolvency court of material jurisdiction at the first level.
- No. 38** Pursuant to Section 42 of Act No. 283/1993 Coll., on State Prosecution, as amended, a public prosecutor's office is legitimized to lodge an action the subject of which is the determination of the invalidity of a contract on the transfer of municipal real property entered into by the municipality mayor on behalf of the transferring municipality without the previous decision of the municipal assembly.
- No. 39** The provision of Section 89a of the Civil Procedure Code (in the wording effective until 31 December 2013) on the selection of a first-level court of venue jurisdiction by parties to proceedings involving a business matter (based on a prorogation clause concluded before 1 January 2014) shall be applied in proceedings initiated after 1 January 2014 also in the case when their legal relation constitutes a relation arising from illegal enterprise under Section 3a of the Commercial Code.
- No. 40** The state may be a subsidiary party on the same side to the dispute, on which the state is a party represented by another organisational unit.
- No. 41** The provision of Section 34(1) of Act No. 216/1994 Coll., (as amended), does not alone establish the venue jurisdiction of a court to hear a case. If a court, based on a motion of any of the parties, continues in hearing the case after the judgement overruling the

arbitration award due to reasons set forth in Section 31(a), (b), (g) or (h) of the above-specified act has become final, the court shall examine whether the conditions of the proceedings under which the court may decide the case have been fulfilled (Section 103 et seq. of the Civil Procedure Code).

- No. 42** The joint acting of a confidential clerk and a member of the statutory body is not a permissible manner of representation of a business corporation pursuant to Section 164(2) of the Civil Code and may not be registered as the manner of acting of the members of the statutory body for and on behalf of the business corporation in the Commercial Register in accordance with Section 25(1)(g) of Act No. 304/2013 Coll.
- No. 43** A lien on a share in a corporation, which is not represented by a security or a book-entry security, is established upon the entry thereof in a public register in which the corporation is registered, whereas a different manner of establishment of the lien cannot be agreed upon. The lien creditor is actively factually legitimized to lodge a motion for the entry of the lien on the share in the corporation in the Commercial Register (Section 11(1) of Act No. 304/2013 Coll., Section 1322 of the Civil Code).
When a lien on a share in a cooperative is to be entered in the Commercial Register, the member of the cooperative whose share is pledged and the pledged share in the cooperative shall be concurrently recorded therein.
- No. 44** Where the aggrieved party did not lodge an appeal against a judgement of conviction reversed in the aggrieved party's favour as a result of an appeal lodged by another accused, the same constitutes a case worthy of special consideration within the meaning of Section 8(3) of Act No. 82/1998 Coll. (as amended).
- No. 45** When adjudging whether damage compensation is to be awarded in the amount corresponding to an irrecoverable claim in a dispute concerning the compensation of damage inflicted by the incorrect official procedure of the bankruptcy court that consists in neglecting the supervision over the discharge of the office of the bankruptcy trustee, in consequence of which the aggrieved party's claim towards the bankruptcy estate was to become irrecoverable, the decisive fact is whether the state of the bankruptcy estate in the period preceding the incorrect official procedure allowed the settlement of the claim, while taking into account other claims towards the bankruptcy estate and work-related claims and the rule formulated by the provision of Section 32(1) of Act No. 328/1991 Coll. (in the wording effective until 31 December 2007).
- No. 46** In a situation when a contractor refused to remove a duly claimed defect of the work, the customer is entitled to a discount from the price of the work even if the customer engaged a third party to remove the defect and did not inform the contractor prior to removing the defect.
- No. 47** The fact that the same creditors (majority creditor) repeatedly appoint the same person as the "new" insolvency trustee (in different insolvency proceedings) by following the procedure stipulated in Section 29 of the Insolvency Act does not alone constitute a reason that could give rise to doubts as regards the non-biasness of such insolvency trustee.
- No. 48** The insolvency court decides on relieving an insolvency trustee of their function within the intentions of Section 32(1) of the Insolvency Act "after hearing the insolvency trustee" (i.e. based on an explanation provided by the insolvency trustee in relation to the contentions of the person demanding the insolvency trustee's relief) and based on the content of the insolvency file that should either confirm or refute the relevant contentions. Evaluative factual judgements on the (non) justification of the motion demanding the relief of the insolvency trustee of their function should be accepted by the court

based on the content of the file without formally introducing documentary evidence that forms the content of the insolvency file.

No. 49 When a debtor has a debt arising from entrepreneurial activities, the debtor is obligated to present facts already in the motion for the approval of discharge, whereas these facts should imply that such debt arising from entrepreneurial activities does not hinder the solution of the debtor's actual or imminent bankruptcy by way of discharge in accordance with the provision of Section 389(2) of the Insolvency Act.

If, in the motion for the approval of discharge, the debtor having a debt arising from entrepreneurial activities does not present, despite being called upon to do so by the insolvency court, facts which imply that the debt arising from entrepreneurial activities does not hinder the solution of the debtor's actual or imminent bankruptcy by way of discharge in accordance with the provision of Section 389(2) of the Insolvency Act, the insolvency court shall dismiss the motion for the approval of discharge. The same applies if the reason due to which the debt arising from entrepreneurial activities does not hinder the solution of the debtor's actual or imminent bankruptcy by way of discharge is grounded on the fact that the same is consented to by the creditor whose claim is involved (Section 389(2)(a) of the Insolvency Act) and in the motion for the approval of discharge, the debtor indicates that such consent has not been granted by the creditor or when it becomes clear in the course of the proceedings that the creditor whose claim is involved does not agree with the discharge. The procedure according to the first clause of Section 397(1) of the Insolvency Act is excluded in such cases.

Tisk a distribuci zajišťuje Wolters Kluwer, a. s.,
U Nákladového nádraží 6, 130 00 Praha 3.
Ročně vycházejí sešity 1-10 a sešit rejstříků.
Cena základního předplatného je 2 065 Kč bez DPH.

Odpovědná redaktorka: Marie Novotná, tel. 246 040 417, 603 826 881,
e-mail: marie.novotna@wolterskluwer.com

Administrace předplatného: Wolters Kluwer, a. s.,
U Nákladového nádraží 6, 130 00 Praha 3
tel. 246 040 400, 246 040 401
e-mail: zakaznicke@wolterskluwer.com

Distribuce: CASUS direct mail, a. s.,
Žilinská 5/2773, 141 00 Praha 4

Archiv časopisu je v systému ASPI.

Pokud nejste uživatelem systému ASPI, kontaktujte nás na adrese: <http://archiv.wolterskluwer.cz>